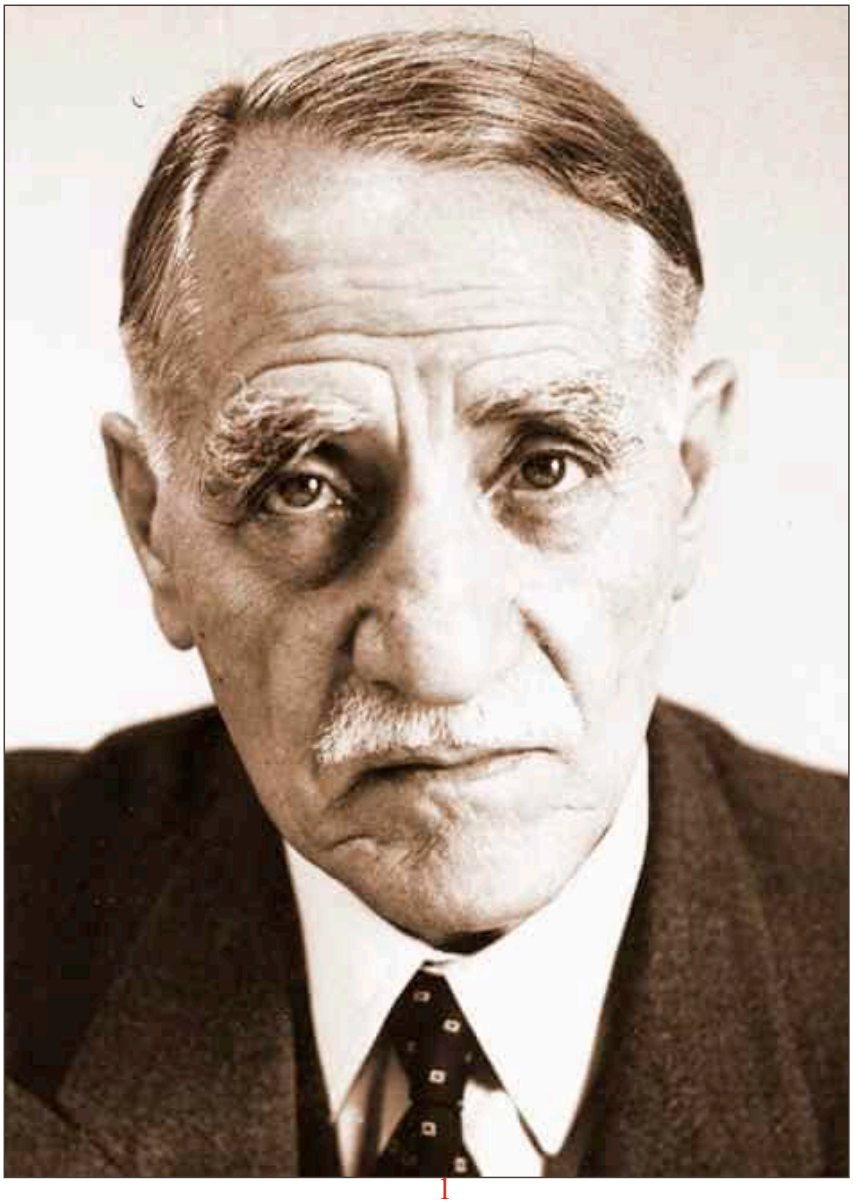
TECUCIUL LITERAR-ARTISTIC

81
Serie nouă (anul 20), Al treilea trimestru 2026

Revistă europeană de cultură, opinie şi informare
Apare cu sprijinul Consiliului Local Tecuci prin Casa de Cultură şi Biblioteca Municipală „Ştefan Petică”

Revista poate fi citită online pe culturatecuci.ro

1

ACAD. IORGU IORDAN, FILOLOG LINGVIST ROMÂN DE RENUME INTERNAȚIONAL (29 sept./11 oct. 1888, Tecuci – 20 sept. 1986, Bucureşti)

Publicație trimestrială fondată la Tecuci de Asociația Societatea Culturală „Ştefan Petică”-2007, agreată de Filiala Bacău a Uniunii Scriitorilor din România

SUMAR

- Theodor HRISTEA, *Pledoarie pentru cultivarea limbii române literare* 3
- Mihai EMINESCU, *Întunericul şi Poetul* 5
- Doru SCĂRLĂTESCU, *Eminescu. Istorie şi literatură. Spre o filosofie a istoriei (II)* 7
- Cătălin ENICĂ, *Eminescianismul, într-o reprezentaţie de gală* 11
- Toderiţă RUSU, *Relevanţa filosofică a formaţiei lui Cantemir. Clivajele cantemiriene (III)* 14
- *Iorgu IORDAN* 18
- Ionuţ VULPESCU, *Iorgu Iordan în viziunea discipolilor săi* 20
- Iorgu IORDAN, *Memorii* 22
- Mariana DUMITRESCU-GROZA, *Iorgu Iordan – un tecucean urcând trepte în lumea ştiinţei* 26
- Vladimir RADU, *Academicianul Iorgu Iordan despre originile, unitatea şi continuitatea limbii române (I)* 28
- Ionel NECULA, *Iorgu Iordan – înţeleptul mizelor eşuate* 31
- Vladimir RADU, *Limba română - la originea, unitatea şi continuitatea neamului nostru* 33
- Gheorghe N. VASILACHE, *Expresii ale limbii române. Originea şi semnificaţiile lor (VII)* 37
- Vasile LEONTE, *anna karenina şi pescăruşul de pe domnească* 40
- Cristian CĂLUGĂRU, *Creativitate interactivă, educaţie, evenimente artistice* 42
- Vasile LEONTE, *Valsul gândului pe notele rândului* 45
- Ştefan ANDRONACHE, *Scrisori. Tudor Pamfile către George Tutoveanu* 48
- Cătălin BORTĂ, *Rod invers* 51
- Dumitru ICHIM, *Logodirea undelor la izvoare* 54
- Cornel Simion GALBEN, *De unde începe şi unde sfârşeşte omul. In memoriam Dumitru Ichim* 55
- Geanina BÂRLĂDEANU, *Catisma a nouăsprezecea din vol. „Cugetări psaltice”* 58
- Violeta Daniela COPĂCEANU, *Poet al dragostei de Dumnezeu* 60
- Luca CIPPOLA, *În căutarea versurilor pure/ Alla ricerca dei versi piu puri*
- Gabriela Ana BALAN, *Scriitoare sub acoperire* 68
- Iulian BOSTAN - GOHOR, *S-au subţiat de tot cătunele…* 71
- Elsa STAVRO, *Oaspeţi în paginile revistei noastre/ 7 poeţi din Albania* 74
- Constantin OANCĂ, *Gândirea aforistică la Eminescu (II)* 78
- Aurel BRUMĂ, *Stampe tecucene (I)* 80
- Victoria HUIBAN, *Pasager clandestin în acceleratul 502 – C.S.G.* 86
- Ionuţ CARAGEA, *„Dalta care loveşte în piatra inimii”* 89
- Tănase DĂNĂILĂ, *Interviu cu Paul Blaj* 91
- Ghiţă NAZARE, *Trecutul trăieşte şi prin cartea de istorie* 95
- Claudia MOTEA, *Iancu Aizic – o viaţă închinată concetăţenilor prin jurnalism* 97
- Ghiţă NAZARE, *Documentar în dunga vremii* 100
- Ştefan ANDRONACHE, *Dijon, efigia Burgundiei* 102
- Ionel NECULA, *Ionică Pintilie – un martir tecucean necunoscut* 107
- Ionel NECULA, *Momentul Struma – un episod atroce din teroarea antisemită* 109
- Ionel NECULA, *Nicolae Corneanu – un turnător eşuat* 111
- Tudosia LAZĂR, *Grupul cultural din Buceşti* 113
- Grigore RACARIU, *Amintirea Doinei (18)* 115
- Vasile LEONTE, *Comuna Slobozia Conachi - ieri şi azi* 122
- Dionisie DUMA, *Tecuciul dionisiac (II)* 125
- Cristian Gabriel CĂLUGĂRU, *De ziua sfântă a Schimbării noastre la faţă* 128
- Petre RĂU, *Amintiri despre scriitorul Gabriel Drăgan* 130
- Gabriel DRĂGAN, *Pe frontul Mărăşeşti învie morţii... Capitolul III – O revedere, acasă la Nicoreşti* 133
- Violeta IONESCU, *Ioneştii (1)* 138
- Bianca OLTEANU, *Bilet spre literatură: 2 ore şi 58 de minute* 142
- Alexandru Ștefan V. DIMITRESCU, De vorbă cu Noica (Episodul III). Poporul român 144
- Alexandru Ovidiu VINTILĂ, *Lumi poetice dincolo de orizont* 148
- Lina CODREANU, *Arcadele zugravului de semne* 150
- *In memoriam Dan Vîţă* 151
- Ştefan ANDRONACHE, *Maria Tănase şi tecuceanul Clery Sachelarie, soţul său* 155
- Viorel BURLACU, *Dialoguri sentimental-nostalgice* 161
- Daniela Ana ALECSĂ, *O hartă istorică a judeţului Tecuci – fereastră către trecutul administrativ* 164
- Daniel DOJAN, *Memoria faptului/ evenimentului istoric* 167
- Brăduţ COVALIU, *Contemplând lumea cu ochiul unui artist şi mintea unui meditativ* 170
- Adrian RACARU, *Revista revistelor* 172
- Adrian RACARU, *Cronograf: George Coşbuc - la 160 de ani de la naştere* 175

Redacţia

Director onorific: **Dr. Petru BLAJ**
Redactor-şef onorific: **Eleonora STAMATE**
Redactor-şef: **Adrian RACARU**
Secretar de redacţie: **Violeta Daniela COPĂCEANU**
Tehnoredactor: **Bogdan ARTENE**

Membrii redacţiei

Aurel Brumă
Daniel Dojan
Mircea Cojocaru
Tănase Dănăilă
Mihaela Gudană
Katia Nanu
Constantin Oancă
Vladimir Radu

Colegiul editorial

Prof. univ.dr. C.D. Zeletin
Prof. univ.dr. Doru Scărlătescu
Prof. univ. dr. Ştefan Munteanu
Prof. dr. Theodor Codreanu
Cornel Simion Galben
A.G. Secară
Cristian Gabriel Călugăru

Ilustrăm acest număr al revistei noastre cu tablouri din creaţia pictorului BRĂDUŢ COVALIU (1924-1991).

Pe gânduri

REVISTA SE DISTRIBUIE GRATUIT

Potrivit art. 2016 CP, responsabilitatea juridică pentru conţinutul materialelor aparţine exclusiv autorilor.
Adresa redacţiei:
Casa de Cultură a Municipiului Tecuci, judeţul Galaţi, România, Str.1 Decembrie 1918, nr.62, Tecuci, cod poştal 805300, tel. 0372 727259
E-mail: casa_cultura@municipiultecuci.ro
Contacte:
Adrian Racaru, tel. +40741 023 049
E-mail: a.racaru@yahoo.com
Violeta Daniela Copăceanu, tel. +40765 000 241
E-mail: mindru_violeta@yahoo.it

ISSN 1843-0198

Primim doar materiale corectate şi în format electronic.

Revista noastră agreează textele colaboratorilor pe teme culturale şi artistice cât mai diverse. Colegiul de redacţie îşi rezervă dreptul de a selecta materialele din portofoliu, primite spre publicare.

Polemicile şi confruntările de idei le considerăm necesare şi dinamizatoare, dar numai în manifestări cordiale.

Materialele care vor avea în conţinutul lor injurii, atacuri la persoană sau expresii obscene nu vor fi publicate.

Tipar: S.C. IRIMPEX S.R.L. Bârlad

LIMBA NOASTRĂ

PLEDOARIE PENTRU CULTIVAREA LIMBII ROMÂNE LITERARE*

► **Prof.univ.dr. Theodor HRISTEA**
Facultatea de Litere Bucureşti

Preocupările de cultivare a limbii române datează încă din prima jumătate a secolului trecut, când Ion Heliade Rădulescu, cel dintâi, a încercat nu numai să le încurajeze, ci chiar să le dea o justificare de ordin teoretic pe măsura posibilităţilor de atunci. În celebra sa „prefaţă" la Gramatica Românească, apărută la Sibiu în 1828, Heliade a folosit (probabil tot pentru prima oară) expresia „cultura limbii", adoptată şi de alţi cărturari ai timpului, dar căzută ulterior în desuetudine şi înlocuită cu cea de cultivare a limbii (literare). Cu zece ani mai târziu, acelaşi neobosit cărturar va încerca să dea o definiţie a acestei noţiuni în termeni nu prea ştiinţifici, dar cât se poate de clari:

„A cultiva o limbă va să zică a o curăţa de tot ce nu este al său şi nici nu poate simpatiza cu dânsa, a pune tot lucrul şi toată vorba la locul său, a boteza fiecare idee cu numele său, a o scăpa de tot ce poate să fie echivoc şi a o face să exprime ceea ce gândeşte cineva iar nu alta" (în"Curier de ambe sexe", vol.al II-lea, 1834-1840).

Din secolul trecut şi până astăzi, preocupările de cultivare a limbii naţionale s-au înmulţit, desigur, conceptul în discuţie şi-a lărgit şi totodată şi-a mai precizat conţinutul, unii specialişti în ştiinţa limbii au depus o activitate susţinută în acest domeniu, dar niciodată acţiunea la care ne referim nu s-a generalizat şi nu s-a intensificat până într-atât, încât să dobândească un caracter cu adevărat naţional.

Cea mai clară dovadă în acest sens o constituie numeroasele şi, uneori, prea gravele greşeli care se fac atât în aspectul vorbit, cât şi în cel scris al limbii române actuale. Cauza acestei stări de lucruri trebuie căutată mai ales în faptul că diversele aspecte ale limbii corecte sau literare sunt tratate cu o regretabilă uşurinţă în şcoală, în presă, în emisiunile de radio şi de televiziune, în activitatea editorială şi în administraţie. Este foarte adevărat că, adeseori, s-a subliniat necesitatea de a cultiva limba naţională şi mai ales varianta ei cea mai îngrijită, pe care ne-am obişnuit s-o numim literară, însă ceea ce s-a realizat, în mod practic, până în prezent, este mult prea puţin pentru a ne declara satisfăcuţi.

Multor intelectuali (inclusiv scriitori, publicişti sau oameni de ştiinţă) nu le este prea clar nici conceptul de limbă literară, pe care continuă să-l confunde cu cel de limbă a literaturii artistice (sau beletristice). Este îndeosebi meritul regretatului profesor şi academician Iorgu Iordan de a fi arătat că literară poate fi şi limba unui tratat ştiinţific, a unui text administrativ, a presei cotidiene sau periodice, a emisiunilor de radio şi de televiziune etc. precum vedem, conform acestei concepţii, pe care astăzi o împărtăşesc toţi lingviştii români, exprimarea literară înseamnă exprimare corectă, adică în conformitate cu un sistem de norme supradialectale şi prestabilite. Toate aceste norme (ortografice, ortoepice, lexicale şi gramaticale) constituie esenţa însăşi a limbii literare, căreia îi asigură unitatea şi o mare stabilitate. Ele se găsesc consemnate în diverse gramatici, îndreptare şi dicţionare, dintre care cele mai importante sunt: Gramatica Academiei, Dicţionarul explicativ al limbii române şi îndeosebi Dicţionarul ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române (Bucureşti, 1982 şi 1989). Deşi ar putea părea de prisos, subliniem, totuşi, că, de obicei, lucrările normative amintite şi altele nu fac altceva decât

să omologheze formele pe care le-au impus uzul general sau cvasigeneral. Fiind cel mai important mijloc de comunicare în societate şi reprezentând principalul instrument de realizare, de difuzare şi de conservare a valorilor cultural-ştiinţifice, limba literară trebuie cultivată de toţi cei care o folosesc în cele mai variate împrejurări. În cazul vorbitorilor obişnuiţi, cultivarea limbii presupune, în primul rând cunoaşterea şi respectarea normelor de exprimare corectă, aşa cum au fost ele prezentate mai sus. Acestea nu pot fi schimbate decât de către specialişti, atunci când unele dintre ele devin depăşite de realitatea lingvistică în continuă evoluţie. Pentru a fi capabilă să exprime cuceririle ştiinţei şi ale tehnicii contemporane, precum şi diversele transformări de ordin politic, social şi economic, care au loc în societate, limba literară trebuie, de asemenea, îmbogăţită cu noi unităţi lexicale şi frazeologice. Îmbogăţirea ei cu noi cuvinte şi combinaţii stabile de cuvinte constituie al doilea obiectiv fundamental al acţiunii de cultivare a limbii literare. Fără a fi consuiderat şi ultimul, al treilea obiectiv important al acţiunii în discuţie este rafinarea estetică a limbii literare prin pana marilor scriitori (poeţi, prozatori şi dramaturgi).Aceştia sunt singurii care pot să valorifice resursele expresive ale unei limbi îndepărtându-se, uneori, de la normele ei cam rigide. Concepută în felul acesta, cultivarea limbii devine o acţiune extrem de complexă, care nu poate fi realizată decât prin eforturile conjugate ale lingviştilor, ale scriitorilor şi oamenilor de ştiinţă, ale celor care activează în presa propriu-zisă şi în cea audio-vizuală, precum şi ale tuturor acelora care ne pot oferi modele de exprimare corectă.

Un rol de frunte în acţiunea de cultivare a limbii literare revine, fără îndoială, învăţământului nostru de toate gradele şi în mod particular, profesorilor de limba şi literatura română. Sub directa lor îndrumare ar putea să funcţioneze cercuri speciale de cultivare a limbii literare în toate gimnaziile şi liceele din ţară.

La dezbaterile acestor cercuri ar fi ideal să participe şi profesori de alte specialităţi, întrucât realizarea unei exprimări corecte intră în obligaţiile întregului corp profesoral. În cadrul acestor cercuri, la care nimeni, probabil, nu s-a gândit până acum, s-ar putea discuta în mod organizat: normele în vigoare ale limbii noastre literare şi devierile de la aceste norme, erorile săvârşite de elevi în vorbirea curentă sau în lucrările lor scrise (la toate disciplinele), cuvintele nou apărute în limbă (mai ales prin intermediul presei de largă informare),

unele cuvinte şi expresii mai dificile întâlnite de elevi în lecturile lor, subiectele de la examenele de admitere în licee şi în învăţământul superior, precum şi orice alte probleme care au legătură cu ceea ce se numeşte cultura lingvistică a omului contemporan.

Pentru ca activitatea acestor cercuri să fie încununată de succes, este necesar ca cei care le conduc să aibă ei înşişi o bună pregătire lingvistică, să cunoască în cele mai mici amănunte normele exprimării literare sau corecte, să dispună de toate lucrările normative necesare unei bune desfăşurări a acestei activităţi, să fie la curent cu tot ce se publică mai de seamă în materie de cultivare a limbii române şi, mai presus de orice, să fie convinşi de frumuseţea şi de utilitatea muncii pe care o desfăşoară. Am convingerea că prin asemenea cercuri organizate la nivelul tuturor unităţilor şcolare s-ar putea deschide noi perspective acţiunii de cultivare a limbii literare şi s-ar putea contribui, de o manieră mai eficace, la realizarea unei adevărate culturi lingvistice a elevilor noştri.

*Din Scrisoarea prof.univ.dr. Theodor Hristea, Facultatea de Litere Bucureşti, Preşedinte al Comisiei naţionale pentru Limba română

EMINESCIANA. POETUL „SCOBORÂT DIN STELE”

ÎNTUNERICUL ŞI POETUL

► **Mihai EMINESCU**

ÎNTUNERICUL

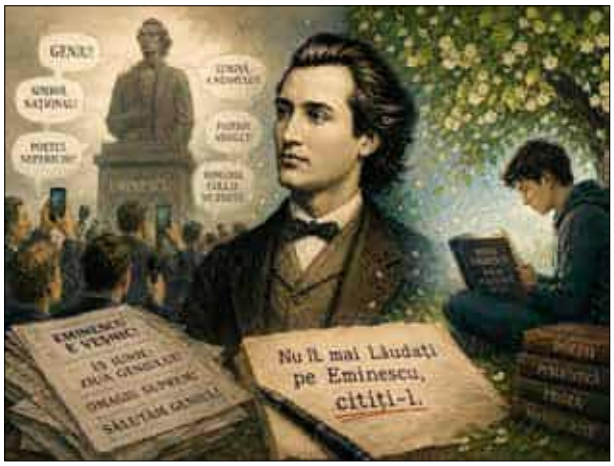
Tu care treci prin lume străin și efemer,
Cu sufletu-n lumină, cu gândurile-n cer,
Poet gonit de râsuri și înghețat de vânt
Ce cânți ca o stafie ieșită din mormânt,
Sfărâmă-n stânca rece a ta nebună liră,
Căci lumea este piatră și ea nu te admiră.
Ci tu, nebun și palid, la poalele ei plângi
Ca valul care cântă trecutul unei stânci,
Ce veștedă, bătrână se leagănă prin nori,
Când stânca e eternă și valu-i trecător.

POETUL

Și tu crezi, geniu negru, că fără scop și țintă
A lumei und-amară mă-neacă, mă frământă?
Tu crezi că eu degeaba m-am scoborât din stele,
Purtând pe frunte-mi raza a națiunii mele?
Voi să ridic palatul la două dulci sorori,
La Muzică și Dramă... în dalbe sărbători
Voi să le-ngân viața și-n cupa lor aurie
Să torn zi și-ntuneric, dureri și bucurie,
Să văd trecutu-n viață, să văd româna dramă,
Cum din mormânt eroii istoriei îi cheamă,
Și muzica română chemând din munții-n nouri,
Din stelele căzânde, din văile-n ecouri,
Din brazii ce suspină l-a iernei vijelie,
Din fluierul cel jalnic, din buciumu-n câmpie,
Chemând doina română, a inimelor plângeri,
A sufletului noapte, a dorurilor stângeri.

Românu-n trecut mare, e mare-n viitor!
Și tu vrei ca poetul să fie trecător,
Pe-a țărei sale țărmuri să n-aibă ce să cânte?
Dar nu-s colori destule în lume să-nveșmânte
A munților Carpatici sublime idealuri,
Ce-noată-n a lui suflet cum noată-n mare valuri,
Și-n creierii-i aleargă de gânduri vijelii,
Cum ginii se sfărâmă-n ruinele pustii.

„Întunericul şi Poetul”- poem romantic de tinereţe cu încărcătură filozofică

Anexată de regulă unor volume editate în timp, precedată de o altă creaţie postumă mult mai cunoscută (*Numai poetul*, 1868), poezia aceasta se înscrie tematic în viziunea lui Eminescu despre menirea, condiţia şi destinul creatorului într-o lume indiferentă, obtuză, insensibilă şi ostilă. Convins că „Numai poetul...trece peste nemărginirea timpului”, tânărul de numai 18-19 ani intră într-o polemică acerbă cu „lumea trecătoare”, despre valenţele creaţiei artistice în genere şi despre statutul poetului în mod special.

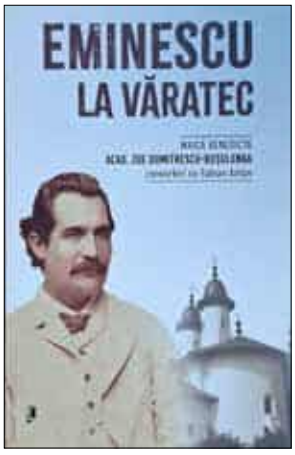
Imaginează un dialog cu ***Întunericul***, personificat într-un „geniu negru”, o ipostază a maleficului, o voce stranie a duhului contestatar ce dispreţuieşte printr-o înşiruiure de imagini condiţia anatemizată a Poetului într-o „lume de piatră”, insensibilă, rece şi efemeră, care „ea nu te admiră”. Un poet este în percepţia colectivă un nebun „cu sufletu-n lumină, cu gândurile-n cer”, asemeni unei stafii palide, stârnind râsul, ura şi dispreţul.

Dispunerea antitetică a rolurilor (trimitere către *eglogă* – o specie literară care alternează vocile poetice) este o vizibilă influenţă romantică *bazată pe antiteză* ca procedeu predominant.

În răspunsul ***Poetului*** regăsim o întreagă pledoarie lirico-filozofică despre misiunea naţională şi culturală, despre natura divină a creaţiei poetice, a poetului „scoborât din stele" spe a da glas năzuinţelor şi bogăţiei sufleteşti ale unui neam întreg. Prin cele „două dulci surori", Muzica şi Drama(Teatrul), muze gemene cu Poezia, eul poetic transcendent se consideră a fi un trimis al divinităţii care să evoce deopotrivă istoria zbuciumată şi potrivnică adesea, faptele eroilor, bucuria sărbătorilor, durerea suferinţei, bogăţia naturii, în esenţă, tot ce înseamnă un popor dăinuind în arealul său de vieţuire.

Neagă cu vehemenţă prin argumente strict legate de firea românilor, de semeţia Carpaţilor ca spaţiu generic al unei naţii cu un trecut mare şi un mare viitor, aşa cum formulase în anterioara odă *„Ce-ţi doresc eu ţie, dulce Românie*" (publicată anterior în revista Familia, în 1867).

Fără a fi o artă poetică propriu-zisă, poezia aceasta datând din 1869, se va dovedi programatică pentru întreaga creaţie eminesciană ulterioară (cu numeroase texte poetice incluse în programele de studiu pentru liceu), atât ca bogăţie de imagini artistice/poetice lesne de identificat în text, ca formă prozodică, dar mai ales ca expunere conceptuală, ideatică, dintr-un lung şir de pagini moştenite de la Poetul nostru naţional. (V.Radu)

„Mihai Eminescu a ieşit, istoric vorbind, din conjunctura anilor 1850-1880, din întrebările, freamătul, necesităţile vremii aceleia. Dar el venea de mult mai departe, numărându-se printre cei puţini ai lumii care, în plină tinereţe, au în geniul lor bătrâneţea înţeleaptă a pătrunderii adevărului şi tainelor adânci ale universului şi exprimă cotiturile esenţiale în devenirea istorică a popoarelor. Dacă Eminescu ar fi trăit în antichitate, s-ar fi pus pe seama lui nenumărate legende, ca acelea despre Orfeu sau Arion, fiindcă şi el a întrupat în chip esenţial poezia, având în el harul orfic. Însă venind prea târziu pentru legende, a rămas pentru noi doar acela care a suferit, romanticul nefericit, a cărui pătimire omenească s-a sublimat în idei şi imagini durabile, dintre care cea a Luceafărului-Hyperion pare să-i fixeze definitiv configuraţia!

Zoe Dumitrescu-Buşulenga

(Din *Prefaţă* la vol. bilingv „Mihai Eminescu – Poezii/Poésies", Editura Minerva, Bucureşti, 1974)

„Am adunat multe vechituri, manuscripte şi tipărituri vechi româneşti, pe care le-aş lua bucuros cu mine. Această împrejurare îmi scumpeşte călătoria, dar mi-ar salva materialele, spre a-mi putea umple timpul liber cu adunarea de cuvinte şi locuţiuni. Începe a mi se face clar că limba românească este într-adevăr bogată, posedă un număr mare de sufixe vii, ba chiar şi cantitate. În hârţoage vechi am descoperit mai multe formaţii sintactice fermecătoare, mai multe tipuri, care au fost uitate, apoi conjuncţii, prepoziţii şi adverbe, şi chiar două moduri nouă, deşi defective. S-ar putea strânge material pentru o sintaxă românească. Numai timp şi linişte. Da, cine le-ar avea!!

Cheia pentru fonologia românească îmi pare de asemenea sigură. Legile noastre fonetice sunt cele vechi slave, care însă sunt neobişnuit, ba chiar de mirare aproape de cele romanice, aşa încât contopirea lor în limba română este naturală. Din *Columna* am înţeles bine că dl. Hasdeu pricepe în mod prectic vechea slvonă, dar în ce priveşte fonetica face greşeli cu totul elementare. Lucrul mi s-a părut curios, căci dacă el ar fi cunoscut fonologia slavonă, i-ar fi fost mai uşor să puie la locul lor pe Etimologişti şi să rezolve definitiv chestiunea ortografică. *Multa sed non multum* ştie acest om."

Mihai Eminescu

(Fragment din scrisoarea trimisă de poet lui Titu Maiorescu înainte de mutarea la Bucureşti, la redacţia ziarului „Timpul". Din volumul lui Dumitru Murăraşu, *„Mihai Eminescu – Viaţa şi opera"*, Editura Eminescu, Bucureşti,1983, p.257)

COORDONATE TEMATICE ÎN CREAȚIA EMINESCIANĂ

EMINESCU. ISTORIE ŞI LITERATURĂ. SPRE O FILOSOFIE A ISTORIEI (II)*

► Doru SCĂRLĂTESCU

Putem detecta cu uşurinţă, în activitatea lui Eminescu în sfera istorică, puncte de plecare teoretice, preocuparea pentru formularea unor pricipii generale, cărora li se subordonează evenimentul strict, în plan naţional şi universal. Aceasta, în concordanţă cu preocupări similare ale junimiştilor, în primul rând A.D.Xenopol, pe care-l apreciază, îl recenzează şi-l citează cu diverse ocazii, dar şi Maiorescu, Panu sau Slavici.

Încă din epoca vieneză, în corespondenţa cu redactorul „Convorbirilor literare", Iacob Negruzzi, poetul, vorbind despre influenţa războiului abia izbucnit asupra mentalităţii colective germane, generalizează: „Iată urmele ce întâmplările istoriei le lasă în viaţa psihică a popoarălor!". Deosebit de interesantă este, din acest punct de vedere, scrisoarea din 16 mai 1871, despre **Studiile asupra maghiarilor**, făcute de Slavici şi „purisate" insistent de poet („Introducerea a fost prelucrată de trei ori dupăolaltă"). Întreaga scriere, destul de întinsă, se sprijină pe o „sistemă", a organicităţii lumii şi a cauzalităţii în istorie, şi negând sistema, „se neagă ordinea internă a scrierii însăşi". Acest principiu polarizant al lucrării îi aminteşte lui Eminescu de o definiţie pascaliană, reprodusă aici în franceză, tradusă însă, într-unul din manuscrise: „Toate generaţiile câte s-au perindat de-a lungul secolelor cată a se considera un singur om care trăieşte pururea şi-nvaţă pururea (Pascal.)". Într-adevăr -- comentează poetul în scrsoare -- nu se poate ca cineva să caracterizeze mai bine şi-n mai puţine cuvinte continuitatea în timp. Slavici dezvoltă ideea asta şi face din ea un sistem".

La Berlin, poetul pare definitiv sedus de metafizica schopenhaueriană, în care găseşte, cum îi declară lui T.Maiorescu în februarie 1874, cheia „pentru justa întemeiere" a filosofiei dreptului, a statului şi a istoriei, nu fără a ambiţiona la elaborarea unui sistem de gândire propriu, aplicabil realităţilor româneşti:

„Cred că am găsit acum soluţia problemelor respective, grupând concepţiile şi sistemele demonstrative care însoţesc fiecare fază a evoluţiei în antonimii vizând atemporalul în istorie, drept şi politică, dar nu în sensul evoluţiei hegeliene a ideii. Căci la Hegel gândire şi fiinţă sunt identice -- aici nu. Interesul practic pentru patria noastră ar consta, cred, în înlăturarea teoretică a oricărei îndreptăţiri pentru importul necritic de instituţii străine, care nu sunt altceva decât organizaţii ale societăţii omeneşti în lupta pentru existenţă, care pot fi deci preluate în principiile lor generale, dar a căror cazuistică trebuie să rezulte în mod empiric în relaţiile dintre popor şi ţară".

Este, desigur, un proiect ambiţios, care i-a ocupat autorului său „cea mai mare parte din cugetarea proprie şi din studii". El are în vedere chiar un viitor curs universitar, căci între hârtiile poetului se află titlul unor prelegeri: **Priviri asupra filosofiei istoriei** sau **Liniamente ale filosofiei istoriei**, joia şi sâmbăta de la 2 la 4, pe care din păcate, nu le-a mai ţinut. Dar capacitatea reală a poetului de a situa dezbaterea la un nivel teoretic superior e dovedită fie de ampla sa conferinţă -- singura -- din 1876, **Influenţa austriacă asupra românilor din principate**, fie de bogata sa publicistică politică. Profunda cunoaştere şi analiza atentă a fenomenului istoric îl conduc pe Eminescu la formularea unor principii pe care

le aplică şi le apără cu consecvenţă. „O teorie filosofică a istoriei nu ne pare de prisos aicea”, declara, programatic, în **Influenţa austriacă**, bazându-şi demonstraţia pe „teoria fundamentală, despre stat ca aşezământ al naturei şi nu al raţiunei”. Este un punct de vedere pe care-l vom regăsi dezvoltat, iată, peste câţiva ani, în 1881, într-un articol din „Timpul”:

TIMPUL

Mihai Eminescu

"Greşelile în politică sunt crime; căci în urma lor suferă milioane de oameni nevinovaţi, se împiedică dezvoltarea unei ţări întregi şi se pierde, pentru zeci de ani înainte, viitorul ei."

13 februarie 1882

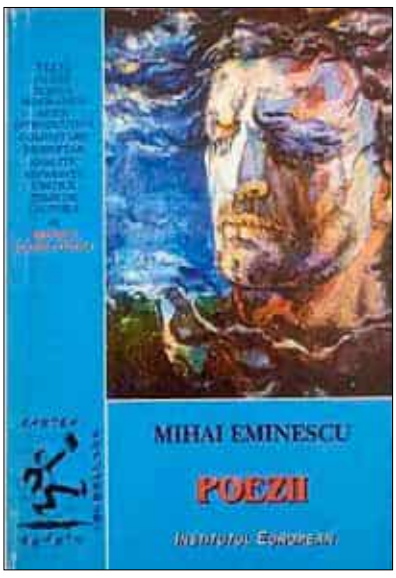
Ziarul Timpul

*„Nu vom discuta cu **Românul** principii fundamentale de politică de vreme ce deosebirea punctelor de vedere este foarte mare şi întreaga manieră de a privi stat şi societate ne sunt deosebite. **Românul** şi liberalii în genere îşi închipuiesc că statul e rezultatul unui contract sinalgamatic, a unei convenţiuni stabilite între cetăţenii lui. Noi credem, din contra, că el e un product al naturii, că, asemenea unui copac din pădure,îşi are fazele sale de dezvoltare, asemenea unui organism îşi are evoluţiunea sa”.*

Fără a reuşi să închege o sinteză de filosofie a istoriei, pentru care aptitudini avea, Eminescu ne oferă, mai ales în publicistica sa, suficiente elemente prin care putem reconstitui „liniamentele” unei epistemologii şi chiar ale unei ontologii şi ale unei axiologii ale istoriei. Mai întâi el face clar distincţie între faptul istoric brut şi interpretarea acestuia, între **istorie** (*rerum gestrum*) şi **istoriografie** (*res gestae*), al căror „abecedar” se oferă să-l silabisească „Românului”, deşi e sceptic în privinţa rezultatului. În repetate rânduri, poetul pledează pentru importanţa şi rolul documentului „în secolul nostru al pozitivismului, în care fiece teorie trebuie să fie întemeiată pe date exacte şi incontestabile” (Timpul, 22. I. 1882). Chiar pe terenul istoriei naţionale, cercetările -- se afirmă într-un fragment manuscris -- trebuie să fie concrete şi imparţiale: „să nu vadă decât ceea ce văd şi să nu creadă decât mijloacelor esperienţei şi-a analizei”. Pe de altă parte -- se spune mai departe -- adesea „trebuie să ne abandonăm simţirei istorice, unde esperienţa n-ajunge”. Istoriografia -- se reia ideea într-un alt manuscris -- înseamnă mai mult de suma documentelor ce le avem: „Cine nu ştie decât numele şi anii, acela ştie tot atâtea necunoscute ale ecuaţiei, cari numai în legătură, în coadaptare una cu alta primesc un înţeles”.

O trăsătură definitorie a personalităţii eminesciene este, cu o expresie a lui Al.Zub, „patosul veracităţii”, detectabil pe orizonturile operei întregi: „În orice direcţie ar fi abordată aceasta, la orice nivel, ea dezvăluie o căutare intensă, de o sinceritate deplină, a adevărului”.

Este o calitate pe care poetul o pretinde, deopotrivă, omului de ştiinţă, cu atât mai mult, istoricului, ea conferind la rându-i claritate şi echilibru: „Fiindcă adevărul e unul ca şi linia dreaptă între două puncte, pe când părerile neadevărate ca şi liniile strâmbe sunt nesfârşit de multe”(**Începuturile românilor**, în „Curierul de Iaşi”, 31 oct. 1876). Cei ce modifică adevărul în favoarea unui interes nu mai sunt învăţaţi ci conspiratori, „începând cu pseudoistoriografii cari contestau originea şi vechimea poporului nostru în munţii Ardealului” („Timpul”, 4 nov. 1882). Împreună cu Lucian din Samosata (**Cum trebuie scrisă istoria**), scriitor antic cunoscut şi citat de Eminescu, aceasta cere istoricului să fie, în primul rând obiectiv şi imparţial (v. „Imparţialitatea istoriografului nepreocupat”, în „Timpul”, 2 nov. 1879).

O garanţie a obiectivităţii ar reprezenta-o pentru poetul nostru, diatanţa, fie în timp, fie în spaţiu, faţă de oamenii şi evenimentele judecate. Trebuie să treacă, susţine el, câteva sute bune de ani, pentru a scrie istoria unei epoci. Altfel, „contimporanii sunt cei mai răi istorici”(„Timpul”, 14 mart.1880). Dar această distanţă nu trebuie să devină un handicap în judecata trecutului, aplicându-i acestuia unităţile noastre de măsură. Pentru a înţelege că celula constitutivă a vechilor noastre voievodate era „republica ţărănească” de tipul celei din Vrancea sau Câmpulung Moldovenesc, trebuie să ne transpunem în acea lume -- susţine Eminescu într-un articol din ianuarie 1881:

„A veni în lumea aceasta, unde gloria unuia era gloria comunei întregi, proprietatea era a neamului cu istoria şi cu tradiţiile lui, nu a individului, şi a pune măsura egalităţii moderne, măsura prezentului, în care temeiul inegalităţii nu este nici inteligenţa, nici vitejia, nici caracterul, ci **banul**, banul cosmopolit pe orice cale ar fi el câştigat, a măsura trecutul cu banul este un sacrilegiu faţă de istoria naţională”.

Lipsa de obiectivitate în ceea ce priveşte istoria unui popor nu poate fi justificată nici de depărtarea în spaţiu. Un istoric străin trebuie să renunţe la criteriul subiectiv, la „părtinirea interioară” în judecarea faptelor, străduindu-se să afle „justificarea intrinsecă în însăşi condiţia lor de existenţă”. Sunt idei pe care le găsim în ciorna unui articol, conceput ca o replică dată ziarului „Neue Freire Presse”, conţinând neadevăruri privind România:

„Pentru a înţelege însă un popor în dezvoltare nu trebuie aplicată la el unitatea de măsură a stărilor europene ci, dimpotrivă, în momentul judecării sale trebuie să încerci a uita de modul tău de a privi lucrurile, influenţat de obişnuinţă, să-ţi dezobişnuieşti pentru o clipă ochiul spiritului, să faci abstracţie că trăieşti într-un stat de cultură care are în spate o dezvoltare seculară, spre a nu fi profund marcat ereditar, fără să ştii, de un complex de noţiuni şi concepţii devenite uzuale, cu care o judecare adecvată să devină din capul locului imposibilă. Fiecare popor nou este o fiinţare de la rădăcini nouă, cu un conţinut necunoscut, care trebuie dezbătut. Numai în uitarea completă a acelor noţiuni pe care ţi le transmite timpul tău şi comunitatea ta stă garanţia înţelegerii unor stări de lucruri străine. Trebuie să recunoaştem deschis că un german sau un străin, în general, nu este în stare să prezinte situaţia din România astfel încât ea să apară, ca orice existenţă naturală, justificată prin sine”.

Nu lipsesc din publicistica eminesciană idei privind cauzele, natura şi sensul faptului istoric, necesitate şi întâmplare, general şi particular, legitatea determinismului istoric ş.a. Nimic nu există în această lume, notează poetul într-un manuscris, fără a avea o „cauză începătoare”, un **„timp de începere”.** „Deci, fiece faptă – zice poetul în „Timpul” din 10 mai 1880 – are în lumea aceasta a strictei cauzalităţi o urmare oarecare...”. Este un principiu pe care-l va aplica apoi în analizele sale politice: Oricât de mare bărbat de stat şi-ar închipui cineva că este, nu trebuie să uite legea: **causa aequat effectum”** Istoria, scrie Eminescu la 27 martie 1881, este o înlănţuire de cauze şi efecte:

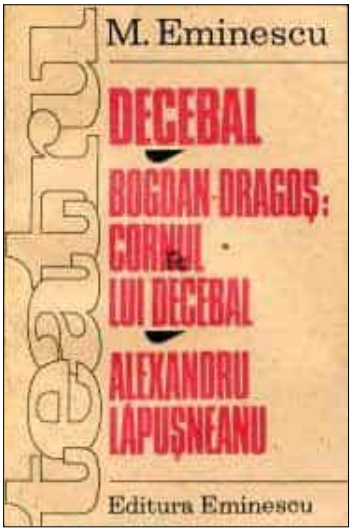

„Cine va urmări bine firul istoriei va observa că toate reformele şi revoluţiile numite politice au origine socială, că războaiele au cauze economice, că naşterea sau stingerea religiunilor chiar au motive economice”.

În această ontologie, desigur, sumară, a istoriei, un concept de bază este, cum s-a văzut deja, acela al legităţii fenomenului istoric. O epocă sau un eveniment („mişcământ”) trebuie studiate la început din perspectiva „legii continuităţii”. (**mss.2258)**

Eşecul politicii de maghiarizare forţată în Transilvania este pus şi el sub semnul unei legi ineluctabile a iatoriei:

„Prin valoarea de cultură ce-a dobândit-o limba noastră, prin claritatea ei analitică, prin legătura ce stabileşte între noi şi ţările din apus, atentatele asupra ei devin atentate asupra lumii romanice şi a civilizaţiei omeneşti în genere. Dar e o lege constantă a istoriei că, atunci când un popor luptă cu civilizaţiunea, cel ce se consumă şi cade în luptă, nu este civilizaţiunea ci poporul”. („Timpul”, 12 martie 1883).

În fine, nu trebuie să trecem cu vederea faptul că Eminescu exprimă idei pertinente în sfera unei axiologii a istoriei, cu accent pe problema selectării, explicării şi valorizării faptului istoric şi pe cea a direcţiei şi finalităţii procesului istoric. Rolul adevăratului istoric, scria Eminescu la 28 martie 1882, nu este acela de a prezenta întâmplările „în trista şi searbăda lor conexiune cauzală”, ci de a le lumina sensul lor profund, „raţiunea de a fi a acelor întâmplări”. Din acest punct de vedere, poetul nu osteneşte să atragă atenţia asupra funcţiei educative a istoriei, subliniată încă de antici: „Historia magistra vitae”. Din numeroasele exemple îl vom alege pe cel în care. În „Timpul”, sunt apreciate la superlativ, meritele lui Hasdeu (un adversar al „Junimii”!) şi ale revistei sale „Columna lui Traian” în edificarea unei ştiinţe naţionale:

„Ştiinţei române, zicem, pentru că, dacă ştiinţele naturale şi matematicile sunt chiar prin natura lor cosmopolite, ştiinţa istoriei, a limbei, a manifestărilor artistice ale unui popor, a vieţii lui juridice, a datinilor, este o ştiinţă naţională. Acestea din urmă întăresc vertebrele naţionalităţii, acestea fac pe un popor să se cunoască pe sine însuşi, îl păstrează în originalitatea şi tinereţea lui şi-l mântuie de platitudinea unei culturi cosmopolite”. [...]

Recapitulând cele arătate până aici, vom constata că Eminescu abordează aspecte ale istoriei, ca gazetar, (dar şi ca poet, în **Scrisori**) mai ales din nevoia de a lumina sensul şi finalitatea evenimentelor epocii sale. Ele se circumscriu, astfel, mai degrabă, unei filosofii a politicii. El continuă, astfel, tradiţia paşoptistă, în care reflecţia filosofico-istorică devine, cum demonstrează Roatis Florian într-o teză de doctorat, „un instrument de explicare globală a realităţii” (**Filosofia istoriei la gânditorii români de la 1848)**. Într-un plan mai general, Eminescu e în consonanţă cu dezvoltarea ştiinţei istorice, care, odată cu secolul al XIX-lea, intră în „vârsta sa adultă” prin „descoperiri bulversante” şi prin continuarea unui „spirit istoric” operant (vezi **L’histoire et ses méthodes**, Paris, 1961).

Cu simţul său infailibil de orientare în câmpul culturii şi al ştiinţei, poetul sesizează trecerea de la interpretarea „pragmatică” a istoriei, specifică Antichităţii şi Evului Mediu, la cea „critică”, a Renaşterii, reprezentată în primul rând de Machiavelli, ale cărui opere esenţiale, **Principele**, 1513, şi **Istorii florentine**, 1520-1525, le cunoaşte (din prima şi traducere) şi pe care, indiscutabil, îl ia ca model în analiza factorului politic: astfel, în „Timpul” din 13 ianuarie 1880, el rezumă o „mică lecţie” a „ilustrului prozator al sutei a şasesprezecelea” despre sinceritatea omului politic, peste câteva zile, aminteşte din nou, „Preţioasele descoperiri pe care le-a făcut renumitul Machiavelli în privinţa artei de-a parveni la putere”, pentru ca, un an mai târziu, la 8 mai 1881, să-şi sprijine teoria proprie a statului oligarhic pe „Machiavelli însuşi, acest adânc cunoscător al naturii omeneşti în părţile ei rele ca şi în cele bune”.

*Doru Scărlătescu, **ISTORIA LITERATURII ROMÂNE, vol. II - EMINESCU,** Editura ***Geea,*** Botoşani, 1995, pag. 140-148

(Continuare în numărul viitor al revistei: despre „**Cunoştinţa trecutului românesc”**)

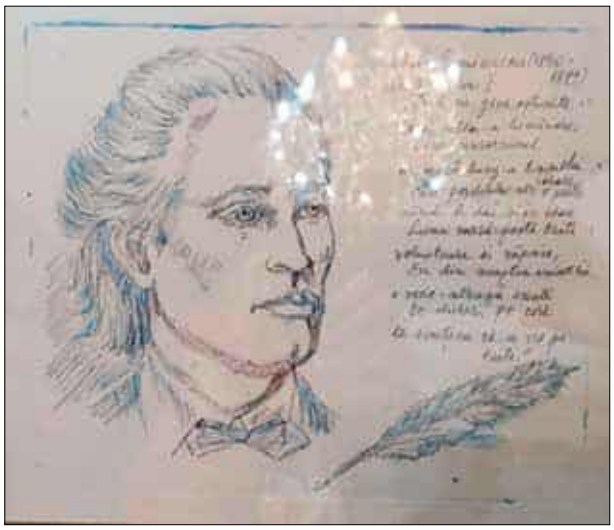

ÎN NUMELE POETULUI NAȚIONAL

EMINESCIANISMUL, ÎNTR-O REPREZENTAŢIE DE GALĂ

► **Cătălin ENICĂ**

„Ne-am întâlnit din nou în numele Poetului”, ar fi putut consemna cu silitoare precizie un cronicar serios, fără să poată totuși surprinde în fila calendarului, 10 iunie 2026, fervoarea pe care acest eveniment a provocat-o în conștiința iubitorilor de literatură din Galați, reuniți la mijlocul primei luni de vară, conform tradiției deja recunoscute, pentru descoperirea de noi dimensiuni ale personalității eminesciene, simbol național, creator de geniu, factor de convergență spirituală permanentă și călăuza noastră în spațiile spiritualității înalte. La Casa de Ajutor Reciproc a Pensionarilor, în ospitaliera sală a bibliotecii, am descoperit din nou un loc binecuvântat de pasiunea intelectuală, animat de membrii *Salonului cultural „Armonii de toamnă”*, dar și de elevi și studenți, de profesori din învățământul preuniversitar și universitar, de actori, muzicieni, jurnaliști, scriitori, artiști plastici, de oameni cu diverse preocupări, însă cu o pasiune comună, Mihai Eminescu. Cu câteva zile înainte de comemorarea sa, am organizat, pentru cinstirea Poetului, Sesiunea de comunicări științifice cu titlul *Vecinicia eminesciană*, tocmai pentru a marca sugestiv trecerea lui din lumea pământească în cea eternă, accesibilă doar celor aleși de muze. Ne-am reamintit versuri memorabile, idei sclipitoare și expresii desăvârșite și am repetat aprecierile superlative, adunate cu timpul de istoria literaturii și critica literară: „Luceafărul poeziei românești”, „Omul deplin al culturii românești” (C. Noica), „Expresia integrală a sufletului românesc” (N. Iorga), „Geniul nostru tutelar” (Șerban Cioculescu) ș.a. Astfel prefațează chiar acum activitatea Ghiță Nazare, organizatorul principal al acțiunii, care salută, cu mulțumirile de rigoare, înscrierea în program a unui număr consistent și divers de comunicări, precum și a unor momente artistice inspirate din opera eminesciană.

Și, pentru a fi încă de la început edificator, inițiază vernisajul expoziției *Arhitectură cromatică* a Nicoletei Bejan-Berlea, o bogăție de imagini și culori, pe care artista și le prezintă cu pasiune, punând, firesc, accentul pe cele trei portrete ale lui Mihai Eminescu, realizate după fotografii de epocă, transformate, prin tehnici specifice, în lucrări de artă modernă. În continuare, moderatorul îl roagă pe George Lateș, cel care a dat numele atât de sugestiv al Sesiunii, să explice publicului de ce a optat pentru această formă arhaică a cuvântului veșnicie. Pentru a fi în ton cu limbajul Poetului, care, derivându-l pe „vecinic” din „veci” (pluralul lui „veac”), l-a folosit frecvent, făcând din el o temă predilectă a scrisului său, răspunde exegetul, care adaugă apoi amănunte mai puțin cunoscute sau reamintite ale creației eminesciene: debutul poetului cu două poeme simultan, cauza pentru care i-au apărut puține versuri în timpul vieții, în timp ce opera postumă îi este imensă, dificultățile întâmpinate de cercetători în descifrarea manuscriselor sale și interpretările diferite, uneori abuzive, ale versurilor eminesciene în diferite epoci. „Eminescu și-a asigurat vecinicia oriunde, în spațiul românesc

și universal. Ce ar trebui făcut în continuare: o nouă ediție critică, beneficiind de studiile apărute după ediția Perpessicius, cu mijloace moderne. Este obligația acestui secol pentru literatura română!" Alina Beatrice Chescă ne vorbește despre *Mihai Eminescu – poet al umanității*, insistând pe temele fundamentale ale creației, contextul cultural și consonanțele versului eminescian cu o multitudine de creații universale, pornind de la clasicismul greco-latin, până la filosofia și romantismul german. Ca profesoară de engleză, cercetătoarea insistă pe modelele britanice, Shakespeare, Byron, Schelley, Keats, și pe deschiderea spre universalitate a operei eminesciene prin traducerile inspirate ale lui Andrei Bantaș și Leon Levițchi. Un moment poetic îi conferă apoi întâlnirii noastre fiorul versului autentic, cu întrega sa încărcătură de emoții. Este o parte a *Scrisorii I,* evocarea cosmogonică a genezei, în inspirata interpretare a talentatului actor Vasile Dănilă, împreună cu care învățăm să descoperim lumile abisale!

Cătălin Enică sondează, în continuare, *Neliniștea cugetului eminescian*, tulburat de revelații dureroase. Ipostaze ale genialității, magul (călător în stele), bătrânul dascăl, moș Iosif, Euthanasius și toți ceilalți căutători ai adevărului pur posedă avantajul, dar și suferința de a răzbate dincolo de „nemărginirea timpului", revelând prin cugetare (minte, idei, axiome, judecăți etc.) însăși esența: *Au aflat sâmburul lumii, tot ce-i drept, frumos și bun" (Egipetul).* Gheorghe Felea*,* în *Poetul nepereche între tragica predestinare și tragedia culturilor mici* se declară captivat de faptul că poetul era conștient de genialitatea sa: *Dumnezeul geniului m-a sorbit din popor cum soarele soarbe un nour de aur din marea de amar...* Apariția unei astfel de gândiri în spațiul românesc, din rândul oamenilor obișnuiți, ne dă temeiul să nu deznădăjduim. Creatori de excepție, precum Nicolae Iorga, George Enescu, Ștefan Luchian, Ciprian Porumbescu sau mai tânărul lor „vecin" Nicolae Labiș, provin din aceeași sorginte și au strălucit, fiecare în domeniul său, la fel de puternic. Dar această genialitate a lor a fost însoțită și de mari suferințe, observă analistul, pornind de la studiul lui Mihail Manoilescu *Tragica predestinare a spiritului moldovenesc*. În cazul lui Eminescu, aceste frustrări n-au fost numai cele din timpul vieții. Manuscrisele eminesciene n-au fost redate într-o ediție completă decât după un secol, cufărul poetului a fost predat foarte târziu Academiei Române, care, de altfel, nu și l-a făcut membru decât post-mor-tem (1948).

Microrecitalul poetic din creația eminesciană este continuat cu aplomb de cunoscutul actor Vlad Vasiliu, care exprimă într-o tonalitate gravă indignarea justițiară a poetului din ultima parte a poemului *Scrisoarea III*. Urmează Nicolae Taftă, cu *Poezia lui M. Eminescu „*Mai am un singur dor*" în intertextul liricii universale*. Este o pledoarie pentru adevăr și o respingere vehementă a unor aprecieri vădit neadevărate, pe care cercetătorul le-a identificat în scrierile critice ale lui Pompiliu Eliade și N. Apostolescu de la începutul secolului al XX-lea. Primul formulează aprecieri neplăcute despre viața intelectuală a României înainte de Eminescu, iar al doilea consideră „ Mai am un singur dor" o imitație după Pierre de Ronsard și Paul Bourget, unde a depistat versuri asemănătoare. După un studiu comparativ atent, autorul comunicării apreciază că apropierea cu respectivele texte reprezintă de fapt „un dialog intercultural" (Mihail Bahtin) și un exemplu evident de intertext (Julia Kristeva), în condițiile în care trăirile comune pot fi exprimate diferit, dar coexistă pentru că au un genotext comun. Ghiță Nazare a studiat *Unitatea românilor în publicistica lui Mihai Eminescu*, arătând că autorul *Luceafărului* a fost pasionat de istoria românească, având opinii ferme în ce privește originea, evoluția și continuitatea poporului român. Punctele sale de vedere, exprimate mai ales în articolele politice, se referă la problemele capitale ale istoriei, dar și ale contemporaneității: combate teoria imigraționistă (*...românii nu sunt coloniști... ci vechi în țara lor...*), identifică teritoriile locuite de români, cu reperele lor naturale (*De la Nistru pân la Tisa; Cestiunea Dunării*), protestează categoric față de ruperea unor teritorii românești (răpirea Bucovinei, înstrăinarea Basarabiei). În schimb, evocă figuri

luminoase de domnitori, omagiază pașoptiști, Nicolae Bălcescu, Costache Negri, îl admiră pe Al.I. Cuza și-i deplânge înlăturarea. După muza poeziei și cea a teatrului, i-a venit rândul muzicii să ne farmece cu acordurile sale, mai ales că melodiile sunt pe versuri de Eminescu. Cantautorul Marin Oanea le interpretează cu multă sensibilitate, însoțit melodic de chitară: *„De-aș avea”* și *„Lacul”*, poeme ale naturii și iubirii. Le adaugă *Dacă n-ar fi Eminescu*, cu inspirate stihuri omagiale aparținând poetei Mioara Baciu.

Am fi putut să încheiem chiar acum întâlnirea, în armonia versului eminescian, dar câteva voci din sală tot mai doresc să fie auzite. Sterian Vicol, care a venit cu un generos mănunchi „de tinere ramuri” ale teiului său înflorit, simbolică ofrandă adusă poetului nepereche, își pleacă fruntea cu respect și pioșenie în memoria înaintașilor gălățeni, care l-au nemurit pe Mihai Eminescu prin publicarea unui „Omagiu”, ridicarea unei statui și turnarea unei medalii comemorative la 20 de ani de la stingerea Poetului. Vasile Leonte adresează felicitări tuturor celor care au susținut comunicări, observând și că Universitățile din Galați și-au dat mâna ca să realizeze această sesiune de comunicări. Vasile Manole a realizat un interesant și deconcertant grupaj de epigrame, cu versuri preluate (și prelucrate) din Eminescu: *De ce nu-mi vii?; O, rămâi* etc. În final, Ghiță Nazare decernează fiecărui autor de lucrare științifică *Diploma de Excelență* din partea Consiliul director al CARP Galați (reprezentat aici de consilierele Cornelia Mateiță și Bonica Voinescu) și a *Salonului cultural „Armonii de toamnă”.* Și abia acum poate cronicarul să lase, cel puțin pentru câteva zile, pana deoparte, așteptându-vă însă și altădată, ca să așternem pe hârtie și în memoria noastră rânduri memorabile. Vorba lui Eminescu: *Cu gândiri și cu imagini/ Înnegrit-am multe pagini:/ Ș-ale cărții ș-ale vieții,/ Chiar din anii tinereții...*

AFIŞ CULTURAL-ARTISTIC

LUCRĂRI ESENȚIALE ALE CULTURII ROMÂNE

RELEVANŢA FILOSOFICĂ A FORMAŢIEI LUI CANTEMIR. CLIVAJELE CANTEMIRIENE[1] (III)

► **Preot Toderiţă RUSU**

[...] Pentru înțelegerea corectă a bogăției de idei pe care o propune Cantemir în *Sacrosanctae....*este necesar un grup de cercetare multidisciplinar. Această lucrare este doar o „sondă" trimisă în complexitatea pe care ne-o propune Cantemir. Așa cum am arătat deja, este posibil ca această complexitate să fie o moștenire a studiilor principelui, dar ideile fundamentale sunt, desigur, asumate de către Cantemir și apărate cu propriile mijloace.

CANTEMIR – PRINŢ MOLDAV

БІБЛІОТЕКЪ
РОМЪНЕСКЪ

Așa cum am arătat în repetate rânduri, obiectivul acestei cercetări îl constituie întemeierea ideii că, pentru Cantemir, *știința sacră* reprezintă treapta superioară a unui model unic al cunoașterii, precum și a ideii că fiecare persoană este dotată cu liber arbitru prin care poate fi sau nu de acord cu poziția filosofului. Acesta este motivul pentru care am trasat un istoric al problemei și am arătat modul în care acest istoric a dat formă contextului în care s-a format Cantemir, context important în opțiunea sa privind înțelegerea științei sacre și a cunoașterii în general. Cu acest prilej am argumentat că atașamentul filosofului pentru modelul cunoașterii pe care l-a propus este în puternică măsură determinat atât de religia sa creștin-ortodoxă, cât și de originea sa românească și de prețuirea majoră pe care el o are pentru aceasta. Mai mult, am susținut că *Sacrosanctae....*poate fi citită și ca un element important pentru un program al lui Dimitrie Cantemir de a forma o limbă filosofică romanescă, dar mai ales în general ca parte a unui program de afirmare a nației române cu istoria, cu geografia, cu unitatea ei în fața culturii europene si nu numai.

În cele de mai sus, am arătat în mod clar simbioza pe care Cantemir o realizează între

Ortodoxie și românism atunci când vorbește despre știința sacră în *Sacrosanctae...* Dar, printre lucrările sale de tinerețe, *Sacrosanctae* nu este singura care slujește aceste obiective culturale și politice de ordin național.

LUCRĂRI PUBLICATE

Divanul sau gâlceava înțeleptului cu lumea este o lucrare probabil din aceași perioadă petrecută de Dimitrie Cantemir la Constantinopol, în jurul lui 1700, după cum rezultă din scrisoarea dedicatorie adresată fratelui său mai mare, Antioh, care ocupă în acel moment tronul Moldovei [2]. S-a susținut despre Divanul, fie că a fost scrisă înainte de *Sacrosanctae*, fie că, dimpotrivă, este un fel de prelucrare a ideilor din aceasta[3]. Oricum ar sta lucrurile, și această lucrare a cunoscut interpretări variate, sub constrângerile vremurilor sau sub preferințele exegeților. Important este că până la urmă a precumpănit interpretarea care vede în *Divanul* o lucrare cu un conținut în primul rând teologic[4]. Publicată în 1698 la Iași, lucrarea este scrisă în limba română, cu numeroase porțiuni în greacă și cu referiri în alte limbi. Din acest punct de vedere, poate fi considerată prima lucrare în limba română de teologie, și în egală măsură de filosofie, dacă prin aceasta înțelegem o doctrină, o înțelepciune de tip creștin ortodox. Lucrarea a fost gândită și alcătuită în trei părți; partea a doua fiind mai degrabă o culegere de texte religioase puse în slujba întăririi argumentului cantemirian din prima parte, iar partea a treia este exprimarea poziției lui Cantemir despre faptul că înțeleptul și lumea pot face pace, se pot împăca în condițiile în care lumea urmează pozițiile înțeleptului. De primă importanță este prima parte, prezentată în forma unui dialog polemic între înțelept și lume. Poziția exprimată de înțelept este aceea a retragerii din lume, care este izvorul ispitelor. În forma unor raporturi, înțelept – lume, suflet – corp etc., Cantemir prezintă pozițiile de bază ale teologiei ortodoxe în ceea ce privește raportul dintre înțelept și lume. Lumea nu este condamnată definitiv, nu este interpretată gnostic, așa cum înțeleptul nu este un maestru gnostic. Și una și celălalt, lumea și înțeleptul, poartă urmele divinității, dar lumea fără înțelepciune inspirată de Dumnezeu este un loc al păcatului, al pierzaniei, după cum înțeleptul care nu salvează lumea nu este deplin. Dumnezeu i-a dat omului lumea spre stăpânire tocmai pentru ca înțeleptul sa poată salva lumea, nu să se lase ispitit de aceasta.

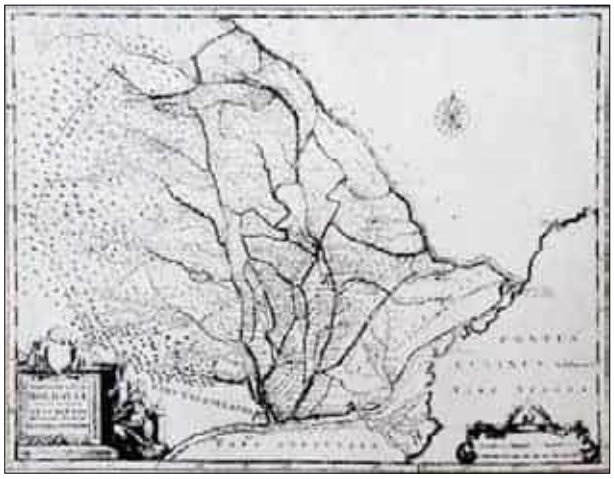
În interpretarea mea, ceea ce face Cantemir este să explice cum știința sacră lucrează în chip concret în înțelept și cum se poate împăca acesta cu restul creației lui Dumnezeu. Aceasta nu este doar o lucrare de teologie sau de primă stabilire a unui limbaj filosofic sau teologic românesc. Este mai mult decât atât dacă o privim ca parte în programul lui Cantemir de afirmare a nației noastre. Știința sacră arată cum trebuie să gândească creștinul, iar *Divanul* arată cum își asumă creștinul ortodox rolul său în creația divină. Nu întâmplător lucrarea este scrisă în limba română și publicată. Știm că Dimitrie Cantemir și-a scris lucrările în limbile pe care le considera relevante pentru problemele pe care le trata. În interpretarea mea, motivul pentru care *Divanul* este scris în limba română ține de intenția de a concretiza învățăturile expuse în latină în *Sacrosanctae*; și împreună, aceste două prime lucrări descriu dimensiunea spirituală, angajamentul său ortodox, nu doar religios, ci și teologic față de o caracteristică determinantă a neamului nostru, și anume formarea sa ca neam creștin. Dacă acestea se pot desprinde din analiza celor două lucrări de tinerețe, atunci ele sunt foarte departe de acuzația lui Iorga că ar fi lipsite de scop și ilizibile.

Faptul că Dimitrie Cantemir are un variabil program de afirmare a națiunii romane nu poate fi contestat a sub argumentul că oricum autorul fiind român și moldovean avea a scrie despre români și patria lor. În primul rând, argumentul covârșitor împotriva unei asemenea interpretări ”relaxate” a scrierilor acestuia este acela că Dimitrie Cantemir a scris în mai toate limbile de circulație ale epocii (în latină, în greacă, în turcă etc.), alegând de fiecare dată vehiculul lingvistic cel mai potrivit pentru ideile pe care voia să le transmită. Cineva legat de Moldova și de anecdoticul vieții moldave ar fi putut produce cel mult o lucrare precum *Istoria Ieroglifică.* O lucrare care, dincolo de merite stilistice și literare de netăgăduit, este și o răfuială cu boierii neprieteni, după cum este o tristă constatare a decăderii valorilor clasei conducătoare[5]. Cantemir însă este legat mult mai adânc de moldoveni, de români decât la nivelul acesta al disputelor cu persoane pe care le ironizează până la limita absurdului. În chip programatic, Cantemir folosește aproape orice prilej, credem, pentru a descrie și a analiza Moldova și Țările Române în general spre uzul lumii savante europene, pentru punerea românilor în drepturile lor depline.

După ce este primit în Academia din Berlin, gânditorul primește din partea acesteia însărcinarea de a face o prezentare savantă a țării sale. Aflat în Rusia între anii 1714 și 1716, Cantemir scrie în limba latină *Descriptio Moldaviae.* Așa cum altă dată la Istanbul folosea toate oportunitățile ivite pentru a scrie în apărarea Ortodoxiei și a virtuților înțeleptului creștin, acum face din solicitarea Academiei Berlineze nu doar un reușit exercițiu de cunoaștere, dar și unul de afirmare a Moldovei, astfel încât aceasta să fie percepută ca un membru cu drepturi depline în concertul european, cel puțin dinspre eforturile savante, dacă cele politice eșuaseră pentru moment[6].

Dacă am vorbi din perspectiva de astăzi, *Descrierea Moldovei* ar putea fi considerată fără exagerare o monografie despre Moldova făcută cu mijloacele specialistului și cu ambiția acurateței, Suntem fără îndoială în prezența unei prime și foarte bine închegate încercări în acest sens din spațiul românesc. Lucrarea este împărțită în trei secțiuni: prima este dedicată geografiei Moldovei și organizării administrative a acesteia; a doua cuprinde o istorie politică a țării cu descrierea marilor familii boierești, a domnitorilor și a a celor mai importante evenimente din viața țării; a treia analizează obiceiurile, religia, cultura[7]. În ceea ce privește această structurare a conținutului lucrării, se impune ideea că descrierea are loc cu criterii și cu rigoare științifice. În primul rând, este descrisă sub aspectul ei fizic geografia Moldovei, adică principala ei condiție de subzistență. Acestei descrieri i se adaugă aceea a organizării spațiului: Cantemir arată ce au știut moldovenii să facă cu ceea ce au primit de la Dumnezeu. Pe această bază fizic, organizată administrativ, stau instituțiile politice ale țării și principalele familii care le pun în mișcare; mergând mai departe, adăugând un al doilea nivel, acela al religiei și al culturii în care trec rafinate bogățiile tării, subtilitățile uneori stânjenitoare ale politicii ajungând la ceea ce este durabil, spiritualitatea, obiceiurile moldovenilor. Pe scurt spus, faptele sunt așezate de Cantemir în analiza pe care o face ca într-o cruce, pe orizontală este descrisă viața prezentă a Moldovei cu principalele ei aspecte, iar pe verticală se arată cum faptele trecutului au determinat organizarea politică și obiceiurile prezentului. Lucrarea conține informații istorice și geografice de primă mână, de exemplu, o hartă a Moldovei[8].

O asemenea întreprindere este posibilă doar pe seama metodelor științifice folosite de Cantemir. Acesta a studiat operele marilor geografi și istorici, a studiat documente din arhive, izvoare epigrafice și numismatice etc. Bogăția informațiilor studiate este impresionantă într-o epocă în care autorii erau puși în situația de a strânge singuri datele din documente, într-o vreme în care marile culegeri științifice erau abia la început. Calitatea și profunzimea lucrării îi dau valoare acesteia și fac cunoscută Moldova. De la nivelul primelor lucrări de tinerețe, idealismul și angajamentul inerente, gânditorul trece la analize aplicate, păstrând aceeași finalitate, afirmarea Moldovei, facilitarea cunoașterii ei în lumea savantă a epocii, decidenții politici fiind și ei instruiți și capabili să recepteze mesajul domnitorului.

Ultima lucrare care face parte din acest program național al lui Cantemir este și ultima scrisă, *Chronicul vechimii româno-moldo-valahilor.* Lucrarea a fost scrisă tot în Rusia ca o inițiativă personală; a fost scrisă în latină, dar tradusă în română (chiar de către prinț sau cel puțin cu aprobarea lui) și publicată la Sankt Petersburg cu litere chirilice.

Mai multe aspecte sunt demne de subliniat în legătură cu această ultimă lucrare a domnitorului moldovean. Primul este chiar acela că, într-o perioadă solicitantă, fără a se exercita asupra sa o presiune în acest sens, Cantemir găsește timpul pentru a proiecta lucrarea și pentru a o scrie în bună parte. În opinia mea, acesta este un argument în favoarea ideii că toate aceste lucrări reprezintă concretizarea unui program de promovare a Moldovei. Un al doilea argument puternic în acest sens este faptul că *Hronicul...,* se scrie pe mai multe direcții ca o împlinire a lucrărilor anterioare consacrate de Cantemir acestui program. În primul rând, Cantemir argumentează în favoarea unității poporului român: moldovenii, valahii și transilvănenii sunt cu toții români. Este relevant faptul că domnitorul a ținut să trateze despre perioada cuprinsă între momentul descălecării din Transilvania în Moldova și în Țara Românească și despre întemeierea statelor românești. În opinia sa, toți românii se trag de la Roma; elementul dacic s-ar fi risipit, iar românii ar

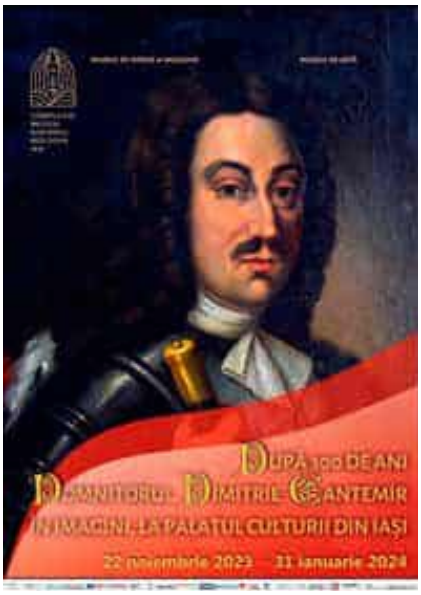
fi urmași doar ai romanilor. De acea, limba noastră este românească și ar trebui să scriem cu alfabetul latin, a cărui introducere Cantemir o dorește. Mai mult descălecarea nu a venit pe un teren virgin, românii fiind întinși din Maramureș spre Sud, pe întregul teritoriu al celor trei Principate. Faptul că secole întregi, până la începutul statalității medievale, nu sunt izvoare directe de la români este explicat de Cantemir prin aceea că românii sunt așezați, sunt siguri pe organizarea lor, pe comunitățile și pe cultura lor, și nu simt nevoia să discute despre ceea ce le apare ca firesc, existența lor în arcul Carpatic și în afara lui.

Și în cazul acestei lucrări, Cantemir a depus o riguroasă muncă științifică, cercetând documente variate, de exemplu, diplomele și cronicile regilor maghiari. Peripețiile manuscriselor lui Cantemir nu s-au încheiat încă, dar merită semnalat aspectul că un manuscris al *Hronicului...*ar fi ajuns la Inocentiu Micu Klein[9]. Or, aceasta înseamnă că există o influență nu doar dinspre școala Ardeleană, dinspre Transilvania spre Țara Românească, ci și dinspre Moldova spre Transilvania. Chiar nefinalizat, *Hronicul...* este o primă încercare de istorie științifică a poporului român. Mai aproape de noi Sfântul Părinte Dumitru Stăniloae argumentează prolatinitatea poporului român.

Vedem din analizele anterioare, că ne-am referit la Cantemir ca la un prim contributor în variate domenii. Aceasta întărește ideea că în mod intenționat el a lucrat prin cărțile sale pentru definirea și consolidarea vieții spirituale, economice, politice, religioase a românilor. Urmărind felul in care Cantemir înțelege știința sacră și cunoașterea, descoperim că această poziționare a sa ca filosof, în universal, este și concretizată în programul de descriere a nației române. În fond, Cantemir dă valențe individuale universului, cum ar spune Noica[10], încercând să formuleze un model universal, cu determinații și individual al nației române. Opiniile sale despre cunoaștere sunt, așa cum se cuvine, partea universală a acestui model, dar în același timp această universalitate se întrupează în poporul român, pare să spună Cantemir.

(Continuare în numărul următor al revistei)

Note:

* Fragmente din studiul ***„Ştiinţa Sacră la Dimitrie Cantemir şi abordările moderne ale cunoaşterii”*** semnat de drd. Toderiţă Rusu, preot paroh la Biserica „RĂZVAN”, Sector 3 Bucureşti

1. Acest capitol, cu subcapitolele sale, face parte din Teza de doctorat, manuscris, *Știința sacră la Dimitrie Cantemir și abordările moderne ale cunoașterii,* conducător științific CS I, dr, Marius Augustin Drăghici, doctorand Toderiță Rusu, susținută în anul 2024, în cadrul Școlii Doctorale de Filosofie și Psihologie (SDFP) SCOSAAR, Academia Română, Institutul de Filosofie și Psihologie, „Constantin Rădulescu-Motru”, pp. 64-96.
2. Dimitrie Cantemir, *Divanul*, București, Editura pentru literatură, 1969, pp.5-6.
3. Vlad Alexandrescu, *Introducere,* în Dimitrie Cantemir..., ed.cit.,p. 59.
4. Ștefan Afloroaiei, op.cit., p. 64.
5. *Ibidem,* p. 64.
6. Virgil Cândea, *Cunoașterea apofatică în gândirea lui Dimitrie Cantemir*, în op.cit.,passim.
7. Miron Nicolescu, *Notiță biografică și bibliografică* în Dimitrie Cantemir, *Descrierea Moldovei,* București, Editura SOCEC&CO, 1909, pp.3-5.
8. *Ibidem,* p. 10.
9. Florin Constantiniu, *O istorie sinceră a poporului român,* București, Editura Univers Enciclopedic, 1997, p.192.
10. Constantin Noica, *Spiritul românesc...*, ed. cit., passim.

BIOBIBLIOGRAFII CELEBRE

IORGU IORDAN

Lingvist, diplomat, filolog, editor, jurnalist, profesor universitar, academician, sindicalist, politician, romanist de excepţie, **academicianul Iorgu Iordan** rămâne o celebritate în lumea ştiinţifică românească şi cea internaţională în domeniul studierii limbilor romanice, între care un loc aparte îl ocupă limba română.

NOTE BIOGRAFICE

Iorgu Iordan s-a născut la 29 septembrie/ 11 octombrie 1888, în Tecuci, Județul Tecuci, într-o familie din tată bulgar și mamă româncă. Tatăl său a fost Toader Toșcu Iordan, bulgar de peste Dunăre, venit în România la vârsta de 18 ani, iar mama - Ileana, născută Crăciun, din satul Sârbi, comuna Nicoreşti, judeţul Tecuci.

- **STUDII**

Iorgu Iordan a urmat școala primară și Gimnaziul Real de băieți din Tecuci, localitatea natală, între anii 1895 și 1899. Ulterior, a intrat la Liceul Internat „Costache Negruzzi" din Iași, ca bursier, a absolvit ca șef de promoție în anul 1908 și i-a avut ca profesori pe Calistrat Hogaș, Vasile Bogrea, Garabet Ibrăileanu etc. După absolvirea acestuia, urmează cursurile Facultății de Litere și Filosofie a Universității din Iași (1908-1911). Concomitent, a frecventat și cursurile Facultății de Drept. În 1919 și-a susținut doctoratul în filologie modernă, sub conducerea lui Alexandru Philippide, la Universitatea din Iași. La sfatul acestuia, a redactat teza de doctorat *„Diftongarea lui e și o accentuați în pozițiile ă, e"*. Ea rămâne până astăzi unul din cele mai ample studii închinate unei schimbări fonetice din toată literatura lingvistică mondială.

A urmat mai multe cursuri de specializare la universitățile din Bonn (1911, 1921-1922), Berlin (1923), Florența (1925, 1927), Paris și Roma, unde a făcut studiul vocalismului latin și al vocalismului limbilor romanice, precum și critica ediției scrierilor „Aucassin et Nicolette" și „Roman de Brut", fiind remarcat pentru sârguința sa (1925).

- **CARIERA ŞTIINŢIFICĂ**

După terminarea facultății de Litere, Drept şi Filosofie a Universităţii din Iaşi, dar şi studii complementare la Universitățile din Bon, Berlin şi Paris. În octombrie 1912, Iorgu Iordan a predat limba germană la Liceul Vasile Alecsandri din Galați și la liceele din Pomârla și Iași. După luarea doctoratului a devenit profesor la Universitatea din Iași (1926-1946), apoi profesor de romanistică la Universitatea din București (1946-1962). A prezentat studenților cursuri de *Gramatică comparată a limbilor romanice*, *Limba și literatura italiană*, *Limba și literatura spaniolă*. În anul universitar 1939-1940 a ținut primul curs de *Stilistică a limbii române*, care a fost publicat în 1944. Studiase, cunoştea şi vorbea mai multe limbi străine: franceza, germana, italiana, rusa, spaniola, engleza.

A întemeiat și a editat la Iași „Buletinul Institutului de Filologie Română «Alexandru Philippide»" (1934-1945) și a fost redactor responsabil al publicațiilor „Revue de linguistique" (1956-1963) și „Limba română" (1964-1986).

De-a lungul carierei a obținut de mai multe ori funcția de director. Astfel, a fost numit director al Teatrului Național din Iași (20 noiembrie 1928 - 1 iulie 1930, 1944-1945), în perioada 1931-1945 a fost director al Institutului de Filologie Română „Alexandru Philippide" din Iași, director al Institutului de Lingvistică din București (ianuarie 1948-1952, 1958-1970). A fondat şi a condus DHC la Berlin, Montpellier, Grand şi Roma. A obţinut Premiul de Stat în anii 1954 şi 1956, şi Premiul „Om de ştiinţă emerit" în 1962.

A devenit membru titular al Academiei Române şi a ocupat funcţia de Vicepreşedinte al acestui prestigios forum ştiinţific naţional.

S-a pensionat în 1968, la vârsta de 80 de ani, ocazie cu care, la Editura Academiei Române, se editează un volum de *Scrieri alese* ale acestuia.

- **ACTIVITATEA POLITICĂ**

A fost membru al Partidului Țărănesc (1918-1930), apoi al PNŢ, al PCdR, PSDR. Iorgu Iordan

a devenit membru al Partidului Comunist Român după 1945. Între anii 1945-1947 a fost ambasador al României la Moscova. O serie de conflicte, precum cel cu Ion Petrovici sau Paul Goma, complică cariera sa profesională.

Acad. Marius Sala, în prefața unei lucrări semnate de Ilie Rad, afirmă:

„Ideea domnului Ilie Rad de a publica cele 24 de scrisori primite de la Profesorul Iorgu Iordan și cele trei interviuri realizate între 1978 și 1980 este excelentă. Acest volum le completează pe cele trei de Memorii (1976-1979) și volumul lui Valeriu Mangu, De vorbă cu Iorgu Iordan (1982). El aduce în actualitate figura și caracterul maestrului meu, într-un moment în care personalitatea lui a fost pusă în discuție... Scrisorile trimise domnului Ilie Rad sunt din epoca în care Iorgu Iordan nu mai era agreat „sus", tocmai din cauza criticilor pe care nu se sfia să le facă, inclusiv la adresa cultului personalității... trebuie salutată inițiativa editorului, care va permite să fie cunoscută și înțeleasă mai bine personalitatea marelui om de cultură, Iorgu Iordan, maestrul meu și al multor lingviști. "

— Acad. Marius Sala

A decedat la București, fiind înmormântat la Cimitirul Bellu.

OPERA SA ŞTIINŢIFICĂ include lucrări în diverse domenii ale filologiei/lingvisticii:

A scris lucrări în domeniul lingvisticii românești și romanice, fiind preocupat îndeosebi de aspectele contemporane ale limbii române și de onomastică. Împreună cu Alexandru Graur și Ion Coteanu, a fost redactor responsabil al noii serii a *Dicționarului limbii române* (DLR). A îngrijit și editat *Letopisețul Țării Moldovei* de Ion Neculce și opera lui Ion Creangă.

- *Rumanische Toponomastik*, Bonn & Leipzig, Kurt Schroeder Verlag, 1924.
- *Istoria literaturii italiene*, Iași, Universitatea din Iași, 1928.
- *Introducere în studiul limbilor romanice. Evoluția și starea actuală a lingvisticii romanice*, Iași, Institutul de Filologie Română, 1932.
- *Gramatica limbii române*, București, 1937 (ediția a II-a, 1946).
- *Limba română actuală. O gramatică a „greșelilor",* Iași, Institutul de Arte Grafice „Alexandru A. Terek", 1943 (ediția a II-a, 1947).
- *Stilistica limbii române*, București, Institutul de Linguistică Română, 1944 (ediția a II-a, București, Editura Științifică, 1975).
- *Lingvistica romanică. Evoluție. Curente. Metode*, București, Editura Academiei, 1962 (ediția a II-a, 1970; tradusă în engleză, germană, spaniolă, rusă, portugheză și italiană).
- *Toponimia românească*, București, Editura Academiei, 1963.
- *Istoria limbii literare spaniole*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1963.
- *Introducere în lingvistica romanică*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1965 (în colaborare cu Maria Manoliu; tradusă în spaniolă).
- *Structura morfologică a limbii române contemporane*, București, Editura Științifică, 1967 (în colaborare cu Valeria Guțu Romalo, Alexandru Niculescu).
- *Scrieri alese*, București, Editura Academiei, 1968.
- *Alexandru I. Philippide*, București, Editura Științifică, 1969.
- *Crestomație romanică*, vol. I-III, București, Editura Academiei, 1962-1974 (coordonator).
- *Memorii*, vol. I-III, București, Editura Eminescu, 1976-1979.
- *Limba română contemporană*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1978 (în colaborare cu Vladimir Robu).
- *Dicționar al numelor de familie românești*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1983.
- *Istoria limbii române (Pe-ntelesul tuturora)*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1983.
- *Manual de linguistica romanica*, Madrid, Gredos, 1989 (în colaborare cu Maria Manoliu, Manuel Alvar).

BIBLIOGRAFIE

- Iordan Iorgu, *Titluri și lucrări. 1911-1973*, București, Editura Litera, 1974.
- Jana Balacciu, Rodica Chiriacescu, *Dicționar de lingviști și filologi români*, București, Editura Albatros, 1978.
- Valeriu Mangu, *De vorbă cu Iorgu Iordan*, București, Editura Minerva, 1982.
- *Oameni în memoria Galațiului : Aniversări 2011*, Galați, Axis Libri, 2013
- Brezeanu, Ioan. *Galați - biografie spirituală : (Personalități ale științei, culturii și artei)*, Galați: Editura Centrului Cultural Dunărea de Jos, 2008, p. 69-70
- Ionel Maftei (2000), *Pesonalități ieșene. VIII.* Iași: Trinitas

Surse: www. Wikipedia, enciclopedia liberă

IORGU IORDAN ÎN VIZIUNEA DISCIPOLILOR SĂI

► **Ionuţ VULPESCU, fost Ministru al Culturii**

Florica DIMITRESCU-NICULESCU (născută la Bucureşti, 1928), eleva aceloraşi Alexandru Rosetti şi Iorgu Iordan, dar şi a lui Jacques Byck, profesoară de gramatică istorică a limbii române a Universităţii din Bucureşti (1949 – pînă la plecarea în exil, 1985), este autoare a numeroase volume de specialitate, de ediţii de texte vechi (ex.: *Tetraevangheliarul lui Coresi*, Editura Academiei, 1963) şi a *Dicţionarului de Cuvinte Recente* (Ed. Albatros, București, 1982, ed. II, revizuită şi adăugită, Ed. Logos, București, 1997, ed. III, amplu augmentată – în colaborare cu Coman Lupu şi Al. Ciolan –, Editura Logos, Bucureşti, 2013). Ca primă femeie pro-rector al Universităţii din Bucureşti (1964-65), şi co-organizator al Centenarului Universităţii din Bucureşti (1964), a fost distinsă cu Steaua României clasa a V-a. După revenirea din exil (1990), este din nou profesoară, apoi profesoară emerită, a Universităţii din Bucureşti şi a fost aleasă membră de onoare a Academiei Române.

Un podcast cu dna. Academician Florica Dimitrescu-Niculescu, continuatoarea profesorilor Alexandru Rosetti, Jacques Byck şi Iorgu Iordan, într-un interviu despre şcoala românească de lingvistică. Selecţiuni

Ionuţ Vulpescu – **Influenţele regimului erau cu siguranţă evidente în ceea ce însemna literatura română. Dar în lingvistică, ele s-au manifestat? Aţi simţit aceeaşi ingerinţă ideologică?**

Florica Dumitrescu Niculescu – Da, dar fără rezultate în partea negativă. Catedra îi rămăsese profesorului Iordan, o perioadă. În ’52, şi Iordan, şi Graur, care era la catedra de Latină – nu mi-a fost profesor direct, dar era un foarte bun profesor – au fost daţi afară. A fost adus un nou decan la facultate, îl chema Orzea – nu îi mai ştiu celălalt nume, dar e bine să nu mi-l aduc aminte nici măcar pe cel de familie. Eu cred că nici la şcoala primară nu se pricepea să intre în sufletul copiilor, să îi înveţe să deseneze un „a” sau un „o” *ş.a.m.d.* Era un om nepotrivit pentru a fi profesor. El ne-a fost decan pentru câţiva ani. Dar îl ignoram, nu ne uitam la el. Mai erau şi alţii, n-avea importanţă. Oricum, catedra noastră a rămas o catedră de profesori care au meritat să fie profesori şi să rămână profesori. Sigur că astăzi sunt urmaşii lor.

I.V. – **Ceea ce spuneţi şi discuţia noastră sunt foarte utile, mai ales că în timpurile pe care le trăim, tancurile ruseşti intră în Kiev. Şi**

e foarte bine să ne amintim şi acei ani foarte grei pentru noi, anii ’50. Aţi îngrijit recent o carte, *Omagiul lingviştilor români nonagenari*, o pleiadă de mari lingvişti pe care România îi are. Cum se explică longevitatea aceasta a lingviştilor noştri?

F.D.N. – Am făcut o socoteală într-o cărţulie care se numeşte *Lingvişti şi filologi români,* apărută prin ’74. Cei mai mulţi au murit după 80 de ani. Deci au ajuns la o vârstă înaintată. Iordan a ajuns la 98 de ani, iar un profesor de la Iaşi, Istrate, care a fost la teza mea de doctorat, a avut chiar 100 de ani când s-a întâmplat să dispară. N-aş şti să vă spun de ce şi cum, din punct de vedere medical.

Dar eu cred că din cauză că lingvistica îţi dă o anumită linişte în cercetare. Eşti atât de absorbit de ceea ce doreşti să înţelegi şi, după aceea, dacă eşti profesor, să predai, să faci pe altul să înţeleagă ceea ce tu ai înţeles mai înainte! *Poate că s-au nimerit să aibă neveste înţelegătoare – cei mai mulţi erau bărbaţi, desigur. Astăzi, lucrurile s-au schimbat, în sensul de masculin-feminin. Lingvistica este aproape o meserie feminină, şi nu numai la noi, ci şi în ţările celelalte.* La noi la catedră, suntem vreo patruzeci, dintre care băieţi sunt doar vreo patru sau cinci – foarte buni, e adevărat, dar şi fetele sunt foarte bune. Cele care nu sunt destul de bune vor reuşi singure să se dea la o parte. *Aceasta e o specialitate căreia dacă nu i te dedici, nu poţi rezista.*

I.V. – **Folosiţi în *Prefaţa* acestui volum o sintagmă a lui Vasile Pârvan, „datoria vieţii noastre". Care a fost datoria vieţii acestei generaţii de intelectuali români?**

F.D.N. – O grea întrebare şi e greu şi răspunsul. Să nu uit să vă spun că termenul „lingvistică" nu ne era cunoscut când eram în liceu. Nu era în circulaţie, nici la facultate. Catedra se numea „Limba română şi dialectele ei", nu „Lingvistică". Asta e o cercetare mult mai largă, cu ramificaţii foarte bogate şi foarte generoase, în sensul că încă nu sunt cercetate şi avem pâine de făcut şi de mâncat încă multă vreme din meseria asta. Deci ar fi această dedicaţie pentru meserie. Nu aş numi-o „meserie".

I.V. – ***Vocaţie*.**

.....

I.V. – **Am vorbit despre marii dumneavoastră profesori, despre Alexandru Rosetti, despre Jacques Byck, despre Iorgu Iordan. De care aţi fost mai apropiată? Care a fost mentorul dumneavoastră, omul căruia îi datoraţi cel mai mult?**

F.D.N. - Eu nu am unul singur, am trei. Îmi pare rău, dar nu pot să spun „unul a fost mai...". De aceea v-am spus mai devreme că am o problemă cu „cel mai". Nu există „cel mai". Fiecare e foarte bun în bucăţica lui. *Rosetti a fost mentorul meu pentru istoria limbii române. Şi toată viaţa mea am ţinut diferite cursuri de istoria limbii române. Iorgu Iordan m-a făcut să înţeleg limba actuală, limba vorbită, limba de pe stradă, care e alta decât limba cărţilor şi a ştiinţei. Este limba poporului. Nu poţi să faci abstracţie de ea, chiar dacă o ia câteodată mai în stânga sau mai în dreapta, şi face atâtea greşeli, slavă Domnului! Îmi pare rău că o spun, dar avem în momentul de faţă o limbă destul de degradată.*

I.V. – **O să vorbim puţin şi despre limba actuală.**

F.D.N. – *Iar profesorul Byck mi-a pus în mână o altă specialitate, filologia, cercetarea textelor vechi româneşti. M-a luat de mână când eram în anul al doilea de facultate, m-a dus la Biblioteca Academiei, mi-a făcut bilet de intrare – nu aveai voie cu bilet de intrare decât dacă erai în ultimii doi ani şi dacă profesorul cu care făceai teza de licenţă îţi dădea aşa ceva. Eu nu eram, eram doar studentă la începutul anului al doilea. Dar nu ştiu de unde a avut el intuiţia asta că eu pot să merg bine înainte şi a cerut custodelui bibliotecii – era o sală specială pentru filologie, pentru limba veche, în care trona Perpessicius, care stătea acolo şi lucra la Eminescu. Locul lui era marcat chiar pe podeaua de lemn. Era un loc marcat de picioarele lui, căci venea dimineaţa şi se întorcea seara. Se adâncise plafonul din cauza lucrului lui în acelaşi loc tot timpul*. Şi m-a dus acolo, l-a chemat pe custode şi i-a spus: „Adu-mi *Tetraevanghelul* lui Coresi!" L-a deschis la o pagină oarecare şi zice: „– Poţi să citeşti?", „– Să încerc." Mă rog, cu mici poticneli am citit. „– Dar unde ai învăţat, că în liceu nu se învaţă chirilica?" Iar eu i-am spus întâmplarea cu profesoara noastră de religie.

I.V. – Deci v-a ajutat întâmplarea aceea.

F.D.N. – Cum să nu? *Totul ajută în viaţă. Toată chestia e să prinzi momentul*. Dacă n-ar fi fost Byck să îmi deschidă *Tetraevanghelul* aş fi rămas la textele din secolul al XIX-lea, al XX-lea.

I.V. – **Deci de la Jacques Byck aţi luat pasiunea pentru filologie şi literatura română veche, de la Iorgu Iordan pentru literatura actuală.**

F.D.N. – Şi de la Rosetti pentru întreaga istorie a limbii române.

I.V. – **Şi vă simţiti apropiată de toate aceste trei teritorii**.

F.D.N. – Da, absolut. [...]

*** Material publicat în „Avangarda #9, invitată, acad. Florica Dimitrescu-Niculescu/ publicat pe 21 martie 2022**

TRECÂND PRIN LUMI SCHIMBĂTOARE ÎNTR-O VIAȚĂ DE APROAPE UN SECOL

MEMORII

► **Iorgu IORDAN**

Oraşul Tecuci avea, când m-am născut eu (29 sept./11 oct.1888 la Tecuci),7000 de locuitori, deci cam cât o comună mai mărişoară din zilele noastre şi de două ori mai mulţi decât Corodul, satul cel mai populat din regiunea învecinată. Era însă reşedinţa judeţului cu acelaşi nume, la fel cu alte oraşe moldoveneşti, tot mici, ca Vasluiul, Dorohoiul etc., ceea ce însemnează că avea o prefectură, un tribunal şi alte organe administrative la care-i da dreptul calitatea lui de „Capitală” judeţeană.

Aşezarea geografică a Tecuciului îi crea anumite avantaje de ordin economic. Periferia lui estică era scăldată de apele Bârladului, iar cea vestică de afluentul acestuia, Tecucelul, care, la câţiva kilometri de la izvor, era numit Tecucelul Sec, din cauză că vara avea foarte puţină apă. Aceste două râuri au fost puse de timpuriu la muncă, în sensul că de-a lungul lor, pe suprafeţe destul de întinse, se cultivau tot felul de legume; cu ajutorul „roţilor” – instalaţii speciale pentru scoaterea apei – era asigurată în cele mai bune condiţii irigarea terenului.

Mai toate aceste grădini – aşa cum li se spunea – erau exploatate de bulgari, unii stabiliţi mai demult, pentru totdeauna, în oraş (mahalaua dinspre Tecucel se chema Bulgari, de fapt oamenii îi spuneau În Bulgari), alţii, mai ales cei care arendau terenuri foarte extinse, îşi aveau familiile în Bulgaria, unde trăiau şi ei numai în lunile de iarnă, când munca la grădini era mai uşoară. Ţin minte şi acum numele (mic) a doi dintre cei trei fraţi în serviciul cărora se afla şi tatăl meu, şi el „grădinar”: Vîlciu şi Simion, acesta din urmă un bărbat voinic, frumos şi foarte harnic. După primul război mondial lucrurile s-au schimbat, în sensul că tradiţia creată de-a lungul timpului a fost continuată, într-o măsură ceva mai mică, de bulgarii vechi ai oraşului, asimilaţi de-a lungul a două-trei

generaţii, şi de unii români care au deprins uşor această meserie atât de rentabilă. Aşa se explică, probabil, alegerea Tecuciului, în epoca socialistă, ca sediu al celei mai mari fabrici de conserve de legume şi fructe din ţară.

Deşi mic, ca populaţie, oraşul meu natal avea două „anexe”, apărute prin împroprietărirea luptătorilor din Războiul de independenţă. Una se numea Satul Nou şi era situată în partea de nord, de-o parte şi de alta a şoselei naţionale Tecuci-Bârlad. Cealaltă purta numele redutei Griviţa, devenit în vorbirea locuitorilor ei Criviţa, mai bine zis ei înşişi se numeau (la fel îi numeau şi cei din oraşul propriu-zis) Criviţeni, şi se găseau peste Bârlad, în partea de nord-est, în direcţia crivăţului (de unde şi transformarea lui griviţean în criviţean). Pe aceasta din urmă o cunoşteam, ca copil, foarte bine, din cauză că ajungeam acolo în cinci minute, trecând Bârladul pe podul de lemn care se afla la câţiva paşi de casa părintească.

Locuitorii amândurora nu se deosebeau prin nimic de ţăranii adevăraţi: aveau aceeaşi ocupaţie – agricultura, combinată la unii dintre ei cu cărăpuşia – acelaşi mod de a se îmbrăca (orăşeneşte, căci şi în satele din aproape întreg judeţul oamenii se îmbrăcau la fel), de a gândi şi a vorbi. Dealtfel şi în mahalalele vechi ale oraşului situaţia era, din acest punct de vedere, aceeaşi. Unele dintre ele au exercitat asupra mea o atracţie specială, fără să o pot

preciza de ce. Foarte probabil, un rol important a jucat relativa lor depărtare de casa noastră, chiar dacă distanţele nu depăşeau o jumătate de kilometru. În partea de apus era „Poşta”, unde ajungeai, exact ca şi la cimitirul din apropiere, urcând puţin. Trebuie să fi fost acolo, pe vremuri, o staţie de poştă. Alte două mă atrăgeau, cred, şi prin numele lor. Una era „În Peri”, peste Bârlad şi la sud de Criviţeni, mahala pe care o continua fără întrerupere. Farmecul produs de depărtare şi de nume creştea în sufletul meu de copil datorită unei punţi arcuite (cu siguranţă din cauza vechimii şi şubrezeniei), care făcea legătura, mai directă şi mai uşoară decât podul, aflat la o distanţă prea mare, cu oraşul. Cum în oraş nu mai era altă punte sau cel puţin una mai mare, peste Bârlad, raritatea obiectului îi crea o frumuseţe aş zice poetică. Cealaltă se numea (În) Buda” şi era destul de departe de mahalaua noastră, pentru ca să mi se pară, când mă duceam acolo, că am făcut o adevărată excursie, ieşind oarecum afară din oraş. Se găsea în partea de sud-est, şi din ea, mergând spre est, se ajungea la locurile cultivate mai ales cu pepeni. Din punct de vedere administrativ, aparţinea oraşului şi satul Cernicari, spre sud –sud-est, a cărui „vizitare” nu mi-am putut-o permite, din pricina distanţei (2-3 kilometri), decât după ce am început să am mai multă încredere în mine şi să capăt, deci, curaj pentru o astfel de „aventură”.

Amintirile mele despre oraşul natal (şi suburbiile lui) se leagă strâns, mai cu seamă afectiv vorbind, de cele privitoare la unele sate situate la diverse distanţe, nu prea mari, de el. În fruntea lor sta Nicoreştii, locul de naştere al mamei şi al tuturor ascendenţilor ei. În acest sat, celebru de multă vreme din cauza podgoriilor lui – vinul roşu de Nicoreşti a fost şi continuă să fie cel mai bun sau unul dintre cele mai bune ale ţării – au şi trăit doi sau trei ani părinţii mei. Faptul are o importanţă hotărâtoare, cum se va vedea mai departe, pentru dezvoltarea mea ca elev de liceu: acolo s-a născut frate-meu Neculai, care fiind ţăran în sens strict, născut adică „la ţară”, a putut să intre la şcoala normală 8 (Şcoala pedagogică) din Bârlad, să ajungă, astfel învăţător şi să mă ajute apoi pe mine la continuarea studiilor după terminarea claselor elementare. La Nicoreşti, şi anume în cătunul Sârbi, au trăit părinţii mamei, tatăl ei vitreg, Ivan Penu, bulgar venit de peste Dunăre, şi fratele ei Ion Crăciun, cu copii aproape tot aşa de numeroşi ca şi ai părinţilor mei. Aşa se explică ataşamentul nostru, al copiilor înainte de toate, faţă de Nicoreşti, manifestat concret prin desele

călătorii acolo, făcute mai totdeauna pe jos, în ciuda distanţei de 14 kilometri, care-l despărţea de Tecuci, chiar şi în ciuda vârstei de 8-9 ani, pe care o aveam, rând pe rând, noi, băieţii familiei.

Dealtfel mama poseda acolo două pogoane de vie cu butuci rari, printre care se semănau legume şi păpuşoi, şi cu pomi de diverse specii, al căror loc de frunte îl ocupau doi cireşi „beşicaţi", adică altoiţi, probabil, încă de pe când erau „pui". În iunie ne duceam regulat la Nicoreşti ca să mâncăm cireşe, ba chiar să aducem şi acasă, nu în coş sau pungă, ci printr-un sistem practicat de copiii din partea locului: cireşele, culese într-adins cu codzile lor întregi, erau aşezate pe un băţ care avea la unul din capete un fel de cârlig, natural sau confecţionat. Aşezarea se făcea în aşa chip, încât băţul era pur şi simplu îmbrăcat în cireşe. Din păcate drumul spre Tecuci dura trei ore şi efortul de a-l parcurge ne făcea foame, ceea ce se traducea, până la urmă, prin consumarea, dacă nu în întregime, cel puţin într-o bună măsură, a darului, destinat, chipurile, mamei şi fraţilor rămaşi acasă.

Ceea ce mă atrăgea la Nicoreşti era, afară de legăturile familiale, de care nu ştiu cât eram de conştient la vârsta aceea, peisajul cu totul aparte al cătunului Sârbi. Casele oamenilor, mici, adesea aproape sărăcăcioase, se găseau de obicei în fundul curţii propriu-zise şi mai mult se ghiceau decât se zăreau din drum, mai ales că gardurile, totdeauna vii, erau şi înalte [...]

Interesant, pentru psihologia noastră de copii, este faptul că la Nicoreşti numai rareori, şi aceasta la începuturile expediţiilor noastre, ne duceam la fratele mamei. Preferam casa mai puţin încăpătoare a lui „tata-bătrânul" – aşa-i spuneam noi bunicului şi „mama-bătrâna", bunicii) – dar mai „liberală" în ce priveşte posibilităţile şi dorinţele noastre de a ne... manifesta. La unchiul Crăciun, unde erau copii mulţi şi grutăţi mai mari, ne temeam de severitatea, îndreptăţită, dealtfel, a soţiei lui „ţaţa Zanhiriţa", o ţărancă neverosimil de frumoasă şi de distinsă. Tata-bătrânul era de o bunătate excesivă şi ne dăruia totdeauna câte ceva, deşi nu prea avea de unde[...]Nu numai condiţiile materiale, schiţate în fugă, mai sus, ci şi cele spirituale difereau de acelea cu care eram eu deprins în mahalaua noastră tecuceană. Nume de botez sau de familie ca Tudosca, Ciocan, Durbacă, Pădure, Usturoi, Lupaşcu, Trohin, Mandrea (şi altele, probabil, pe care le voi fi uitat) îmi sunau aproape poetic, adică romantic, prin marea lor raritate în împrejurările date. Şi unele particularităţi ale vorbirii contribuiau la crearea acestei stări de spirit oarecum visătoare. Mama Tudosca, vecină gard în gard cu „mama-bătrână", spunea, de pildă, *eu cârpăsc, să cârpască* etc. (la Tecuci noi spuneam *cârchesc, să cârchiască* etc.) [...]

Cap. II - PĂRINŢII. FAMILIA

Tatăl meu era bulgar. A venit în ţară de peste Dunăre la vârsta de 18 ani şi s-a stabilit la Nicoreşti, unde trăia un compatriot al său, mai în vârstă, Ivan penu, tatăl vitreg al mamei, amintit deja în aceste pagini. Alegerea Nicoreştilor ca loc de muncă se explică, foarte probabil prin faptul că acolo se găsea un bulgar, tot grădinar.Dacă ştia mai înainte acest lucru sau dacă îl cunoştea, indirect, pe „tata-bătrînul", n-aş putea să spun.Sigur este că el s-a căsătorit cu mama, care avea 16 ani (cu 12 ani mai puţin decît dînsul),datoritălegăturii foarte strînse sub toate aspectele cu Ivan Penu. Spre deosebire de acesta,tata a învăţat cît se poate de bine limba noastră, chiar dacă toată viaţa a vorbit, din cauza meseriei pe care o practica în compania conaţionalilor lui, mai mult bulgăreşte decît româneşte. Nu-mi amintesc să fi observat, nici mai tîrziu, cînd am început să am preocupărilingvistice, particularităţi în folosirea limbii române care să-l fi trădat ca străin.

Era voinic, mare muncitor, ordonat şi disciplinat în tot ce făcea. Fiind priceput în

meserie, lucra, la grădinile celor trei fraţi bulgari, de asemenea pomenite aici, în condiţii speciale: era „comîndar”, adică şef de echipă, şi de aceea nu avea un salariu propriu-zis, ci primea un procent, pe care, fireşte, nu l-am ştiut niciodată, din beneficii. Termenul oarecum cosacrat pentru a defini această situaţie specială era „la parte”, primea, adică o cotă -parte din cîştigul întreprinderii, ceea ce reprezenta mai mult, poate chiar foarte mult, în comparaţie cu un salariu obişnuit. Acest tratament aproape privilegiat se explica, desigur, şi prin încrederea mai mare pe care o inspira el, ca bulgar, patronilor săi bulgari, „Privilegiul mergea mai departe, în sensul că timp de 5-6 luni, cît dura sezonul de desfacere a zarzavatului proaspăt, tata era trimis ca „vînzător”, cu marfa respectivă, la Nicoreşti. De astă dată încrederea patronilor se datora exclusiv corectitudiniiexemplare a „omului” lor. Încrederea căpăta o formă concretă foarte avantajoasă: pentru un car bine încărcat cu zarzavaturi el trebuia să obţină pentru şefii lui o sumă fixată, bineînţeles, de aceştia. Ceea ce prisosea, şi totdeauna prisosea ceva, îi revenea tatii. Insist asupra acestui amănunt ca să arăt că noi, copiii lui, în număr de zece, dintre care opt am ajuns la maturitate şi la bătrîneţe, am dus în casa părintească o viaţă aproape îmbelşugată în comparaţie cu aceea a tuturor tovarăşilor noştri de joacă şi de şcoală.

Căsătoria lui cu mama a fost impusă, cred, de tatăl ei vitreg, om altfel foarte blînd, care voia să satisfacă dorinţa compatriotului său. Dată fiind vîrsta ei, mai aproape de copilărie decît de adolescenţă, rezistenţa ei a fost slabă. Deosebirea dintre cei doi soţi nu era numai de vîrstă. Tata era mai degrabă un om închis în sine, tăcut, adesea chiar posomorât, şi cred că nu numai prin temperament, ci şi din cauză că se simţea străin în afara meseriei lui, unde era ca acasă la dînsul.Cu vecinii noştri din actuala stradă a Puţului nu avea decît relaţiile obişnuite între cunoscuţi: îşi dau bună ziua şi, cel mult, se întrebau reciproc de sănătate. Numi amintesc să fi văzut în casă la noi un bărbat din afara familiei în sens larg. (Aceasta şi pentru că cea mai mare parte a anului el o petrecea fie la grădină, de unde venea, destul de rar, numai noaptea, fie la baraca de vînzător din Nicoreşti). În timpul iernii se ducea destul de des, seara, la cîrciuma ţinută de un bulgar, ca să bea un pahar de vin-rachiu niciodată, nici cînd cumpăra pentru casă de sărbători- şi mai ales să stea de vorbă cu patronul ei.

Mama, în schimb, era foarte apropiată de oameni, leutselig, cum spun nemţii. Îi plăcea societatea, care-i oferea şi prilejul să-şi pună în valoare calităţile ei de ordin intelectual şi afectiv. Îi plăcea gluma, ştia s-o şi facă, de obicei cu succes, avea umor şi spirit polemic.

Era bună la suflet, darnică şi generoasă. Dădea „cu împrumut” şi cînd ştia că nu i se va restitui, mălai şi mai ales zarzavaturi, de care gemea beciul casei noastre. O ajuta să se comporte astfel şi să cîştige simpatia oamenilor şi frumuseţea fizică, pe care şi-a păstrat-o până târziu, cel puţin în ce priveşte trăsăturile feţei.

În ciuda acestor deosebiri dintre ei, părinţii mei au avut o căsnicie mai mult ori mai puţin asemănătoare cu a oamenilor simpli din vremea aceea, cu necazurile şi bucuriile lor, cu grija pentru copiii foarte numeroşi şi cu obligaţiile faţă de semenii lor [...].

(Selecţii din **Iorgu Iordan, MEMORII**, volumul I, cap.I - **LOCUL NATAL ŞI ÎMPREJURIMILE**, cap. II – **PĂRINŢII. FAMILIA**, Editura Eminescu, 1977)

ANIVERSĂRI – COMEMORĂRI – REEVALUĂRI

IORGU IORDAN – UN TECUCEAN URCÂND TREPTE ÎN LUMEA ŞTIINŢEI

► **Mariana DUMITRESCU-GROZA**

Doamna Mariana Jana Dumitrescu, strănepoata academicianului Iorgu Iordan, realizatoare ani în şir de programe la Televiziunea Română, a adresat următorul mesaj către tecuceni la comemorarea celor 40 de ani de la trecerea academicianului Iorgu Iordan către cele veşnice, la 20 septembrie 1986.

Prezența mea la Tecuci în fiecare toamnă este datorată plăcutei invitații a conducerii Școlii Gimnaziale „Iorgu Iordan” din municipiu, care s-a învrednicit să-și aleagă ca părinte spiritual și patron pe Academicianul Iorgu Iordan, somitate a lingvisticii românești și europene care și-a pornit drumul spre marea știință a comunicării interumane, de aici, din Țara de Jos a Moldovei, dintre copiii de lucrători ai pământului, care până în prag de toamnă veneau la școală cu o râvnă desculță.

Cel care urca treptele afirmării sociale, didactice și științifice până la Prezidiul Academiei Românești era fiul lui Toader Iordan și al Ilenei Crăciun, unul din cei zece copii, între care era și Maria Iordan, căsătorită Groza, bunica mea paternă.

În scurgerea generațiilor, Iordanii și descendenții lor s-au risipit în țară și unii peste granițe, au făcut școli înalte sau au învățat meserii. Cîțiva s-au ilustrat în studiul și predarea limbii române, temă pe care am putea să o abordăm într-o întâlnire viitoare.

Dintre Iordanii tecuceni, cu durere constat că am rămas cea care va stinge lumina, iar până atunci sunt a domniilor domniilor voastre doar cu o prezență ocazională.

Tecuciul copilăriei lui Iorgu Iordan avea doar 7000 de viețuitori, în mare parte lucrători ai pământului, dar și cîțiva meseriași, comercianți și funcționari, corespunzători statutului de reședință de județ al așezării din acel timp.

Deși târgul de la confluența Bârladului cu Tecucelul era, la început de secol XX, atât de redus numeric – doar o cincime din trăitorii municipiului de astăzi – cum aflăm din memoriile academicianului nonagenar Iorgu Iordan, în așezarea de legumicultori și podgoreni funcționau, după reformele haretiene, șase școli primare dar și două școli gimnaziale și câte o școală de meserii specializate pentru băieți și pentru fete. Clase superioare de liceu, real sau clasic, se puteau urma la Brăila și la Piatra Neamț. La Bârlad se putea studia, pentru specializarea ca învățător, la Școala normală. A fost Școala urmată de Neculai,

primul născut al familiei, devenit învățător la Focșani.

Cum se vede, Tecuciul și zona adiacentă erau înzestrate încă din acel timp cu o ofertă instituțională școlară generoasă pentru cei care îți doreau să beneficieze de știința de carte și de profesii elevate.

Facilitățile instituționale școlare, îngemănate cu înzestrarea nativă de minte și voință a puilor de răzeși din Ţara de Jos, au generat o respectabilă salbă de personalități în panteonul științelor, artelor și culturii românești. În *Memoriile* sale, Iorgu Iordan pomenește cîteva nume remarcante care onorează vrednicia și școala tecuceană: inginerul Anghel Saligny, scriitorul Calistrat Hogaș, pictorul Gheorghe Petrașcu, poetul Ștefan Petică, arheologul și istoricul Vasile Pârvan, sociologul Ștefan Zeletin, jurnalistul Vintilă Dongoroz, etnologul Tudor Panfile… Iar eu, mă simt datoare să adaug și numele lingvistului academician Iorgu Iordan, a cărui pregătire școlară primară și gimnazială s-a săvîrșit în Tecuciul nostru cel de emoționantă aducere aminte.

Dezvoltarea urbană a târgului atestat în prima jumătate a secolului al XV-lea a condus la creșterea apreciabilă a școlilor preuniversitare locale, pentru a satisface populația de acum a Tecuciului și a împrejurimilor.

În anul 1993, a luat ființă Școala Gimnazială Nr. 11, situată în Zona industrială a orașului, având ca patron spiritual pe marele cărturar, academician Iorgu Iordan, fiu al urbei, ajuns o somitate a lingvisticii naţionale și universale.

Chiar dacă nu a venit vremea desemnării sale ca Cetăţean de onoare al Municipiului Tecuci, cinstirea vrednicului înaintaș și patron spiritual al Școlii tecucene s-a bucurat de un interes aparte al directorilor și cadrelor didactice, al generațiilor de elevi ai acestei bine cotate școli din oraş şi din judeţ. Menționăm, cu plăcută aducere aminte, suitele de manifestări omagiale anuale, cu implicarea organelor locale, a directorilor, învăţătorilor, profesorilor şi elevilor acestei şcoli, dar şi din întregul oraş, cu participarea unor distinse personalități din Iași, Galaţi, București, Tîrgu Mureș. Manifestările memoriale similare au devenit tradiționale la această școală.

Anul acesta se împlinesc 138 de ani de la nașterea marelui cărturar Iorgu Iordan şi 40 de ani de la trecerea către cele veşnice, prilej de reevocare și de cinstire a concitadinului dumneavoastră, cu prețuirea care i se cuvine.

Iar școlii care, în ciuda unor nedrepte contestaţii, s-a învrednicit a-și așeza pe frontispiciu numele vrednicului de pomenire slujitor al limbii române, Academicianul Iorgu Iordan, îi repetăm străbuna urare:

„Vivat! Crescat! Floreat!”.

LIMBA NOASTRĂ-I O COMOARĂ

ACADEMICIANUL IORGU IORDAN DESPRE ORIGINILE, UNITATEA ŞI CONTINUITATEA LIMBII ROMÂNE (I)

► **Vladimir RADU**

În 1983, la Editura ştiinţifică şi enciclopedică din Bucureşti, academicianul Iorgu Iordan publica ISTORIA LIMBII ROMÂNE (Pe-nţelesul tuturora), o lucrare „mult redusă ca dimensiuni”, după cum precizase autorul, adăugând că: „Limitarea expunerii nu însemnează totuşi lăsarea la o parte a unor epoci sau momente din dezvoltarea limbii române de-a lungul celor două milenii care s-au scurs de la prima cucerire romană din Europa orientală.” Marele profesor, lingvist renumit nu numai în ţară ci şi în lumea ştiinţifică europeană, notează: „Lucrarea mea se adresează unui public foarte larg, ceea ce spune, de altfel, subtitlul ei. Cititorii la care m-am gândit eu nu au o pregătire, fie şi modestă, în disciplinele filologice. Sunt însă intelectuali, oameni cu o formaţie care le înlesneşte lectura unor studii de specialitate şi le satisface o curiozitate ştiinţifică foarte legitimă.” În egală măsură sunt vizate şi celelalte categorii de cititori: „Ştiu, adesea direct, că o asemenea curiozitate există şi presupune, fără să mă înşel, că ea există într-o mare măsură, colorată afectiv, exact ca în cazul în care cineva vrea să ştie *de unde se trage (*ca să parafrazez, pentru necesitatea de faţă, pe bătrânul cronicar moldovean Grigore Ureche, care a spus cel dintâi, că, *de la Rîm ne tragem*). Încercăm, în paginile următoare să insistăm asupra câtorva momente esenţiale pe care profesorul şi omul de ştiinţă Iorgu Iordan le relevă în acest important studiu despre originea şi evoluţia limbii noastre, corelând informaţiile cu alte surse de documentare actualizate.

Războaiele dacice iniţiate de Traian în cele două campanii (101-102 şi 105-106 e.n.) se încheiaseră după o rezistenţă îndelungată, cu înfrângerea regelui Decebal care îşi dădu „ o moarte aşa de măreaţă şi de tragică”. Împăratul victorios organizează la Dunăre şi Carpaţi o provincie romană de mare însemnătate strategică.

Colonizarea masivă, urbanizarea intensivă, noile structuri sociale, creştinismul, dreptul privat şi civil roman vor marca trecerea la o etapă superioară în evoluţia locuitorilor Daciei Felix în procesul de sinteză etno-cultural şi lingvistică ce va conduce la naşterea poporului român şi a limbii române. Columna traiană depune mărturie în piatră.

Mircea Eliade nota: „*În perspectiva mitologică a istoriei s-ar putea spune că acest popor s-a născut sub semnul Lupului, adică predestinat războaielor, invaziilor şi emigrărilor.”*

Problema fundamentală a devenirii naţionale, formarea poporului român şi a limbii române constituie o parte a unui proces istoric complex şi îndelungat care trebuie raportat la spaţiul european aflat sub înrâurirea Imperiului Roman.

Romanizarea reprezintă procesul istoric îndelungat şi complex prin care civilizaţia romană pătrunde în toate compartimentele vieţii unei provincii încât a dus la înlocuirea limbii populaţiilor supuse, cu limba latină. Aşadar componenta esenţială definitorie a procesului de romanizare este cea lingvistică .

Documentele vremii atestă o rapidă romanizare (circa 100 de ani) în Gallia şi Hispania, în Sardinia iar în ce priveşte Dacia perioada a fost mai îndelungată.

Au rezultat ceea ce noi grupăm astăzi sub genericul Familia limbilor romanice: 1. italiana, 2. spaniola, 3. portugheza, 4. catalana, 5. sarda, 6. provensala (occitana), 7. franceza, 8. retoromana (romanşa), 9. dalmata, 10. româna.

Despre cum, unde şi când s-au format poporul român şi limba română răspunsurile au fost date în mod diferit, mai ales de către cei care au privit şi privesc etnogeneza românească nu ca pe o problemă de ordin ştiinţific, ci ca pe una politică.

Geneza etnică românească face parte dintr-un proces general, continental desfăşurat în primul mileniu al erei creştine. G.I.Brătianu notează în studiul *„ O enigmă şi un miracol istoric ; poporul român”*: „În Dacia romană lucrurile se prezintă la fel ca în celelalte provincii din imperiu …au existat încercări de a susţine că destinul acestei provincii danubiene, ultima anexată în imperiu şi desprinsă de el cu mult înaintea altor provincii vecine, a fost, din aceste motive, cu totul diferit de celelalte. Un exemplu este cercetătorul maghiar Alfoldi care se străduieşte să demonstreze dăinuirea elementului roman în Panonia până într-o epocă foarte târzie… refuză să accepte continuarea elementului latin în Dacia Traiană, după invazia goţilor şi părăsirea oficială a Daciei în ultima treime a veacului al III-lea.

Dovada de necontestat a continuităţii de vieţuire este existenţa din trecut şi de astăzi aici în teritoriile de la Dunăre, Carpaţi şi Mare a unei limbi unitare şi compacte, o limbă vorbită, scrisă şi înţeleasă de către toţi locuitorii României din lăuntrul sau din afara graniţelor vremelnic desenate pe hărţi care ne dor, de către mâini criminale şi minţi bolnave care s-au jucat cu destinele unor naţiuni întregi.

Retragerea aureliană (271-274), împărţirea Imperiului Roman (395) şi nici chiar căderea Imperiului occidental la 476, nu afectează caracterul unitar al limbii latine pe întreg cuprinsul lumii romane.

Diferenţele relative apărute până către sfârşitul secolului al VI-lea, se accentuează în veacul următor, astfel încât se poate vorbi de o latinitate orientală asupra căreia au avut influenţe vizibile dar nu de esenţă limba slavă şi limba greacă.

Efectiv, din secolul al VII-lea în Europa începe etapa de tranziţie spre structura individualizată a limbilor romanice între care şi româna. Oamenii de ştiinţă istorici şi lingvişti au ajuns la concluzia că limba română s-a constituit în jurul anului 600. Fondul principal de cuvinte (circa 1500) şi structura gramaticală ale limbii române sunt de origine latină .

În Dacia şi Moesia, părţi constitutive ale aceleiaşi entităţi etnice româneşti, latina reprezintă limba oficială până în secolul al VII-lea. Din veacul amintit însă are loc trecerea treptată la ***o limbă romanică unitară şi compactă***, răspândită la nord şi la sud de Dunăre.

Temeiul acestei unităţi lingvistice îl constituie omogenitatea civilizaţiei predominant agrare şi pastorale a autohtonilor creştini ortodocşi, o civilizaţie caracterizată prin colonizare rurală, prin spaţiul de locuire.

Condiţiile istorice şi demografice de după anul 600 determină diversificarea sistemului lingvistic al romanităţii orientale, conturându-se astfel ariile dialectale:

-dialectul dacoromân (pe baza căruia se cristalizează ceea ce numim astăzi limba română vorbită în România, Basarabia, Transcarpatia, Bucovina de nord-Herţa, în toată diaspora românească de pe glob);

-dialectul aromân (macedoromân) Macedonia, Bulgaria, Iugoslavia, Albania, Grecia utilizat de câteva sute de mii de vorbitori (cuvinte cu un a epentetic: armân, arâu etc.)

-dialectul istroromân (în peninsula Istria,în fosta regiune iugoslavă din preajma oraşului/ regiunii autonome Fiumi, Croaţia)

-dialectul meglenoromân (regiunea Meglen, aproape de golful Salonic în Grecia).

Existenţa celor patru dialecte demonstrează că aria teritorială de formare şi utilizare a limbii române a fost extinsă mult peste limitele în care ea se manifestă în perioada contemporană dar realităţile dure ale unor politici constante de deznaţionalizare au dus la fracturarea coeziunii acesteia. Să amintim doar faptul că sunt state care nu acceptă pe teritoriul lor noţiunea de minoritate lingvistică ori naţională. Astfel aparţinătorii limbii

române au fost nevoiţi să recurgă la bilingvism, limba maternă fiind păstrată doar în familie.

Dialectele sunt structurate la rândul lor în graiuri/subdialecte. În cazul dialectului dacoromân cunoscut îndeobşte cu titulatura de limba română, ***existenţa graiurilor moldovean, bănăţean, crişean, maramureşean, dobrogean, oltean*** etc. nu afectează unitatea limbii române, vorbitorii reuşind să înţeleagă contextul unui enunţ, cu rare excepţii cauzate de unele regionalisme cu particularităţi fonetice specifice.

Individualitatea limbii române decurge în primul rând din:

a) arhaismul ***stratului/ fondului) latin*** (multe dintre cuvintele moştenite de toate limbile romanice s-au păstrat numai în limba română dovadă a vechimii şi a izolării acestei limbi într-un spaţiu nelatin);

b) substratul daco-moesic (***circa 160-170 cuvinte dace*** cu peste 1400 de derivate) dau un caracter de individualizare limbii române: ***Carpaţi, Dunăre, copil, prunc, băiat, mire, moş, brău, căciulă, ghioagă, grapă, baltă, mal, pârâu, bordei, cătun, ţarină, vatră, brad, mazăre, strugure, barză, mistreţ, şopârlă,aprig, gata, a anina, a bucura, a cruţa, a dezmierda, a înţărca, a viscoli, a scurma, a răbda*** ş.a.);

c) existenţa unui ***superstrat slav*** –de la venirea lor ca popoare migratoare în sec.VI slavii au asimilat în parte limba daco-romanilor de la care au preluat mai multe noţiuni şi căreia i-au transmis la rându-i mai multe elemente lexicale cu unele caracteristici fonetice precum: ***plug, seceră, târg, vamă, precupeţi, sfânt, bivol, ovăz, cneaz, stareţ, vecernie).***

În secolele al VII-lea, al VIII-lea există dovezi ale continuităţii limbii române în acest spaţiu de locuire neîntreruptă: ateliere, cultura Ipoteşti-Cândeşti, mărturii arheologice etc.

Izvoare interne dar mai ales externe atestă prezenţa românilor în ţara lor şi în secolul al IX-lea, numiţi vlahi (păstori din Carpaţi).Un istoric german de la curtea ţarinei Ecaterina a II-a scria: *„ Aceştia sunt vlahi, urmaşi ai marii şi străvechii seminţii de popoare, a tracilor, dacilor şi geţilor, care şi acum îşi au limba lor proprie, şi cu toate asupririle, locuiesc în Valahia, Moldova,Transilvania.”*

De reţinut însă că urmaşii geto-dacilor s-au numit pe ei înşişi ***români-rumâni*** (de la latinescul ***Romanus***) iar limba - ***românească*** sau ***rumânească*** .

(continuare în numărul următor al revistei)

AFIŞ CULTURAL-ARTISTIC

DISCUTABILA RAPORTARE LA ISTORIE

IORGU IORDAN – ÎNŢELEPTUL MIZELOR EŞUATE

► **Ionel NECULA**

Se împlinesc în acest an 40 de ani de la moartea academicianului Iorgu Iordan și puțină lume își mai aduce aminte de el și de cercetările sale pe tărâmul lingvisticii. A fost, orice s-ar spune, o mare personalitate descinsă din ținutul mănos al Tecuciului

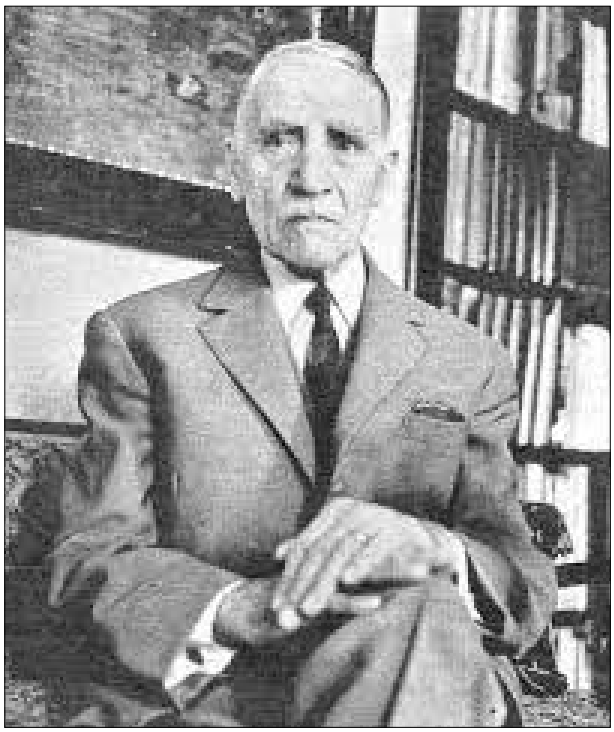
Distingem, dacă facem apel la galeria marilor personalități (ale culturii, științei, artei sau chiar sportului) mai multe modalități de raportare la istorie, la direcția de evoluție asumată de comunitatea în care conviețuiește.

- Multe sunt indiferente, imune la tot zbuciumul cu care se confruntă contemporanii săi și chiar lumea pentru care trudește si se zbate s-o înțeleagă mai bine și s-o facă mai folositoare omului. Prototipal pentru această categorie rămâne Arhimede, învățatul preocupat mai mult de cercurile sale desenate pe nisip decât de starea cetății sale - aflată de deja sub asediu.

- O altă categorie o constituie personalitățile pentru care problemele cetății sunt asumate ca probleme personale și se conexează concordatar în rezolvarea lor și în redresarea comunității într-un trend de evoluție izbăvitor. Din această categorie fac parte înțelepții care au rămas atașați de cetate, dar au înțeles și sensul, direcția de evoluție cea mai oportună pentru emanciparea ei.

- În sfârșit, mai există o categorie de individualități remarcabile care, deși au rămas atașate de cetate, deși i-a înțeles precaritățile și durerile, nu s-a implicat perspectivic și n-a intuit sensul cel mai nimerit pentru eradicarea acestora și pentru emanciparea societății.

Iorgu Iordan a făcut parte din această ultimă categorie. S-a consternat de toate nesăbuințele vremii, s-a înrolat activ în lupta pentru asanarea lor, dar a greșit sensul, direcția propusă pentru urmat. Sub ochii lui și de

multe ori chiar cu participarea lui s-a degradat instituția academică, s-au făcut marile epurări din universități, s-a instituit modelul cultural proletcultist și toate au fost coborâte în treapta cea mai de jos, pe înțelesul clasei muncitoare, pe care a împăunat-o cu calități la care n-a visat niciodată. Mulți dintre confrații săi din academie sau din universități au fost deferiți unei justiții părtinitoare, cu juriști formați în cadrul unor cursuri muncitorești improvizate, care nu aveau nici o reținere în condamnarea intelectualității la ani grei de temniță grea.

Din păcate Iorgu Iordan a fost complice cu această stare de lucruri, ba chiar s-a angajat prin voie vegheată în această nefastă acțiune de denunțare a foștilor săi colegi de universitate sau academie, deferindu-i așa-zisului Tribunal al Poporului și bineînțeles, lagărelor de exterminare. Ulterior, când lucrurile s-au mai

așezat, mulți i-au imputat această complicitate nefastă cu regimul comunist și chiar lingvistul, în ultimul său volum de **Memorii** reproduce o scrisoare primită de la un necunoscut intitulată nefericit *Lichea academică î*n care îi imputa, printre altele, felul mârșav în care l-a denunțat pe Ion Petrovici, într-o vreme când filosoful nu se putea apăra.

A mizat pe funcția așa-zis salvatoare și pe dăinuirea regimului comunist – *ticălos și ilegitim* - și-a fost prima sa miză eșuată. Că și regimul pe care l-a susținut, l-a marginalizat și l-a trecut pe linie moartă e o altă problemă de care nu ne ocupăm în aceste rânduri omagiale.

Venit în Tecuci, în mai 1978, pentru o întâlnire cu cititorii și concetățenii săi am avut prilejul să port lungi discuții cu el, dar m-a surprins că tocmai și după ce stalinismul a fost demascat cu o cutezanță rar întâlnită, m-a surprins spun că în conferința publică, susținută într-o sală arhiplină, n-a ezitat să sublinieze meritele lui Stalin în victoria împotriva fascismului german și în propășirea Rusiei bolșevizate. Era un anacronic? Nu cred, era mai degrabă un statornicit în principii și n-a recunoscut, din oroarea de cameleonism că cele susținute de el devenise între timp caduce și desuete.

Nu era prea iubit la Tecuci. Refuzase, atunci când s-a făcut noua împărțire administrativ teritorială, pe județe, să susțină pentru orașul său, păstrarea vechii demnități de reședință de județ, așa cum a refuzat să primească și președinția de onoare a nou-înființatei societăți culturale **Costache Conachi.** Nu cred c-a anticipat soarta ei, dar a făcut bine că n-a primit. Se născuse deja moartă.

Concert la Ateneu

31 AUGUST 2026 - LA ZIUA LIMBII ROMÂNE

LIMBA ROMÂNĂ - LA ORIGINEA, UNITATEA ŞI CONTINUITATEA NEAMULUI NOSTRU

► **Vladimir RADU**

Cultul pentru limbă, responsabilitatea celui care creează artă sau studiază domenii legate de mijlocirea cuvântului, datoria de a o păstra neştirbită şi de a o înfrumuseţa sunt preocupări permanente ale scriitorilor şi oamenilor de ştiinţă. Să o respectăm fiecare, să o cultivăm, să o folosim în toată spledoarea cuvintelor şi expresiilor specifice nouă, să învăţăm a vorbi şi a scrie corect româneşte!

La Tecuci, oraşul şi ţinutul care curând vor depăşi şase secole de atestare documentară (1 Septembrie 1435), Ziua Limbii Române rămâne un prilej de adâncă meditaţie la fiinţa naţională a românilor, la dorinţa de reîntregire a Ţării în fireştile ei hotare istorice, la Trecutul, Prezentul şi mai ales Viitorul acestui neam.

De o parte şi de alta a Carpaţilor, la noi, românii, dragostea faţă de coordonata principală a spiritualităţii noastre naţionale, de componenta fundamentală a fiinţei neamului, ***Limba română***, a existat dintotdeauna, acut, profund şi a fost mărturisită ca întâia unitate de măsură a dăinuirii. Şi acolo unde ea a existat, a fixat şi locul şi spaţiul şi timpul şi istoria, a tezaurizat tot ceea ce putea fi supus pieirii.

Vremurile tulburi, mereu neaşezate în hotare şi stăpâniri, ne obligă să veghem ca fiinţa naţională să-şi revigoreze fibra de românism, aşa încât un demers privind statutul şi starea limbii noastre naţionale, ca epopee a neamului nostru este absolut benefic pentru generaţiile tinere dispuse la atitudini tolerante exagerate şi inacceptabile. În alte manifestări (simpozioane, cursuri, lecţii interactive, concursuri, olimpiade şcolare, teste de verificare, intervenţii în mass-media etc.) am trecut în revistă diverse etape etape ale devenirii noastre ca popor şi naţiune prin limba română pornind de la factorul esenţial: latinitatea incontestabilă a limbii române.

Limba noastră avea să fie redescoperită cu uimire, în strălucirea ei originară, de către învăţaţii cronicari în suişul şi coborâşul lor temerar spre lumina învăţăturii.*„Biruit-au gândul…”,* gândul spus şi scris pentru urmaşi, pentru noi. O adevărată ştafetă a generaţiilor pentru înălţarea acestei efigii în lemn, în fier, în piatră – limba română, cu toate dialectele şi graiurile acesteia.

Bogăţia interioară a limbii, mlădierea ei, îndreptăţeau pe oamenii de spirit ai timpului (prima jumătate a sec. al XIX-lea) să afirme că în ea se pot exprima „sentimente şi idei oricât de înalte, simţiri oricât de adânci…”. Au urmat strădaniile paşoptiştilor, continuate de generaţia marilor noştri scriitori clasici, revistele şi grupările de la „Dacia literară”, „Junimea”, „Convorbiri Literare”, reforma grafiei cu litere latine susţinută şi desăvârşită de oameni precum Titu Maiorescu ori de marii lingvişti români consacraţi.Şi mai ales Poetul Naţional Mihai Eminescu, făuritorul incontestabil al limbii române actuale.

„Limba este întâiul mare poem al unui popor”. Este acest adevăr formulat de Lucian Blaga, tulburător nu numai prin esenţialitatea lui, ci şi prin caracterul său integrator, modelator al unei construcţii împlinite în deplină cunoaştere sute de ani de către cei care mânuiau securea, sapa rudimentară, plugul de lemn, cu naivitate şi tainică strălucire de cuget. Au fost zile, ani şi chiar veacuri în care, neputând fi scrisă, limba a fost rostită în felurite chipuri de la un ţinut la altul.

În albastrul de Voroneţ şi dangăt de clopot la Putna, în sate olteneşti de pe Olt şi Jiu, pe valea Mureşului şi a Crişurilor, la apa Răutului şi pe ambele maluri ale Prutului, limba a fost plâns şi cântec şoptit cu lacrimi luminate tainic, în tainic gând, ascuns *„răotăţilor”* vremii. În ultimele decenii, limba română sună stingher sau cu mândrie în familiile celor pribegiţi de nevoi, prin Italia, Spania, Anglia, Germania ori America. Diaspora păstrează cu încăpăţânare graiul, credinţa şi obiceiurile străbune. Copiii acestora se adapă încă la izvorul nesecat al frumuseţii şi armonioasei limbi materne.

Apărată ca un preţios mărgăritar „şirag de piatră rară”, cheie de boltă şi stea călăuzitoare, limba s-a înscris ca o mare biruinţă a unităţii noaste bimilenare. Alecsandri, Eminescu, Alexei Mateevici, Sadoveanu, Grigore Vieru, Nichita Stănescu, mărturiseau ataşamentul total faţă de acest pilon al unităţii şi continuităţii noastre în acest areal de vieţuire. „Limba noastră e singura în Europa care se vorbeşte aproape la fel (în acelaşi chip) în toate părţile locuite de români” („Timpul”, 6 mai 1880). Iată cum unitatea limbii era afirmată de genialul ei modelator, Mihai Eminescu!

Din Târgul Tecuciului, aşezare străveche în vatra de cultură şi civilizaţie a Ţării de Jos a Moldovei, pornit spre lumea ştiinţei lingvistice din cele două mari capitale ale ţării, Iaşi şi Bucureşti, se afirma prin ideile sale despre latinitatea limbii române un fiu de ţărani cu mare dragoste de graiul nostru străvechi: Iorgu Iordan (1888-1986), academician român de renume european. Sunt, iată, patru decenii de la trecerea sa prin lumea aceasta!... De la acest „Patriarh al Limbii Române” am deprins noi, dascălii, a ne îngriji de limba română, de a veghea ca aceasta să nu fie umilită în nicio palmă de pământ românesc. Rămânem şi astăzi îngrijoraţi şi revoltaţi de faptul că limba noastră, recunoscută şi respectată între limbile Comunităţii Europene, suferă nedreptăţi în ţinuturi româneşti la apus de Tisa şi la răsărit de Nistru.

În testamente, ode, oraţii, imnuri, cântece şi alte multiple forme lirice, răsună demult, şi azi mai cu tărie, Limba Română, un cântec al obârşiilor, al unităţii şi al continuităţii noastre, un cântec al latinităţii dunărene cu reverberaţii carpatine şi mlădieri de plai mioritic.

Ca o necesitate privind păstrarea identităţii naţionale s-a instituit **Ziua Limbii Române,** sărbătorită la data de 31 august în România (din 2011) și, simultan, în Republica Moldova (din 1990).

Strădania dascălilor şi preoţilor din secolele trecute, dar şi a celor de astăzi (în condiţiile „împestriţării” limbii române cu „străineşti cuvinte” după moda globalizării absurde, a pierderii identităţii de neam), trebuie apreciată şi stimulată. Reintroducerea în programele şcolare a studierii limbii române şi la clasele de liceu este un fapt absolut necesar şi benefic pentru educaţia şi cultura elevilor!

Prin comemorarea din acele zile, a profesorilor de limba şi literatura română din Ţinutul Tecuciului, trecuţi către cele veşnice*, la Biserica „Înălţarea Domnului” din Tecuci - cu binecuvântarea preoţilor Nicolae Forda şi Cătălin Tudose, am adus un prinos de recunoştinţă acelor slujitori ai catedrei şi ai altarului de la care se înalţă spre veşnicie măreaţa ***Catedrală de cuvinte*** a neamului românesc.

* * *

- *Pentru mine, limba română e distanța dintre inimă și umbra ei, care se numește suflet.* **(Fănuș Neagu)**
- *A vorbi despre limba română este ca o duminică. Limba română este patria mea. De aceea, pentru mine, muntele munte se numește, iarba iarbă se spune, izvorul izvorăște, viața se trăiește.* **(Nichita Stănescu)**
- *Limba Română este o limbă externă, când o vorbești pare că nu există, când taci, încep s-o vorbească toate lucrurile.* **(Costel Zăgan)**
- *Limba este însăși floarea sufletului etnic al românimii.* **(Mihai Eminescu)**
- *Trăiască frumoasa și cumintea limbă română! Fie în veci păstrată cu sfințenie această scumpă Carte-de-boierie a unui neam călit la focul atâtor încercări de pierzanie.* **(Ion Luca Caragiale)**
- *Două lucruri am întâlnit pe lumea asta zidite cu adevărat până la capăt: Biblia și Limba Română.* **(Grigore Vieru)**

PENTRU EA
PENTRU LIMBA NOASTRĂ CEA ROMÂNĂ

Pentru ea la Putna clopot bate,
Pentru ea mi-i teamă de păcate,
Pentru ea e bolta mai albastră –
Pentru limba, pentru limba noastră.

Dumnezeu prima oară
Când a plâns printre astre,
El a plâns peste Ţară
Cu lacrima limbii noastre!

Pentru ea ninsori se cern din spaţii,
Pentru ea puternici sunt Carpaţii,
Pentru ea e caldă vatra poamei –
Pentru limba, pentru limba mamei.

Pentru ea noi văruim pereţii,
Pentru ea mai sunt răniţi poeţii,
Pentru ea cresc florile visării –
Pentru limba, pentru limba Ţării.

Dumnezeu prima oară
Când a plâns printre astre,
El a plâns peste Ţară
Cu lacrima limbii noastre!

Autor, poetul român basarabean
Grigore VIERU †

ZIUA LIMBII ROMÂNE - 31 August 2026

† PIOS OMAGIU
ADUS PROFESORILOR DE LIMBĂ ŞI LITERATURĂ ROMÂNĂ DIN ŢINUTUL TECUCIULUI TRECUŢI LA CELE VEŞNICE

B

1. **Gheorghe Boldea**
2. **Ionel Agavriloaie**
3. **Anton Mititelu**
4. **Dumitru Dămăceanu**
5. **Tudorel Diaconiţă**
6. **Vasile Scânteie**
7. **Iordache Diaconiţă**
8. **Eugen Jan Nicolau**
9. **Constantin Filiţă**
10. **Ioan Ţimbolsch**
11. **Aurel Brăescu**
12. **Ioan Olteanu**
13. **Gabriel Drăgan**
14. **Silviu Chiburţă**
15. **Gheorghe Pamfile**
16. **Dionisie Duma**
17. **Calistrat Hogaş**
18. **Vasile Zotta**
19. **Ştefan Tomozei**
20. **Gheorghe G. Ursu**
21. **Ioan N. Dianescu**
22. **Constantin Solomon**
23. **Ovid Caledoniu (Jean Florea Georgescu)**
24. **Iorgu Iordan**
25. **Antohe Chirvăsuţă**
26. **Vasile Donciu**
27. **Iancu Maldiş**
28. **Gheorghe Jojo Mustaţă**

F

1. **Lucia Cudla**
2. **Maria Botnariuc Busuioc**
3. **Georgeta Munteanu**
4. **Doina Boldea**
5. **Lucia Chiţu**
6. **Nadejda Decuseară**

7. Lucia Badiu
8. Loredana Manole
9. Veronica Lazea
10. Antoaneta Ţonea
11. Margareta Basoc
12. Maria Florea
13. Anica Apostu
14. Marieta Filiţă
15. Ionica Chele
16. Eliza Băicoianu
17. Elena Ruţă
18. Viorica Alexinschi
19. Steliana Tănăsescu
20. Antoaneta Bălan
21. Viorica Alexandru
22. Gabriela Radu
23. Sanda Chitic
24. Georgeta Pandele
25. Florentina Maldiş
26. Maria Cardaş
27. Liliana Tacaci
28. Natalia Mastacan
29. Cornelia Iliescu

Şi toţi ceilalţi ale căror nume s-au pierdut în negura vremii şi a vremurilor, s-au pomenit aici deopotrivă prin sfântă rugăciune şi lumină!

Dumnezeu să-i aibă în paza Sa!

† VEŞNICA LOR POMENIRE ŞI RECUNOŞTINŢĂ BINEMERITATĂ!

La Ziua Limbii Române noi ne-am rugat şi pentru toţi slujitorii în viaţă ai limbii naţionale, dascăli din Ţinutul Tecuciului, de la catedră ori din faţa altarului: Domnul nostru Iisus Cristos să le răsplătească faptele înălţătoare şi jertfa de fiecare zi!

Amin!

Cu binecuvântarea preoţilor

Nicolae Forda şi Cătălin Tudose,
parohia Bisericii „Înălţarea Domnului”
din Tecuci - La 30 August 2026

AFIŞ CULTURAL-ARTISTIC

LIMBA ROMÂNĂ ÎN UZ COTIDIAN

EXPRESII ALE LIMBII ROMÂNE. ORIGINEA ŞI SEMNIFICAŢIILE LOR (VII)

► **Gheorghe N. VASILACHE**

Expresiile sunt îmbinări stabile de cuvinte, al căror statut este mai puțin clar decât cel al locuțiunilor. De aceea, unii cercetători nu sunt interesați să facă deosebirea dintre ele, iar alții consideră că cei doi termeni sunt sinonimi. Un criteriu de deferențiere, la care se referă Th.Hristea în *Sinteze de limbă română* (editura Albatros, 1984), pare a **fi gradul de expresivitate** pe care îl au expresiile față de locuțiuni.

Limba română este plină de expresii, care mai de care mai interesante, pe care le folosim uneori fără a cunoaște sensul corect al multora dintre ele. Acestea au, de cele mai multe ori, formă metaforică și izvorăsc din experiența de viață a înaintașilor noștri, din tradițiile și din istoria poporului nostru, fiind utilizate atât în vorbirea curentă, cât și în literatură. Prezentele pagini se adresează tuturor celor care manifestă interes față de cultivarea limbii noastre. Sensul/sensurile acestora, precizate în dicționare, au fost îmbunătățite și nuanțate cu alte detalii pe care spațiul virtual ni le oferă. (Autorul)

Litera M

a schimba **macazul** = a schimba atitudinea față de cineva sau față de ceva

mai îmi vine a crede...= cât pe-aci să.., gata să...

Mai e vorbă! = desigur!, neapărat!, fără îndoială!

Ce **mai** atâta vorbă/discuție! = se zice când vrem să punem capăt unei discuții

a ieși la **mal** = a duce la bun sfârșit un lucru, a-l scoate la capăt

a se îneca precum țiganul la **mal** = a renunța sau a fi obligat să renunțe la ceva tocmai când țelul era aproape atins

*Obs. Expresia face referire la perioada în care romii erau robi. Din cauza tratamentelor foarte dure la care erau supuși, dar și din dorința de a trăi cu demnitate, au existat foarte multe cazuri de robi romi care au fugit de la stăpânii lor, sperând că vor avea parte de libertatea mult dorită. Visul lor, în multe cazuri, se sfârșea destul de repede, potera care pleca în căutarea lor găsindu-i și aducându-i în lanțuri înapoi, „la mila" celui ce îi deținea. Pentru a-i descuraja pe ceilalți din șatră să încerce să facă ceea ce fugarul făcuse, adică să-și caute libertatea, deținătorul „avea dreptul" să aplice diverse pedepse. Una dintre pedepse era și aceea de a lega fugarul de picioare cu o funie și de a-l arunca într-un râu. Acolo, victima se zbătea și încerca să scape înotând, oferind amuzament boierului, dar și teroare celor din șatră. Când cel ce era pedepsit ajungea aproape de mal, **vătaful** îl trăgea înapoi spre apă, de unde țiganul trebuia să o ia de la capăt în încercarea lui de a se salva. Chinul nefericitului era văzut de familie și de întreaga șatră care asista neputincioasă, până când, epuizat, „țiganul se îneca la mal", servind exemplu de ceea ce poate păți cel ce va face ca el.*

de **mama** focului = grozav, strașnic, extraordinar

o **mamă** de bătaie = o bătaie strașnică

vai de **mama** mea = se spune ca expresie de compătimire sau de dispreț, de nemulțumire

mană cerească = expresie cu înțelesul de surpriză plăcută picată pe neașteptate „din cer"

manta de vreme rea = om pe care îl iei în seamă doar atunci când ai nevoie de el

ziua în amiaza-**mare** = în toiul zilei, în plină zi, la amiază

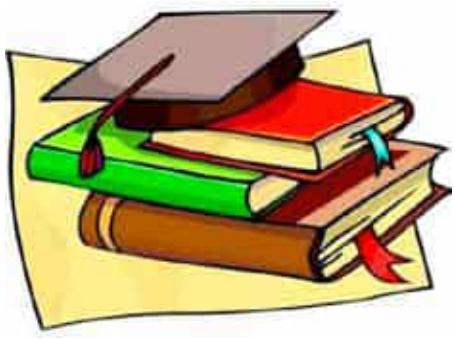
a fi (cineva) cu gura **mare** = a fi certăreț, scandalagiu
a-i fi (cuiva) mai **mare** mila/rușinea/ dragul = (a-i fi cuiva) foarte milă/rușine/ drag
Mare minune să nu...= ar fi de mirare să (nu)..., n-aș crede că / să (nu) ....
a se ține **mare** = a fi mândru, semeț, fudul
mare la suflet = mărinimos, generos
cu **mare** greutate = anevoie, cu chiu cu vai **mare** și tare = puternic, influent
marea cu sarea = mult, totul; imposibilul
peste nouă **mări** și țări = foarte departe
Dumnezeu mi-e **martor**! = jur că spun adevărul
a-și scoate **masca =** a se arăta sub adevăratul aspect, a-și da pe față firea sau intențiile ascunse, a se demasca
a întinde **masă** mare = a primi invitați mulți; a se ține de petreceri
a reveni la **matcă** = a reveni la starea obișnuită a lucrurilor, a-și relua cursul normal
a-i chiorăi (cuiva) **mațele** (de foame) = a-i fi foarte foame
a i se face părul **măciucă** = a fi cuprins de spaimă puternică, a se îngrozi, a se înspăimânta
până în **măduva** oaselor = până în adâncul ființei, al sufletului
a nu fi nici cal, nici **măgar** = a nu avea o situație precisă, a nu aparține unei categorii determinate
a cădea **măgărească** pe cineva = a avea de suportat o neplăcere, o acuzație, o pedeapsă, fără a fi vinovat
și-a trăit traiul, și-a mâncat **mălaiul** = a îmbătrânit, s-a învechit, s-a uzat
a o pune de **mămăligă** = a se afla sau a ajunge într-o situație dificilă; a o păți, a da greș
a umbla cu **mănuși** (cu cineva) = a avea o purtare plină de menajamente, de politețe
a arunca **mănușa** = a provoca pe cineva la duel
a ridica **mănușa** = a primi provocarea (cuiva) / la duel
de florile **mărului** = fără rost, degeaba, fără un scop anumit
mărul discordiei = cauza neînțelegerii sau a dușmăniei dintre mai multe persoane
a sta ca pe **mărăcini**/pe spini = a fi nerăbdător, a nu-și găsi astâmpărul
a-i crăpa **măseaua** (în gură) = a fi nerăbdător, a avea mare nevoie de ceva
a trage/a o lua la **măsea** = a bea mult, a fi bețiv
a nu avea ce pune nici pe o **măsea** = a avea foarte puțin (de mâncare)
cu aceeași **măsură** = în același fel, deopotrivă
crescut în **mătase** = crescut în avuție, în belșug
a-i pune Dumnezeu **mâna** în cap = a avea mult noroc, a-i merge totul din plin
a pune **mână** de la mână = a strânge, a aduna bani prin contribuție benevolă
a avea **mână** ușoară/a fi ușor de mână = a lucra cu finețe și cu abilitate (ca medic)
alte **măști,** aceeași piesă = cunoscutul vers din *Glosa* lui Eminescu se folosește când vrem să arătăm că numai oamenii s-au schimbat, dar situația economică/politică a rămas aceeași

a fi greu de **mână** = a lucra neîndemânatic, brutal (ca medic)
a fi bun de **mână** = a fi îndemânatic, priceput; a purta noroc (cuiva)
a lua cu o **mână și** a da cu alta = a cheltui mult, a fi risipitor
a fi **mână** largă = a fi darnic, generos
a fi **mână** spartă = a fi risipitor
a-i da cuiva **mâna** să...= a-și permite să...
a fi **mâna** dreaptă a cuiva = a fi omul de încredere al cuiva
a cere **mâna** cuiva = a cere în căsătorie
a scoate castanele / cărbunii din foc cu **mâna** altuia = a pune pe altcineva să întreprindă o acțiune primejdioasă, a fugi de răspundere
a ajunge la **mâna** altuia = a se folosi de cineva pentru rezolvarea unei probleme dificile, a unei acțiuni periculoase sau riscante
cu amândouă **mâinile** = cu bunăvoință, foarte bucuros, din toată inima
a fi (om) cu dare de **mână** = a fi bogat, înstărit
a da din m**âini** și din picioare ca să... = a face eforturi pentru obținerea unui lucru, a se strădui, a-și da osteneala
de la **mână** până la gură = foarte repede, în timp foarte scurt

a-și lua **mâinile** de pe cineva = a înceta de a mai proteja, de a mai ajuta pe cineva
a fi/a cădea/a încăpea la/pe **mâna** cuiva = a fi sub puterea, sub autoritatea cuiva, la discreția acestuia
a **mâna** porcii la jir = a sforăi
de toată **mâna** = de toate felurile
a **mânca** pâinea cuiva = a fi în slujba cuiva; a se folosi de binefacerile cuiva; a fi întreținut de cineva
a-și **mânca** de sub unghii = a fi foarte zgârcit
a **mânca** rahat = a minți; a bârfi, a cleveti
a crede că tot ce zboară **se mănâncă** = a fi naiv, credul; a-și face iluzii
a-i **mânca** sufletul cuiva = a supăra, a necăji, a chinui pe cineva peste măsură
a **mânca** din ochi (pe cineva) = a-l privi cu mare plăcere sau cu mare dragoste
mânca-ți-aș ochii sau **mânca**-te-aș = se spune pentru a-și exprima afecțiunea față de o persoană frumoasă, atrăgătoare, iubită
a **mânca** o papară/o săpuneală =a fi aspru certat
a fugi **mâncând** pământul = a fugi foarte repede, în graba mare
a-l **mânca** pe cineva spinarea/pielea= a se comporta ca și cum ar vrea să fie bătut
a-l **mânca** palma stângă = semn că va primi o sumă de bani
asta-i altă **mâncare** de pește = aste e cu totul altceva
parcă i-au **mas** șoarecii în burtă = se spune despre un om care este mereu flămând, care mănâncă mult, cu lăcomie
a o băga pe **mânecă** = a se speria, a o sfecli a umbla ca **mânzul** după iapă =a se ține pretutindeni după cineva, a nu se dezlipi
a prinde pe cineva cu **mâța**-n sac = a surprinde, a descoperi pe cineva care caută să înșele, să mintă. înseamnă să fii prins cu o minciună.

Obs. Chiar dacă la prima vedere am crede că pur și simplu cineva a furat o pisică și a fost prins cu ea în sac, expresia se referă, de fapt, la vânzarea porcilor în târg. În trecut, în târguri, purceii se vindeau în saci legați. Oamenii nu puteau să vadă ce se află în sac, astfel că vânzătorii profitau de situație, iar în loc de purcel puneau o pisică în sac. Cei care erau prinși cu această înșelăciune erau, la propriu, prinși cu mâța-n sac.

a se avea ca **mâța** cu șoarecele = a fi în relații foarte proaste cu cineva
a trage **mâța** de coadă = a fi strâmtorat, a o duce greu, a fi sărac, nevoiaș
a se uita ca **mâța** în calendar = a nu pricepe nimic, a fi cu totul străin de o problemă, de un subiect
a tăcea ca **melcul**/**mâlc** = a nu scoate niciun cuvânt, a tăcea chitic

(Continuare în numărul următor al revistei)

POESIS. PRIVIREA DINSPRE DINCOLO

ANNA KARENINA ŞI PESCĂRUŞUL DE PE DOMNEASCĂ*

► **Vasile LEONTE**

M-am cutremurat, după ce am numărat, în volumul din urmă, **anna karenina și pescărușul de pe domnească** cel puțin 20 de titluri care exprimă direct sau sugerează, subliminal, că pe lângă un **aici**, generos, primitor, suportabil/ confortabil, există, în paralel, **un dincolo**, cețos, imperturbabil în extensiile și deciziile lui, către care ne și îndreptăm, de la naștere („avem de la naștere moartea la spate/ umbră nedezlipită de visele noastre/ nici măcar pe întuneric”- p.82). Cartea nu mai este un colaj de exerciții lirice, pregătit să întrețină iluzia succesului de public, de la un anotimp la altul, arpegii lejere pe felurite teme. Ea devine, cu fiecare pagină, o gravă meditație (impusă, cu prioritate, de timpul biologic, mai scurt, mai confuz, mai fără perspective), dramatică prin lipsa de răspunsuri ferme, asupra existenței, individuale sau colective. Un repertoriu completat, cu obstinație, de interogații presărate cu generozitate: „știu că ne naștem și murim singuri/ și că viața curge mai repede/ decât fluviul de aproape dar// spune-mi doamnă cine mă va mai ține de mână?”(p.83), „amesteci cuvintele într-un mixer numit poezie/ speri să produci minunea minunilor/ poemul perfect/ oare e nevoie de el dacă trăim într-o lume imperfectă” (p.58).

Mă leagă de poetul GG vecinătatea locativă, biografia profesională și, în bună măsură, cea biologică. Suficiente motive să-i devin solidar în descifrarea mesajelor sale, în promovarea lor, măcar accidentală.

Dacă luăm în serios *nota biografică* de la pagina 95, suprapusă peste *cuprins*, putem citi elementele repetabile ale scenariului cotidian. El trăiește în *oniropolis*, *aproape de capătul liniei*, urmărește *știri pe surse*, răsfoiește un *album de familie*, poate *un scurt tratat despre fericire*.

După asfințit, salută cordial *buna seara, poezie*, face *anatomia unei zile ca oricare alta* sau are drept premoniții *anatomia unui coșmar anunțat*, se simte *ca într-un film de antonioni,* peste noapte, sub presiunea imaginilor acumulate mai dă și probe de *somnambulism* sau trece prin *neigtmare*, mai consemnează o *revelație*. Dimineața *când citim în zațul dintr-o ceașcă de cafea* se întâmplă *revenirea la realitate*, constată că *panta rhei*, primește vestea că *trenul personal NU mai sosește în stație* etc.

Plenitudinea lui AICI e de necontestat. Se vădește în gesturi, locuri, vedenii, reverii, introspecții, recuperări, reconstituiri. Desenul pornește de la banalități: „ghioceii își ascund capetele în noroi/ sunt autohtoni nu din olanda/ cu soarele ăsta care lipsește de la apel/ așa e cu primăverile/ lipsesc de la întâlnire ca să le duci dorul” (**undeva mai aproape decât departele**). Presiunea cotidianului obosește, sufocă: „la televizor apar chipurile de îngeri candidând la prezidențiale/ înalț ochii la cer/ destul!” (**saturație**). Oamenii obișnuiți au, pe neașteptate, inițiative estetice, în virtutea faptului că artele unifică, umanizează, scot la lumină calități latente: „locuitorii din orașul meu stau azi în casă/ pentru o zi au devenit toți artiști/ scriu pictează compun și mai ales joacă teatru/ fiecare intră în pielea personajului/ care și-ar dori să fie// (...) locuitorii orașului meu sunt toți artiști

pentru o zi/ un pescăruș se întreabă gălăgios/ dar mâine? Mâine ce va fi?”(**a fi sau**). Încrengăturile lui mâine se vor desluși într-o altă lumină, dictată de legile unui ipotetic dincolo. Osânda de a trăi doar în spații limitate, sufocante se prescrie în cazul artiștilor, stăpâni consacrați ai orizonturilor/ abisurilor. Ca atare, dincolo capătă corporalitate, certificare de autenticitate: „în marginea dinspre dincolo e iarnă veșnică/ moartea e o doamnă cochetă care trăiește la poli/ iar eu mă transform încet-încet în Amundsen” (**spre pol**), „de undeva, de la marginea orașului, duhul apei îmi spune/ că dincolo pe malul celălalt au înmugurit copacii/ - care dincolo, întreb, că dincolo nu știe nimeni cum este/ - tot un dincolo este și dincolo/ aici nu înmugurește nimic nici iarba nici florile/ nici măcar silabele cuvântului magic”.

Calea de comunicare între cele două planuri e asigurată, cu prisosință, de somn, de visul nocturn, real sau imaginat, de coșmaruri – fără număr, în neorânduială, de pasărea-neagră (vezi în **pseudo-poveste** sau în **privire dinspre dincolo**: **„**păsări curioase mă privesc de dincolo/ priviri care sfredelesc carnea până la durere/ urletul mut țâșnește din rană/ fântână arteziană a sângelui încă viu”, p.49), sau dintr-o **pseudo-poveste:** „vămile sunt închise acum/ nimeni nu intră, nimeni nu iese/ doar o pasăre neagră face naveta între aici și dincolo/ cântecul îi e mut cum mut îi e și zborul”

Marile elanuri, taine ale vieții, copleșitoarele obsesii se prăbușesc, se pulverizează, cad în neant odată cu mintea care le-a găzduit, le-a generat. Pesimismul eminescian e de netăgăduit. Efemeritatea omului aduce atingere și creației, neputând să o pună la adăpost, să-i consolideze virtualitățile. Semne apocaliptice se insinuează într-o fragilă antologie: „nunțile seamănă tot mai mult cu o înmormântare”, „muzeul găzduiește o conferință despre specii pe cale de dispariție/ poezia e și ea printre ele” (p.49), „a dispărut poezia/ a rămas doar un câmp sterp cu poeți bătrâni îmbătați/ de mirosul tare al florilor de tei/ pe care nu le pot aduna în buchetul unui poem” (**joi)**.

Un poem sinteză, din care se și trage titlul noului volum, înglobează cel puțin trei simboluri, ușor de subordonat adverbelor opozabile, aici - dincolo. Anna alunecă spre o fericire de durata clipei, la capătul căreia se așază tăcerea definitivă a neantului. Ivan Evseev (în **Dicționar de simboluri**, București, Editura VOX, 2007, p.319) dezvoltă semnificațiile pescărușului: „Este o pasăre a luminii și, totodată, o alegorie a sufletului omului plutind deasupra abisurilor și deasupra pericolelor vieții. Țipătul pescărușului se asociază nostalgiei și durerii unei pierderi. Ca imagine literară este sinonimul albatrosului. A.P. Cehov, în piesa *Pescărușu*l a făcut din această pasăre simbolul năzuințelor de autodepășire, iar din uciderea ei – o alegorie a cruzimii vieții care omoară orice ideal.” Desferecând pagini culturale, dăm peste notațiile lui Alex. Vlahuță, în *România pitorească. Galații*: „Pe-aici se întorceau domnii noștri cu pitacul împărătesc de la Țarigrad”. Pe Domnească – uliță, apoi stradă – urcau, de fapt, spre ascuțișul neiertător/ definitiv al hangerului.

Nealterată rămâne – și în această carte cu semnul trecerii timpului pe supra/ copertă - ardenta stare de servitute voluntară față de Poezie. Antologhez, din vreo zece pagini, spre a-mi asigura credibilitate: „am întâlnire cu poezia/ o aștept să coboare din tren/ pe un peron pustiu dar plin de bagaje abandonate” (p.27), „poezia rătăcește oarbă bocănind/ cu bastonul prin istorie” (p.29), „uneori îmi cresc aripi în locul brațelor/ cu aripile acelea încerc să ating poezia” (p.31), „te voi găsi sunt sigur că te voi găsi/ te voi recunoaște după poezia ce o ții în brațe”, „la tvr cultural se transmite o emisiune/ despre poezia contemporană/ este o modalitate sigură de a resuscita dinozaurii” (p.36).

Poemul final, **privire către dincolo**, restabilește relația poetului cu lumea vie, decizia de a(-și) mai servi/ aservi Poezia: „aici mi-e mult mai bine de ce aș vrea să plec?/ mi-e teamă de-ntuneric și de necunoscut// (...) privind către dincolo sper să rămân cu voi/ șlefuitor de vorbe și iubitor de ploi”. Fii bine primit, Maestre!

* Gabriel N. Gherbăluță, **anna karenina și pescărușul de pe domnească**, București: editura vinea, 2025

OFERTĂ CULTURALĂ DIVERSIFICATĂ

CREATIVITATE INTERACTIVĂ, EDUCAŢIE, EVENIMENTE ARTISTICE

► **Cristian CĂLUGĂRU,**
manager Casa de Cultură Tecuci

Lunile iulie, august și septembrie au transformat Casa de Cultură Tecuci într-un spațiu al întâlnirilor, al descoperirilor și al experiențelor culturale. De la atelierele dedicate copiilor și spectacolele în aer liber până la cursurile de perfecționare artistică, proiecțiile cinematografice și proiectele de recuperare a memoriei istorice, instituția a propus comunității un program diversificat, construit în jurul educației, creativității și bucuriei de a fi împreună.

„Școala de vară” – o vacanță în care învățarea a devenit bucurie- unul dintre cele mai importante proiecte ale acestei perioade, o inițiativă prin care Casa de Cultură Tecuci și-a propus să ofere copiilor și tinerilor alternative educative și recreative pentru petrecerea timpului liber. Conceput ca un program complex, proiectul a reunit activități care au îmbinat educația nonformală cu dezvoltarea abilităților artistice, intelectuale și fizice, încurajând socializarea și descoperirea unor noi pasiuni.

„Biblioteca de vacanță” a adus lectura mai aproape de copii, oferindu-le posibilitatea de a descoperi universul cărților într-un cadru relaxat. Prin intermediul acestei activități, Biblioteca și Casa de Cultură au devenit nu doar un loc al lecturii, ci și un spațiu al imaginației, al curiozității și al dialogului.

Cursul de șah și **Atelierul de dezvoltare cognitivă** au completat dimensiunea educativă a proiectului, urmărind stimularea gândirii logice, dezvoltarea atenției, a memoriei și a capacității de concentrare. Aceste activități au demonstrat că învățarea poate continua și în vacanță, prin exerciții atractive și provocări adaptate vârstei participanților.

Creativitatea a ocupat, la rândul său, un loc important în program. **Cursul de pictură** și **Atelierul de creație** le-au oferit copiilor ocazia

de a experimenta, de a-și exprima sensibilitatea artistică și de a descoperi satisfacția realizării unor lucrări proprii. Dincolo de rezultatele artistice, aceste întâlniri au încurajat imaginația, răbdarea și încrederea în propriile capacități.

Mișcarea în aer liber și **Cursul de Zumba** au adus energia și dinamismul în programul estival, promovând un stil de viață activ și plăcerea practicării exercițiilor fizice într-o atmosferă destinsă.

Un farmec aparte l-au avut **Serile de karaoke**, care au creat oportunități de exprimare artistică și socializare. Participanții au avut ocazia să își depășească emoțiile, să își manifeste talentul și să descopere bucuria de a cânta în fața unui public.

Prin toate aceste activități, „Școala de vară” a demonstrat că educația și recreerea se pot completa armonios, iar vacanța poate deveni o perioadă a descoperirilor și a dezvoltării personale.

Programul estival a continuat cu o serie de **evenimente dedicate muzicii și artelor spectacolului**: o seară specială a fost cea dedicată muzicii folk, care l-a avut ca invitat pe Cristi Corcioveanu, alături de elevii Clubului de folk. Întâlnirea a adus în prim-plan farmecul muzicii interpretate cu sensibilitate și sinceritate, oferind publicului prilejul de a se bucura de un gen muzical care continuă să apropie generațiile.

În aceeași direcție a susținerii educației artistice s-au înscris două **cursuri de masterclass**, care au oferit participanților oportunitatea de a învăța sub îndrumarea unor profesioniști.

Masterclassul de canto, susținut de soprana Ana-Maria Donose, a reprezentat o experiență dedicată perfecționării vocale și dezvoltării expresivității artistice. Contactul direct cu un artist profesionist constituie un pas important pentru cei care își doresc să își valorifice aptitudinile muzicale.

De asemenea, **Masterclassul de dans**, coordonat de Ion Roșu, coregraf cu o experiență remarcabilă, a oferit participanților posibilitatea de a aprofunda elemente de tehnică și expresie corporală, într-un cadru dedicat învățării și perfecționării.

Prin organizarea acestor cursuri, Casa de Cultură Tecuci și-a reafirmat preocuparea pentru susținerea talentelor și facilitarea întâlnirii dintre tinerii pasionați de artă și profesioniștii domeniului.

Un alt punct de atracție al verii l-au constituit cele trei **seri de cinema în aer liber**, organizate în Parcul „Regina Elisabeta”: proiecțiile filmelor „Frumoasa și Bestia”, „Regele Leu” și „Drumul unui câine către casă” au oferit publicului ocazia de a petrece seri plăcute într-un cadru neconvențional, în care cinematografia a devenit un prilej de întâlnire și socializare.

Selecția filmelor a urmărit să aducă în atenție povești despre prietenie, familie, curaj, loialitate și puterea iubirii, adresându-se deopotrivă copiilor și adulților.

Aceste evenimente au pus în valoare și Parcul „Regina Elisabeta", confirmând potențialul spațiilor publice de a găzdui manifestări culturale accesibile întregii comunități.

Dincolo de activitățile recreative și artistice, Casa de Cultură Tecuci a acordat o atenție deosebită promovării patrimoniului istoric și cultural.

Cu prilejul împlinirii a 109 ani de la Bătălia de la Mărășești, instituția **a reeditat volumul *„Pe frontu l de la Mărășești învie morții"*, de Gabriel Drăgan.** Această inițiativă editorială reprezintă un demers de recuperare și valorificare a memoriei istorice, readucând în atenția cititorilor una dintre cele mai importante pagini ale istoriei naționale. Reeditarea cărții constituie, totodată, o invitație adresată generațiilor actuale de a redescoperi mărturii despre trecut și de a înțelege importanța păstrării și transmiterii memoriei colective.

Preocuparea pentru promovarea identității culturale s-a reflectat și în participarea la **Zilele Europene ale Patrimoniului**. Cu această ocazie, **Grupul folcloric „Hora Soarelui",** clasă externă a Casei de Cultură Tecuci, a susținut momente artistice la Colegiul Național de Agricultură și Economie. Prezența grupului a evidențiat rolul tradițiilor populare în păstrarea identității comunității și importanța transmiterii patrimoniului cultural către tânăra generație.

Activitatea Casei de Cultură Tecuci nu s-a limitat la evenimentele organizate pe plan local. La începutul lunii august, în colaborare cu Primăria Slănic Moldova, **Grupul „Altița"** a susținut un spectacol în centrul stațiunii. Evenimentul a constituit o oportunitate de promovare a activității artistice tecucene și de consolidare a colaborărilor culturale dintre comunități.

Astfel de participări au contribuit la creșterea vizibilității instituției noastre și demonstrează că proiectele culturale locale pot depăși granițele propriului oraș, devenind mijloace de comunicare și de apropiere între oameni.

Privite în ansamblu, activitățile desfășurate în lunile iulie, august și septembrie reflectă preocuparea Casei de Cultură Tecuci pentru diversificarea ofertei culturale și pentru apropierea de publicul de toate vârstele. De la copiii care au descoperit bucuria lecturii, a picturii sau a șahului, până la participanții la cursurile de perfecționare artistică și spectatorii evenimentelor în aer liber, fiecare proiect a contribuit la consolidarea relației dintre instituție și comunitate.

Prin educație, muzică, dans, cinematografie, literatură și promovarea tradițiilor, Casa de Cultură Tecuci a urmărit să transforme cultura într-o experiență accesibilă, vie și participativă.

O vară bogată în evenimente, dar, mai ales, o vară a întâlnirilor și a experiențelor împărtășite, care confirmă faptul că o comunitate se dezvoltă și prin cultură, educație și respect pentru propriile valori.

ENUNȚUL HĂRĂZIT POEZIEI

VALSUL GÂNDULUI PE NOTELE RÂNDULUI *

► **Vasile LEONTE**

Poeta **Daniela Gumann** ne-a onorat cu noul său volum de versuri.

Cu motivații strict profesionale sau pur estetice, declarat gratuite, am zăbovit, în lungul timpului, asupra poeziei – stindard, poeziei – idee, poeziei – rugăciune, poeziei ca formă a disperării, a însingurării voite, asupra poeziei ca prelungire a tablourilor din natură etc. Mai rar m-am învârtit printre textele considerate drept jubilații, nu ale spiritului superior, cât ale bucuriei cotidiene, efemere – fiind umană, devenită treptat sursă a noastalgiilor intime. Ne macină un soi de sado-masochism – folosit prin extensie semantică (ereditar?), în baza căruia suferințele personale ating întotdeuna paroxismul, sunt incomparabile cu ale altora, nu pot fi, nicicum, răzuite de pe suflet. Refuzul de a privi cu încrâncenare fiecare provocare a vieții e semnul înțelepciunii, al detașării superioare. Răsfoiesc volumul din urmă al doamnei Daniela Gumann * și selectez drept sprijin în argumentație: „Mă voi ridica cu primăvara-n inimă, curată,/ Și cu soarele-n mâini, lumină să-mpletesc,/ Din iarna ce-a trecut...” (p.95), „Cuvintele-mi sunt raze de soare,/ mângâieri de nor,/ În casa mea, armonia domnește,/ căldura ne-nvăluie lin,/ Totul e împăcat și sufletul plin”. Până și matinala sorbitură de cafea devine imbold întru revigorarea energiilor: „din gustul tău amar, scânteia se aprinde,/ Îmi arde-n piept dorința de-a merge mai departe./ Te sorb, și-n fiecare clipă, liniștea s-ascunde,/ În tine-i focul zilei...” (p.53). Există, s-ar putea afirma, o bucurie a combustiei, o acaparantă mistică a luminii, sesizabilă în versurile doamnei Daniela Gumann, comună creștinului, dar și omului absorbit de absolut. Aceleași coordonate consolidează atmosfera în *Menire, Timpul, Nu cer nimic, Dragostea mea* etc. Buna dispunere civică, manifestată în public, ar putea oferi

sugestii pentru falimentara administrație națională contemporană: „De ce nu puneți impozit pe râs?/ E un venit ce niciodată nu scade.../// Hai, să ne taxăm și zâmbetul și visele/ Căci poate-n felul ăsta se fac minuni”(*Taxe și impozite)*.

Cam aici mi se pare că stă substanța volumului **Valsul gândului pe notele rândului**, semnat de doamna Daniela Gumann. Văd în spatele numelui o fervență/ aplicată cititoare de literatură (o mărturisește, în prefață, doamna profesoară Elena Vlase Munteanu, ea însăși poetă). După lungi și răbdătoare acumulări prin dialogul cu lirica de largă respirație, doamna Daniela s-a simțit tentată să-și redefinească relația ei cu temele consacrate, înrădăcinate, exersând diverse specii literare (de la haiku până la sonet, ambele specii încorsetante, sub aspect formal), îmbrăcate în felurite formule prozodice. Însumându-le, obținem, orientativ, următorul inventar tematic: relația creștinului cu Divinitatea (frumos născocit versul *Puterea poeziei curge-n candela credinței*, p.15), amăgitoarea confruntare cu timpul („Cu fiecare pictură, cu fiecare carte,/ Cobor încet din viață,

sfioasă, către moarte"), iubirea, în feluritele-i ipostaze/ finalizări (un întreg ciclu de sonete, din care aleg: „Ce-mi pasă că iubirea, ca luna, are faze,/ Când crește-n clar, cînd scade-n neguri reci?", limpede ieșit din vecinătatea cu V.Voiculescu), variațiuni pe tema schimbărilor din natură, în pasteluri consacrate anotimpurilor, cu precădere, pe ici-colo tușele unui imaginar autoportret („Sunt strop de ploaie însetat de dor./ Sunt rază-n miez de noapte, căutând fior/ Sunt șoaptă-n vântul ce răzbate greu", p.12). Structura caleidoscopică a sumarului ar da de înțeles, la un moment dat, că orice articol din lexicul românesc ar fi compatibil cu rigorile poeziei, cu interesul vreunui cititor, de vreme ce găsim înregistrat *Pantoful, Taxe și impozite, Vinul alb, Oamenii sunt ca vinul, Cafeaua*, *Ucigașul* ș.a.

Ca orice meșteșugar de bună credință, de reală calitate, plonjarea în acțiune se face prin identificarea instrumentelor trebuitoare; în cazul poetului – cuvintele, „Mi-am dus cuvintele să se închine/ La altarul gândurilor nespuse,/ Născutele patimi, îngropate-n mine,/ Le-am adus să ardă". Imboldul confesării doar prin cuvânt se ostoiește: „Mi-am dus cuvintele în locuri sfinte,/ Să scuture de praf păcatul vechi" (p.24). Nu-i lesne de purtat nici calvarul slujirii la Cuvânt, în numele acestuia (cu condiția să nu cadă în păcatul logoreic): „În colțul alb al nopții, stau și caut/ Să prind în slove dorul, gândul pur// ...Acolo unde stelele se sting,/ Îmi port cuvântul ca pe-o cruce grea./ Și din durere, versul meu învinge,// Sfidând moartea..."(*Tăcerea*).

Maică protectoare, limba română, „dulce grai al inimii noastre", găsește la pagina 115 un întreg poem-sinteză a virtualităților de comunicare, de-a lungul istoriei sale. Textul ar putea să concureze cu producțiile autohtone anterioare, începând cu Alexe Mateevici, nealterat în ultima sută de ani. Urcușul spre jerba de scânteietoare metafore ale lui N.Stănescu, I. Alexandru, Gr. Vieru etc. - în care este învesmântat graiul strămoșilor- încă mai întâmpină obstacole pentru un poet cu dorința/ patima autodepășirii, cum este autoarea gălățeană. Nici pentru cei nominalizați, urmați de mulți alții, biruința n-a fost spontanee, la prima aplecare asupra colii imaculate. Să nu pierd din vedere, și trubadurii danubieni, răsfirați printre noi sub formă de cenacliști, slăvesc, fără reticențe, cuvântul românesc, dacă-l simt proaspăt, ușor de modelat în metaforă.

Pe contrapagina imaginară, într-un registru neașteptat, se situează mai multe titluri, voit gândite sub o notă polemică, oscilând între ironia elegantă și sarcasmul necruțător. Parcă ne-am plimba printre cânticelele comice ale lui V. Alecsandri, datate 2020 sau grotești pagini ale lui I. H. Rădulescu, din *Un muieroi și o femeie (*1861*)*, dimpreună cu altele, vestite în epocă. Pentru degustătorii de arome vechi extrag un fragment din pomenita încrâncenare heliadescă: „Și, ca culme peste toate/ Mai avea ș-o gură mare./ Și la ceartă,-ncăierare,/ Hârâia și spumega,/ Limba singură-și mușca,/ Toată vorba deșira." Cu intenții pregătitoare, doamna Gumann ne invită să parcurgem *Arta pamfletului*, orientativă („Pamfletul....Nu-i topor să dai în lună/ E migală...// E săgeată fină"). Exteriorizarea unor posibile conflicte stradale, cu sau fără asistență specializată, o întâlnim în *Uneia*: „Ființă lipicioasă, cu vorbă mieroasă,/ Într-un dans de miere și venin îmbrăcată/ Cu ochi strălucitori și inima găunoasă,/ Își ascunde intențiile sub masca fermecată". Restul detaliilor pe paginile 46-47! Iar pentru amănunte, în completare, a se vedea *Ipocrizie, Femeia – pamflet.*

Înainte de a pune valsul gândului între copertele policrome privesc cu sporită

încântare ebosele nesemnate, sugestiile grafice generatoare de noi sugestii și emoții.

Tot trebăluind pe la stupii altora, în căutare de rame, regine noi, ceară pentru faguri trainici, doamna Daniela ar putea să observe că Poezia, ca emanație și deliciu a/ al spiritului, își alătură (pe lângă o arhitectură îndătinată) cuvântul inefabil, sugestia bine temperată și profesionist gestionată, surpriza chiar sub forma șocului, adesea greu de asimilat, în cazul cititorului neexperimentat. De aici, sfatul (parte necuviincios, parte inoperant în cazul cuiva care știe exact de ce pune mâna pe condei) de a renunța la cuvântul sufocat de osânză, prea cărnos, crescut artificial să ajungă la toată lumea, concretizat într- un singur și firav sens, la propozițiile „de serviciu" utilizabile în orice împrejurare; enunțul hărăzit poeziei, literaturii în sens larg, nu poate fi atașat textelor sufocate/ măturate de expresivitate/ reflexivitate minimă, gen dare de seamă, proces-verbal, buletin de știri.

* Daniela Gumann, **Valsul gândului pe notele rândului**, Galați, Boem@, 2024.

BREVIAR

Daniela Gumann este membră a Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România, distinsă de-a lungul anilor cu **premii și diplome de excelență în jurnalism.** A urmat **Facultatea de Comunicare și Relații Publice**, promoția 2008, în cadrul **Universității Danubius din Galați.**

Este **președinte fondator al Asociației Scriitorilor Români din Austria**, înființată în 2018, un proiect de suflet născut din convingerea că literatura poate înfrunta distanțele și diaspora nu e o margine, ci o punte de cultură. Tot din această viziune s-a născut și **Revista „Condeierul Diasporei"**, publicație al cărei **redactor-șef** este și care reflectă pulsația unei lumi românești răspândite, dar unite prin condei, valori și limbă.

A scris și publicat **20 de cărți**, acoperind o paletă largă de genuri: **proză, poezie, teatru, ghid de conversație român-german**, dar și **lucrări de documentare, cercetare socială și Educație.**

AFIȘ CULTURAL-ARTISTIC

REGISTRU EPISTOLAR INEDIT

SCRISORI. TUDOR PAMFILE CĂTRE GEORGE TUTOVEANU

► **Ştefan ANDRONACHE**

La puţin timp după ce sublocotenentul Tudor Pamfile fusese repartizat la Regimentul 3 Roşiori din Bârlad, acesta, deoarece avea procupări pentru valorificarea folclorului, a avut posibilitatea să-l cunoască şi, respectiv, să colaboreze îndeaproape cu poetul George Tutoveanu, o distinsă personalitate a judeţului Tutova, pe care l-a convins să preia, din anul 1912, conducerea revistei „Freamătul“ de la Tecuci, deoarece aceasta, din lipsa de colaboratori, îşi încetase brusc apariţia.

Cum, la un moment dat, Tudor Pamfile, ajunsese să se confrunte cu unele probleme, din cauza preocupărilor sale cărturăreşti, şi aflase că George Tutoveanu era destul de ocupat, preferă să-i adreseze acestuia, chiar din Bârladul în care se afla, o scrisoare pe 30 ianuarie 1910. Practic, pe cartea poştală, unde avea să-şi exprime gândurile, îl asaltează pe poet cu mai multe doleanţe. Mai întâi, îl roagă să-i scrie lui „Dimitrescu pentru a trimite tipografiei[1] plata pentru reclama din Calendar“[2] şi să se adreseze ministerului „pentru subvenţionarea revistei“. Partea cea mai insistentă a mesajului său, aşternut pe cartonaşul dreptunghiular, are în vedere o problemă ce pare să-l preseze. Îi recomandă destinatarului ca să intervină, pentru el, „prin revizorat[3] (…) sau prin Prefectură“, pentru a i se prelungi permisul ori să i se dea un altul, pentru tren, întrucât acesta îi expirase, el având urgentă „nevoie de a pleca în jud. Botoşani, la P<odu> Iloaie<i>, pentru nişte cercetări“, posibil istorice sau etnografice. Totodată, îl atenţionează, pe G. Tutoveanu că, din cauza „inactivităţii celor din comitet“, a trebuit să-şi dea „demisia din Comitetul Ligei“ Culturale, creată de istoricul Nicolae Iorga.[4]

Cinci ani mai târziu, pe 13 aprilie 1915, în urma primirii unor documente importante de la George Tutoveanu, pentru revista „Miron Costin“, pe care folcloristul o edita, îi comunică, prin mijlocirea unui scurt mesaj, că i-ar face plăcere să se revadă, la mijloc de primăvară, pentru a „mai face câte o plimbare la Grădină“, ori a „tăinui“, având în vedere faptul că, „alaltăieri, am fost pe acolo“, cu care prilej şi-a amintit de el.[5]

După Războiul de Reîntregire, având în vedere faptul că, între timp, se scurseseră ceva ani, iar relaţiile dintre cei doi se consolidaseră, mai ales după excelenta funcţionare a Societăţii Literar-Culturale „Academia Bârlădeană“, pe care o întemeiaseră împreună cu preotul Toma Chiricuţă, Tudor Pamfile are grijă să îşi înceapă scrisorile, adresate prietenului său, cu apelativul „nene Iorgule“, ţinând cont de faptul că acesta era cu mult mai în vârstă decât el.

Aflându-se, pentru scurt timp la Ploieşti, Pamfile îi comunică, pe 15 octombrie 1920, lui George Tutoveanu, că de abia se întorsese din Bucureşti unde a trebuit să meargă pe la Doctor (având probleme cu sănătatea proprie) şi să treacă apoi şi pe la Fundaţie. Acolo, D. Ciuchi[6] i s-ar fi plâns că „nu are încă socoteala completă a primei ediţii din «Balade»“[7], iar „înainte de a pune sub tipar, aceasta de-a doua ediţie, trebuie să ştie exact socoteala celei dintâi“. Îi confirmă că „manuscriptele trimise (…) s-au primit“ şi că acestea se regăsesc „în

pagini“. În ceea ce-l priveşte pe Popescu[8], cu care deja s-a întâlnit, precizează că acesta „lucrează“, dar că el „este singur şi probabil <că>, sub raportul atmosferei literare, va rămâne tot singur“. Tudor Pamfile îi mai spune că, a doua zi, are să-şi „ţină întâia şedinţă“. Cât despre „cei 2 literaţi“, despre care îi vorbise anterior, cum el aflase că erau mult prea ocupaţi, precizează că nimeni nu le-ar putea „tulbura în afacerile lor feroce“[9].

Ultima scrisoare, din suita acestora identificate la Biblioteca Academiei Române din Bucureşti, şi aşternută tot pe o modestă carte poştală, avea să-i fie expediată poetului George Tutoveanu, pe 18 ianuarie 1921, tocmai de la Chişinău. Aici, Tudor Pamfile, după Unirea Basarabiei cu Ţara, în baza vastei sale experienţe publicistice din ţară, fusese cooptat să lucreze ca şef de publicaţii culturale, în cadrul Serviciului de Activităţi Extraşcolare, creat de Guvernul României pe lângă Directoratul General de Instrucţie Publică. Totodată, întrucât era militar, el mai lucra şi la Cercul de Recrutare al oraşului de unde îşi primea retribuţia.

Debutul acesteia începe cu o oarecare notă de reproş, ţinând cont de statura mai vechiului său prieten: „Cam tenebroasă cartea ta poştală. Se vede, unde nu eşti obişnuit cu acest sport. Eu totuş<i> cred c-am înţeles-o. Te gândeşti la «Florile dalbe»[10] şi le compari cu «Renaşterea [Moldovei]», 24 de numere cu 1. Mi se pare procedeul cam pripit, cam pornit şi cam cu dedesubturi“[11].

Pe parcurs, Tudor Pamfile, ţine să-şi tempereze oarecum pornirile: „Ai totuş<i> dreptate «in futurum»[12]. Căci «Renaşterea», neputând de la Î-iul no., reţine strânşi uniţi geniile sale, anunţate pe frontispiciu[13], a preferat să moară imediat după renaştere, decât să-ţi dea ţie prilej să ai dreptate complectă“. Încheie pe o notă vizibil dezamăgitoare: „Nene Iorgule, iată o minune la Chişinău: s-au putut afla parale şi nu s-au putut afla oameni!“.

Îl mai înştiinţează pe George Tutoveanu că a tot sperat să revină la Bârlad, dar că acest lucru nu i-a fost deocamdată posibil din cauza unor obligaţii de serviciu: „Mi-i dor de câte ceva de pe acolo, şi am alte doruri, pe care le caut sub eternul cer, că nu ştiu ce mi-oi face văzându-le neîmplinite“[14].

Din păcate, dorinţa sa arzătoare, aceea de a mai ajunge, încă o dată, în oraşul în care conştientizase că îşi împlinise toate visurile, nu s-a mai putut materializa, întrucât, după exact zece luni de la acest mesaj, din cauza unei boli necruţătoare de care suferea, dar şi a unei munci epuizante, pe 17 octombrie 1921, Tudor Pamfile, a închis definitiv ochii, ridicându-se la ceruri, după ce ca militar, ca folclorist şi ca publicist de excepţie îşi făcuse „cu cinste şi credinţă datoria, până în ultima clipă a vieţii“[15] sale.

Note:

1 Lui Gheorghe V. Munteanu, din Bârlad

2 Acesta fusese făcută în revista de folclor „Ion Creangă“, care a apărut la Bârlad între anii 1909-1915.

3 Unde acesta lucra ca revizor şcolar al judeţului Tutova.

4 Biblioteca Academiei Române - Bucureşti, Secţia Manuscrise, Fond Scrisori XLVI/62(1)

5 BAR-Buc., Sec. Ms, fd. Scr. XLVI/62(2)

6 Scriitor semănătorist care devenise un fel de poetul oficial al „Convorbirilor literare“.

7 Este vorba de titlul cărţii ce cuprindea 28 de poezii de-ale lui George Tutoveanu, apărută, cu un an în urmă, în Capitală.

8 Nu am aflat cine ar fi putea fi acesta.

9 BAR-Buc., Sec. Ms, fd. Scr. XLVI/62(3)

10 Revistă publicată de Academia Bârlădeană, între 1 ianuarie şi 15 decembrie 1919.

11 „Renaşterea Moldovei“ era o revistă literară şi de propagandă naţională ce a apărut, la Chişinău, pe 1 aprilie 1920.

12 Pentru viitor, expresie din limba latină.

13 În paginile acesteia se regăseau scriitorii din Regat, precum: N. Beldiceanu, Mihail Sadoveanu, Tudor Pamfile, cu povestirea „Şpion“, şi N. Dunăreanu.

14 BAR-Buc., Sec. Ms, fd. Scr. XLVI/62(4)

15 Liviu Marian, „Tudor Pamfile“, în „Tudor Pamfile“, VI, nr. 7-12, iul.-dec. 1928, p. 54

<u>Scrisori:</u>

Dragă Tutovene,

Bârlad, 30. I.1910

M-am interesat pe la cei ce te văd mai des şi mi-au spus că slabă nădejde să mă pot întâlni cu tine. De asta, recurg la scris ca să-ţi înşir la lumina zilei câteva păsuri.

Una: să scrii Dlui Dimitrescu pentru a trimite tipografiei plata pentru reclama din calendar. Într-adevăr e destul de mult de atunci şi numai tu o poţi accelera.

A doua: am trimis la minister o cerere pentru subvenţionarea revistei. Dacă poţi face ceva ar fi bine; dacă nu, D-zeu va fi deasupra şi ne va vedea.

A treia: Biletul de permis pe cale<a> ferată clasa II, sub nr. 1295, mi-a expirat. D. Haret mi-a scris că a ordonasat(!) costul pentru reînoirea lui, dar nici până astăzi n-am primit nimic. Cine ştie pe ce mâini va fi încăput! Tu vei putea interveni, prin revizorat (nu-l interesează oare mişcările culturale?) sau prin Prefectură, să mi se prelungească, dându-mi altul. Am nevoie de a pleca în jud. Botoşani, la P. Iloaie, pentru nişte cercetări. La urma urmei îmi fac datoria să cer.

Mi-am dat demisia din Comitetul Ligei. V. Bacău mi-a spus că-ţi fac jocul tău. I-am ripostat că-i absent din chestie. Cauza, inactivitatea celor din Comitet.

Dacă poţi, scrie-mi prin cineva, ori prin poştă, de pot spera la aceste cereri, ori de trebuie să mă îndrept la alte feţe. Mi-i greu.

Cu dragoste, Lt. Pamfile

Biblioteca Academiei Române, Secţia Manuscrise, fond Scrisori XLVI/62(1)

*

Cercul de Recrutare
Chişinău – oraş 18.I.921

Nene Iorgule,

Cam tenebroasă cartea ta poştală. Se vede, unde nu eşti obişnuit cu acest sport. Eu totuş<i> cred c-am înţeles-o. Te gândeşti la „Florile dalbe“ şi le compari cu „Renaşterea“, 24 de numere cu 1. Mi se pare procedeu cam pripit c-am pornit şi cam cu dedesubturi. Ai totuş<i> dreptate „in futurum“. Căci „Renaşterea“, neputând de la I-iul no. reţine strânşi uniţi geniile sale anunţate pe frontispiciu, a preferat să moară imediat după renaştere, decât să-ţi dea ţie prilej să ai dreptate complectă. Nene Iorgule, iată o minune la Chişinău: s-au putut afla parale şi nu s-au putut afla oameni. Punct şi de la capăt.

Tot aşteptam să vin pe la Bârlad. Nu mi-a venit încă aprobarea vagoanelor, astfel sunt silit să aştept. Mi-i dor de câte ceva de pe acolo, şi am alte doruri pe care le caut sub eternul cer, că nu ştiu ce mi-oi face văzându-le neîmplinite.

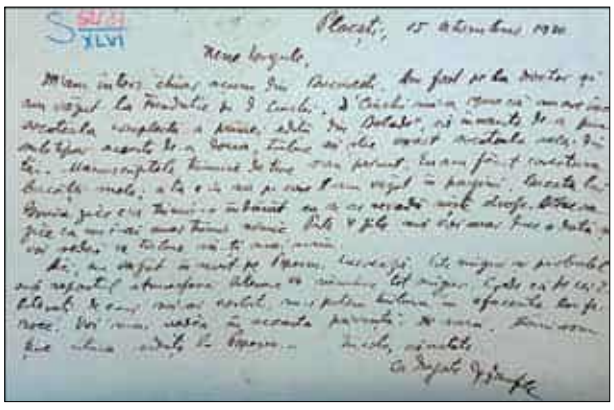
Cu călduroase salutări,

T. Pamfile

[Adaos în creion, cu text răsturnat, pe partea de sus a cărţii poştale:]

Banii Cuciulanului îs la mine şi i-i voi înapoia teferi. Spune-i te rog.

Biblioteca Academiei Române, Buc., Sec. Ms, fd. Scr. XLVI/62(4)

POESIS. DEBUT ÎN DEZMIERDĂRI SONORE

ROD INVERS

► Cătălin BORTĂ

Rod invers

Rotund te cerșesc a memorii
Când haruri în ruine declini,
În fante te joci, iluzorii,
Și aripi spre umbre înclini.

Când timpul rotat plânge-a muguri,
Tu du-mă pe al lumii pridvor,
Vindecă-mi dependența, de-a pururi,
Respirului de-aer, prin dor.

Pe buze-mi citești dintr-o mare
Cum pe umăr aminul se-așterne,
De niciunde mai cade o zare
Spre murindul cu brațe materne.

Și totul e zbor dimprejururi
Cum se-nchide o rană, umil,
Evadează-n cireși albe ruguri
De jăratec noroi calofil.

Al cincilea anotimp

Plecată rugă spre nemărginire
Ești ca o toamnă nudă, dată-n floare,
Nici Moirele nu au atâtea fire
Să lege drum cu drum spre îndurare.

De prea mult cer oftează primăvara
Printre vitralii des ningând stamine,
Când timpului prelung îi iei povara
Și îngerii coboară prin cămine.

Tu îmi trimiți solar din sânziene
Solia magilor spre aurore,
Topind conturul în arteziene
Miresmelor cu dezmierdări sonore.

Șoptind în rouă calde hieroglife
Eu mai aud colinde de vestale,
Prin răstignite clipe apocrife
Din sefiroturi tu presari petale.

Amintire

Eu te priveam cum scrii în cartea lumii,
Te îngreunai cu seve de lumini,
În depărtări tuna: *Talita kumi!*,
Îngerii urcau pe scările de crini.

Ne legăna o mamă-n depărtare
Și rătăceam în labirint de curcubeu,
Rosteam cuvinte noi, fără hotare,
Iar lângă noi murea câte un zeu.

Iubita mea cu buze de argint

Iubita mea cu buze de argint,
Noi depănam un soare-n labirint,
Venea ca un parfum rostit un plâns,
Cu mâini de muguri ne țineam mai strâns.

Înaintam în raiul cel baroc
Și îngeri semnau condici de soroc,
Pe glezne ape doar de stele-aveam,
Din aur și argint ne împleteam.

Agape

Eu mă privesc privindu-te agape,
Pășind pe gânduri clare ca pe ape,
Mi-e sufletul curbat spre veșnicie
Ca apa reîntoarsă în pruncie.

Rodea-n întinderi viața către moarte
Întârziind iconoclast în arte,
Ne oglindeam în muguri ca în ceasuri
Tot numărând din când în când rămasuri.

Iesle

Sunt ca o iesle ce-și așteaptă soarta
Iernând prin tămâieri printre fiorduri,
Și aurora își deschide poarta
Purtându-mi magii rătăciți prin norduri.

Cu ispitirea primăverii calde
Îmi scrijelesc în insomnii metanii,
Și prin ninsori desprinse din smaralde
Mai ard colinde împletindu-mi anii.

Mister

Lumina, în ea însăși o sculptură,
Prin vămi de clorofilă se-nfioară
Iscând din ochi de zodiac scriptură
Ca un sidef sub glenze de fecioară.

Sunt epidermă de rostire sfântă,
Călcând desculț pe miezul de tocmire,
Precum monade slava o frământă
Rodesc în mir o soartă ca de mire.

Priveghere

Printre măslini, în priveghere lungă,
Întretăind în rugă constelații,
Parfumul morții vrea să ne străpungă,
Ne-acoperă o frunză omoplații.

Ne luminează-n crisalide sfinții,
Tot lunecând pe cumpene de ape,
Mai cad înspre afund de Styx arginții
Și răni de cer deschid în sânge pleoape.

Martor

Îndoliat de mângâierea magă
Ce urcă luna din sidef pe cruce,
Trec prin vechime înspre slova-plagă
Vărsând pe ea staminele caduce.

Orga coralieră-i călăuză
Pribeagului truver de prin Pleiade,
Cu sufletu-n lumina cea lăuză
Din care s-au ivit cândva naiade.

Amurg erotic

Pe coapsa ta se suie calm amurgul,
Vlăstari de toacă ți-o-nfășoară tandru,
În felinare mari rodește burgul
Și eu te culc suav în palisandru.

Pe-ncheieturi în jur îți trec o rază
Din luna ce-n mesteceni se desfiră,
Velurul să rămână doar de pază
Planetei cu zăvor de trandafiră.

Dantescă

Tu ai lăsat în urmă numai praguri,
Din nimb în epidermele rostirii
Trec inocențe să încline steaguri,
Înălbăstrind la curțile rodirii.

Semn să trimiți stamine selenare
Bătăilor de inimă restante,
Descătușând polen în legănare
Pe oglindirea stelelor din Dante.

Încenușare

Plămada brumei îți ascunde firea,
Când basme-și lasă pașii pe rugină
Metanie, sporindu-ți însușirea
De-a trece Galatee androgină.

Cu gleznele în lacrimi prin dolină
Penumbra amintirii mi-este oră,
Când ai desprins din alba crinolină
Cenușa nesfârșită și sonoră.

Înlăcrimare

În prag de vară se-ntețesc cuptoare
Trecând prin vămi de pârguiri gorgoaze,
Și clorofila-n nimb de sărbătoare
Îndrumă magii osteniți spre oaze.

Ca tu să-mi vii în trup de sânziană
Întipărind în iasomii mireasmă,
Lăsând între oglinzi, arteziană,
Înlăcrimarea drept catapeteasmă.

Întârziere

Te-ntârziam în fumul de țigară
Topind apusul în conturul moale,
Când ai plecat definitiv spre gară
Prin clipele făcute rotocoale.

Și fără veste voi dormi tectonic
Sub vastele câmpii de fire oarbe,
Și îmi clădesc un vis architectonic
Din care buza ta, încet, mă soarbe.

Măsură albă

Cu lujerii împărtășindu-mi starea
De-a trece fără vină în lumină,
Prin văile uimirii, cugetarea
Își scutură stamină cu stamină.

Și crinul, cum de muzici se-nconjoară
Sclipind fiorduri de parfumuri rupte,
Îmi pare nesfârșirea că măsoară,
Cu albul încetând să se mai lupte.

Poeziile fac parte din volumul de debut **Rod invers**, autor Bortă Cătălin.

LEGITIMAŢIE DE POET
Nume: Cătălin Bortă
Născut la 3 februarie 1986, în Bacău
Studii: - Diploma de licenţă (Limba si literatura română –limba si literatura franceză, Facultatea de Litere, Universitatea „Vasile Alecsandri” din Bacău), 2001-2005
-Diploma de master (Cultură şi civilizaţie română, Facultatea de Litere, Universitatea „Vasile Alecsandri” din Bacău), 2008-2010
Profesie: Profesor limba și literatura română- limba și literatura franceză
Loc de muncă: Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui
Debut în revistă: „13 Plus”, An. 13 (Nr. 4/6)/apr.-iun. 2010. p. 63, cu eseul „În căutarea sacralităţii pierdute”
Redactor la revista „Milesciana” (2023-prezent)
Cărți: „Rod invers”, 2025, editura PIM, Iași.

Natură statică

FLORILE TÂRZII ALE TOAMNEI

LOGODIREA UNDELOR LA IZVOARE

► **pr. Dumitru ICHIM †**

RĂSCRUCE

Nu te mira că mi-am închis porțile
și am sculptat lângă zăvoare
șarpe și crin.
Până aici vor veni drumurile tale
strigându-mă cu iarba fiarelor,
dar brațele
însetate de lujerul trupului tău
îmi vor fi legate până la sânge
cu funie și sălcii.

N-am să pot să-ți mai dărui
jumătatea de cheie
să vii la izvoarele mele
să-ți logodești urmele
cu steaua copitei de cerb.

Din stejarul porții
numai ploile
vor culege crinii,
iar șerpii vor coborî de pe lemn
cu trup de măcieș.

...și vom căuta drumurile
și pietrele
ne vor ieși în cale.
Ne-om căuta stăruitor
și străini
vom ridica din umeri.

ACUARELĂ

Plouase toată noaptea.
Spre dimineață, după ploaie,
nevăzut de nimeni,
duh, ce fusese în flori de salcâm,
s-a strecurat ducând în păstaie
vin, untdelemn
și primul răsărit al lunii.

Spun unii,
că din vitraliul spart
văzuseră pe caldarâm
o mână de înger
cerșindu-și dreptul de puzzle
al rostirii în semn.

Veacul trecea mai departe
ca o toacă păgână
cu tocuri de lemn.

MAHRAMA FRUNZELOR DE TOAMNĂ

Florind târziu, toamnatic grește iar săpânța,
ca mine altădată necugetatei fapte
când am deschis Scriptura cu moartea și sămânța
exact unde-a fost semnul spăimântului de moarte.
Târziului dă florii povața mea și frica:
mahrama-ți sângerată, ascunde-o Veronica!

DIASPORA CREDINȚEI ȘI VERSULUI ROMÂNESC

DE UNDE ÎNCEPE ŞI UNDE SFÂRŞEŞTE OMUL. IN MEMORIAM DUMITRU ICHIM

► **Cornel Simion GALBEN**

S-a născut la 14 august 1944, în comuna Dărmăneşti, judeţul Bacău şi a trecut la Domnul pe 17 august 2026, la Kitchener (Ontario, Canada). **Preot, teolog, poet, prozator, eseist, publicist**. Fiul familiei Elena (n. Cămară) și Dumitru Ichim. De la tatăl său, un plugar autodidact, dar şi un cojocar şi cântăreţ bisericesc iscusit, a învăţat de timpuriu ce înseamnă dragostea de ţară şi cum trebuie să lupţi pentru apărarea trecutului său istoric şi a valorilor creştine româneşti. Studiile elementare le-a efectuat în satul natal, azi oraş, şi le-a continuat la Liceul Moineşti, dar prin cursuri fără frecvenţă. Simţind chemarea lui Dumnezeu se îndreaptă spre Seminarul Teologic al Mănăstirii Neamţ (1959-1964) şi, după absolvire, este admis la Institutul Teologic de grad universitar din Bucureşti (1964-1969), unde îşi începe şi studiile de doctorat (1968-1970), secția Teologie sistematică, la catedra Teologie dogmatică, sub coordonarea profesorului Dumitru Stăniloaie. Studiază la Seabury-Western Theological Seminary, Garett Methodist Seminary, ambele din Evanston, Illinois (S.U.A.) și la McCormik Presbyterian Seminary, Chicago, Illinois (1970-1972). Primind o bursă a Consiliului Mondial al Bisericilor de la Geneva se perfecţionează în acelaşi scop la Princeton Presbyterian Seminary, Princeton, New Jersey (1972-1973), obţinând titlul de doctor cu teza **The Orthodox Liturgy and the World**, sub coordonarea teologului american James McCord.

În 1974 e hirotonit preot la Parohia „Sfinții Apostoli Petru și Pavel“ din Kitchener (Ontario, Canada), din 1978 și până în 2014, când s-a retras din slujirea parohială activă, fiind paroh la Biserica „Sfântul Ioan Botezătorul“, contribuind esenţial la înfiinţarea Centrului Cultural Românesc şi la zidirea unei noi biserici ortodoxe române (sfinţită la 14 august 1994).

În aşezarea care l-a adoptat îşi reia preocupările literare, înfiinţând Editura Romanian

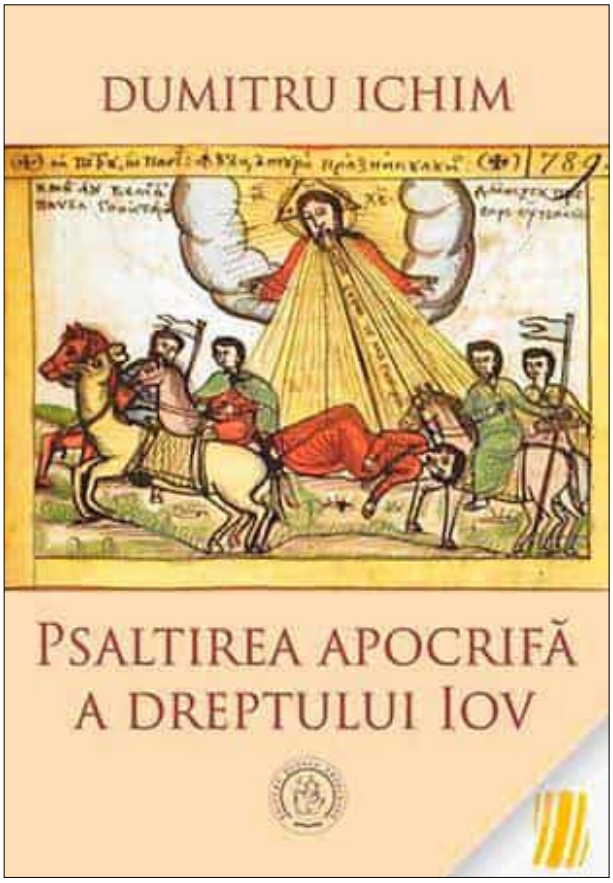
Canadian Herald şi publicând frecvent în **Revista Scriitorilor Români, Limite, Drum** (unde a deţinut rubrica permanentă „Solia“) şi **Cuvântul Românesc**, publicaţii difuzate în Canada şi în paginile cărora i-au apărut peste 500 de articole, de la ştiri şi note pe teme culturale şi recenzii de cărţi, până la materiale teoretice de teologie, istorie, filozofie şi literatură.

După ce, în 1970, debutase în ţară cu volumul de poezie „**De unde începe omul**“, apărut

la Bucureşti, în editura proprie sau la altele îşi va tipări, rând pe rând, volumele „**Vinerea Mare**“ (1975), „**Sub umbra Sfinxului**“ (în colaborare cu Petru Rezuş, Kitchener, Ontario, 1975), „**Valea nisipului de aur**“ şi „**Urmele**“ (idem, poeme haiku, 1977), „**Constantin Brâncoveanu**“ (poem istoric, idem, Romanian Canadian Herald, 1981), „**Melcul**“ (şase scene în versuri, idem, 1981), „**Agape**“ (versuri şi proză, împreună cu Nicolae Novac şi Florica Baţu, 1982, secțiunea sa, „**Planeta Ichthys**“), „**Biserica şi religia la români**“ (cu Horia Stamatu, Hamilton, Ontario, Cuvântul românesc, 1985).

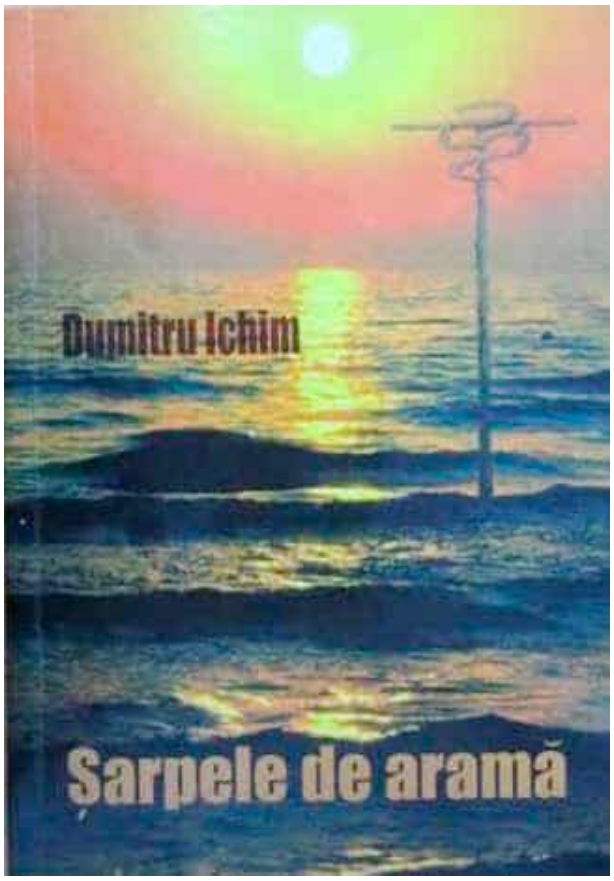
Urmează alte volume de scrieri:„**Dar în silaba Luminii plângeam orfan şi greier**“ (poeme tanka, München, Revista Scriitorilor Români, 1987), „**Apariţiile Maicii Domnului la Medjugorje**“ (Kitchener, Ontario, Rădăcini, 1989), „**Fântâna luminii. 100 plus poeme haiku**“ (Editura Apollo, Bucureşti, 1993), „**Pasărea cu şapte aripi**“ (poeme tanka, idem, 1993), „**Cerșetorul porților de rouă**“ (București, Editura Albatros, 2001), „**Poem imaginar dramatic în cinci tablouri**“ (Editura Limes, Cluj-Napoca, 2003), „**Floarea fântânilor pierdute**“ (versuri, Vancouver, 2003), „**Psaltirea apocrifă a dreptului Iov**“ (Prefață de Aurel Sasu, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2012; ediția a II-a, revizuită și adăugită, Editura Școala Ardeleană, 2015), „**Nelogoditele tăceri / Heshtjet e pafejura**“ (Traducere în albaneză de Baky Imeri, Editura Rozafat, Prishtina, 2013), „**Le solitudini della Petra / Le poezie rumene in lingua italiana**“ (Ediție îngrijită de Danilo Tomasseti, traducerea în italiană de Maria Niculescu, Editura Ginta Latina, București, 2013), „**The Ideogram of My Soul / Ideograma sufletului meu**“ (Prefață de Thedor Damian, traducere în engleză de Muguraș Maria Petrescu, Editura Gracious Light, New York, 2013), „**Apa morților**“ (Prefață de Valeriu Anania, Editura Eikon, 2013), **„Heshtjet e pafejuara/ Nelogoditele tăceri**“ (Traducere în albaneză de Baki Ymeri, Prishtina, Editura Rozafa, 2013), **„Le solitudini della pietra/ Singurătăţile pietrei**“ (Versiunea italiană: Maria Niculescu, postfaţă: Dumitru Velea, București, Editura Ginta latină, 2013), „**Jumătate de inel deasupra oceanului/Half of ring above the ocean**“ (Deva, Editura Călăuza v.b., Montreal, Editura Destine literare, 2014), „**Șarpele de aramă: sacerdoțiu liric**“ (București, Editura Sfântu Gheorghe Vechi, 2014), „**Grădina Reginei Izvana**“ (Chișinau, Editura Cuvântul, 2014), „**Cântece sumeriene**“ (Prefața Anca Tănase, Brașov, Editura Etnous, 2015), „**Cireșe amare**“ (Târgoviște, Editura Singur, 2015), „**Așa-i cânta îndrăgostitul din Sumer**“ (Prefețe de Horia Ion Groza, Maria Daniela Pănăzan și Anca Tănase, Cluj Napoca, Editura Școala Ardeleană, 2016), „**Tu știi că te iubesc**“ (București, Editura Cathisma, 2016), „**Din poezia naivă a lumii**“ (Tel Aviv, Editura Saga, 2020, împreună cu Adrian Grauenfels), „**Șarpele și înțepătura în călcâi**“ (idem, 2021), „**Pelerinaj la ieslea dorului**“ (București, Editura www.Coresi.net, 2024), „**Heavenly poems**“ (idem, 2024), „**Micul Botezător – Finul lui Dumnezeu**“ (Sibiu, Editura CronoLogia, 2024) și „**Testamentul unui greier**“ (București, Editura eLiteratura, 2025).

Concomitent, începând din 1975 şi până în 1985, a realizat, împreună cu scriitoarea Florica Baţu, soția sa, emisiunea „Romanian Kaleidoscope“, difuzată pe canalul 4 al Televiziunii GRC-TV din Kitchener, cu secvenţe succesive în română, engleză şi franceză. A colaborat, de asemenea, la **Agenda Canadiană, Agora Artelor, Algoritm literar, Alternanțe, Ardealul literar, Argeș, Amfiteatru, Ante Portas, Banchetul, Bucureștiul literar și artistic, Cadran cultural, Cetatea lui Bucur, Citadela, Climate literare, Conexiuni Culturale, Constelații diamantine, Conta, Credința ortodoxă, Cuvântul**

Românesc, Faptul Divers, Feed back, Gazeta literară, Glasul Transilvaniei, Hyperion-Caiete botoşănene, Învierea, Jurnal Israelian, Leviathan, Literatorul, Luceafărul, Mărturii culturale, Meridianul Cultural Românesc, Negru pe Alb, noua proVincia corvina, Ofranda literară, Onyx, **Poesis, 13 Plus, Renaşterea, Salonul literar, Sintagme literare, Spații culturale, Studii teologice, Telegraful român, Tribuna, Vatra veche, Vatra, Revista Scriitorilor Români** (ambele, Germania**), Comuniunea românească, Drum** (ambele, Statele Unite), **Luceafărul** (Canada), etc. Din 1998 editează, totodată, revista literară **Orpheus**, buletinul parohial **Rădăcini** şi colecţia **Vestitorul român canadian** (Romanian Canadian Herald).

Valoroasa lui activitate pe tărâmul bisericii şi al literaturii a fost apreciată atât de comunitatea românească din Canada şi Statele Unite, cât şi de realizatorii unor publicaţii şi dicţionare, fiind inclus în The International Biographical Roll of Honor, Who's Who in Religion, Men of Achievement, Personalities of America, The International Book of Honor, Two Thousand Notable Americans, Personalități băcăuane și Scriitori băcăuani. De altfel, pentru meritele sale a fost ales membru al Academiei Româno-Australiene, al Academiei Româno-Americane şi membru Life Fellow and National Adviser al American Biographical Insitute din SUA, inclus în manualul de „Limba și literatura română“ pentru clasa a X-a (Republica Moldova), distins cu Marele Premiu „Mitropolitul Bartolomeu Valeriu Anania“, Ordinul Cultural „Andrei Șaguna“, Premiul Asociației Scriitorilor Români din America de Nord (ASRAN) și alte premii literare, iar în 2000 a devenit membru al Uniunii Scriitorilor din România.

În preajma aniversării a opt decenii, Mitropolia Ardealului i-a conferit Crucea Mitropolitană și Ordinul „Crucea Sfântului Andrei“, în vreme ce Patriarhia Română l-a răsplătit cu Crucea Patriarhală și Ordinul „Sfântul Ioan Gură de Aur“. Sărbătorit la Sibiu, București, Cluj-Napoca, Iași, dar și în alte localități din țară, protopresbiterul băcăuano-canadian, preot emerit al Bisericii Ortodoxe Române, aștepta poate un semn omagial și de la băcăuani, însă cum el nu a venit la timp, poate se vor învrednici ca măcat de acum încolo să fie mai atenți la personalitatea și opera sa!

*

Aproape-i iarna
şi pretutindeni căciuli…
Clăile de fân

*

Visam că sunt mort
şi m-au trezit iar ciorile
cro-cro-croncănind

*

Tăciunii se sting…
Acoperită-n sperlă –
luna prin ceaţă

*

În faţa sobei
bătrânii îşi povestesc…
Toarce motanul

*

Nalba-n fereastră…
Deasupra casei
fumul o desenează

*

Doamne, chiar luna
de atâta linişte
ninge pe mormânt

POESIS. STĂRUITORUL CUGET CU DUMNEZEU ÎN HARPĂ

CATISMA A NOUĂSPREZECEA DIN VOL. „CUGETĂRI PSALTICE”

► **Geanina BÂRLĂDEANU**

Levit de aur suflu-mi?

(după Psalmul 134- Oamenii spun binecuvântarea, Dumnezeu o face. Oamenii o teoretizează, Dumnezeu o pune în practică.)

Hai, harfă lin coboară din sălciile minții,
În vis țesut-am note din cărțile bătrâne!
O fi vreun semn pe deget, a corzilor cadâne
Să unduiesc lăuta spre curțile cu sfinții?

E oacheșă ispita din voalul prins Treimii,
Ești rob? Te dă Iubirii! Din cifra opt eternul!
Sihon și Og, vasanul n-au priceput îndemnul,
Năvalnicele giulgii i-au prins întunecimii.

Că buze reci de idoli nu pot vorbi vreodată,
Cât aur și arginturi prin iad se dau ca zgură!
Din jarul de cărbune cu roșu-n semnătură
Pe harpa răstignirii striga spre ceruri:„Tată”!

Levit de aur suflu-mi? Mai dă-l prin foc, Părinte!
Și ca inel pe deget, strălucitor, mă prinde!

Cine-i Îndurătorul?

(după Psalmul 135-Laudele sincere și smerite înspre divinitate fac însăși cioburile inimii să prindă sunete sfinte.)

-Ulcică rea, ciobită ești inimă prea goală!
Cum înmulțești tot plinul când Savaotul trece?
Prin găuri și fisură pierzi toată apa rece,
Cum lauzi alăuta?-Ca fluierul din cioturi!

Osana întru toate, luminătorii vină,
Din Facere tot cerul cu soarele și luna!
-Tu, slăbănoagă oală nu știi că porți țărâna
Din toartă până-n toartă la cea dintâi grădină?

-Din Marea Galileii, pescari mi-au dat canoane
Ca mrejele să-mi țină când cer ucenicie,
Aceluia ce spune „Veniți dar după Mine”,
I-am dat a mele umpleri că sunt „din Ale Sale”!

Ca nunta cea din Cana, din apă, vinu-i rece,
Hai, laudă cu mine, Îndurătorul trece!

(după Psalmul 135, partea a doua)

Cine-i Îndurătorul? Cel ce-a bătut Egiptul
Cu cea de-zecea rană, luând întâi-născuții
Ca marea despicată să-și treacă zămisliții
Punând ca stăvilare lui Faraon tot stârvul.

Pustiu de-a prins sub talpă lui Israel pe drumuri,
Cu ochi de călăuză, în veac milos să sape!
Acelui care lumii a-ntins pământ pe ape
Pe-altoiul veșniciei L-a dat pe Fiu spre chinuri!

Canaanul de-și tocise prin împărați, pingele,
Sămânța de neghină la pietre-i da căderea!
Adânca-nțelepciune e mila, nu puterea,
Când își adapă setea pe margini de ulcele!

Of, inimă ciobită, n-ai plinul din Scriptură?
Când îți ridici capacul de-ar bea măcar o gură.

Cântare în captivitate

(după Psalmul 136- Biserica lui Hristos este acolo unde creștinul pășește, indiferent de țărâna pe care o calcă.)

Pe unde trec cămile, peste Sahară du-mă!
Că ’geaba am izvorul din Babilon sub talpă,
De nu mai port cântare cu Dumnezeu în harpă,
Jur-împrejur pământul străin îmi e în humă!

Zăludele zorzoane ce stau printre cocoașe
Cămilei egiptene cu sadic plâns vibrează,
Opun intensa-mi gură ce tace dar e trează
Și tot visează sălcii cu ramuri prea golașe.

A câta oară limba se us'că în surghiuri?
Eu nu Te-mpart cu nimeni ce nu Te recunoaște!
Să-mi ducă beduinii deșertul până-n oase
Ca lui Edom toți fiii strivirea din pustiuri!

La harpă, tâlc de aur de-i ții în vene struna,
Ai Cartea Legii-armă oriunde-ți calcă urma!

Polenul mulțumirii

(după Psalmul 137-Temelia puternică pe care se clădește biserica sufletească se face prin recunoștință și mulțumire.)

Eu nu-nțeleg albina cum ia din floare-n floare
Toată dulcegăria din jertfa înfloririi,
Și-apoi mărturisindu-și în zbor osânda firii,
Fiorul vistieriei Ți-l dă ca o cântare!

Vezi stupii unor veacuri isprăvnicindu-și mierea?
'Florește-mă, Stupare, de mintea vrea să-nvețe
Slăvita-mpreunare din steaua cu Trei Fețe,
Prin slavoslovii mâna să-Ți poarte închinarea!

Că toată răsplătirea-i polenul mulțumirii,
Deschide-te inimă și dă cu-nflăcărare
Din candela-nțeleaptă a celor cinci fecioare
Nunta de miere sacră la poarta mântuirii!

Când vine iar Stuparul și-i vezi în palme semnul,
Ca Toma vrei să pipăi, dar nu-ți uita polenul!

CURRICULUM VITAE-LITERAR
Geanina BÂRLĂDEANU

Debut literar- Antologia *Vise Târzii vol. al III-lea, coordonator Elena Buldum, 2017;*
Volume publicate:

- **Poezie:**
  - *Lumină din Tabor,* Editura Contur V, Râmnicu Sărat, Buzău, 2019 (prefață-Prof.Dr. Petrache Plopeanu-membru USR, vol. de debut)
  - *Călimări aprinse,* Editura *PapiruS Media*, 2020 (prefață Mariana Vârtosu -președinte Liga Scriitorilor Români, Filiala Vrancea)
  - *Îmbrățișare/Perqafim, (bilingv)* Editura *Amanda Edit*, 2021
  - *Lentile indiscrete,* Editura PapiruS Media, 2022 (prefață- Petruș Andrei, membru USR)
  - *Pergamente abisale*, Editura PapiruS Media, 2025 (prefață-Prof. Dr. Paraschiva Buciumanu)
- **Critică literară publicată:** „*Autoreferențialitate și autoexil în proza lui Norman Manea*", Ed. Salonul literar, februarie, 2026
- **Volum de Interviu publicat:** *Geanina Bîrlădeanu în dialog cu Ionel Necula,* Editura StudIS Iași, 2021;

Antologii literare - *Vise Târzii,* volumul III, *Superlative Relative*, *Graiul Nostru Românesc*, *Treptele Speranței*, *Vulcanul Pandemic, Vis cu Nichita*, *Milenarium*-Dicționarul enciclopedic al scriitorilor români la începutul mileniului al III-lea.

Apariții reviste de literatură și artă:

- ***Tecuciul literar artistic*-**poezie și eseuri, critică literară
- ***Salonul literar* -**poezie debut
- ***Revista Plumb***, Filiala Bacău-critică literară
- ***Ziarul Lumina*** (Lumina literară și artistică)-poezie creștină
- ***Boema*-cronici literare efectuate(proză)**:

- **Activitate culturală:membră a Cenaclului „Dimitrie Dăscălescu", Focșani**
- **Membru UZPR (2026)**

POEZIA, POETUL ȘI SPOVEDANIA

POET AL DRAGOSTEI DE DUMNEZEU

... și poezia lui plină de căldura unirii cu Hristos

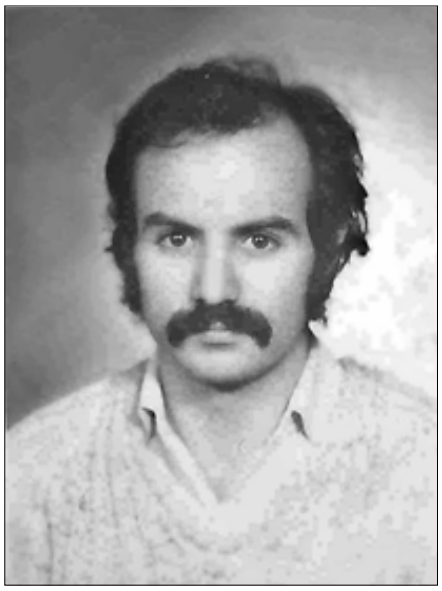
► **Violeta Daniela COPĂCEANU**

A evoca personalitatea lui **DANIEL TURCEA** este o sărbătoare a sufletului. A dezvălui povestea schimbării unui om într-un creștin adevărat este o dovadă a credinței în miracolele care se produc atunci când îi deschidem, lui Dumnezeu, ușa inimii.

Daniel Turcea s-a născut la 22 iulie 1945, la Târgu Jiu, în Oltenia, din părinții Gheorghe – ofițer de armată – și Maria – profesoară de matematică și fiică de preot – iar copilăria și-a petrecut-o la Pitești, în sânul unei familii modeste, de o mare evlavie religioasă și de un înalt nivel intelectual. Mama le-a explicat copiilor că „Biblia era singura istorie adevărată a lumii, de la început, până la sfârșitul ei.”

Daniel a fost un copil cu o sănătate fragilă, suferind de astm de la vârsta de opt ani, viața fiindu-i pusă în pericol la fiecare criză severă. Deși au umblat pe la mulți medici, nădejdea mamei era la Dumnezeu, la care se ruga neîncetat pentru sănătatea fiului ei. Boala a dispărut din senin, așa cum a apărut, iar acest fapt le-a dat convingerea că rugăciunile i-au fost ascultate, copilul revenind la o stare de sănătate fizică foarte bună. Odată cu adolescența și frecventarea liceului „Nicolae Bălcescu”, în sufletul și în comportamentul lui s-a produs o schimbare neplăcută. Daniel, copilul care se împărtășea cu evlavie, „n-a mai putut înțelege smerenia, puterea de sacrificiu, iubirea până la moarte și Înviere și, cu atât mai mult, Sfintele Taine.” *Lucia Turcea (Daniel Ilie Turcea - Urme în veșnicie, pag. 54)*

Anii liceului (1964 – 1968) au fost perioada creșterii lui spirituale, studiind mai mult în domeniul științei, desenul și literatura. Începuse să scrie poezie de o mare originalitate, pe care o trăia cu toată ființa. Era un elev eminent, mai ales la matematică, fapt care i-a adus recomandarea, din partea profesorului examinator Tănăsescu, de a urma Facultatea de Arhitectură, dat fiind că era foarte talentat și la desen.

A urmat studiile Facultății de Arhitectură din București (1968-1974), dedicându-se cercetării și aprofundând un subiect până când nu mai era nimic de adăugat. E curios de toate domeniile științei și ale culturii, experimentează toate senzațiile, e interesat de matematică și de științele exacte, de ezoterism și de ermetism. El e de asemenea desenator, pictor și face parte din cercurile de avangardă artistică din România.

Tot atunci începe să frecventeze o cârciumă din apropierea facultății, unde obișnuiau să se adune scriitorii și studenții de la filologie. Îl cunoaște pe Nichita Stănescu la o masă rotundă, căci începuse să publice poezii în revistele „Amfiteatru”, „România literară”, „Luceafărul” și devenise destul de cunoscut printre scriitori. Daniel Turcea își lăsase mustață și mulți spuneau că semăna cu Nicolae Labiș. Avea o minte strălucită și plină de idei. Ducea o viață de boem, abuzând de alcool, tutun, cafea tare și alte vicii care-l făceau să se integreze în grupul care se strângea la restaurantul Uniunii Scriitorilor.

„Dacă Nichita Stănescu se îmbăta repede, Daniel bea o ladă de bere, stătea pe scaun și perora din toate științele și filosofiile posibile și imposibile toată noaptea. Nichita vorbea în versuri și amândoi se gratulau cu apelativele, unul despre altul „ești genial!" *Lucia Turcea (Daniel Ilie Turcea - Urme în veșnicie, pag. 58)*

Este membru fondator a *grupului* (și curentului) *oniric* – un grup cu existență efemeră, de avangardiști aflați într-o ruptură cu realismul socialist al vremii - alături de Dumitru Ţepeneag, Virgil Mazilescu, Leonid Dimov, Emil Brumaru, Nichita Stănescu și alții. Curentul oniric era dat de o literatură care devenea complementară visului, o stare de refugiu. Toți căutau perfecțiunea nonconformistă în domeniul literar sau grafic.

„De sorginte germană, curentul avea la bază o stare de vis în care, după spusele lui (Daniel Turcea), nu te pierdeai ca într-o mare, ci te refugiai în el, ca într-un fel de cochilie gânditoare, ce avea puterea să te apere de furia vremurilor dezlănțuite. Era, poate, singura modalitate de opoziție la încarcerarea gândirii sau mancurtizarea sufletească ce te năpădea din toate părțile." *Lucia Turcea (Daniel Ilie Turcea - Urme în veșnicie, pag. 64)*

Anul 1965 este marcat de preluarea puterii de către Ceaușescu și are loc o perioadă de destindere culturală a regimului. În anii aceia și-a scris Daniel Turcea *Entropia,* afumat de tutun, muiat în aburi de alcool și-n destrăbălări de tot felul. În agonizarea unei minți descompuse, a dat naștere acelui volum pe care ulterior poetul l-a renegat, deși succesul volumului era incontestabil atât în țară, cât și dincolo de granițele țării.

Oniricii erau publicați și beneficiau de cronici favorabile deoarece conducerea socialistă dorea cu ardoare ca în străinătate să se afle că în România libertatea de opinie este neîngrădită. Realitatea era complet diferită. Cine gândea liber era considerat dușman al statului sau element reacționar.

În 1971, prin *tezele din iulie,* Ceaușescu pune din nou stăpânire pe lumea culturii, reafirmând dogma estetică a realismului socialist. Gruparea oniricilor se împrăștie, fără repercusiuni.

Tânărul Daniel Turcea este pasionat de cercetare și studiu, își lasă barba să crească, fapt care atrage atenția asupra lui, fiind considerat reacționar înrăit. Le părea prea isteț ca să nu fie periculos cu toate teoriile pe care le împărtășea colegilor lui. În realitate semăna cu tatăl lui, fiind curajos, disciplinat și excesiv de realist. În timpul facultății gândea diferit de colegii săi, făcuse diverse proiecte inovative de arhitectură, care însă se loveau de opoziția profesorilor săi și a societății, ce nu îngăduia o gândire liberă, ci impunea șabloane. Spiritul său era îngrădit, dezamăgit și descumpănit, poate de aceea devenise „un om al cârciumii, bun la suflet și chefliu. Era sclipitor în conversație și întotdeauna avea ultimul cuvânt de spus, încheia orice discuție cu un paradox.

Acolo-și debita toate teoriile filosofice, religioase, literare, științifice; trebuia să-i surprindă pe scriitori, care-l provocau la discuții, deschizând câte un subiect și lăsându-l pe el să-l dezbată." *Lucia Turcea (Daniel Ilie Turcea - Urme în veșnicie, pag.* 69)

Avea însă în preajma lui foarte mulți scriitori cunoscuți, care l-au ajutat să intre în literatura română: Ioan Alexandru, Ana Blandiana, Constanța Buzda, Ileana Mălăncioiu, Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Marin Preda, Virgil Mazilescu, Marius Robescu, Emil Brumaru, Leonid Dimov, Paul Goma, Șerban Foarță, și alții, însă a avut o frumoasă prietenie, pe toată durata vieții, cu Nichita Stănescu. De altfel, acesta ar fi declarat: „Cel mai mare poet al literaturii române, după Eminescu, nu e altul decât Daniel Turcea".

Filonul inspirației era declanșat. Daniel Turcea era conștient de valoarea și profunzimea cunoștințelor sale și scria cu mare ușurință, așa încât primul volum de poezii, „Entropia", a apărut și a fost primit de criticii literari cu entuziasm debordant. S-a bucurat de un succes fulminant, care a depășit granițele țării, fiind tradusă în limba spaniolă de către profesorul Ștefan Baciu – care activa ca profesor la Universitățile din Madrid și Honolulu (Hawai).

Poemele conțineau un număr imens de cunoștințe, dând impresia unui poem fluviu, împărțit pe capitole, vorbind despre zen, budiști, musulmani, despre samurai, lamaserii, sintoiști, despre renașterea florentină. Marele lui talent era acela că descria ceea ce avea de spus sugestiv și cu atâta sinceritate, încât transpunea cititorul exact în locul și momentul respectiv, trecând de la o religie la alta și de la ilustrarea unei epoci la alta, ca și cum ar deschide cititorilor un labirint din care era sigur că ar fi putut ieși, datorită bagajului vast de știință și cultură, acumulat în ani lungi de studiu și cercetare. „În unicitatea ei, Entropia este un strigăt disperat al lui Daniel, care suferea enorm, căutându-l pe Dumnezeu în mâloasele delte ale Asiei mai mult sau mai puțin îndepărtată."

Trăia un apogeu al declinului său sufletesc, manifestat printr-o încredere oarbă în forțele proprii, printr-o mândrie care îl împingea să scrie tot mai mult, lucrând la o carte care ar fi cuprins un ciclu de „douăsprezece nirvane scrise într-o limbă literară de o muzicalitate impresionantă, cu rime interioare, în cuvânt și-n vers, șlefuită ca un diamant de mare preț", care ar fi fost la limita superioară a esteticului și care ar fi fost un factor important de smintire pentru creștini, dacă ar fi văzut lumina tiparului.

Însă exact în acea perioadă de afirmare și de frământare creatoare, de izbucnire a bobocilor creativi, se produce miracolul. Era în anul 1972, când poetul Daniel Turcea dispare pentru două săptămâni, pe care le petrece în alcool și desfrâu. Întoarcerea sa acasă se întâmplă brusc, urmare a unei revelații – viziunea mamei sale rugându-se în genunchi, cu lacrimi, în fața icoanei Maicii Domnului –, care îl întoarce, definitiv, spre credință. Viziunea este completată de un vis în care îi apăreau un ostaș și un episcop, care îl ia pe Daniel de mână şi-l introduce în biserică, îl împinge către altar în faţa icoanei Maicii Domnului cu pruncul, zugrăvită pe fresca de deasupra.

Căutarea bisericii din vis i-a luat un an, timp în care, de mai multe ori a deznădăjduit și a vrut să renunțe. S-a dovedit că Biserica avea hramul Sfântul Elefterie, iar cei doi sfinți visați erau Sfântul Gheorghe și Sfântul Elefterie, pictați de o parte și de alta a catapetesmei, și că Icoana Maicii Domnului era pictată de Arsenie Boca, fost deținut politic, care pictase pruncul în zeghe. Dincolo de aspectul supranatural al acestei experiențe, fixarea liturgică e importantă. E un element esențial în spiritualitatea ortodoxă și va fi deseori vizibil în opera lui Turcea.

Perioada de căutare spirituală abia din acest moment începe cu adevărat, tânărul Daniel Turcea simțind că există o incompatibilitate cu orice sfat al duhovnicului care nu-l făcea pe el să înțeleagă ce-l frământa. Abia după patru ani a reușit să-și învingă cumplita luptă care se dădea în el între mândria minții și dorința sinceră de a-l cunoaște pe Dumnezeu și să ajungă la Mănăstire Cernica, unde avea să-l cunoască pe părintele Arsenie Papacioc, care i-a „demolat tot Turnul Babel care-i blocase conștiința", a anticipat întrebări la care încă nu se gândise, dând câte un citat din Sfânta Scriptura pentru fiecare situație, cu atâta răbdare și blândețe, încât i-a demonstrat, fără dubii, cum Hristos Creatorul este deasupra tuturor celor create. A fost momentul de maximă încărcătură spirituală în care a avut loc spovedania completă și iertarea, curățirea sufletului și a trupului prin punerea mâinilor preotului pe capul său. Poetul începe atunci să frecventeze Mănăstirea Cernica și se gândește să devină preot.

În urma spovedaniei, Daniel Turcea s-a schimbat în bine. „Devenise brusc extrem de înțelept și de tăcut, vorbea rar și aveai senzația că spune-n pilde ce are de spus... Devenise de-o blândețe și de-o bunătate de mare mirare." *Lucia Turcea (Daniel Ilie Turcea - Urme în veșnicie,* Pag 94)

În această stare fiind, întâlnește o tânără curată sufletește, singura persoană pe care și-a dorit-o de soție, însă acest lucru nu s-a înfăptuit deoarece el nu avea buletin de București și nu putea lucra, nici lua o locuință. Amânarea intenției până la o eventuală rezolvare a situației a dus la renunțare.

Transformarea spirituală a continuat, tânărul poet studiind cărți teologice cu un fel de neliniște și de grabă, că timpul nu i-ar permite să afle totul și să facă lucrurile mari, bune pentru ceilalți, pe care și le propusese. A citit Sfânta Scriptură, Psaltirea, Dogmatica Sfântului Ioan Damaschin și a Episcopului Silvestru de Canev, Comentariile la Psalmi ale Sfântului Vasile cel Mare, Cărțile Părintelui Stăniloae, Comentariile la Epistolele Sfântului Apostol Pavel scrise de Sfântul Ioan Hrisostom, Sfântul Maxim Mărturisitorul, Sfântul Grigorie Palama și volumul „Urmarea lui Hristos", recomandat de părintele Arsenie ca fiind prima carte duhovnicească după Biblie, care ar putea schimba orice om.

E ușor de înțeles că în aceste condiții el intră în atenția serviciilor secrete (Securitatea) încă din 1974, probabil și din cauza relațiilor sale.

Împreună cu sora sa, a participat, ca ucenic, la pictarea bisericii „Sfinții Împărați Constantin și Elena" din Bariera Vergului, apoi a bisericii „Sfânta Parascheva", primind la cea din urmă o leafă de o mie cinci sute de lei pe lună.

Aceasta este perioada în care Daniel Turcea devine conștient de faptul că volumul Entropia este un fel de labirint în care cititorul pătrunde și nu mai este cale de ieșire, irosindu-și ultimele resurse ale umanității în zbucium, eroare, vicii, ură, angoasă, minciună. Ar vrea să șteargă orice urmă a ei, însă este imposibil. Entropia fusese atât de bine primită, încât avea deja un renume.

Un alt rol important îl au cuvintele Părintelui Nicodim Bujor, la spusele surorii lui Daniel Turcea că fratele ei ar fi poet: „Poet? Ce poet? Dosoftei

a scris Psaltirea în versuri,", iar aceste cuvinte îl determină să încerce să scrie poezie creștină. Și-a făcut un plan amănunțit, a strâns și a rupt cu strășnicie tot ce era legat de „Entropia", apoi s-a pregătit cu post și rugăciune pentru lucrarea cea bună.

În noua stare scrie continuu și profund, pregătind al doilea volum de versuri, intitulat „Epifania" și publicat în 1978. Se produsese o schimbare profundă în viața lui, complet naturală și ireversibilă.

Daniel Turcea explică: „Stilul meu este explicit, dar elevat, eu vreau să-i întorc la Dumnezeu pe scriitori, îi iubesc cu adevărat și din tot sufletul meu, am scris pe limba lor ca să priceapă. Ei sunt foarte culți, dar nu-i iubește nimeni, decât Dumnezeu". Regreta din tot sufletul bănuind că pe unii îi smintise scriind „Entropia" și își dorea cu tot dinadinsul să îi poată întoarce la iubirea de Dumnezeu, chiar dacă acel lucru s-ar petrece după mai mulți ani. Era conștient că o carte de poezie creștină nu ar putea interesa prea multă lume și părea mai potrivit să o dea Bisericii, el dorea în mod expres ca poeziile sale să fie citite anume de scriitori, ca să repare ceea ce stricase cu primul volum, în sufletele lor.

Din mărturiile surorii sale, Lucia Turcea, aflăm cum își vede Daniel Turcea volumul „Epifania": „Această carte, copilul drag al sufletului meu – asta reprezintă, mă apropii de temnița unde l-am încarcerat pe Hristos, mă lupt să ridic lespedea de pe inima mea murdară, hidoasă la înfățișare și, tocmai când era aproape de a se sufoca acolo, îl trag cu putere multă afară, mă închin în fața Lui, Îi curăț întinăciunea cu lacrimi de pocăință, Îl îmbrac în Haină Împărătească, țesută din rugăciuni de slavă și mulțumire" (pag 110)

Devenea, pe zi ce trecea, din ce în ce mai înduhovnicit. Se ruga permanent pentru toți oamenii și pentru prietenii scriitori (cu mult sârg pentru prietenul său Nichita Stănescu) și citea cărți sfinte, îl durea sufletul că sunt atâția oameni care nu știu de Dumnezeu. Deși situația sa materială era precară, ajuta oameni nevoiași, bolnavi și copii. Când mai primea bani de la Fondul Scriitorilor, mergea la secția de psihiatrie pediatrică a Spitalului 9, să ducă bunătăți copiilor pentru că „aceștia sunt cei mai lipsiți de apărare și mai nefericiți oameni" – spunea el. Mergea mai frecvent la zilele de bătrâni și le ducea mâncare gătită în casă, fructe și legume proaspete.

A imortalizat milostenia în mai multe poeme, din care redăm câteva versuri: „Mai mult decât să lași să muște biciul/ din trup, pentru că nu poți nici șopti,/ Că Dumnezeu e numai o părere,/ că nu-i în tine/ și decât tine nu-l adevărat/... este să ai milă/ de cel sărac, de cel/ ce are/ de tine/ de cuvântul/ de lumina privirii blânde sau/ de hrana ta, mai multă lipsă,/ căci, dăruind, lui Dumnezeu te asemeni." (*Epifania – cele din urmă poeme de dragoste creștine, Ed. Doxologia, Iași, 2011*)

Întreaga familie mergea pentru sfaturi duhovnicești și îndreptare către Părintele Sofian de la Mănăstirea Antim, care avea mare grijă în special de Daniel, căci știa că fusese adus la credință de către părintele Arsenie și considera că i se încredințase o mare responsabilitate: să nu piardă acest suflet.

La sfârșitul anului 1977 a fost chemat să predea desen tehnic la o școală din Snagov, unde le-a vorbit elevilor despre Hristos, i-a învățat rugăciuni și i-a îndemnat să se spovedească și să se împărtășească. Își dorea să lase un semn al trecerii sale prin viața copiilor, căci dacă nu ai salvat măcar un suflet, aducându-l la cunoașterea lui Dumnezeu, în zadar ai trăit.

Apariția volumului „Entropia" tradus în limba spaniolă de către profesorul Ștefan Baciu la începutul anului 1978, în care Daniel Turcea este numit „cel mai mare budist din sud-estul Europei", îl întristează teribil pe tânărul poet creștin, care trimite la Madrid o scrisoare adresată domnului Ștefan Baciu, în care mărturisește cu onestitate că în perioada scrierii „Entropiei" se afla într-o etapă de căutare a Adevărului, dar că întotdeauna a fost ortodox, fapt dovedit cu al doilea volum în care încearcă să opună întunericului, Lumina.

Volumul tradus a fost premiat în Spania, însă între timp apăruse „Epifania" – în octombrie 1978, când poetul era deja în metastaze, cu diagnosticul de Leucemie.

Atât prima ediție a cărții, cât și a doua, s-au epuizat imediat, mai ales că posturile de radio prohibite „Europa Liberă" și „Vocea Americii" vuiau pe toate tonurile și îl lăudau la superlativul absolut pe Daniel Turcea, pe drept cuvânt, de altfel, căci „Toată cartea este un *poem de dragoste* atât de sincer și de curat", încât și cea mai împietrită inimă ar vibra. „Nu voi înceta să scriu despre Iubire,/ chiar dacă o viață de cărți m-ar convinge,/ n-ar îmblânzi decât un suflet, un singur om,/ n-ar umple de bucurie și de speranță / decât o singură noapte,/ n-ar face decât o singură clipă să șovăie/ mânia!" *(Trăim acest veac)*

Deşi trece cu succes examenul de admitere la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Sibiu în

1978, e respins din ordinul Ministerului Culturii. În orice caz, sufletește era mulțumit de această realizare și de faptul că luase examenul, în condițiile în care era atât de suferind din cauza bolii sale.

Înainte de sfârșitul său pământesc, Daniel Turcea a mărturisit surorii sale că cea mai arzătoare dorință a sa este ca Entropia să nu mai fie reeditată și mai mult, să caute și să ardă toate hârtiile existente în manuscris, care ar mai putea fi legate de acea perioadă a scrierii primei cărți. Și-a dorit enorm să anuleze acea carte, însă ea era deja plecată în lume și nu s-a mai putut face nimic în acest sens, așa că își dorea ca a doua carte să anuleze tot răul pricinuit omenirii și scriitorilor, în mod special, căci ei erau cititorii cei mai buni.

Puterile sale scădeau, boala își urma cursul. Când și-a simțit sfârșitul aproape, i-a spus surorii lui să scrie câte o listă de scriitori vii și adormiți, pentru a fi pomeniți la sfintele Mănăstiri. A lăsat surorii sale Lucia ceasul, manuscrisele și biblioteca lui. „El a închis singur ochii, a răsuflat atât de ușor, ca o adiere lină, și a pornit spre veșnicie.” S-a dus acolo de unde ființă și-a luat. Era 28 martie 1979.

A fost înmormântat la Mănăstirea Cernica, așa cum i-a fost dorința. La înmormântarea sa au fost prezenți mulți scriitori, părintele Sofian Boghiu și părintele Arsenie Papacioc. În cuvântul său, Avva Nicodim a spus: „Daniel a scris ceva deosebit din mintea lui. E singurul poet creștin ortodox – ca om obișnuit și fără nici un rang pe nicăieri – în sens filocalic și paterical din vremea noastră.” Iar Arsenie Papacioc a afirmat „... o națiune trăiește prin vârfurile sale care, la intervale de timp, de Dumnezeu știute, țâșnesc la suprafață din ea.”

Daniel Turcea rămâne un poet care a scris așa cum a trăit, „o poezie de mare adâncime și căldură despre Ortodoxie; o poezie care se va impune în lumea întreagă.” – după cum scria părintele Dumitru Stăniloae în prefața volumului „Epifania”.

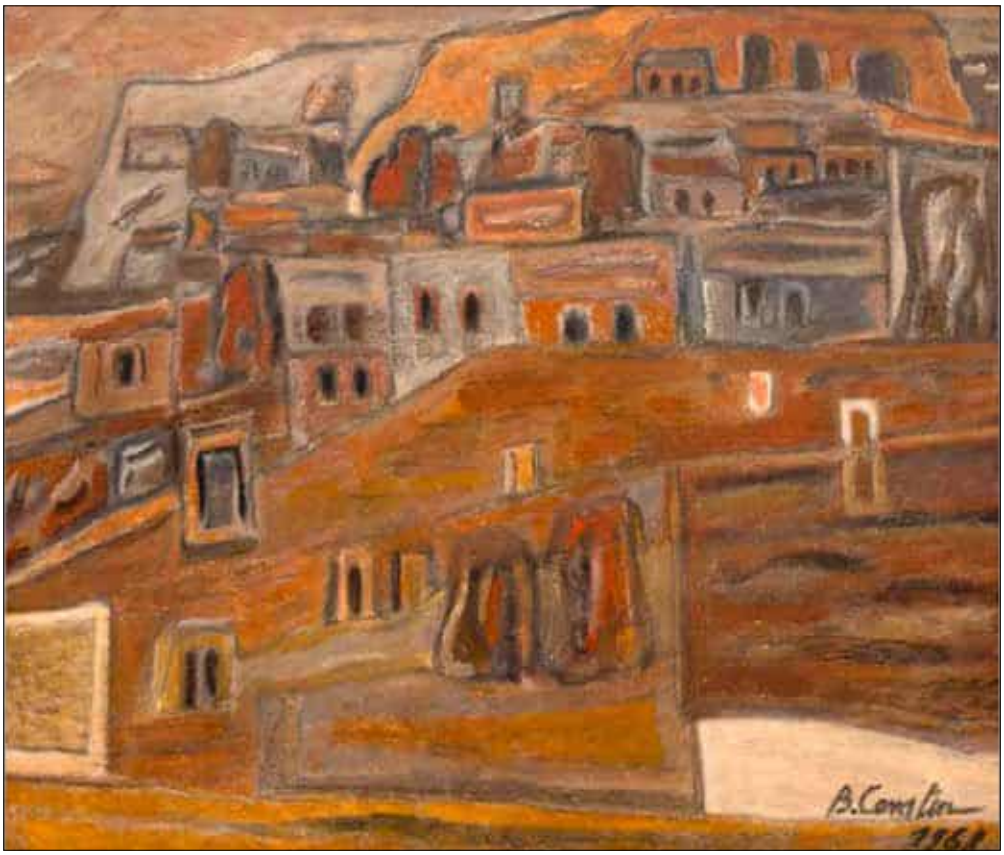
Poezia lui Daniel Turcea își așteaptă încă cititorii pentru a fi descoperită în sensurile ei profunde.

NOTE

1. Lucia Turcea – *Daniel Turcea- Urme în veșnicie*, Ed. Doxologia, Iași, 2020

2.Dumitru Stăniloae – *prefață inedită publicată în volumul Epifania – Cele din urmă poeme de iubire creștină*, Editura Doxologia, Iași 2024;

3.Daniel Turcea – *Epifania – Cele din urmă poeme de dragoste creștină*, Ed. Doxologia, Iași, 2024

Case la Balcic

POEZIA NAȚIONALĂ ȘI EUROPEANĂ ÎN TRADUCERI

ÎN CĂUTAREA VERSURILOR PURE / ALLA RICERCA DEI VERSI PIU PURI

► **Luca CIPPOLA (Italia)**

Selva

Eteree scimmie
saltavano
tra alberi di kapok
nella bruma lucida
di primo mattino
e i loro versi
somigliavano a mantra
mai uditi..
lontana la strada di casa
ma se ci penso
proprio quel tappeto
verde di foglie e radici
celava la mia seconda
casa..
passi felini
facevano da breccia
ed inquieti svanivano
nell'acqua.
Tradito il mio cuore
da sottesi incubi
che tagliavano
il cammino,
a un canto lontano
rivolgeva il suo destino..
le rane assopite
più non gracidavano.

Codru

Maimuțe eterice
săreau
printre arbori de capoc
în pâcla lucioasă
din primă dimineață
și strigătele lor
semănau cu mantre
niciodată auzite..
depărtat drumul spre casă
dar dacă mă gândesc la asta
chiar covorul acela
verde al frunzelor și rădăcinilor
ascundea a doua mea
casă..
pași felini
făceau ca o breșă
și neliniștiți dispăreau
în apă.
Trădată inima mea
din coșmaruri subînțelese
care tăiau
mersul,
unui cântec îndepărtat
și-adresa destinul..
Broaștele ațipite
nu mai orăcăiau.

Dentro la materia

Dentro la materia
l'immagine personificata del ricordo,
un viale alberato,
mano nella mano
con mia madre,
una vecchia officina
che fa ombra
alla luce del sole,
pare un ritratto,
una foto sbiadita,

Prin materie

Prin materie
imaginea personificată a amintirii,
o alee mărginită de copaci
mână-n mână
cu mama mea,
o uzină veche
care face umbră
la lumina soarelui,
arată ca un portret,
o poză spălăcită,

il tempo allontanato
che più non ha nome
né il giorno né l'ora,
solo polvere,
siccitosa foschia
d'una stagione
che già fu
ed ora rimpiango.

timpul îndepărtat
care nu mai are nume
nici ziua nici ora,
doar praf,
negură secetoasă
a unui anotimp
care deja fuse
și acum regret.

L'ulivo

Seduto
sulla mia radice
sento il tuo peso
leggero
al pensiero,
scoraggiato al tramonto...
ricordo di ieri
burrascoso passato,
è sansa
e la assapori
come se fosse casa
come se fosse preghiera,
l'urlo del Getsemani
ancora ti spaventa
e quel treno non l'hai dimenticato.

Măslinul

Așezat
pe rădăcina mea
simt povara ta
ușoară
la gând,
descurajat la apus...
amintire de ieri
trecut vijelios,
turte de măsline
și le savurezi
ca și cum ar fi casă
ca și cum ar fi rugăciune,
urletul din Ghetsimani
încă te sperie
și trenul acela nu l-ai uitat.

Nella ricerca

Setaccio la notte
alla ricerca
dei versi più puri
ma insoliti
dove l'orizzonte
ha cancellato
la sua linea di demarcazione,
confine
tra la terra e il cielo.
Plaudono gli astanti
vuoti e immaginari
Nichita teso
delle sue non-parole
come fai a non sorridere,
fuori odore di legna bruciata,
le montagne dell'est,
una radura incantata.

La căutare

Cern noaptea
la căutarea
versurilor cele mai pure
dar insolite
unde orizontul
a șters
linia lui de demarcație,
graniță
dintre pământ și cer.
Aplaudă cei prezenți
vani și imaginari
Nichita tensionat
din necuvintele lui
cum poți să nu zâmbești,
pe afară miros de lemn ars,
munții din est,
o poiană fermecată.

Rituale

Falò accesi
sotto un cielo basso
di nuvole gonfie,
i nativi declamano versi

Ritual

Focuri aprinse
sub un cer greu
al norilor umflați,
băștinașii declamă versuri

d'una triste aria
che si trasforma in nostalgia,
una poiana taglia
l'orizzonte
che ora piange lacrime di fuoco
- ne scorgo l'essenza
e sollevo le mie mani -
il tamburo ci lega
in un abbraccio
e quando la luna appare
la pula più dal grano non si separa.

ale unei arii triste
care se transformă în dor,
un șorecar taie
orizontul
ce acum plânge lacrimi de foc
- zăresc esența lui
și îmi ridic mâinile –
toba ne leagă
într-o îmbrățișare
și când luna se ivește
pleava din grâu nu se mai separă.

LUCA CIPPOLA - născut la Milano, Italia la 17/11/1975, este poet şi traducător din limba română în limba italiană şi invers. Fost redactor al revistelor „Sfera Eonică" şi „Regatul Cuvântului" din Craiova, a devenit colaborator de bază şi la reviste „Boema" şi „Climate Literare".

Dintre volumele publicate menţionăm câteva:

-„Monade/Monadi" - poeme în limba română şi italiană, împreună cu Melania Cuc, Editura Karuna, Bistrița, septembrie 2014;

-Exilul" - poeme în limba română, Editura Rafet, Râmnicu Sărat, septembrie 2016;

-In viaggio per dove/În drum spre unde" - poeme în limba italiană şi română, Edizioni DrawUp, Latina (Italia), septembrie 2017.

Reproducem fragmentar o prezentare a Melaniei Cuc, scriitoare și jurnalistă bistrițeană, intitulată „**Italianul Luca Cipolla și mare sa dragoste pentru poezia danubiană"**

Deși nu este lingvist de profesie, doar un impătimit al Poemului, Luca Cipolla trăiește cu o parte a spiritului său rarisim în și prin Limba Română.

Cetățean, prin naștere și trăire, al cetății industriale din Milano, Italia, Luca Cipolla este prezent într-o pleiadă de reviste literare, electronice și clasice, care apar în România sau (și) în diaspora românească.

Poet și traducător de poezie din română în italiană, și viceversa, Luca Cipolla și-a câștigat pe merit notorietatea în galaxia poeților din țara noastră. Colaborator permanent al revistei Boema din Galați, dar și publicând cu ritmicitate spectaculoasă în alte reviste. Este redactor al revistei „Sfera Eonică" din Craiova şi colaborator de bază la revista "Boema", "Climate Literare" şi la revista internațională online "Starpress".

Numele lui apare și în alte reviste serioase din România, dintre care amintim: Oglinda Literară, Nord Literar, Luceafărul, Ecouri Literare, România Literară, Apostrof, Vatra Veche, Climate literare, Luceafărul etc.

Cu abilități de comunicare moderne, el a reușit să atragă atenția asupra necesității dialogului culturală, a „trecerii,, operei scriitorilor din România, dincolo de fruntariile europei, în speță, în Italia. […]

POESIS. ÎNTREBĂRI DESPRE MEANDRELE TINEREȚII

SCRIITOARE SUB ACOPERIRE

► **Gabriela Ana BALAN**

UmAInitate

Eu vin din secolul trecut
toți seamănă atât de bine cu mine
încât am veșnic impresia
că îmi răspund singură la salut

îi recunosc, trec pe rând
domnul care mi-a dat like la fotografia de ieri
doamna care îmi citește poezia plângând
fata care mi-a scris în \mesageria privată *hai*
să transformăm o temă scrisă cu AI
într-una care să pară umană
băiatul care încă așteaptă să îi răspund la email
mi-a trimis o inimă imensă lipită pe o aripă rănită
profesorul care mi-a prezis o carieră luminoasă
doctorul care m-a trecut dincolo de hotarele critice
preotul care mi-a nuntit toate ideile rebele
în biserica minților luminate

pe mine nu mă recunoaște nimeni
sunt mult mai tânără pe Facebook

fotografia mea nu îmbătrânește odată cu mine
îmbătrânește doar numărul de la pantofi
tocul e tot mai aproape de caldarâm
îmbătrânește floarea de pe tâmple
nu port cu fală cercel în ureche
port în păr o floare de salcâm

când mireasa aruncă buchetul
umbra mea de pe asfalt
îl prinde în plasă
uite ce bine seamănă cu mine
fata din lacrima care picură pe masă

și totuși locuiesc în orașul acesta
care-și deschide coada de păun
am venit să vă spun că mi-am trăit dinainte
viața de rai în pântecul mamei
plătesc tributul acum
împart cuvinte
smulse când am fost expulzată
pentru că am negat
existența iadului de pe pământ
am ajuns aici ca o petală dusă de vânt

Poate mâine

când mă voi trezi voi avea
cu 20 de ani mai puțin
aș crede că pot atinge momentul sublim
idealul existenței perene

o singură dorință aș avea
nu-mi da Doamne mintea de acum
ca nu cumva să mă trezesc
atât de inteligentă încât
să mă întreb la ce-mi trebuie mie
meandrele tinereții înapoi
și să mă condamn
la încă 20 de ani de singurătate

mai bine lasă-mă Doamne,
așa cum sunt acum
dar fie-ți milă și dă-mi înapoi
mintea de atunci
când încă mai credeam că vârsta
e cea mai frumoasă bijuterie
pe care o poartă femeia

Stoarce, Doamne, biciul de lacrimi

nu mă mai lovi cu biciul ud
trupul meu firav nu poate duce
ploile adunate din atâta plâns
cât mi s-a prins de cruce

stoarce, Doamne, biciul
deasupra butoiului gol

umple-l cu vinul din adâncul divin
trupul meu secat de vlagă
înflorește ca un crin

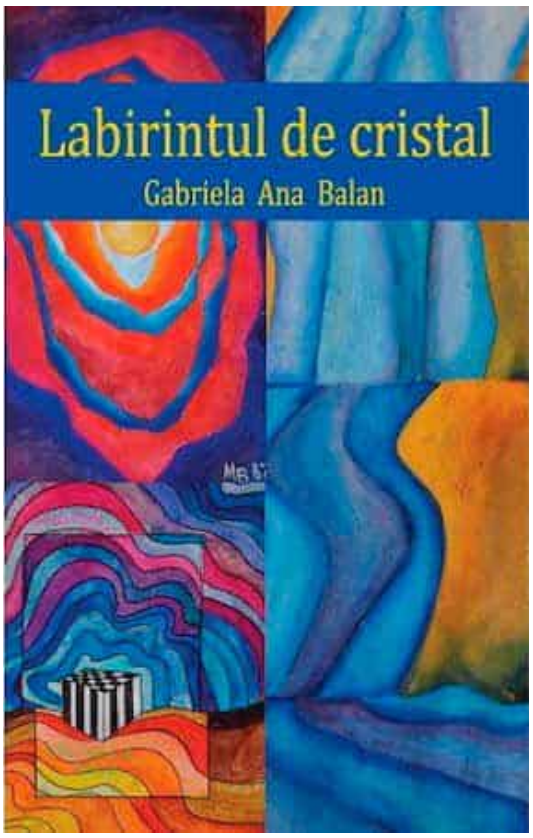
lovește-mă cu biciul uscat
să mă scutur de păcat

La mine se întorc păsările

plictisite de zbor
sunt țara lor caldă
lacrima în care se scaldă
hocus pocus transform
șervețelul de hârtie
în pasăre adevărată
pasărea în floare
floarea în aripă
aripa în fulg
fulgul în rază de soare

o pasăre pe umărul stâng
mirată că omul nu știe să zboare
o pasăre pe umărul drept
speriată că omul moare

alte păsări uimite
îmi ascund tăcerile
în trilurile lor
Dumnezeu e dirijor

Nu accept niciun troc

nu îmi dau anii pe nimic în loc
dar m-aș duce pe lună
cu un buchet de flori în mână
m-aș duce pe soare
cu o găleată de apă în spinare
să strig cât mă ține gura de tare
sunt o femeie bătrână
sunt o femeie
sunt
ce bine că mai sunt
i-aș plăti cu arginți pe acei nebuni
care seamănă vânt și culeg furtuni
pentru că în goana lor după nimic
îmi lasă timp să mai întineresc un pic
totuși, cred că aș accepta să îmi vând anii
celui care îmi dă la schimb castanii
sub care toată viața am bântuit
fără să știu cum, când, de ce
atât de simplu am îmbătrânit

Distinsă doamnă

v-am văzut chipul frumos într-un glob
întruchiparea fericirii absolute

pe cine încerc să păcălesc acum?
iluzie, du-te, sunt tot eu
în oglinda poleită

nu există fericire absolută
doar o femeie care se privește în ochi
își caută tinerețea pierdută
duce cu greu bătrânețea povară

distinsă doamnă, onorată oglindă
și un-pic-ofilitule pom de Crăciun
zâmbiți, nu lăsați să vă prindă
tristețile care vin din urmă acum.

Minuni

Azi crucea lui Isus
vindecă răni
nu e orb să nu strige
Isuse, ajută-mă să văd
și a văzut

totuși Isus nu a fost împărat
pentru că pe mâini
nu pe suflet
s-a spălat Pilat

Gabriela Ana Balan
Membră în Uniunea Scriitorilor din România, Filiala București, Poezie
Redactor șef adjunct, revista Meridian Cultural Românesc

Poezii publicate în reviste
România literară, Viața Românească, Convorbiri literare, Caiete Silvane, Caligraf, Poesis, Poezia, Litere, Banchetul, Euphorion, Neuma, Expres cultural, Nord Literar, Argeș, Acolada, Mișcarea literară, Reșița literară, Rotonda valahă etc.

Volume publicate
- Împăratul de ceară, Editura Singur, 2012, poezie
- Labirintul de cristal, Editura Self Publishing, 2014, poezie
- Moartea trece pe tuşă, Editura Art Creativ, Colecția Regal, 2016, poezie (Premiul Editurii Salonul Literar - Festivalul Internațional Vrancea literară, 2017)
- Ochii leului berber, Editura Grinta, 2018, ediția a doua, 2019, poezie
- Prea mulți Pilați pentru două mâini, Editura Salonul literar, 2021, poezie (Premiul II, Festivalul Internațional Vrancea literară 2022)
- Jurnalul insurgentei anA, Editura Neuma 2022, poezie
- Dimineţile din templul cuvintelor, Editura Rafet, 2022, critică literară, (Premiul „Alexandru Deșliu”, Festivalul Internațional de Creație literară „Titel Constantinescu”)

Cojocel tradiţional

EPIGRAME. POEZII. PARODII

S-AU SUBŢIAT DE TOT CĂTUNELE...

► Iulian BOSTAN - GOHOR

VISUL UNUI GREIER

Un greier amator de chef,
Cantautor și fante solo,
S-ar fi dorit la master-chef,
Să-l pregătească cei de-acolo!

UN PROVERB ADAPTAT VÂRSTEI A TREIA

Când rămâi fără dantură,
Bine-i și la bătrânețe,
Pere să îți pice-n gură
Tot din cele... mălăiețe.

MĂRIREA PENSIILOR, BUCURIA...

Auzind o veste mare
Că ne vin măririle,
Vesele,-n întâmpinare,
Ne-au ieșit... scumpirile!

SURPRINZĂTOREA EPIGRAMĂ

E o greblă din ogradă,
Când de ea te-ai poticnit,
Ai călcat-o și-a ei coadă
Drept în frunte te-a pocnit!

UNUI STUDENT LA AGRONOMIE

În a verii sesiune
A avut recoltă slabă,
Și cum printre ei se spune
I-a rămas și-n toamnă-o... boabă.

UNUI ȘOFER

Supus probei - cabernetul
Dă fiolei confirmare
C-ai băut și-așa carnetul
L-ai pierdut dintr-o... suflare.

UN VERS CU ECOU

Cu o umbră de regret
Și-astăzi mai străbate veacul
Versul marelui poet:
„Vai de biet român, săracul!”

O CĂSNICIE CEAS!

N-au fost vreodată în impas,
În casa lor e veșnic pace,
Le merge căsnicia ceas;
Ea ***tic***ăie și dânsul... ***tac***e!

LA VREMURI DE PANDEMIE

Bune vremuri de hoție
Au mai fost în pandemie,
Musai să o recunoască
Cei prinși cu musca pe mască!

UNUI AUTOR CARE SE TEME DE PLAGIAT

I-a dat un critic atestare,
Și-acum de teamă a scăpat,
Că-n toată opera nu are
Nimica bun de plagiat!

REGINA NOPŢII

Mai marele pe boltă merge să se culce,
Împurpurând în depărtare zarea,
Peste cătun o adiere dulce
Se lasă-ncet odată cu-nserarea...

Un vânticel poznaş, umblând năuc,
S-a potolit şi el foşnind în şoapte,
Şi cuminţit, prin frunzele de nuc,
Îşi caută sălaşul peste noapte...

Regina nopţii îşi deschide floarea,
Stăpână e acum peste grădină,
Odorizând în jurul ei răcoarea
Cu un parfum aparte... De regină...

SONETUL MATURITĂȚII FEMININE

Ajunsă în a vieţii toamnă
Ţi-au mai rămas din vechii nuri,
Mai ai plăcute trăsături,
Aşa să ştii, distinsă doamnă!

A ta privire, când te-nduri,
La visuri doar mă mai îndeamnă,
Că, vezi tu, anii mă condamnă
Să-ţi cânt pe alte partituri!

Luându-mi ochii drept oglindă,
Privirea ta pe-a mea s-o prindă,
Ai vrut în ei să te admiri

Sau poate-ai vrut să te verifici?
Şi-atunci voi spune-o unor critici,
Că tu şi azi stârneşti porniri!

REGINA ANOTIMPURILOR

Simţim în aer ale ei simptome,
Imaginând-o ca pe-o zeitate,
Cu multele-i ţinute etalate,
Sub mângâierea razelor molcome...

Pe câmpuri, prin oraşe şi prin sate,
Cu nuanţări în tonuri policrome
Şi răspândind a poamelor arome,
Păşeşte toamna ca o maiestate!

Şi-asemeni cu o văduvă bogată,
Ea printre anotimpuri se arată,
Şi dintre toate pare-a fi regină!

Natura însăşi, la încoronare,
S-o pună şi mai bine în lumină,
Covor de frunze-i pune la picioare!

RAMĂ PENTR-UN VECHI PORTRET

Erai de-o frumuseţe singulară,
Cum spune Şt.O.Iosif: de nespus!,
Cred că cerescul Tată şi-a propus
Să scoată-o a fiică-a Evei, exemplară!

Dar pentru mine tu erai prea sus,
Veneai din altă lume, legendară,
Regină îmi păreai, o floare rară,
La care nu aspiră un supus..

Trecut-au anii...şi-mi revii în minte
Cu o anume undă de regret,
Că n-am avut în faţa ta cuvinte...

Şi stăruindu-mi şi-azi în amintire,
Socot, dintr-o platonică pornire,
Să-ţi înrămez făptura-ntr-un sonet

ÎN JURUL ALTUI DIVORȚ
(*după George Topîrceanu)*

Unde ești maestre, scumpe Topîrceanu,
Să vezi tu acuma ce mai poate banu`?!
Mișu Șt. Popescu, omul dumitale,
Cu trei magazine și un junghi în șale,
Se zvonește-n urbe c-o să se despartă
De a lui iubită tânără consoartă!
Doamne, ce femeie junǎ și frumoasă,
Bibelou cu suflet de ținut în casă!

Ah, ce mai picioare! Nici nu am exemplu,
Stâlpi de-nchinăciune la intrare-n templu!
Pleoape-n neastâmpăr peste ochi adânci,
Două mure negre, îți vine să-i mănânci!
Pieptul marmorean,..Sânii?! Poezie!
Nu-i poet în lume în stare a-i descrie!
Zeci de calități ai putea să-i numeri
Ah, uitam de păru-i de-abanos pe umeri!
Ce mai vorbă lungă, nu-ntâlnești în visuri
O așa zeiță, missă peste…missuri!

Lumea noastră însă, vorbe fel de fel
A-nceput să scoată despre ea și el,
Ea că-i prea frumoasă, el că-i prea bătrân
Și că doar de formă peste ea-i stăpân,
Ea că-i prea săracă, el cu prea mulți bani
Și ce o să facă cu atâția ani…
Bârfe de acestea și-ncă alte multe,
Orișicine-n urbe poate să asculte..
Iată și ce vorbă lui i s-a mai scos:
Că bun nu ar mai fi la munca de jos!
Și câte metode, ea sărmana fată
N-a-ncercat a-l face-n stare să mai poată!
Țelină tocată cu ficat de gâscă
După o rețetă de la madam Bâscă,
Fructe de porumbe fierte în ulei,
Cu-afrodisiace de la un ovrei,
Combinate-n noapte și cu filme porno,
Dar degeaba însă, era clar ca giorno
Că-s puține șanse să-l mai întremeze
Iarăși să mai urce sus pe metereze!
Și atunci sărmana cât să mai suporte
Stând să-i clocotească sângele-n aorte?!
Dar veni și ziua - ferice întâmplare!
Ce-o scoase pe Zoe din lunga resemnare,
Când la o agapă de sfârșit de an
Întâlni pe unul Iorgu Damian,
Crai recunoscut, bărbat încântător
Amintind prin toate de un june-actor,
Ce se arăta frumos ca un Apollo!
Ins fără pereche, mai tot timpul solo,
Renumit în urbe ca un sex symbol…
Și cum a văzut-o și-a intrat în rol,
La dans invitând-o scurt în stilul său:
Cred că îți permite scumpo, tatăl tău?
Domnul Șt. Popescu nu a zis nici pâs,
Altfel, vă dați seama, se făcea de râs.
Și pe ritm de vals, pereche-ntre perechi!
Craiu-o-nvăluia cu vorbe la urechi.
N-aș putea să spun ce șoapte i-a spus,
Dar vedeam, zeiței, că-i plăceau nespus,
Căci pe a ei față se descifra ușor
Că era în toate vorba de amor…
Așa că-ntr-o noapte în lumini de orge,
(Unde ești maestre Topîrceanu George?!)
Când Mișu se-ntoarse de la un control
I-a fost dat să vadă adevărul gol,
Găsindu-i în pat, ca atinși de-o boală,
Pe Damian gol, pe dumneaei goală!
Și tot ea vicleana sări mânioasă:
Că asta e oră de-a veni acasă?!
Și că dumnealui ce-ar mai avea de spus
Dac-ar ști sărmana, cât i s-a opus?!
Numai Damian, pe-un ton conciliant
Din încurcătură ieși elegant:
„Domnule Popescu, jur pe-a mea onoare
Ceea ce se vede, numai ți se pare!“
Și când toată lumea aștepta scandalul
Peste-ntreaga urbe coborî banalul,
Că aseară Nuți din bloc de la noi,
Urmărind povestea pe canalul doi,
A aflat finalul după cum urmează:
Mișu Șt. Popescu nu mai divorțează!
Că s-a dovedit doar un flagrant banal
Ce în lumea bună e ceva normal,
După cum se pare-a spus și-un avocat
De la care Mișu ieși consolat,
Că abia acum avea să înțeleagă:
Banii dau putere dar nu dau și… vlagă!

Candoare

DIN POEZIA CONTEMPORANĂ EUROPEANĂ

OASPEŢI ÎN PAGINILE REVISTEI NOASTRE / 7 POEŢI DIN ALBANIA

► **Elsa STAVRO, traducător**

ANA TISI

Războiul hienelor!

Hienele mortale se adună împreună
În amurg,
În poluarea monstruoasă a străduinței.

În bezna sufletului lor doar un lucru le unește,
Sufletul ruginit de invidie.

Sunt aceia care încearcă și se străduiesc,
În orele timpului ud de atacul păcatului
În templele abandonate ale păcii.

Sunt acei smulgători de suflet ai străduinței de dincolo de malul de smarald.

AVNI HALIMI

în ostrovul făgădăului

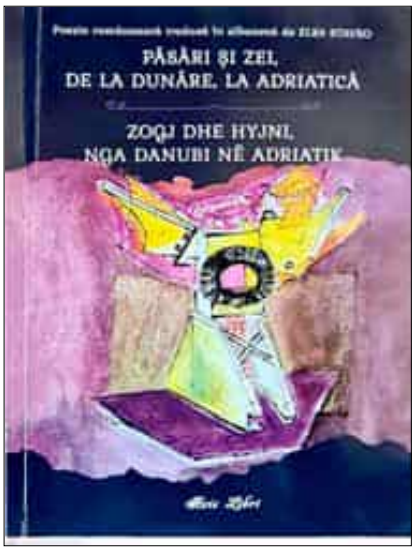
s-au culcat nori asupra cartierului mort
pe malul mării care acoperă cu spuma-i buzele
ce foc ardeau din răvășirea părului
din umbletul degetelor corpului pătruns
de somn m-a omorât capul pe pieptul tău
și tu floare ai înflorit pe patul rece
în cutia de gheață am păstrat aroma sânului
sufletului îi trebuia leac pentru toate anotimpurile
cu ziarele zilei cu romanele galbene
am blocat ferestrele cu priveliște la mare
deoarece pești mureau furându-ne
și noi iubire mai mult decât pentru noi înșiși n-am avut
de aceea și în vise ne închideam scoică
cu soarele ieșeam în veranda deschisă
uscam corpul udat până în măduva oaselor
foame nu ne era că toată noaptea ne mâncaserăm pe noi
cu părul ud fleașcă topeam sarea pe buze
înapoi cu pietre și salivă loveam apa
că ziua îți furase albastrul ochilor
sub palmier ne adăposteam de soare care se ofilea
pentru focul iubirii care ne exploda din suflet
toată ziua binecuvântată așteptam o negură de zăpadă
rouă proaspătă să fie pentru floarea care fumegă

FEKETE REXHA

Sărbătoarea

Corpurile noastre fragede viețile noastre mici
din când în când se opresc, precum mecanisme periculoase
precum ceasuri întoarse în bombele cu plastic
tinerețea ca a mea îi adună părțile trupului
ca pe instrumentele de pe masa ceasornicarului.
La „Hani i dy Robertëve” masa noastră
cu fructe și courvoisier, lângă a noastră o alta,
lăngă ea, multe alte mese cu vin și dulciuri
mai mulți oameni în picioare decât așezați. Avem sărbătoare.
Jos în stradă gălăgie, țipete, fugă în mulțime,
gaz lacrimogen. Muzica s-a oprit.
La Kurriz poliția a închis intrarea și ieșirea din tunel
de la evadarea în miezul nopții mi-a rămas amintire
semnul la arcadă, în braț, în tâmplă, la picior,
geanta fără pantofi și eșarfă
și lacrimile prietenei mele
la sărbătoarea la care n-a vrut să vină.
Era frumoasă ca întotdeauna
prietena mea de studii
poliția i-a pocit fața.

NEVIANA SHEHI

Orașele cerești

Acolo unde o să mergem noi
voi nu puteți veni, spusese Ioan
orașele cerești acceptă doar
locuitori de sticlă

Și drumul este lung
cu mai multe suișuri
decât coborâșuri

Dacă aveți picioare obișnuite
ele pot să vă mintă
și călătoria se întrerupe

Dacă nu ați fost spălați de o mie de ori
în râul Iordan
pielea voastră poate să curgă doar catran
și portarii pot să ezite
să vă lase înăuntru

Cel mai bine este
să vă întoarceți cât mai repede
și să înnoptați în cel mai apropiat han

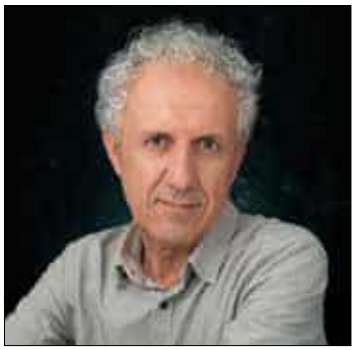
Să refuzi ce-i nemeritat
înseamnă să te apropii
cu încă un metru de Dumnezeu

O înghițitură de adorație cerească
este de 100 de ori mai mult
decât un cor admirator
al aplaudacilor

În caz contrar
milostivul nu va avea
mult timp să se ocupe de tine

Tu îți amintești rugăciunile celor cinci femei
la poarta de lemn a milei
reîntoarcerea lor s-a întâmplat în actul

al cincilea al mărturisirii noastre
și continuă încă
Orașele cerești au locuitori de sticlă
transluciditatea lor
îi arată cu degetul pe păcătoși
și le amintește
că târziile căințe
nu le ascultă niciun milostiv

SHKËLZEN HALIMI

Oprirea ceasului

Să deschidem poarta odăii singurătății
Și de acolo să zboare rugăciunile
Lungii zile a insomniei
Respirațiile grele
Rănile sufletului

Apoi să luăm singurătatea și să o ducem aproape de mal
Să o bată vânturile puternice, valurile mării
Să-i aruncăm pielea dorului
Probabil o să o încălzească amintirile
Răsucite printre rafturile cărților
Care vorbesc pentru tăcerea, nopțile fără lumină
Pentru urlatul lupului
Corbul lui Edgar Allan Poe

Și când o să le văruim pereții
Și când o să oprim ceasul
În pat o să-i lăsăm trupul
Și o să închidem poarta
Și o să ne rugăm ca să găsim
Ultima picătură
În infinitatea singurătății

VATH KORESHI

Piatra veche

Eu sunt aici
Ca o piatră veche plină de colțuri.
În ciuda prafului aruncat să mă acopere,
Aici sunt.
Și vine o zi și mă descoperă vântul,
Vântul ia praful și-l duce deșerturilor.
Vine și descoperă din nou piatra veche,
Vine și mă descoperă din nou așa cum sunt
Cremene cu colțuri ascuțite întunecată de mușchi,
Stabilă ca stânca, bătrână cât lumea.
Și tu care pe mine ai aruncat praful uitării,
Tu care degeaba să mă elimini ai încercat,
Când mâinile o să întinzi să mă atingi
Vei simți cum palmele îți tai
În colțurile mele aspre și dure.
Vei simți cât de greu sunt și cât de adânc înfipt
Și a mă scoate din acest loc imposibil ți-ar fi.

VIOLA ISUFAJ

În fața verii, în fața soarelui
(imagine)

Cum dracu am uitat acest cer
Al meu fusese.
Acolo, pe mal, am luat pește negătit
Cu rodie îmbelșugată
Și cu boabe de piper nechibzuit

Deasupra

Apoi,
Apoi, ne culcăm sub raza soarelui.
O, trupurile cum strălucesc!

Pensiero debole

Tu, palid
Ca luna pământului,
Ca lumea aceasta
Eu, torță – flacără-lămâie
și astrele
cât sufletul tău de galbene
îți croim calea
spre bătălie

ALBANIA - ISTORIE, TURISM, CULTURĂ ŞI CIVILIZAŢIE

PILULE INSPIRATOARE PENTRU UŞURAREA CRIZELOR COTIDIENE

„Locurile în care te poți ascunde sunt nenumărate, dar locul prin care poți evada este unul singur, deși, mai nou, posibilitățile de a evada sunt la fel de numeroase ca și locurile în care te poți ascunde”.

Aceasta reflecție criptică a lui Kafka se află la baza unei povestiri contemporane a unui autor necunoscut.

Protagonistul ei este un om condamnat la 30 de ani pentru o crimă pe care **nu a comis-o**. Zidurile înalte și cenușii ale închisorii au fost pe tot parcursul tinereții lui peisajul cotidian pe care îl vedea.

Treptat s-a obișnuit cu noua sa familie: ceilalți deținuți erau frații săi, iar paznicii reprezentau autoritatea familială. Celula era locuința lui și biblioteca închisorii singurul său subterfugiu. Cărțile de aventuri îl transportau dincolo de zidurile cenușii.

Și a venit și ziua în care și-a terminat condamnarea, dar nimeni nu și-a amintit de ea, nici chiar el însuși. Au mai trecut încă trei ani și într-o bună zi, un funcționar și-a dat seama că deținutul rămăsese închis încă trei ani, când ar fi avut dreptul la libertate.

Când i s-a comunicat vestea, s-a simțit îngrozit. S-a simțit în pielea goală în momentul în care porțile închisorii s-au închis în urma lui.

Dintr-o dată, lumea exterioară – libertatea – i se părea o închisoare uriașă.

Toți suntem puțin ca acest om: tânjim după libertate, dar suntem îngroziți să dispunem de ea.

(Din cartea de eseuri filozofice a scriitorului Allan Percy, ***Kafka pentru deprimați*****,** Editura Herald, 2012)

Tase DĂNĂILĂ

SCLIPIRI DE CUGET ȘI CUVÂNT

GÂNDIREA AFORISTICĂ LA EMINESCU (II)

► Constantin OANCĂ

Din gândirea aforistică ce răzbate din poemele sale, mai ales cele folosofice ***Dintre sute de catarge şi Mai am un singur dor, dar şi Scrisorile,*** ori capodopera absolută ***Luceafărul.*** Să urmărim câteva exprimări meditativ-filozofice ale Poetului.

„Dintre sute de catarge,/ Care lasă malurile,/ Câte, oare, le vor sparge/ Vânturile, valurile?!” (Eminescu). Malurile sunt marginea mării din Mai am un singur dor. Aici venim pe lume și tot de aici plecăm în nesfârșire: „Mai am un singur dor:/ În liniștea serii/ Să mă lăsați să mor/ La marginea mării”. Lumea este o mare cu două țărmuri, unul pe pământ și altul în cer, „marginea mării” fiind țărmul ei din cer.

La Steaua… e, pare-se, o prefigurare a teoriei relativității a lui Albert Einstein. Infinitatea universului e un argument pentru atotputernicia lui Dumnezeu – „La steaua care-a răsărit/ E-o cale-atât de lungă,/ Că mii de ani i-au trebuit/ Luminii să ne-ajungă”. Fenomenul acesta cosmic este cu tristețe asociat cu unul liric, profund uman, dragostea, dorul, microcosmosul devansând, parcă, macrocosmosul – „Tot astfel când al nostru dor/ Pieri în noapte-adâncă,/ Lumina stinsului amor/ Ne urmărește încă”.

Numai poetul - Lumea toată e zidită pe frumusețe, pe poezie; vorba filosofului, omul însuși trăiește în chip poetic pe acest pământ. De aici ideea acestui poem potrivit căreia omul s-a născut poet și, prin urmare, „Numai poetul,/ Ca păsări ce zboară/ Deasupra valurilor,/ Trece peste nemărginirea timpului:/ În ramurile gândului,/ În sfintele lunci/ Unde păsări ca el/ Se-ntrec în cântări”. Unde ajunge trecând peste nemărginirea timpului? În eternitate. Cum? Prin gândire. Nichita Stănescu adaugă: „Oamenii sunt păsări nemaiîntâlnite cu aripi crescute înăuntru, care bat plutind, planând într-un aer mai curat, care e gândul”.

Criticilor mei: „E ușor a scrie versuri/ Când nimic nu ai a spune,/ Înșirând cuvinte goale,/ Ce din coadă au să sune”. Ce sunt „cuvintele goale”? Sunt cuvinte fără un conținut existențial, cuvinte care slujesc nimicul, formă fără fond. Cuvintele nu cântă dinăuntru, doar cele din coadă ce mai fac zgomot.

Revedere: „Numai omu-i schimbător/ Pe pământ rătăcitor”. Conceptul conform căruia omul este un călător străin pe pământ e o temă spirituală majoră în Biblie, potrivită doar pentru cei care calcă pe urmele Mântuitorului. „Cel ce ascultă cuvântul Meu și crede în Cel ce M-a trimis are viață veșnică și la judecată nu va veni, ci s-a mutat de la moarte la viață” (Ev. Ioan 5:24). Este aici mutarea în eternitate, încă din viața aceasta, a omului schimbat/renăscut prin pocăință. Ieșirea lui din moartea păcatului și învierea în eternitate.

O, rămâi… „Și privind în luna plină/ La văpaia de pe lacuri,/ Anii tăi se par ca clipe,/ Clipe dulci se par ca veacuri”. Iată cum dragostea ia în stăpânire timpul cel obiectiv, făcându-i loc celui subiectiv, liric. Căcă la Domnul „o zi este ca o mie de ani și o mie de ani sunt ca o zi”.

Odă (în metru antic): „Nu credeam să-nvăț a muri vreodată!” Ce fel de moarte i se revelează poetului, de arată atât de entuziast? Este ea

echivalentul învierii din moartea față de păcat. „Fericiți și sfinți sunt cei ce au parte de întâia înviere! Asupra lor a doua moarte n-are nicio putere” (Apocalipsa 20:2).

Epigonii: Toate-s praf, lume-i cum este și ca dânsa suntem noi”. Altfel spus „Deșertăciunea deșertăciunii, toate sunt deșertăciune” (Eclesiastul). Lumea: „Cine este prieten cu lumea se face vrăjmaș lui Dumnezeu” - Iacov, 4:15.

Scrisoarea II: „Iar în lumea cea comună a visa e un pericul,/ Căci de ai cumva iluzii ești pierdut și ești ridicul”. Este aici expresia prigonirii frumuseii, deși aceasta, cum se știe, are forța de a salva lumea

Scrisoarea III: „N-avem oști, dară iubirea de moșie e un zid”. E strigat aici destinul poporului nostru, care are drept deviză iubirea de patrie, ruptă din numele lui Dumnezeu, că „Dumnezeu este Dragoste”.

Împărat și proletar: „Că vis al morții-eterne e viața lumii-ntregi”. Aici e realism pur, nu e nebunie. Păi cum să poți crede că o lume deșartă („toate sunt deșertăciune”) poate fi în acelaşi timp și vie!? „Religia – o frază de dânșii inventată/ Ca cu a ei putere să vă aplece-n jug”. Iar pe de altă parte zice „Credința zugrăvește icoanele-n biserici” (Melancolie). Religia se deosebește de credință printr-o tendință de materializare fără reținere. Pe când credința e fără urmă de materialitate, e pur spirituală.

Glossă: „Vreme trece, vreme vine,/ Toate-s vechi și nouă toate”. Pe de-o parte „Nimic nou sub soare”, iar pe de altă parte ochiul ager al timpului ne cuprinde pe toți și ne strânge într-un lent, dar trecător prezent continuu.

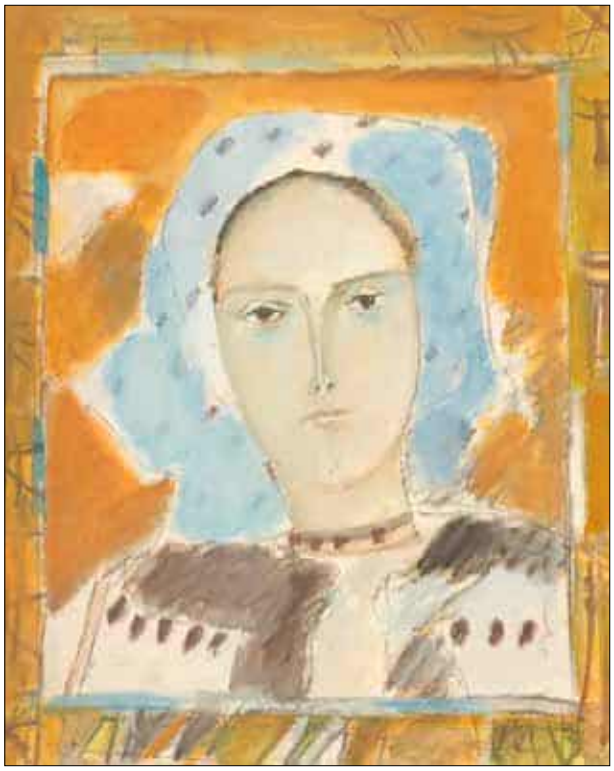
Luceafărul: În poemul Luceafărul este subliniată condiția artistului de geniu, acesta neaparținând lumii noastre, motiv pentru care fata de împărat îl preferă până la urmă pe „vicleanul copil de casă”, Cătălin. E aici mitul Cuvântului,

din care „izvorăsc din veacuri stele una câte una”. Ceea ce nu încape în istorie trece în mit, o spune Jorge Luis Borges. Așa „s-a născut” Hyperion.

Era de așteptat ca în acest poem în care se întrepătrund două lumi opuse (una relativă și alta absolută) să existe și exprimări tulburătoare.

Privind cu o și mai mare atenție în lumea poemului lucrurile se lămuresc tot mai mult, prin aceea că povestea noastră seamănă aproape leit cu cea din Evanghelia lui Iisus, fără nicio exagerare. Cine citește în paralel cele două scenarii o va constata cu siguranță. Cred că mai ales asta face din acest poem o capodoperă unică în literatura universală.

Năframa albastră

FRAGMENTARIUM

STAMPE TECUCENE (I)

► Aurel BRUMĂ

1. LUMÂNĂRI[1]

„Tecucean prin obârșie, prin rădăcini și prin rostogolirile transcendente ale ființării, Aurel Brumă conservă și duce mai departe câte ceva din tipologia omului din Tecuci care a avut un motor. Puțini știu însă că omul din Tecuci chiar a existat, lucra la hangarul aerodromului din localitate, a strâns piesă cu piesă și și-a construit un motor, mai exact, o mașină care nu avea decât un motor improvizat, patru roți și o platformă. Era o realizare insolită pentru acea vreme și n-o folosea decât în escapadele vânătorești. Cei care-l însoțea se înșirau jur-împrejurul platformei cu picioarele atârnând, cu pușca în poziție verticală și băteau coclaurile până prin ținutul Țepului și Berheciului în căutare de iepuri.

Am făcut această analogie cu faimosul om de Tecuci, nemurit de poetul Mihai Ursachi, pentru că, la fel, așa cum tecuceanul inventiv și-a construit un automobil din rebuturi, Aurel Brumă face literatură din orice pretext ocazional. Ar putea, într-un fel, să repete fraza, sigur, ușor schimbată, rostită de Arhimede într-un moment de maximă luciditate: dați-mi un pretext, oarecare, și eu îl așez într-o excelentă dispunere narativă. Fie că este vorba de un deal, de un nume (Manolo), de adverbul acasă, Aurel Brumă le supune într-un proces de înnobilare literară și le furnizează cititorului ca pe niște ofrande duminicale. Are ceva din abilitatea fachirilor, știe să găsească pentru fiecare pretext, partitura narativă cea mai potrivită, să-și încânte cititorii cu harul său literar și cu stilistica lui aurorală." (**Ionel Necula**: Aurel Brumă - cap limpede la anomaliile noastre postdecembriste.)

*

De unde, Doamne, să încep? Poate de la întâlnirea unei părţi din familie prin ’52 în jurul mesei din salonul retezat de glasvand, hotar de sticlă pentru două chirii. Noi de-o parte, dincolo domnişoara Maria Vartic, cum aveam să aflu târziu, o eminentă profesoară şi colaboratoare pe vremuri la reviste literare de prestigiu. Întingeam pâinea de tichet prin sosul repetabil al sărăciei anilor ’60 şi, nedesluşit la început apoi din ce în ce mai pregnant, un scârţâit de mandibulă spartă, a tatei, grăbea celor doi băieţi ridicarea. Mama, privire de linişte albastră, ne aşeza la loc. Scârţâitul ca şi Fecioara cu Pruncul, icoană ascunsă în spatele dulapului de la bucătărie sau cureaua lată cu o cataramă de pe care cineva polizase însemnele regale, polivitaminele americane din cutii de tinichea, toate şi multe altele rămâneau întrebări suspendate la care timpul avea să aducă răspunsuri procentuale.

Mai era o ladă braşovenească plină cu alte multe secrete păzite de lacătul care refuza se se descuie. După mulţi, foarte mulţi ani, între fărâmături de hârtie, aveam să descoperim comoara, inutila comoară: registre de cantină şcolară de la Câșlița Dunării, Sofian, dintr-o Basarabie ucrainizată de tătuca cu şapcă şi mustaţă, Stalin, la a cărui moarte o şcoală întreagă a fost trecută în vodevil de plânsete. Mai erau în ladă decoraţii de tinichea, şanuri de cizme militare, o bluză ţărănească, tinereţea totemică a părinţilor, o carte de bucate cu pagini de Biblie în interior, cadre ciudate pentru legătoria de cărți. Vedeam dar nu înţelegeam nimic. Nu înţelegeam că în sufletul părinţilor, indiferent de jocul mereu absurd al puterii, ei se considerau încă învăţători la Câşliţa, la Sofian şi că, impermeabili la noua pecete a Basarabiei de Sud, tânjeau după oamenii de acolo, albaneji, bulgari, ruşi, găgăuzi, moldoveni, ca după nişte rude dragi de care amintirile şi tinereţea lor avea nevoie. Din inelele de zestre de domnişoară, din porţelanurile şi alte lucruri de valoare pe care le avuseseră şi pierduseră, din toate acestea, doar dorul de oameni rămăsese şi poate amărăciunea unei nedrepte condamnări a existenţei lor la bejenii şi repetate refugii.

*

Am văzut la Galaţi, (aici locuia bunica Elena Istrati, pe strada Doctor Carnabel), după spectacolul de pe stadion dat în cinstea eroicei armate sovietice de ocupaţie care se întorcea în URSS, am văzut pe coama străzii Traian un nacealnic strivit cu tot cu motocicletă sub un zid. Gestul voluntar era refuzul lui de a părăsi România în timp ce pe toată istoria alungaseră România din România, bucată cu bucată, suflet cu suflet.

Vedeam, auzeam şi nu pătrundeam sensuri. Nu înţelegeam nici mulţimea de femei şi copii atârnată de gardul unei clădiri din apropiere. În loc să mănânce resturi de cornete de aluat pcrocant pentru îngheţată, delicatesă vândută aproape gratis ca şi braga, se zbuciumau şi plângeau acolo, la clădirea securităţii. Nu înţelegeam, mai ales că era zăduf iar Brateşul ajungea, după mintea mea de copil, pentru bucuria a încă trei oraşe.

Poate nu înţelegeam din cauza faringitei cronicizate în proporţie de masă: şoaptele dintre tata şi mama, dintre ei şi prietenii apropiaţi, dintre radioul Pionier pe lungimea Vocii Americii sau Europa liberă şi urechile tatei. „De ce nu-l dai mai tare?" „Ceeee? Ia-i, ia-i de aici că ăştia mă bagă la puşcărie!"

Secretele se aşezau cărămidă de cărămidă în jurul nostru, o conspiraţie a nespusului cu cea a neaflatului.

*

Au trecut anii.

Tata se aşezase cu tot cu veşnicile sale suferinţi trupeşti într-un disconfort octogenar. Pedala, picta, aşeza pe poliţa bibliotecii cărţile interzise altă dată, cânta popeşte, prepara copii la vioară şi citire pe ştime cifrice, cupleţea á la Tănase şi avea un chef nebun de călătorii.

Și am fost la Sihastrul Buciumenilor. Mirosea a ploaie şi a curcubeu când, potrivnic oricărei închipuiri, din bătrânul cu pumnii împinşi în durerea mereu risipită prin trup s-a desprins un altcineva care a luat dealul în piept, într-un mers alergat, cu mâinile ascunse în manşon de abur.

L-am ajuns abia după trei, patru sute de metri, exact la cotitura de ieşire din pădure. În faţa lui, ca-ntr-o închipuire, o femeie bătrână cât lumea, mult umbrită în jurul surâsului, încerca să se aşeze în genunchi pentru a apropia mâna tatei să o sărute. Eram la Argea[2], sat din şatră de lingurari iar Maica Domnului trimisese domnului învăţător amintirea primelor lecţii şi a primilor elevi. Învăţător de 15 ani, elevă de 16. Erau împreună şi vorbeau din ochi, din tăceri şi cu un plus de lacrimă la risipa de lacrimi ale sfinţilor de deasupra, ploaia…

Ne-am întors greu la şosea. Ne-am încurcat prin coama ierburilor dintre crucile putrede ale fraţilor dintr-un demult risipit schit şi fiecare pas reaşeza pe oase durerea septuagenară.

Parcă mă trag gropile…

Se uscase şi pierdea la fiecare pas câte un gram de suflet.

Tu ce zici?

Scrie, tată. Fă-ţi porţia zilnică de reamintire, de întoarceri.

Şi-au mai trecut ani şi întâmplări. Hoinari de Deltă, pe puntea unui vaporaş am fi început să scuipăm plictiseala în Dunăre când, revelaţie recompusă, l-am văzut ridicându-se, ridicându-se parcă răstignit dureros pe o cruce de aer.

Acolo!

Ce…acolo?

Şcoala[3]. Şcoala mea şi a maică-ti.

Şi a întins palma parcă să apuce imaginea de departe s-o apropie, s-o miroase, s-o guste. Era poate prima oară când l-am văzut plângând deşertat deşărtăciune.

După o oră încă mai ţinea în pumnul strâns imaginea de pe malul ălalt.

În sfârşit, înghesuiți într-o maşină gata să trecem Prutul. Sculeni *aici* și iarăşi Sculeni *dincolo*. În dreapta, poarta casei familiei Budanţev. Portiera e deschisă din afară de Viktor. Vrea să prindă o mână, să uşureze coborârea dar Tata, el şi parcă altul, un sacerdot, îi oferă însemnul de rang şi de vârstă – toiagul, şi coboară chinuit, bucată cu bucată. Atinge pământul cu un picior, cu celălalt şi brusc se rupe aşezându-se metanie în colbul drumului.

Te sărut, Basarabie regăsită.

Sunt, Doamne...

Mi-a pus
Dumnezeu mâna
pe creştet
să se hodine
şi eu am fugit.

Alte păcate, părinte,
nu ţin minte să fi avut.

Şi-mi iau nimbul
să-l şterg de praful
care-mi lumină
sufletul.

Sunt, Doamne, sub icoane şi icoane
sunt toţi ai mei, îmbrăţişaţi de humă:
bunicii Iorgu şi Maria,
și câți în cer convoaie se adună.

Sunt încă mulţi din neam, risipă vie
pe Nistru, la Orhei şi prin siberii,
sunt încă mulţi topiţi în rugăciune
și-n flacăra şi ceara lumânării.

Aburi, nori și chip de îngeri,
Palme grele-n bătături
Lacrime de râs, de plângeri
Fac să se îndoaie streșini
Iedera să urce muri.

Sunt încă mulţi ai mei şi-ncerc să-i redescopăr
în chipul fraţilor de dincolo de Prut
căci fără ei, o nouă zi înseamnă
să mă sfârşesc desprins de început.

Sunt, precum ştii, un peregrin în trupul
ce-mi găzduieşte sufletul stingher.
Spovada mea şi rugăciunea-mi este
de-a fi unit cu ei aici şi nu în cer!

2. ANOTIMP ÎNGERESC

Ca să intri în casa Pătrașcului trebuia, obligatoriu, să treci prin antreul doldora de talașul mereu împrospătat, mereu cu alte nuanțe și mirosuri, de unde și ideea pe care o scrijelesc aici că însăși copilăria, în fragilitatea ei, trebuie atent ambalată pentru a nu se sparge pe etajerele vieții. Ca-ntr-o defilare de Florar trec siluetele nestrâmbate de timp ale componenților Cetei lui Papuc[4]:

„Cel mai înalt, uite-l cum scoate limba, aproape să și-o muște în dinți, este Puiu Unu, conducătorul Cetei lui Papuc, pistruiat ca o roșcovă sălbatecă. Este proprietar al al primei jumătăți din șorecarul Pic. Domnul Pic. Doar el are voie să-l bată pe spate, că adică eu sînt și tu ce mai faci?

Lansare „Cartea părinților” cu Lucian Vasiliu, etnograful Vasile Munteanu, prof.univ.dr. Constantin Ciopraga, prof. Univ.dr. Nicu Gavriluță la sala Coandă, Palatul Culturii – Iaşi

Lui Puiu Unu ceilalți suntem obligați să-i spunem dînsu ori el, cînd nu-i de față și matale sau tu sau Puiule, cînd este cu noi. Noi îi spunem Puiule Tu și de aici și numele lui. Pic îi spune hîrr-mîrrr.

Lîngă Puiule Tu este Cornel, al doilea frate al lui, al doilea proprietar al celei de-a doua jumătăți din Pic. E singurul care știe să înoate cîineasca și ca peștele delfin.

Ca peștele delfin poate înota și Mircea, al treilea frate al lui Puiule Tu, al treilea proprietar al celei de a treia jumătăți din Pic (care era un cîine și jumătate).

Puiule Tu, Cornel și Mircea se uită la bondoci cum împart, una mie, una ție, boabele galbene de porumb fiert. Duțu, cel mai mic bondoc, zice că știe să vorbească în mai multe feluri, da′nu știe decît ca mine și ca tine, la fel și Puiu Doi, fratele lui Duțu, Șeful Asociației de Luptă

Împotriva Hingherilor care nu lasă cîinii să trăiască ca oamenii.

Am mai rămas noi, Cotinel, fratele meu care nu-i șef peste nimeni și eu, Rel, șef al mînerului drept la teleguța de dus sacii cu porumb la Moara lui Pungă și, alături de ceilalți, fac parte din toate asociațiile (...)

Plouă. Or să crească ridichile de lună și care nu-s de lună, or să crească toate. O să creștem și noi nestropiți, cu nasul lipit de geam ca să vedem cum cresc toate. Cine vede mai mult va aprinde focul la sobița din colibă. Și chiar dacă eu văd cel mai mult nu spun fiin′că nu știu să aprind focul. Nici Cornel nu știe. Nici Mircea. Cel mai mult vede Puiule Tu. El știe.

Cornel, ce vezi?

Văd cum a crescut o floare ca un cîrcel pe gard.

Pe-asta am văzut-o eu mai întîiu, zice Puiu. Dar tu, Rel?

O picătură ca o boabă, ca o lacrimă. Și mai văd că este acolo, sus, o tanti care și-a pierdut pisicuța și de aia plînge că nu este pisicuța.

Hîrr, aprobă Pic iar Puiule Tu iarăși zice ce-a mai zis.

Dar mata, nene Paș, ce vezi?

Eu nu văd nimic. Mi-am închis ochii să vă las totul vouă. Voi ce vedeți?

Noi vedem ce-a mai rămas. Noi, adică Puiule Tu.”[5]

*

Printre răzlogii anilor se strecoară scâțâind căruța bunicului Iorgu, Florean și Bujorean, purtătorii de coarne multidimensionale, rare dar deloc neobișnuite într-un târg agricol ca Tecuciul, unde toate străzile, ulițele și hudițele, uneori chiar Tecucelul și Bârladul se varsă în Mica - Mare Piață din centru. Anual, de Sânta Marie Mare, toată suflarea orașului și satelor de prinprejur mușca din tortul Bâlciului, dincolo de apa Bîrladului, spre Matca, acolo unde era matca iarmarocului acum depopulat de patrupede.

Bâlciul. Aici, pentru câteva zile, împăratul era gol, personajele, indiferent de rost, vârstă și funcții, erau teleportate, se recompuneau în dimensionalitatea angelică a copilăriei, fenomen insuficient studiat de viitorologii acestui secol și imposibil de pus în ecuațiile chisnovatice care aveau să-mi demonizeze adolescența liceală. În arenele mignone mimii și pantominii, clovnii cu burtiere supradimensionate, motocicliștii sustentați pe Zidul Morții, predigistatorii și iluziniștii, toți aceștia deveneau lecturi trăite din antecamera întâlnirii de mai târziu cu Shakespeare, Goldoni sau Caragiale. Era o chestie de plămâni și dicție, de savantă mânuire a portavocii, pâlnia aia microfonică de dinainte de Bell și Marconi. Habar nu avea unul ca mine sau Emil Coșeru, actor al Naționalului ieșean, că Bîlciul-iarmaroc ne va amprenta, oarecum, destinele: „Știi că (bâlciul) m-a marcat enorm. Histrionismul acela de petice, starea specială care îl obligă pe copilul de mine să stea până seara, să prindă momentele cele mai importante, atunci când ieșea unul care făcea reclamă neînchipuită de închipuitul din noi. Asta te marchează. Iar când faci commedia dell′arte cu studenții te gândești la acea șandrama ludică sau recitești urmele lăsate de bâlci în propria memorie. Da, cu lanțuri, bărcile peste cap, ipsoserie colorată, era fantastic.”[6]

Fantastic era și refuzul stării de nelibertate, încăpățânata, încă de atunci, împotrivire la presupuse vinovății, pe atunci prezumția de nevinovăție fiind indescifrabilă. După doamna învățătoare Maria Caloianu, printr-a treia elementară, între victimizare și victimizant îl aleg pe învățătorul Alexandru Baltă. Inchizitorial (uneori pe bună dreptate) domnul te trimetea la colțul cu coji de nucă. Urma, conform schemei bachiene „Fuga” eliberatoare având drept cap-compas casa bunicilor din Nicorești, Iorgu și Maria. Uneori, că așa cerea partitura, fuga era la patru... picioare.

„Ca să fugi nu trebuie să fugi așa cum se fuge. Numai că așa se zice. Mergem pe mal, pe lângă apă și fluierăm cu buzele țuguiate. Fără fluierat nu se poate. Dacă ne vede cineva spune că ne jucăm de-a cei care fluieră și nu le pasă de nimic.

Apa e limpede pînă la pietre, nisip și rădăcini, drumul e de praf liniștit. Deodată țipă o pasăre cu pene ca o coroană pe deasupra ochilor și hocus-pocus, uite o căruță cu un moș care întreabă: a cui ești? Mircea fluieră ca să tacă din gură dar eu răspund că-s nepotul lui bunicu și mergem la dînsu fiin′că-i este dor. Bine, zice, urcați. Și noi urcăm.

Tu de ce fluieri?

Mircea fluieră mai departe și nu răspunde cu fluierul.

De ce fluieră copchilul ăsta? Nu vrea să vorbească?

E mut, șoptesc eu, Rel. E un mut care fluieră. E de la Circul cel Mare cu fiare îngrozitoare, cine le privește moare, dați trei lei de fiecare!... E un

mut care fluieră. De asta e așa de slab. Mănîncă printre fluierături sub un capac de sticlă, într-o oală de sticlă. De vină-i barza care l-a adus fluierînd.

Eu am o capră care fluieră. Stă în coadă și fluieră.

Nu-i adevărat, țipă Mircea. Capra nu fluieră. Numai trenul fluieră iar eu îs tren și sirenă de vapor și fabrică de tăiat lemne pentru făcut scînduri de brad."[7]

*

Și uite că stau și acum, alături de Rafael, întrebându-mă câți oameni pot să locuiască în inima unui copil? Or toți cei care, numiți sau nu în cărțile mele cu nume și prenume sau porecle, toți aceștia refuză și acum să iasă din pupa copilăriei indiferent de cât zbor li s-ar promite.

Da, copilăria e un bibelou gingaș ascuns în talașul amintirilor.

Alături de ex-tecucenii Emil Coșeru și Emil Gnatenco la Ex Libris Octav Păuneț, Aurica Ichim, Corneliu Dorneanu, Dana Coșeru.

3. JURNAL

Uite, dragă Domnule Prieten, nostalgia e o stare care impune prezenţa medicului. Bovarismul acţional, bovarismul instituţional, forme subtile ale refuzului acceptării provocărilor vieţii sunt din nefericire disipate larg în societate. Sunt indirect cultivate de aşa zisa clasă politică a societăţii în trucaje de monologuri neroniene.

Am multe dureri. Căutări de ei şi de mine.

La Nicoreşti, ultima oară, m-am dus în cimitir să aprind o lumânare la mormintele bunicilor Iorgu şi Maria. E un cimitir de-o palmă şi biserica la fel. Şi am umblat, că ştiam locul, şi am umblat şi nu am găsit mormintele, că nu mai erau cruci. Şi am înţeles că mormintele sunt în mine şi eu însumi sunt lumânarea, singura lumânare a amintirii lor. Umbra lor de cer pe pământ.

Eu am plecat din Nicoreşti, un fel de a spune, la 4 ani. Vârstă tehuie în aduceri aminte. Şi totuşi, de câte ori revin, aud vioara din Sârbi a domnului Cici, revăd stropii de speranţă ai Cişmelii Mari a lui Bălan, caii bunului Vasile Trofin...

Iar din toate, cotropitoare, revine porunca blajină a bunicului Iorgu de a culege în genunchi boabele de băbească din ţărână, după prima cădere de brumă. Atunci şi numai atunci, după cădere, strugurii înalţă împărăţia vinului.

Nu ţi se pare că până şi vinul miroase a parabolă?

Deşi, călcătură de şarpe, timpul ne muşcă la fiecare trecere de an, deşi rugina se încuibă tot mai adânc sub ostreţele trupului şi în toate cele, continuăm să greşim frumos în întoarcerile noastre către datini, orgoliul de orăşeni cumpăraţi aplecându-ne dinaintea vieţuitorilor dintre luturi nedeslipiţi de coaja casei strămoşeşti, de cântec şi descântec, de semn, însemn şi blestem, de respiraţia încă fragedă a veşniciei.

Iorgu şi Maria au pus, la timpul lor, de-a dreapta şi de-a stânga porţii nuci. Să aibă strajă de intrare şi temei de legat căpăstrul.

Urmaşii lor, la margine de sat târgoveţ, au pus izmă şi Mâna Maicii Domnului şi, de acoperiş, peri. Să aibă amintire, că aşa-i aroma, până ar usca-o gerul Bobotezei.

Mie mi-a rămas doar umbra uscată a timpului şi vântul de care să-mi leg închipuirile.

Săraci mai ajungem urcând etajele civilizaţiei. Săraci şi, parcă, tot mai singuri.

*

Tu nu ai de unde să ştii, că n-ai pus sub creştet perină de iarbă uscată şi floare măcinată de amintiri. N-ai cum. Din apa aia cursă de lacrimă din ochiul de verde al pădurii de sus ieşea rogoz retezat de cânepă răsfoită de chişcari. Ce-or fi citit ei acolo, doar bunul Dumnezeu şi nebuna aia de lega oasele să fi ştiut. Nebuna era bunică-mea, Maria, ţie-or Sfinţii Vindecători în Farmacia Raiului.

Veneau şătrarii de sub pieptul Caucazului să le aşeze, după cuviinţă, mersul şi spinarea şi norocul. Umpleau golul curţii, ceardacul, urechile satului şi amintirile de mai târziu. Căruţele îşi alungeau neodihna, umbre trase spre poartă de mulţimea câinilor ăia negrii, cu ochii murdăriţi de albastrul desenului scoarţelor umblătoare prin lume.

Urma trecerii lor, un schelălăit, un animal pierzându-şi identitatea, albastrul libertăţii dintâi.

Şi nu dura mult şi ori că dispărea, ori că se înşuruba cu botul în praf, sfredel răsucit în moarte.

Te rupea apa de rece până sub genunchi, că mai adâncă nu părea să fie. Părelnic. Şarpele adâncului rupea din timp în timp vieţi tinere, mistuindu-le după un calendar necunoscut.

Întâmplările zideau coşmaruri, amestecând oamenii şi închipuirile, resturi nedigerate ale propriilor coşmaruri. Iar pârâul continua să lege şi să deslege destinele.

Ei bine, de aici, de la pârâu încolo începea să crească plumbul ulciorului şi al oalei de lut şi aburul mălaiului bătătorit mereu de la stânga spre dreapta şi nicidecum altminteri. Şi soarele tot de la stânga la dreapta abureşte lumina şi galbenul nopţii şi floarea de o mie de bumbi la fel. Pricepi?

Acolo sus, pe cocoaşa lutului, Bătrânul număra în fire de tutun mulţimea brazdelor trase. Era mult tutun.

Boii rezemau genunchii de umbra veştedă a nucului, roiţi de tăuni, de fluturi.

Încă puţin şi s-ar fi ridicat pe miriade de aripi la Cer.

Va urma

Note:

1. În amintirea părinților Steluța și Constantin
2. Argea, comuna Ploscuțeni, Vrancea.
3. Ex-primar de Tg.Ocna, Petrișor, fratele mai mare, a reușit să revadă locurile copilăriei, mai multe sate din jurul Ismailului. Există fotografii dar pelicula emoțională nu poate fi vizibilă oricui.
4. Pătrașcu Constantin, patronul familiei, Puiu, Cornel, Mircea Pătrașcu. Se adaugă de-alde Volanschi: Puiu și Duțu, apoi Mircea Țurcanu și mulți alții de pe fosta stradă Dobrogeanu Gherea din Tecuci. A mai fost pentru un timp și Eugen Cocindău de pe Uzinei.
5. Aurel Brumă, *Ceata lui Papuc*, Iași, Editura Junimea, 1975. Redactor: Ada Fărtăiș. Ilustrații: Radu Ceontea.
6. Emil Coșeru, Regalitatea Actorului, pp.135-146 în vol. *Mărturisitorii*, Iași, Editura Performantica, 2015.
7. Aurel Brumă, *Ceata lui Papuc*, Iași, Editura Junimea, 1975. Redactor: Ada Fărtăiș. Ilustrații: Radu Ceontea.

Natură moartă

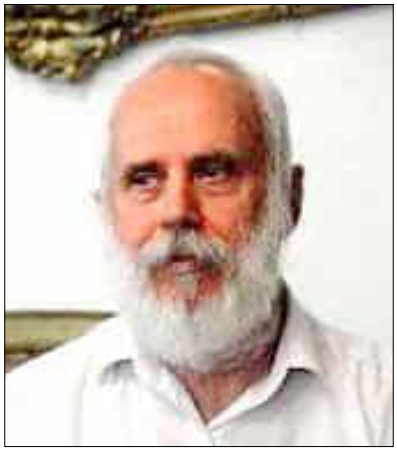
PROZĂ. JURNALUL, CULISELE UNEI VIEȚI. LECTURI DĂRUITE NEPOȚILOR

PASAGER CLANDESTIN ÎN ACCELERATUL 502 – C.S.G.

► **Victoria HUIBAN**

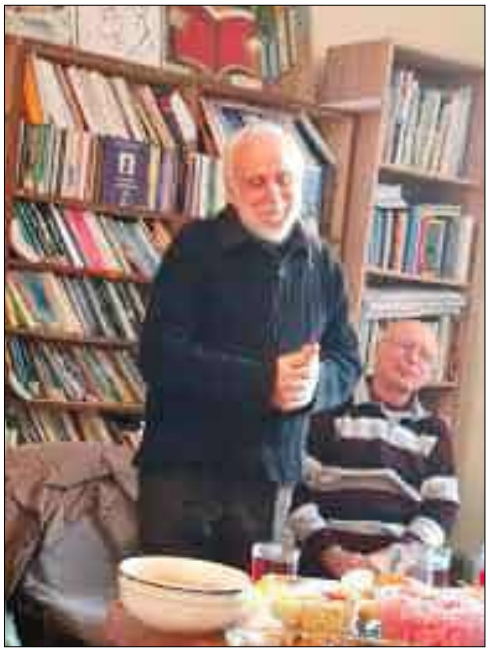
Dacă am concepe viața ca o scriitură complicată, în care se interferează destine, întâmplări, emoții, căutări și rătăciri, confesiuni și lecturi, am înțelege, poate, mai bine în ce măsură suntem tributari influențelor exterioare, în ce măsură ne modelează destinul și ne deschid nesfârșite perspective. Poate și în acest sens poate fi interpretată afirmația lui Nicolae Balotă, din prefața la **Istoria romanului modern**, a lui Albérès: *nu suntem îndeajuns*, de aceea, o adevărată *antropofagie spirituală* ne mistuie ființa, *înghițim vieți străine*, astfel încât viața noastră se îmbogățește infinit. Chiar dacă această mărturisire-pledoarie vizează, mai ales, romanul, orice lectură ar putea avea un impact, mai mult sau mai puțin evident, asupra noastră. Astfel, la granița dintre ficțiune și realitate, descoperim jurnalul, ca o consemnare de date, fapte, evenimente sau experiențe zilnice, din viața unei personalități. Desigur, oricine poate să scrie un jurnal, dar publicarea sa capătă sensul unei deschideri către ceilalți, ca o invitație în culisele unei vieți, care poate deveni spectacol. În acest sens, citind jurnalul domnului Cornel Simion Galben, **Acceleratul 502**, am vagul sentiment că devin pasager clandestin în această lungă călătorie. În ce măsură pare ingrat acest rol? Poate în măsura în care ajungi să devii martor al unei vieți, uneori raportându-te la aceasta cu un soi de frustrare. Căci diaristul nostru își trăiește aproape fiecare clipă în slujba culturii, asumându-și nenumărate respsonsabilități: „...am citit ultimele file ale romanului **Fata cu eșarfă verde**...“; „...am pregătit rubrica de la *Ateneu*... Spre seară, consemnări bibliografice...“; „17. Sculat la 3, am continuat lucrul la raport până la 6.30 [...] La ora 10 am pus punct și, în așteptarea unor eventuale observații, am trecut la elaborarea paginii de cultură pentru *Bacău Press*“.

Nici nu este de mirare că această muncă sisifică se cere consemnată, ca mărturie a unei vieți în slujba culturii băcăuane, iar bornele ce marchează acest lung drum sunt chiar jurnalele anterioare: **Ieșirea din lume** (2012), **Ultima sută** (2013), **Primul prag** (2014), **1000 de pași** (2016), **Zile de trecere** (2017), **Pe față și pe dos** (2018), **Sunt un fiu risipitor** (2020), **70. Pas cu pas** (2021). Ultimul jurnal publicat, **Acceleratul 502**, București, Editura U.Z.P., 2025, devine provocator chiar prin titlu, simbol al timpului care năvălește necruțător asupra ființei, amintind de ceea ce susținea Seneca: „Viaţa care ne este dată aleargă atât de iute, încât, în afara câtorva, pe ceilalţi îi părăseşte tocmai când se pregăteau să trăiască.“ Cele 502 de zile consemnate converg către împlinirea a trei sferturi de veac, clipă aniversară, dar și de popas contemplativ în labirintul existenței, deschis către un inerent asfințit. Căci, *angoasa temporalității* (Gabriel Marcel) se acutizează când te îndrepți, inevitabil, spre apus, iar timpul se grăbește din ce în ce mai mult... Prins în acest vârtej al *timpului care nu mai are răbdare*, omul simte nevoia de a păstra semnul trecătoarelor clipe, *însemnându-le pe răboj*. Dacă nevoia de confesiune își are izvorul într-o profundă vocație religioasă, ca o fațetă inerentă a credinței, prin jurnal, ea capătă sensul unei tentative de înfruntare a timpului care ne risipește ființa, o formă de rezistență în fața acelei conștiințe a aneantizării, care ne dă gustul amar al disperării. Consemnând momentele trecătoare, omul are iluzia că poate opri timpul, păstrând

vestigiile trecutului în sanctuarul unui jurnal, care, publicat, devine mărturie a unei vieți, atât pentru sine, cât și pentru ceilalți.

Mărturia unei vieți puse în slujba culturii nu conține, însă, doar date exterioare, studii critice, note biografice, referințe bibliografice, articole, migăloase corecturi, dar și vizionări de filme („m-am delectat cu câteva filme..."), momente de revoltă („Nu mai vreau să privesc în urmă"), tensiuni în familie („Maria și-a reactivat starea de depresie și acum bocește, neînțelegând de ce s-a ajuns aici"), dezamăgiri otrăvite, surse de confruntare cu sine („Ghinionist de serviciu sau alt semn de la Dumnezeu că trebuie să mă smeresc?"). Se pare că, deși are conștiința smereniei și bogata experiență a dezamăgirilor de tot soiul, diaristul se mai lasă, încă, otrăvit de frustrări. Și totuși, acel motto care prefațează cartea, aparținându-i lui Franz Kafka, pune în evidență tocmai acel dizolvant complex al inutilității, emblematic pentru literatura absurdului: *„Dacă aș fi un străin, cineva care să mă observe pe mine însumi și cursul vieții mele, ar trebui să spun că toate ar trebui să se termine în inutilitate, au să se consume într-o îndoială neîncetată, creatoare doar în ce privește chinurile întoarse împotriva mea însumi. Ca părtaș, mai sper încă."* Acest motto devine, evident, o cheie de lectură, un fel de reflex al unui adevăr mărturisit prin afinitatea cu conștiința tragică a unui scriitor care a zguduit din temelii convențiile literaturii timpului său. Iar această dedublare, scriitor/ protagonist, pare inerentă oricărei scrieri. Cu atât mai mult, lectura unui jurnal pare să devină un act clandestin, căci devii

părtaș sau martor al acelei vieți. Și dacă ritmul acelei vieți este alert, ai sentimentul copleșitor al risipirii de sine.

Strecurându-mă printre fantasmele care populează **Acceleratul 502**, scriitori, critici literari, redactori de reviste culturale, care trimit mesaje, solicită întrevederi, cer dreptul la replică, am impresia că pasagerul principal, autorizat, uneori, chiar conductor, trebuie să se multiplice la nesfârșit, săvârșind feluritele ritualuri inerente rolurilor asumate cu un curaj donquijotesc, aș îndrăzni să spun eu, din postura clandestină a unui pasager obișnuit, în ultimul timp, să circule doar cu *Personalul*. Cu atât mai mult, pentru mine, pare copleșitoare lupta de zi cu zi: mii de pagini de reviste verificate pentru a nota orice însemnare despre oamenii de cultură băcăuani, romane și poezii citite din postura cronicarului literar, studii, articole și cronici literare scrise în ritmul impus de publicarea lor iminentă. Scurte momente de răgaz (un turneu de tenis, ale cărui rezultate sunt consemnate riguros, un meci de fotbal, vizionarea unui film, întruniri de familie) devin doar staționări de o clipă, în vârtejul acestei călătorii, în care noapte și zi par să se confunde, să-și piardă rostul, subminat de otrava insomniei: *cea mai chinuită noapte*; *mă chinui să dorm*; *din ce în ce mai greu cu nopțile mele; încă o noapte dată peste cap; noapte aiurea; altă noapte cu năbădăi; noapte albă; noapte zbuciumată; noapte dezastruoasă; trezit iar la ore înnebunitoare*. În aceste zbateri nesfârșite, cu atât mai prețioase devin clipele consacrate dialogului lăuntric cu divinitatea, fie prin ritualurile bisericești, fie prin lecturile *duhovnicești*, din care reține acele citate menite să-i lumineze calea, neuitând să se mustre aspru, când crede că dă *satisfacție vrăjmașului*.

Ritmul acestei călătorii, pe alocuri, monoton, prin repetarea acelorași veșnice responsabilități, se diversifică, uneori, prin note de inedit – evenimente culturale, sărbători ale cărții, la care este nelipsit, consemnând, cu un profund simț al naturaleții, impresiile sale: stridența unui cabotin cu veleități de primadonă, dar și măiestria unui cunoscut critic literar, care improvizează roluri cu talentul unui adevărat actor.

Peregrinările continuă, marcate de acele spații care devin simbolice pentru omul dedicat culturii: Biblioteca Județeană, redacția Ateneu, Casa Bacovia, Centrul „G. Apostu", Filiala Bacău a Uniunii Scriitorilor, biserică. Și, totuși, el are senzația irosirii timpului: *lâncezesc*; *altă zi ratată în parte; o duminică la fel de anostă; azi nu*

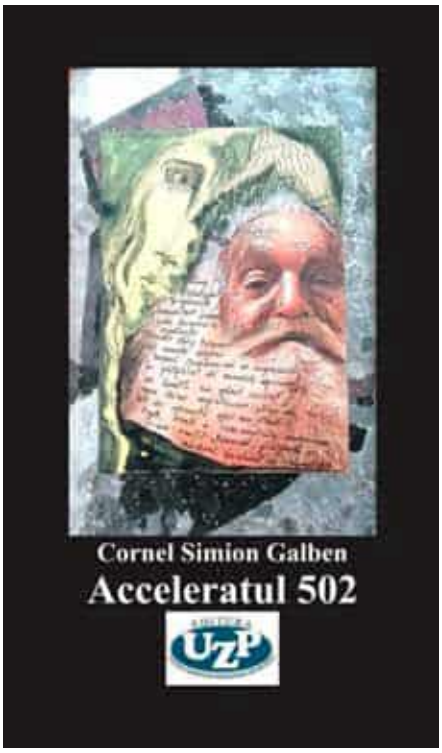
s-au legat deloc lucrurile; bâjbâiala de luni; încă o săptămână dusă, în parte, pe apa sâmbetei; debut de zi aiurea, irosit apoi cu flecuștețe; zi moartă; sâmbătă bramburită; duminică de coșmar. Poate aceste zbateri lăuntrice au, ca sursă, un fel de ambiție a perfecțiunii, care erodează orice mulțumire de sine sau poate că idealurile unui om, care și-a consacrat viața artei, s-au izbit de realitatea necruțătoare, căpătând inconsistența iluziilor, sub lumina rece a lucidității. Și, sub bisturiul acestei lucidități, operând trupul de fum al iluziilor, descoperim, din nou, conștiința dizolvantă a inutilității: „De vină e poate starea continuă de oboseală, dar și senzația de inutilitate a unui demers ce nu cred să mai intereseze pe cineva.“ (p. 65) Cu atât mai mult trebuie apreciat avântul donquijotesc în slujba culturii, cu cât este secondat, aproape mereu, de sentimentul zădărniciei.

Însă cenușiul existenței poate fi învins de culorile inocenței, ale copilăriei, cu zâmbetele și lacrimile ei, dăruite bunicului Cornel Galben de către nepoatele sale, cele mai iubite și prețuite pasagere invitate în Acceleratul 502, Teo și Sofy. Dorința de a le proteja, duioșia sentimentelor apar și în transpunere onirică, prin înfruntarea crocodilului, ca să salveze o fetiță. Dar aceste momente de evadare din scenariul monoton al responsabilităților culturale sunt rare, fiind chiar adumbrite, adesea, de responsabilități familiale: „Va trebui să mă implic mai mult, întrucât e greu să trăiască trei persoane dintr-un singur salariu.“

Sacerdotul nostru se și revoltă uneori, cu scăpărări de ironie: „Scârțarii cu lefuri de nababi nu doresc decât cifre, nefăcând nicio diferență între o instituție de cultură și una economică.“ (p. 118); „La fel de hilară e și operația frunza, adunată dintre copaci, deși era de-acum în stare de putrefacție. Până la primăvară ar fi fost îngrășământ, cum a orânduit bunul Dumnezeu. Dar ce să știe cretinii?“ (p. 204) sau cu reflexele întunecate ale dezamăgirii: „M-a apucat o jale cumplită, de nu am mai fost în stare de nimic până seara“ (p. 126); „...Uniunea Scriitorilor n-a mișcat un deget“ (p. 127); „Cătrănit încă de dimineață, întrucât au pus controlul periodic tocmai azi, când e Schimbarea la Față!“ (p. 135); „Lecturile mele oricum sunt aleatorii și mă mir că încă le mai fac, la cât de dezamăgit sunt de tot și de toate.“ (p. 186). Necontenitele căutări aduc, totuși, și satisfacții, ca, de pildă, regăsirea celor două poezii din manuscrisele tinereții, pe care le inserează în jurnal: **Bacoviană** și **Clepsidră**, ultima dintre ele fiind în consonanță cu viziunea simbolică a jurnalului ca un tren iluzoriu, care se îndreaptă, parcă, spre nicăieri: *cuvintele sunt cântec fără octave/ un tren ca o fantomă, nu poți să-l mai prinzi.../// Un călător de-am fost, mă știe a preface/* [...]*voi arde în clepsidră clipele sărace.* Această *ardere de clipe* privează omul de răgazul contemplării, astfel încât călătorul nostru arareori pare să se lase impresionat, devenind expresiv în discurs: *amenințarea unei furtuni ce se anunța teribilă, dar calmată misterios de sunetele clopotelor*; *cerul a plâns însă cu lacrimi amare; cerul e tot mai mohorât și, odată cu el, la fel sunt și eu.* Rezonanțe expresive descoperim și în mesajele transmise sărbătoritului de scriitori, redactori de reviste, prieteni, consemnate cu bucuria celui care se simte prețuit, pentru a fi învesnicite și, de ce nu, spre a intra în formula magică a împlinirii: „*Să-ți fie Inima, ca și până acum, o seducătoare poveste doldora de altruism! Să-ți fie Viața curtată de bucurii și de frumusețe*!“ (p. 216)

În ecoul acestor minunate urări, la care mă raliez pe deplin, îmi închei și eu această călătorie, ca pasager mai mult sau mai puțin clandestin, cu speranța că și alții vor prinde *Acceleratul 502,* care va zbura spre zări neștiute, mult după ce fantasmele care l-au populat cândva se vor fi risipit din lumea din care au fost desprinse...

* Cornel Simion Galben, **Acceleratul 502**, jurnal, București, Editura U.Z.P., 2025

INCURSIUNI ÎNTR-UN UNIVERS AFORISTIC

„DALTA CARE LOVEŞTE ÎN PIATRA INIMII”

– Selecţiuni din volumul „Ars Aphoristica” –

► **Ionuţ CARAGEA**

Suferința este singurul chirurg care poate înlătura cataracta ochiului lăuntric.

*

Omul cu adevărat frumos înflorește la bătrânețe, fiecare rid fiind petala înțelepciunii sale.

*

Aforismul este dalta care lovește piatra inimii, până când pasărea din interior începe să cânte tăcerea.

*

Un singur Om a trecut de pânzele albe, fiind mai pur decât ele. Iar pânzele, în semn de respect, i-au memorat chipul.

*

Poetul nu oprește hemoragia timpului, dar preschimbă sângele în cerneală.

*

Pentru mine, toate durerile sunt flori căzute din cer. Iar poezia, un parfum pe care-l creez din petalele lor.

*

Până la marea fericire trebuie să schimbi mii de trenuri. Fiecare tren este un vis, fiecare zi este o sală de așteptare.

*

Rugăciunea unui copil – un zmeu de hârtie trimis să verifice dacă mai locuiește CINEVA deasupra norilor.

*

Fiul a descins din Treime. Mama a învățat veșnicia să meargă.

*

Crucile nu sunt decât niște pansamente pe fața pământului.

*

Muzica sferelor nu există fără scrâșnetul articulațiilor noastre.

*

Omul este o scânteie prinsă între două umbre: umbra celui ce este și umbra celui care-a fost cândva.

*

Sufletul meu este o bicicletă cu două roți: inima și creierul. Cândva a avut și două roți ajutătoare: mama și tata.

*

Dumnezeu nu-și trage niciodată sufletul, îl oferă necontenit.

*

Toate visele lumii pot încăpea într-o lacrimă.

*

Paradisul există și pe pământ. E spațiul intim dintre palmele rugăciunii.

*

Suferința e nervul prin care Absolutul își cutreieră Visul.

*

Editura ASLRQ din Montréal anunță apariția noului volum „Ars Aphoristica”, semnat de Ionuț Caragea. Publicată sub atenta îngrijire a tehnoredactorului Amalia Achard, redactor-șef adjunct al Editurii ASLRQ, această lucrare reprezintă o amplă incursiune în universul aforistic al autorului, care semnează, totodată, și ilustrațiile copertei.

Volumul, însumând 210 pagini, este structurat în două părți complementare. Prima, „Piruete pe tăișul bisturiului”, constituie o antologie de 721 de citate și aforisme poetice scrise de-a lungul ultimelor două decenii, organizate în 14

capitole și prefațate de Angela Furtună. Cea de-a doua parte, „Obsesia rănii", cuprinde 971 de citate și aforisme poetice noi, distribuite în 12 capitole și însoțite de o prefață semnată de Constantin Dram.

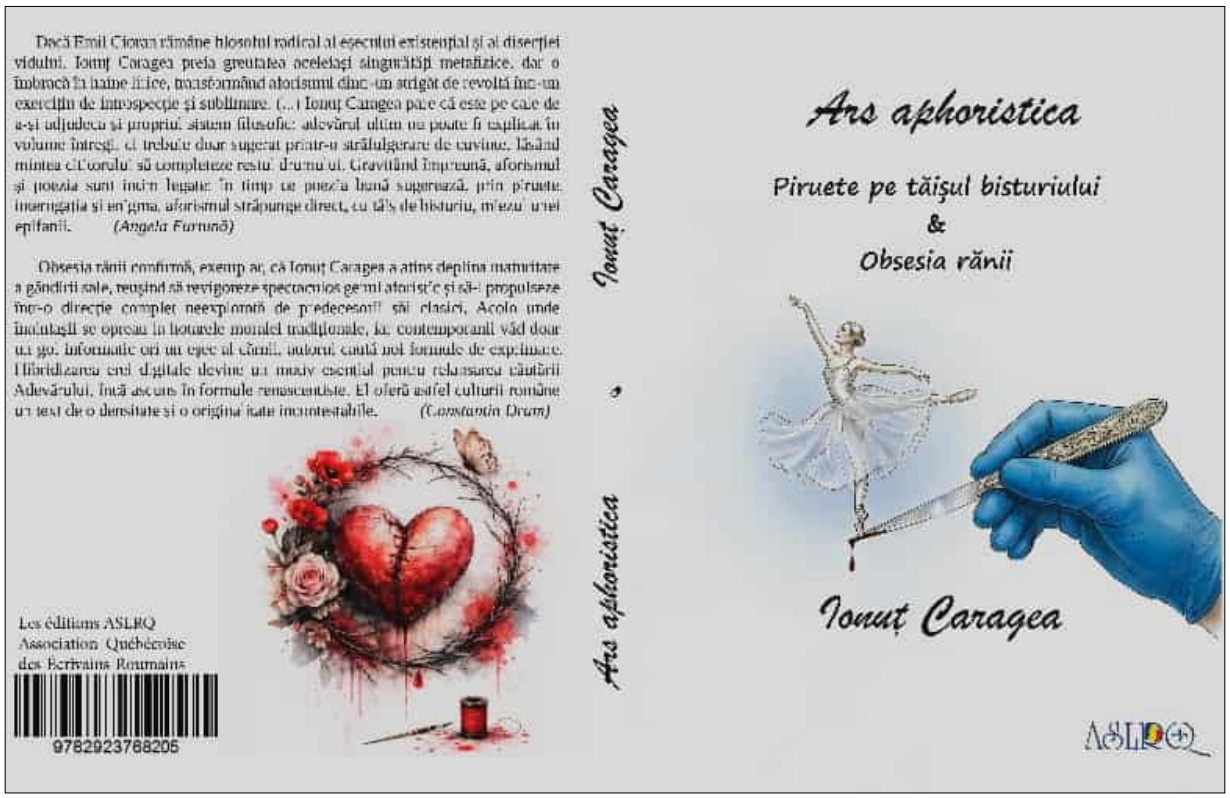
Reviste care au publicat o parte din cugetările care se regăsesc în volumul *Ars aphoristica*: România literară, Neuma, Nord literar, Mișcarea literară, Steaua, Feed Back, Discobolul, Familia, Dilema veche, Vatra veche, Constelații diamantine, Observatorul din Toronto, Luceafărul din Botoșani, Răsunetul cultural, Impact, Tecuciul literar - artistic, Antologia Festivalului Internațional al Aforismului de la Tecuci, Actualitatea literară, Caiete Silvane, Acolada, Ateneu, Boema, Caietele Columna, Poezia, Dunărea de Jos, Ex Ponto, Extemporal liric, Revista Nouă, Spații culturale ş.a.

Aprecieri critice consemnate la publicarea volumelor:

„Dacă Emil Cioran rămâne filosoful radical al eșecului existențial și al disecției vidului, Ionuț Caragea preia greutatea aceleiași singurătăți metafizice, dar o îmbracă în haine lirice, transformând aforismul dintr-un strigăt de revoltă într-un exercițiu de introspecție și sublimare. (...) Ionuț Caragea pare că este pe cale de a-și adjudeca și propriul sistem filosofic: adevărul ultim nu poate fi explicat în volume întregi, ci trebuie doar sugerat printr-o străfulgerare de cuvinte, lăsând mintea cititorului să completeze restul drumului. Gravitând împreună, aforismul și poezia sunt intim legate: în timp ce poezia bună sugerează, prin piruete, interogația și enigma, aforismul străpunge direct, cu tăiș de bisturiu, miezul unei epifanii." (Angela Furtună)

„Obsesia rănii confirmă, exemplar, că Ionuț Caragea a atins deplina maturitate a gândirii sale, reușind să revigoreze spectaculos genul aforistic și să-l propulseze într-o direcție complet neexplorată de predecesorii săi clasici. Acolo unde înaintașii se opreau la hotarele moralei tradiționale, iar contemporanii văd doar un gol informatic ori un eșec al cărnii, autorul caută noi formule de exprimare. Hibridizarea erei digitale devine un motiv esențial pentru relansarea căutării Adevărului, încă ascuns în formule renascentiste. El oferă astfel culturii române un text de o densitate și o originalitate incontestabile." (Constantin Dram)

* (Mai multe informații despre volumul Ars Aphoristica și fotografii pe site-ul oficial: https://ionutcaragea.ro/citate_files/romana_files/IonutCarageaArsAphoristica.html)

INTERVIU FĂRĂ ZGOMOTE DE FOND...

„Sunt un tânăr încântat de minunile mirării.
Existenţa mea, ca poet, se află undeva între
Dumnezeu şi oameni." (Paul Blaj)

► **Tănase DĂNĂILĂ**

► **Paul Blaj**

Motto: *Poezia e umbra vieţii trăite*
ascunsă în frumuseţi grăite
(Tudor Arghezi)

Poetul - *Un donator de sânge*
la spitalul cuvintelor
(Lucian Blaga)

„Eu sunt cel ce voi fi" spune la ceasul confesiunilor, tânărul plin de mister, poetul Paul Blaj. Când cu ceva timp în urmă l-am definit ca fiind nu doar poet, ci însuşi poezia sa „şi la chip şi la suflet şi în manifestare", era doar o intuiţie. Acum, când impresiile s-au decantat, a devenit o certitudine.

A fi generos în apreciere cu poetul Paul Blaj înseamnă a-i produce un disconfort intim şi a-i aduce un prejudiciu de imagine. Cuvintele spuse fără o temeinică motivaţie devin insignifiante. Despre el este suficient să spui exact cum este, important fiind să îi poţi surprinde personalitatea şi să îl încadrezi în perimetrul unei imagini cât mai apropiată de adevăr.

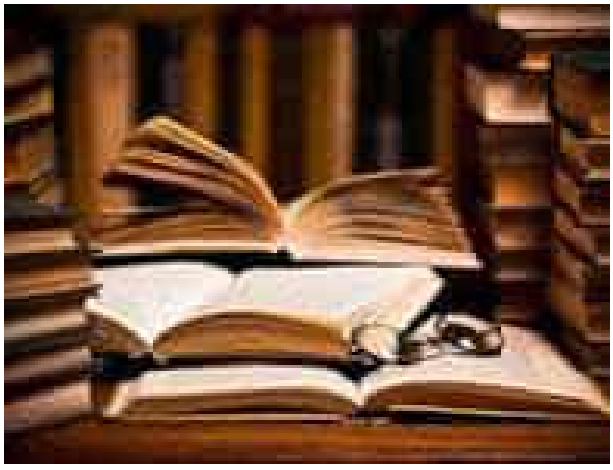
Dialogul cu poetul Paul Blaj este nu numai o terapie pentru suflet, dar se poate transforma într-un adevărat spectacol spiritual. Despre timpul petrecut cu el nu poţi spune că ai existat, ci că ai trăit. Te plimbă prin lumea marii literaturi universale, revărsând peste tine, în cascadă, poezie şi sclipiri din gândirea spiritelor luminate, introducându-te într-o stare cu totul specială, care îţi va rămâne pentru multă vreme în sipetul memoriei.

Şi e normal să fie aşa de vreme ce a crescut într-un mediu de puritate morală, părinţii săi, intelectuali autentici, fiindu-i primii şi adevăraţii prieteni, iar el luminându-şi stările la flacăra înaltei şcoli a poeziei.

Despre confraţii săi scriitori vorbeşte cu pasiune, alegându-şi cu grijă cuvintele, iar despre distinsa Doamnă a poeziei noastre, Constanţa Buzea, care se pare că i-a fost primul său mentor, vorbeşte ca despre mama sa: cu iubire.

Privindu-i dulcele travaliu al creaţiei, nu găsim cuvinte mai potrivite decât cele ale lui Jules Renard, care au fost scrise parcă anume pentru el: „Trebuie să fii nu cel dintâi, ci unicul".

Vă invităm, dragi cititori, să vă delectaţi cu gândurile fosforescente ale unui tânăr poet, care, citându-l pe Sandor Petofi, „vrea să treacă prin viaţă, nu doar să se strecoare".

Tănase Dănăilă: Pentru ca dialogul nostru să fie cât mai deschis, eliberat de corsetul protocolar, îţi propun să folosim forma de adresare la persoana a doua singular, aşa cum o facem şi în relaţia personală, precum şi în relaţia cu Dumnezeu. Acum, pentru că te afli sub lupă, am să îţi adresez celebra întrebare inchizitorială: Cine eşti dumneata, domnule Paul Blaj?

***Paul Blaj*:** Dragă Tase, îţi mulţumesc pentru modul plăcut de tortură, fiindcă aşa îmi cade această întrebare a ta. Jose Saramago, dezvăluit mie de prietenul A. G. Secară, scria la un moment dat: „**În adâncul nostru este ceva**

care n-are nume, acest ceva suntem." Şi mai spunea un om mai deştept decât noi (Spinoza), contrazicându-l oarecum pe Jose: „**De bună seamă că cele mai multe erori constau numai în aceea că nu denumim corect lucrurile"**. Dacă ar fi să prospiciem un răspuns, ţi-aş spune că eu sunt cel ce voi fi. Deloc ambiguu şi pompos. Pentru unii cititori poate ar părea că îi contrazic pe cei doi citaţi înainte. Însă nu! Pentru că, fiind în prezent o enigmă pentru cei ce nu mă cunosc, mă definesc clar ca acel pe care ei îl vor cunoaşte mai târziu. Printre care şi un tânăr încântat de minunile mirării.

T.D.: Când ţi-am propus acest interviu am avut sentimentul că l-ai acceptat din jenă, doar pentru că firea ta delicată nu ştie să refuze. Ştiu că eşti de o discreţie evidentă, că nu îţi place zgomotul în jurul tău, dar într-atât încât să consideri o invitaţie la destăinuire ca pe un atentat la intimitate?

P.B.: Ai dreptate Tase, am avut acel sentiment de jenă, întrucât sunt tânăr, aceasta fiind cea mai mare vină a mea. Şi poţi să mă crezi pe cuvânt, pentru că şi Philip Sidney a scris la un moment dat că: „**În ceea ce-l priveşte pe poet, el nu susţine nimic şi de aceea nu minte niciodată"**. Observi autoironia şi îmi place că zâmbeşti.

T.D.: Eşti, cred, cel mai tânăr membru al Uniunii Scriitorilor din filiala Bacău, unde ai fost primit cu deschidere şi girat de nume sonore ale literaturii. Ai sentimentul că ai descălecat de pe un cal alb pe această câmpie a cuvintelor scrise, sau conştientizezi o responsabilitate care te determină la o nouă atitudine în faţa foii de scris?

P.B.: Calitatea de scriitor, conferită de oameni avizaţi, mă obligă la atitudini livreşti corespunzătoare. Prietenia lor aşijderea. Însă, din liceu am realizat adevărul spuselor lui T. S. Eliot referitor la ceea ce scriu eu: „**Existenţa poemului se află undeva între scriitor şi cititor**." Existenţa mea, ca poet, se află undeva între Dumnezeu şi oameni. Astfel, deşi îmi place să călăresc, nu o fac atunci când scriu, bineînţeles.

T.D.: „Nimeni nu ştie mai bine/ ca mine/ lătra înspre lanţuri…" Îmi imaginez că dacă acest strigăt interior ar fi rostit într-o piaţă, în public, ar zgudui auditoriul. De unde această stare revărsată atât de tranşant? Ai avut prilejul să simţi strânsoarea lanţurilor asupra spiritului tău?

P.B.: Am să îţi răspund prin gura unui scriitor şi îţi voi spune doar iniţialele lui, deşi sunt sigur că ştii la cine mă refer: „**Mergi până la capătul greşelilor tale, cel puţin al unora din ele, ca să le poţi cunoaşte cum trebuie tipul. Altminteri, oprindu-te la jumătatea drumului, vei merge mereu, mereu orbeşte, reluând de la un capăt la altul al vieţii acelaşi fel de greşeli, pe care unii le vor numi <destinul> tău**." H. M. Iată un tip de cunoaştere „tranşant".

T.D.: Facem parte din generaţii aflate la polul opus şi îţi propun un joc de imaginaţie. Să zicem că viaţa este un râu ce se revarsă învolburat. Eu mă aflu în aval, unde apa este tulbure pentru că a adunat în cale şi lucruri neplăcute. Cum se vede generaţia mea, literar vorbind şi nu numai, privită din amonte, de la izvoare, unde apa este limpede?

P.B.: Cine este în aval a trecut obligatoriu prin amonte. Reversul aserţiunii mele nu este plauzibil. Ceea ce întrezăresc, intrând în alegoria ta, este faptul că tot acolo ne vărsăm toţi. Însă, lăsând-o la o parte, respectul pentru experienţă şi deschiderea de drumuri sunt insurmontabile.

T.D.: Cordialitatea este un gest de civilizaţie, însă nu exclude polemica. De aceea doresc să te provoc. Eu susţin că scrisul generaţiei tale este mai inteligent aşezat în pagină, mai nuanţat în idei interesante, dar mai tehnicizat, mai lipsit de emoţie şi fior estetic. Şi asta pentru că trăieşte pe fugă prieteniile, iubirile, sensibilităţile, vibraţiile la frumosul cotidian. Ultimele au încetat să mai fie stări de viaţă fireşti şi au devenit manifestări blitz, care au modificat-o structural. Te rog să îţi aperi generaţia şi să mă contrazici cu argumente.

P.B: Alina Livia Lazăr, A. G. Secară, Dinu Virgil, Violeta Savu, Dan Vâţă, Florentina Florin, Fabius Mohorea, Bianca Goean, Alex Boguş, Adina Hulubaş, Dorin Cozan, Ioana Bogdan, Vasile Munteanu, Ionuţ Petică, Gelu Vlaşin, Răzvan Ţupa, Ionuţ Caragea… ş. a. m. d. Şi mai sunt argumente. Există după fracturism şi postmodernism destulă opulenţă, cu tipare bine înfipte în senzorial. Chiar în „fiorul estetic". Nu putem fi catalogaţi ca generaţie după un Marius Ianuş, ci după Cristian Bădiliţă, părerea mea.

T.D.: „nu cred în munţii fără verticală/ care aruncă vorbe din olimp/ înguşti sub frunte, lăbărţaţi în timp/ privirea tânără uşor înşeală/ nu cred în munţii care au zăbală…" Am citat aceste versuri care îţi aparţin, ca pretext pentru o întrebare. Ce ai face dacă, printr-o absurdă ipoteză, ţi s-ar pune zăbale. Le-ai accepta gustul, aşa cum au făcut-o generaţii ale istoriei sau, tranşant, cum te cred, ai „muşca" din ele?

P.B.: Foarte aleasă această întrebare, şi cred că mă vei înţelege, dragă Tase. Tatăl meu a refuzat colaborarea cu securitatea în condiţii mult mai grele ca acum. Iar eu moştenesc ceva din felul lui de a fi. Pe de altă parte, privesc lucrurile precum Nabokov, iată: „**Trebuie să se înţeleagă că în problemele de şah competiţia nu are loc între alb şi negru, ci între persoana care compune problema şi persoana prezumptivă care o rezolvă (la fel cum într-o operă de ficţiune de prima mână adevăratul conflict nu este între personaje, ci între autor şi lume)…"** Şi vine, retorică, întrebarea mea: cine să-mi pună zăbală şi de ce? Observi că zâmbesc.

T.D.: Prin însăşi culoarea sa, foaia scrisă impune respect. Eşti de acord că ea nu trebuie întinată, abuzându-se de libertatea de exprimare, cu refulări nepotrivite, ci doar cu idei şi cuvinte care zidesc? Sunt eu un retrograd când spun că am unele cărţi ale generaţiei tale pe care le ţin în spatele rafturilor pentru a nu fi citite de firile mai delicate şi mai pudice, ba aş spune că mă jenez să le citesc şi singur, deşi sunt cu pretenţii de opere literare, unele chiar premiate?

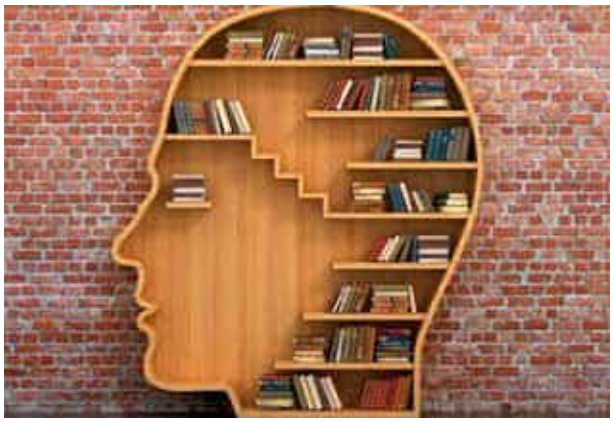
P.B.: Aici, dragă Tase, pot să spun că am fost întotdeauna de partea eufemismului. Cred însă că ai cărţi dosite şi din generaţia ta, după cum bine ştii, premiate şi scrise *de autori cunoscuţi, cu nume în literatura noastră actuală. Nu este cazul să dau exemple.*

T.D.: Ai un scris cu profunde accente de originalitate, cu un colorat şi novator stil lexical, însă mi se pare că vrei să îl cifrezi oarecum. Ascunzi prea mult mesajul în spatele cuvintelor. Faci asta dintr-un orgoliu personal, pentru că nu vrei să te destăinui liric oricui, sau crezi că acesta este scrisul viitorului?

P.B.: Uite un răspuns al lui Cioran pe care îl „cunoşti" şi tu, dragă Tase, încă din tinereţile tale: „**Dacă unei opere i se atribuie un sens univoc, ea va fi condamnată fără apel; despuiată de haloul de nedeterminare şi ambiguitate care-i flatează şi-i înmulţeşte glosatorii, ea se va nărui în mizeriile transparenţei şi, încetând să mai deruteze, va risca dezonoarea rezervată evidenţelor […] opera e pierdută de îndată ce-i permite comentatorului să ştie la ce nivel al realului o poate situa şi cărei lumi îi este ecou."**

T.D.: Legat de această întrebare, crezi că poezia trebuie să vină spre cititor sau cititorul este obligat să urce la înţelesul ei? Spun asta nu în sensul că poezia trebuie să facă anumite compromisuri valorice, ci în sensul de a face cu mâna cititorului, oarecum distanţat de stările lirice.

P.B.: Am să îţi redau câteva versuri ale scriitoarei Constanţa Buzea: „**citeşte şi nu te speria/ că nu-nţelegi de la-nceput/ citeşte şi a doua oară/ şi-a unsprezecea oară stăruind/ şi vei simţi cum leagănul se mişcă/ în foşnetul unor azururi/ şi stăruind te vei simţi citind/ stând între omoplaţii unui înger/ cuvintele ce n-au fost scrise încă..."**

T.D.: Recentul manifest literar „Boierismul" pe care îl susţii, deşi mi s-a părut că l-ai argumentat oarecum ironic, are un iz nostalgic, ceea ce mie îmi place. Există complementaritate între ideile pe care le propune şi concepţia şi stilul tău, evident personalizat, şi ce impact crezi că va avea în lumea literară?

P.B.: Eu şi „Boierismul" avem unele tangenţe? Poate, după cum spunea Barbilian despre locusul de întâlnire al poeziei cu geometria. Susţin manifestul în anumite limite pe care le-am definit în comentariul meu prin sintagma „subscriu"!

T.D.: Trăiţi doi scriitori, tată şi fiu, în aceeaşi familie. Să nu îmi spui că sunteţi într-

un permanent consens literar, pentru că nu te cred. Vă aruncaţi petarde, fumigene – amicale desigur – unul altuia, pe care le consider necesare şi constructive?

P.B.: Afirmai că nu mă crezi. Aleg această variantă, dragă Tase! Nu mai zâmbi, eşti molipsitor!

T.D.: Cunoaşterea psihologiei cititorului este un ingredient al succesului?

P.B.: Vezi, prin întrebarea aceasta îmi formulezi o regulă, aproape. Iar eu spun ca Beaumarchais: „**Regulile, mereu regulile, acest etern loc comun al spiritelor mediocre. În ce gen s-au văzut reguli care să creeze capodopere?"**

T.D.: Cine ţi-a luminat traseul în domeniul creaţiei şi ce repere morale şi estetice ai avut? Sau eşti un ultraorgolios?

P.B.: Până acum am mai multe repere estetice, Constanţa Buzea fiind unul dintre ele. Mai apoi scriitori ca: Alexandru Lungu, Ilie Constantin, Dinu Flămând, Constantin Abăluţă, Gabriel Chifu, Marlena Braester, Paul Sân-Petru, ultimii doi fiindu-mi şi prieteni mai mari, dar apropiaţi, *şi încă mai sunt de spus, dar cine să citească…? Iar cel moral este şi al tău, Christos!*

T.D.: Crezi că opera literară trebuie să fie o oglindă a realităţii transfigurată artistic sau trebuie să traseze o direcţie?

P.B.: Opera literară, fiind „o structură de valori", R. Wellek a spus asta, cred că acel cercetător al literaturii este pus în faţa unei probleme speciale. După umila mea părere, opera literară trebuie să fie în primul rând impregnată de valoare. Astfel va îndeplini mai mult decât ambele condiţii ridicate în întrebarea ta, ce nu sunt contrare.

T.D.: Cum ţi se pare climatul cultural tecucean şi, prin extensie, climatul cultural general de astăzi?

P.B.: Dragă Tase, „climatul cultural tecucean" îmi pare favorabil tuturor concetăţenilor mei, în special noii generaţii, este preponderent activ şi plin de oameni, cu unele mici excepţii, minunaţi, care se dăruiesc scrisului. În ceea ce priveşte „climatul cultural general", permite-mi să răspund cu vocea lui Voltaire, mai apoi cu o întrebare: „**Toate genurile literare sunt bune, în afară de cele plictisitoare…"** Ai văzut scriitori plictisiţi?

*

Acesta este poetul Paul Blaj pentru care, aşa cum spunea Marcus Aurelius, „prezentul este doar un punct din timpul nesfârşit".

Să îi urmărim în continuare, cu interes sporit, evoluţia sa creatoare, pentru care nu îmi pot lua libertatea de a-i da propriile mele sfaturi, neavând această cădere, apelând din nou la cuvintele lui Marcus Aurelius: „Rămâi simplu, bun, grav, natural, prieten al dreptăţii… binevoitor, amical, hotărât să acţionezi precum se cuvine".

Atunci când ai spus că eşti „o enigmă" mi-ai citit gândul. Fii în continuare aşa, nu te dezvălui, lasă-ne nouă bucuria trudei de a te descifra, mai ales prin opera ta şi a te înţelege cu atâta putere de înţelegere de câtă suntem în stare.

Cu maturitatea ta de gândire, suntem siguri că eşti conştient de cuvintele lui A. D. Xenopol: „Ideea valorii nu poate avea înţeles dacă ea nu slujeşte de măsură pentru fapte".

Şi dacă sunt adevărate cuvintele lui Jean Cocteau, că Poezia este o minciună care spune totdeauna adevărul, minte-ne în continuare, că ne minţi frumos şi cu talent.

(Septembrie, cu ani în urmă...)

Portret Magda

CRONOLOGII SUBIECTIVE

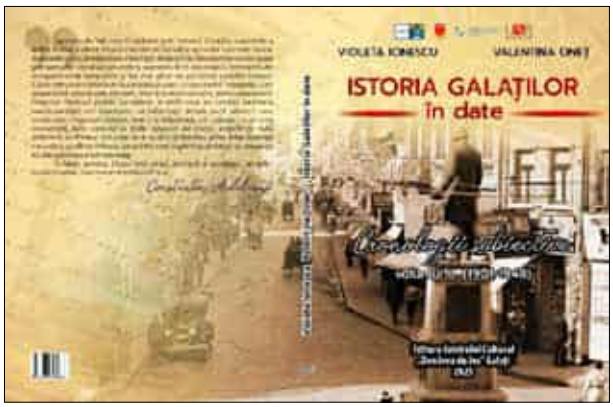
TRECUTUL TRĂIEŞTE ŞI PRIN CARTEA DE ISTORIE*

► **Ghiţă NAZARE**

Recent, sub prestigioasa semnătură a autoarelor Violeta Ionescu (cunoscută și reputată jurnalistă, autoare a mai multor cărți despre istoria orașului Galați și nu numai) și Valentina Oneț (fostă bibliotecară la Cetatea cărții „V.A. Urechia”), a văzut lumina tiparului o nouă carte-document sugestiv intitulată *Istoria Galaților în date. Cronologii subiective*, vol.II (1901-1948), carte apărută la Editura Centrului Cultural *Dunărea de Jos.* De fapt, în mod firesc, volumul al doilea al istoriei Galaților în date continuă tematica primului volum, prezentarea cronologică a evenimentelor care au marcat istoria orașului nostru în perioada 1901-1948. Și acest al doilea volum oferă cetățeanului gălățean o importantă sursă de informare, un izvor de informații pentru cercetători în domeniu, pentru profesori de istorie, pentru elevi și studenți. În context, sugerăm autoarelor să-și continue demersul, așteptând volumele III (pentru perioada 1948-1989) și IV (pentru perioada de după 1989), pentru a oferi o imagine de ansamblu a evoluției orașului Galați de la primele mențiuni documentare până la zi. Numai așa, istoricii, cercetătorii, comentatorii vor putea face considerații, analize, comparații privind evoluția orașului Galați în diferite perioade istorice.

Revenind, cele 250 de pagini ale volumului II, rezultatul consultării a peste 100 de surse bibliografice selectate de autoare (izvoare, periodice, lucrări generale, lucrări speciale etc.), evident că mai sunt și altele, oferă cititorului/cercetătorului informații privitoare la evenimentele trăite de gălățeni în perioada respectivă, la personalitățile românești și străine care au vizitat aceste meleaguri, la viața socială, economică, culturală și spirituală a orașului, la calamitățile cu care s-a confruntat urbea noastră – epidemii, cutremure, inundații etc.

Astfel, în perioada respectivă se construiesc/se inaugurează clădiri emblematice ale Galațiului: Spitalul Israelit pe strada Cojocarilor (1901), se pune piatra de temelie pentru Palatul Administrativ al orașului (1904) și pentru Palatul Poștelor, pe strada Lahovari (1906), se deschide Baia modernă de pe strada Cojocarilor (1908), are loc sfințirea Catedralei episcopale de către episcopul Nifon Niculescu (1917), se inaugurează clădirea Casei Corpului Didactic, strada Gării, nr. 35 (1939) etc. Înregistrăm, de asemenea, alte date semnificative pentru istoria orașului nostru: în aprilie 1907 ia ființă Casa de Ajutor Reciproc a Pensionarilor; 16 octombrie 1911 are loc dezvelirea primei statui din țară a poetului Mihai Eminescu, în Parcul Central; la 24 iunie 1926 se deschide oficial prima linie aeriană București-Galați-Iași-Chișinău.

Viața culturală spirituală a Galațiului cunoaște repere semnificative: la 8 septembrie 1901 este sfințită catapeteasma Capelei Palatului Episcopal al Dunării de Jos, care a funcționat ca reședință a Episcopiei până în anul 1965; în iulie 1905 încep lucrările la Catedrala Episcopală din Galați; pe 17 iunie 1912 se dezvelește statuia lui Costache Negri în mijlocul Pieței Regale; Galațiul găzduiește, anual, manifestări culturale de amploare, cum ar fi „Săptămâna cărții”, „Luna Galaților”, sunt consemnate date privind apariția mai multor publicații locale etc. Mai multe personalități românești și străine au vizitat Galațiul în această perioadă: în zilele de 27-28 aprilie 1906 vizitează Galațiul Prințul Ferdinand și Principesa Maria; George Enescu concertează

de mai multe ori în orașul nostru: 26 februarie 1915, 14 decembrie 1915, 24 mai 1918 (pentru ajutorarea copiilor orfani de război), 5-6 noiembrie 1918 și încă de 3-4 ori, ultima dată fiind în anul 1937. Învățământul înregistrează câteva date semnificative: la 1 septembrie 1901 Școala Normală de Învățători se mută în noul local din strada Brăilei, sub ministeriatul lui Spiru Haret, noul local fiind inaugurat în martie 1902; la 15 decembrie 1909, Mihail Kogălniceanu devine patronul spiritual al Liceului de Fete din oraș; la 24 aprilie 1924 se înființează Societatea „Căminul corpului didactic primar din Județul Covurlui"; în ianuarie 1934 se înființează pe strada Mihai Bravu Școala Profesională de Fete.

În cei aproape 50 de ani care fac obiectul cărții, Galațiul a cunoscut o serie de evenimente naturale devastatoare: cutremure, inundații, incendii, viscole și geruri năpraznice, epidemii etc. Amintim aici cutremurul din 31 august 1903, când Biserica „Sf. Nicolae" a fost grav avariată, apoi cutremurile din 25 decembrie 1925, din 01 noiembrie 1929, din 08 iulie 1932 și, în sfârșit, cutrmurul catastrofal din noaptea de 9-10 noiembrie 1940. De asemenea, Galațiul, în mod special valea orașului, s-a confruntat cu mari inundații, care au produs distrugeri imense și au afectat viața oamenilor, dintre care amintim pe cele din toamna anului 1906, cele din 16 martie 1931 și din martie 1932. Mari distrugeri au provocat orașului incendiul de la Bazinul Nou, din 23 martie 1931, viscolele și gerul năpraznic care au paralizat activitățile economice și culturale, viața oamenilor, în general (în primele luni ale anului 1931, în ianuarie 1933, în martie 1934 și în decembrie 1934). Populația Galațiului a avut de suferit din pricina multelor epidemii de scarlatină (decembrie 1907 și martie 1931), de holeră (1911), de anghină difterică (în martie 1931), de malarie (1932).

Galațiul a trăit evenimente care au marcat istoria întregii țări, care se regăsesc particularizate și în paginile acestei cărți: răscoala țăranilor din 1907, Primul Război Mondial, criza economică și mișcările sociale din 1929-1933, Al Doilea Război Mondial etc.

Încheiem considerațiile noastre cu menționarea câtorva opinii exprimate de personalități gălățene, de presa locală, cu referire la unele momente din istoria orașului: „Ravagiile inundațiilor în Galați. Uzina de Apă din Țiglina era amenințată. Apele au depășit digul Dunării de la Fabrica Forestra, amenințând serios proprietățile din partea locului. S-au luat măsuri pentru stăvilirea apei, de a nu intra în depozitele de cherestea" (Ziarul „Vocea Galaților", 8 mai 1932); „Acolo există un focar de infecție care datează de ani de zile și care din cauza indolenței autorităților și a lipsei de mijloace a locuitorilor nu poate fi stârpit. Din cauza bălților cu apă verzuie, microbul malariei își are un adăpost sigur și lovește mai cu seamă în tineret. Lipsește asistența medicală. Cartierele Galații Noi și Bădălan au un singur medic, doctorul Goldberg." („Vocea Galaților", 23 iulie 1932); „În cartierele periferice viscolul a făcut ravagii. În valea orașului, situație îngrozitoare. În Bădălan zăpada a ajuns pe alocuri de 2-3 metri. Uraganul a distrus cabluri electrice, acoperișuri, copii înghețați pe străzi... Lupii au venit dinspre Filești și s-au îndreptat spre partea nordică a Cartierului Demobilizaților, care după cum se știe, se află în plin câmp" („Acțiunea", 5 martie 1934); „Portul Galați lâncezește într-o completă lipsă de activitate. Muncitorii stau cu săptămânile cu ochii ațintiți de-a lungul Dunării, în așteptarea unui vapor care să le dea posibilitatea de a munci și câștiga astfel existența zilnică..." (Emil Codreanu, deputat de Covurlui, fost primar al municipiului, 21 februarie, 1937) etc.

Salutăm contribuția celor două autoare, Violeta Ionescu și Valentina Oneț, la cunoașterea trecutului istoric al orașului Galați, apreciem sprijinul oferit de Primăria Municipiului Galați și Consiliul Local, de Consiliul Județean Galați și Centrul Cultural „Dunărea de Jos" pentru apariția acestui al doilea volum din *Istoria Galaților în date*.

*Violeta Ionescu, Valentina Oneț, *Istoria Galaților în date. Cronologii subiective*, vol. II (1901-1948), Editura Centrului Cultural *Dunărea de Jos*, Galați, 2026

Stilizare în atelier

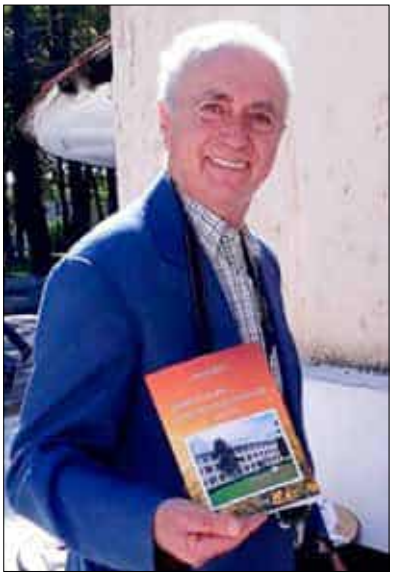
JURNALISMUL ÎNTRE PASIUNE ȘI UTILITATE

IANCU AIZIC – O VIAŢĂ ÎNCHINATĂ CONCETĂŢENILOR PRIN JURNALISM

► **Claudia MOTEA**

Jurnalismul local are nevoie, din când în când, de figuri care nu doar consemnează realitatea, ci o înnobilează prin felul în care o privesc. Un astfel de nume este Iancu Aizic, jurnalist tecucean cu o biografie impresionantă, construită în jurul respectului pentru cuvânt, pentru comunitate și pentru adevăr, membru al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România și distins, în anii precedenți, cu premii ale UZPR pentru activitatea sa remarcabilă.

Format în preajma ziarelor, a difuzoarelor de radio și a oamenilor care trăiau cu pasiune pentru cultură, el a transformat jurnalismul într-o vocație. A scris cu rigoare, cu sensibilitate și cu o eleganță care nu se pierde în timp. A fost prezent acolo unde se întâmplă viața: la festivaluri, la concursuri, la comemorări, la momentele mici și mari care definesc identitatea unui oraș.

În paginile presei locale, Iancu Aizic a păstrat nu doar fapte, ci și emoția lor. A surprins gesturi simple, dar pline de umanitate, a sprijinit tineri aflați la început de drum, a oferit comunității cronici care au devenit repere.

Astăzi, când presa locală se luptă să supraviețuiască, iar memoria comunităților riscă să se fragmenteze, el rămâne un model de profesionalism, devotament și noblețe. Interviul de față deschide o fereastră către parcursul unui om care a trăit jurnalismul cu sinceritate, disciplină și o dragoste profundă pentru Tecuci și oamenii săi.

– Stimate domnule Iancu Aizic, cum a început drumul dumneavoastră în jurnalism și ce v-a motivat să rămâneți fidel acestei profesii timp de peste trei decenii?

– Am să încep cu o mică, dar absolut necesară corectare referitoare la perioada de timp. Ați spus „timp de peste trei decenii”, însă eu am avut permanent în ADN-ul meu dragostea față de cuvânt, față de jurnalism și literatură.

De mic, frecventând Casa Pionierilor, unde existau numeroase cercuri – filatelie, foto, pictură, muzică, karting și multe altele – eu frecventam cercul literar. Corespondam cu ziarele și revistele din acel timp: *Scânteia pionierului*, apoi *Scânteia tineretului*, ziarul local, ziarul județean *Viața Nouă* – devenit *Viața Liberă* – și altele.

Tatăl meu, Ticu Aizic, lucra la ziarul local și, în același timp, era redactor-prezentator la emisiunea locală de radio care se difuza zilnic, prin difuzoare și megafoane în oraș. Mama lucra la o tutungerie unde se vindeau ziare și reviste, iar eu eram prezent mereu acolo, în timpul liber. Urmăream revistele literare ale timpului: *Cronica* de la Iași, *Ateneu* de la Bacău, *Familia* de la Oradea, *Ramuri* de la Craiova, și nu puteam să nu citesc și să urmăresc celebrele reviste *Flacăra* și *Magazin*.

De aici a plecat dragostea pentru literatură și limba română, unde am avut doi profesori tecuceni renumiți: Constantin Solomon, la generală, și Nadejda Decuseara, la liceu. Lor le datorez totul.

– *Privind înapoi la perioada Observator T, care au fost momentele sau articolele care v-au definit ca jurnalist?*

– Perioada colaborării mele cu ziarul local *Observator T* este una dintre cele mai frumoase din viața mea. Am fost martorul – fie ca urmăritor, apoi ca autor – celor peste 700 de numere publicate în cei 18 ani de activitate ai ziarului.

Acesta apărea joia, avea 16 pagini și se vindea imediat la chioșcurile din oraș. Au fost numere în care aveam și câte 8 materiale, cu teme diverse din social, cultură, sport și, mai ales, cultură.

Mă bucuram enorm când eram oprit pe stradă și felicitat pentru aceste consemnări.

– *Ce înseamnă pentru dumneavoastră rigoarea în presă și cum ați reușit să o păstrați într-un mediu în continuă schimbare?*

– Despre rigoarea în presă pot spune că am căutat mereu să fiu cât mai corect și concis în exprimare și să fiu călăuzit numai de obiectivitate.

Știrea pe care o transmiteam doream să fie cât mai veridică, îmbrăcată cât mai elegant, plină de corectitudine și naturalețe.

– *Ați fost martorul multor transformări culturale în Tecuci. Care sunt cele mai importante schimbări pe care le-ați observat în comunitate?*

– Am stat permanent în mijlocul evenimentelor, mai ales culturale, din zona municipiului Tecuci și din localitățile apropiate. Am primit mereu sprijin în acest sens de la foștii directori ai Casei de Cultură, precum Mariana Enache și, mai recent, prietenul meu, profesorul și jurnalistul Viorel Burlacu.

Am fost prezent la numeroase evenimente pline de nostalgie: Ziua Imnului, Ziua Drapelului, Zilele Municipiului Tecuci, Festivalul de muzică ușoară pentru copii „Floare de April”, Colocviile de filosofie, Gala Teatrului Școlar, Concursul de jurnalism „Pamfil Șeicaru”, ciclul de evenimente „Tecuceni la ei acasă” și multe altele.

– *Ce tip de subiecte v-au atras cel mai mult de-a lungul carierei și de ce?*

– În activitatea mea am avut o sferă bogată de abordare. Am ținut să aduc în față evenimente cotidiene pe care să le public în presă și pe Facebook.

Am văzut cum o mașină a călcat puiul unei cățelușe, iar mama cățelușa parcă plângea și cerea sprijinul trecătorilor. Am oferit într-o zi o pâine unui om al străzii, iar acesta, în fața mea, a rupt-o în două și a oferit o parte unui coleg de suferință.

Și multe alte momente cu adevărat emoționante din viața de zi cu zi.

– *Cum vedeți rolul jurnalistului local în raport cu comunitatea pe care o servește?*

– Jurnalistul are în comunitate un rol foarte important, nu doar pentru faptul că este recunoscut ca „o putere în stat”. Jurnalistul, după părerea mea, trebuie să fie martorul realităților zilnice.

Regret profund că Tecuciul nu mai are un ziar local, care, după părerea mea, ar fi absolut necesar. Cu ceva timp în urmă apărea periodic *Ziarul Tecucean*, unde exista o rubrică foarte interesantă cu publicarea celor nou-născuți, căsătoriți și decedați.

Mă simt obligat să spun – chiar dacă voi fi criticat – că Tecuciul are nevoie de un ziar precum *Observator T*.

Am fost recent la Brăila, unde apar câteva ziare locale. Sper ca și la Tecuci să reapară presa locală.

– *Există un articol sau o anchetă care v-a marcat în mod special și pe care o considerați definitorie pentru stilul dumneavoastră?*

– Cu siguranță există mai multe momente care m-au marcat și bucurat.

Pentru că recent a fost ziua mea de naștere, colegul și fostul director al ziarului *Observator T*, Dan Viță, a publicat pe site-ul *Tecucean* materialul intitulat „La mulți ani, nenea Iancule!”, material care a avut 150 de vizualizări, 191 de comentarii și 8 distribuiri. M-a bucurat enorm.

Un alt moment emoționant a fost cu doi-trei ani în urmă, când, participând ca spectator la concursul de muzică ușoară pentru copii „Volare”, de la Piatra Neamț, prezentatorul Victor Mihalache, văzându-mă în sală, a spus:

„Nimic în viață nu este întâmplător. Ne aflăm la ediția cu nr. 10, din care eu am prezentat 9 ediții. Un singur an am lipsit, pentru că șefii mei m-au delegat la o altă activitate, și trecând prin sala de spectacole ‘Ion Petrovici’ din Tecuci, am prezentat un concurs. Acolo, în primul rând, stătea o persoană care nota meticulos tot ce se petrecea pe scenă. A doua zi, în presa locală și pe Facebook, am citit cea mai frumoasă cronică pe care am primit-o eu ca prezentator. Domnul acela se află acum în sală, se numește Iancu Aizic, este membru al UZPR, are până acum scoase de sub tipar trei cărți și vă rog să îl aplaudați.”

Oare ce poate fi mai frumos?

– Ce calități credeți că trebuie să aibă un jurnalist pentru a rămâne credibil și respectat într-o epocă dominată de informație rapidă și superficială?

– După părerea mea, un jurnalist, pentru a rămâne respectat și credibil, trebuie să ofere știri și materiale cât mai profunde și adevărate.

– Cum se simte pentru dumneavoastră recunoașterea comunității și apartenența la Uniunea Ziariștilor Profesioniști din România?

– Pentru mine a fost o mare bucurie și onoare să o am alături pe apreciata jurnalistă Mădălina Corina Diaconu, secretar general al UZPR. Amândoi am colindat străzile și instituțiile de cultură din Tecuci.

– Dacă ar fi să transmiteți un mesaj tinerilor care vor să intre în presă, care ar fi acel gând esențial?

– Îndrăznesc să afirm că urmăresc cu mare atenție evoluția tinerilor atrași de jurnalism.

În urmă cu mai mulți ani, la „Gala Teatrului Școlar”, am descoperit o elevă de zece ani din Dobrinești–Nicorești, județul Galați, care a prezentat un monolog scris și interpretat de ea. Atunci i-am oferit Premiul ziarului local, după care tot ea a obținut și locul I.

Fetița de atunci se numește Bianca Mădălina Partenie; astăzi este absolventă de facultate, are mai multe cărți scrise pentru copii și lucrează la Camera Deputaților.

Recent am descoperit o altă elevă, acum în clasa a XII-a, la CNCH Tecuci, Bianca Olteanu, căreia i-am donat mai multe cărți și materiale despre jurnalism și în care am foarte mare încredere.

În final, țin să vă mulțumesc pentru că m-ați invitat să dialogăm despre frumoasa mea pasiune, Jurnalismul.

21 iulie 2026

Flori albe

DESPRE CHEMAREA TAINICĂ A OBÂRȘIEI

DOCUMENTAR ÎN DUNGA VREMII*

► **Ghiţă NAZARE**

Comuna Gemenele, Județul Brăila. Documentar în dunga vremii este cea de-a treia carte de autor-Viorel Burlacu-asupra căreia fac o serie de considerații. Celelalte două au fost *Memoria Hârtiei. Știri. Reportaje. Interviuri*, Editura *Performantica*, Iași, 2013 și *Confesiuni jurnalistice*, Editura *StudIs*, Iași, 2021. Monografia Comunei Gemenele este cea de-a 20-a carte semnată de reputatul scriitor și jurnalist brăileano-tecucean-bucureștean Viorel Burlacu (la șapte fiind singur autor și la 13 având calitatea de coordonator, singur sau împreună cu alți scriitori).

Monografia comunei Gemenele, scrisă de un fiu al satului, erudit într-ale scrisului, membru al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România, este o carte document, un studiu monografic consistent. Autorul se bazează în scrierea cărții pe o solidă informație, probată de diverse surse bibliografice (izvoare istorice, lucrări generale și lucrări speciale, studii și articole, presă și, mai ales, propriile memorii.), concretizate în aproape 250 de trimiteri bibliografice. „Am scris aceste pagini de carte, mărturisește cu emoție autorul, în multe din serile când, departe fiind, mă plimbam cu gândul acasă...acolo în satul din necuprinsul Bărăgan al Brăilei, cel ca o mare fără apă, unde în miez de vară, Soarele coace bobul din spicul grâului și câmpul capătă miros de pâine caldă”. Astfel, autorul răspunde unei chemări interioare: „O chemare tainică ne poartă adesea în adâncă visare către zorii copilăriei, retrăind clipele mai îndepărtate ale vieții, nostalgia casei părintești și dorul față de meleagurile natale.”.

Povestea unui sat, respectiv Gemenele, scrie reputatul om de cultură brăilean, scriitor și jurnalist, profesorul Viorel Coman, în prefața cărții, că Viorel Burlacu s-a încumetat „să scoată la iveală din ocnițele arhivelor prăfuite date aparent banale despre istoria satului tău, să le pui cap la cap, să le dai un rost și să le animezi, trebuie să fii cutreierat de dor după ulița copilăriei în care,

mijind ochii, mai zărești iscat din praful drumului, copilul care ai fost...”.

Cele aproape 250 de pagini ale cărții sunt structurate în 27 de episoade, o prefață, un Cuvânt înainte, un Cuvânt final, Anexe, Bibliografie, un Album foto și Alte contribuții publicistice ale autorului. Și-au mai adus aportul la apariția volumului: Daniela Alexă (design copertă și machetare) și Aurica Zbârnea (corectură). Se cuvin aprecieri deosebite Editurii *Istros!*

Tematica volumului/ episoadelor este specifică unei monografii, care prezintă evoluția istorică a localității: primele atestări documentare, viața economică, social-politică și spirituală, evoluția învățământului în localitate, de la cel preșcolar la cel gimnazial, unități de învățământ și dascăli emblemă ai scolii, instituții de cultură și religioase (Căminul Cultural, Ansamblul folcloric „Constantin Condruz”, Biserica Sfântului

Ierarh Nicolae), datini, obiceiuri și tradiții locale, reprezentarea partidelor politice la nivel local, disputele dintre liberali și țărăniști în perioada interbelică, prezența mișcării legionare în viața satului, cotele obligatorii și anii grei ai colectivizării, măsurile represive luate împotriva țăranilor în acei ani, impactul securității, monumente de permanentă aducere aminte (ex. Baia austriacă și Monumentul eroilor din Primul Război Mondial, pe care sunt înscrise 50 de nume de eroi ai comunei, care s-au jertfit în luptele pentru apărarea gliei strămoșești) etc.

Albumul foto, *Oameni și locuri de ieri și...de azi,* întregește imaginea efervescentă a comunei Gemenele, cele 40 de fotografii amintesc de câteva dintre personalitățile satului, în special cadre didactice și preoți, de stilul caselor țărănești, de instituții administrative, de cultură și de cult, despre manifestări culturale de referință, despre generații de elevi care au absolvit școala satului etc.

Și prin această carte, Viorel Burlacu își întregește opera scriitoricească de o viață, împlinindu-și o datorie morală, sufletească față de „baștina" de unde a plecat în lume. Aduce o contribuție importantă la istoria neamului românesc. Felicitări, Viorel Burlacu!

*** Viorel Burlacu, *Comuna Gemenele, Județul Brăila. Documentar în dunga vremii*, Editura *ISTROS* a Muzeului Brăilei „*Carol I*", Brăila, 2026**

Case la poalele dealului

ÎNSEMNĂRI DE CĂLĂTORIE

DIJON, EFIGIA BURGUNDIEI

De la farmecul inconfundabil la mascotele norocoase

► **Ştefan ANDRONACHE**

Într-o staţie de metrou din gara Montparnasse de la Paris, mi-a reţinut atenţia un poster mare pe care fusese scris „Dijon, frumosul, bunul“, menirea lui fiind aceea de a invita călătorii, adică pe iubitorii de excursii, să descopere farmecul acestui oraş, patrimoniul şi gastronomia sa, precum şi marile evenimente ce se succedau acolo.

Dijon. Palatul Ducilor de Burgundia

Cum demersul publicitar mi s-a părut destul de inspirat, mi-am spus: ce ar fi să vizitez acest oraş din Burgundia? Şi astfel, într-una din zile, m-am decis să mă deplasez până acolo.

M-am urcat într-un TGV, din Gare de Lyon, şi, după mai bine de o oră şi jumătate, am coborât la Dijon. Întrucât constatasem, din tren, că aşezarea se arăta excesiv de atrăgătoare şi bine proporţionată, o dată ieşind din gară am ales să mă deplasez pe calea Foch şi, astfel, după doar câteva minute, deja făceam cunoştinţă cu unul dintre obiectivele turistice reprezentative. Aşadar, nimerisem în frumoasa Grădină Publică Darcy.

Desigur că, după călătoria cu trenul, mi-a prins bine o descindere în această autentică oază de verdeaţă. M-am aşezat pe o bancă şi am început să privesc în jur. Am văzut, printre platanii falnici, mai mulţi bunici cu nepoţii lor, iar în plan îndepărtat am identificat silueta castelului de apă al inginerului Henri Darcy. Dedesuptul lui se mai păstrează încă un rezervor subteran de mari dimensiuni care permitea, cândva, alimentarea cu apă a oraşului. Deplasându-mă prin grădina înviorată de ciripitul păsărilor, am descoperit bazine cu terase şi cascade amenajate în stil renascentist. Înainte de a ieşi din acest spaţiu reconfortant, am întâlnit şi statuia unui urs polar de culoare albă, considerat a fi un fel de simbol al oraşului. Ulterior, aveam să aflu că acesta reprezintă o copie a creaţiei originale, aflată la Muzeul Orsay din Paris, pe care a realizat-o sculptorul burgundez François Pompon.

FARMECUL INCONFUNDABIL AL ORAŞULUI

Din Grădină m-am îndreptat spre Poarta monumentală în stil neoclasic a lui Guillaume care marca intrarea pe renumita stradă a Libertăţii, principalul corso al urbei, ce avea să mă conducă chiar spre inima oraşului vechi.

Dijon. Piaţa François Rude

Deşi majoritatea clădirilor cu două - trei etaje datează din secolul al XIX-lea, am putut vedea şi o excepţie, un grup distinct de case vechi, ce este cunoscut sub denumirea de Trei Faţade. Bineînţeles că mi-a plăcut înfăţişarea medievală

a acestora, cu structură din stejar şi cu culori într-un galben-maroniu, motiv pentru care le-am şi fotografiat.

O altă surpriză plăcută a constituit-o şi Piaţa François Rude. Fiind excesiv de animată, datorită caruselului multicolor destinat desigur copiilor, ea perpetuează, pe frontispiciul său, numele lui Gustave Eiffel, celebrul inginer născut, în anul 1832, la Dijon, căruia i se datorează construcţia faimosului turn din Capitala Franţei. Aici, mi-a atras atenţia şi o fântână circulară cu un fel de butoi în mijloc, deasupra căruia fusese aşezat „Culegătorul de struguri“, o sculptură destul de reuşită şi menită să evidenţieze preocupările viticultorilor din Burgundia.

Înainte de a vizita Catedrala, în faţa căreia văzusem mai multe grupuri de turişti aşteptând la coadă pentru a intra, mi-am permis să investighez străzile înguste din jurul acesteia: Verrerie şi Forges. Plimbându-mă, am avut posibilitatea să admir frumoasele şi pitoreştile faţade nobile sau obişnuite, precum şi exteriorul câtorva hoteluri aristocratice ce mi s-au părut, cu toatele, destul de bine conservate.

Dijon. Clădiri în centrul vechi

Am reţinut nu numai înfăţişarea caselor cu grinzi din lemn din secolul al XV-lea sau a curţilor din interior, ci şi uşile sau frontoanele împodobite cu modele florale sculptate în stejar. Acestora aveau să li se adauge, când pe o parte, când pe alta, magazinele de antichităţi, buticurile sau atelierele artizanilor.

Revenind la Catedrala Notre-Dame, considerată pe bună dreptate o capodoperă a goticului din Burgundia secolului al XIII-lea, am privit îndelung faţada sa de tip ecran, din partea vestică, atât de la distanţă, cât şi de aproape. Bineînţeles că am rămas impresionat de autenticul portal / paravan înalt cu cele trei rânduri de garguiuri decorative misterioase. Cele 51 de himere, încastrate în zid de nişte pietrari talentaţi, ce înfăţişează oameni, animale şi chiar monştri, pare să-i confere clădirii un aer preponderent mistic. Totodată, pe acoperiş, în vârful turnului clopotniţă, din partea de sud, a fost montat şi un ceas cu patru automate metalice dintre care două, numite Jacquemart şi Jacqueline, fuseseră dăruite, în 1382, de ducele Filip cel Îndrăzneţ pe care-l adusese, ca pradă de război, după cucerirea Flandrei. Acestea bat orele exacte cu un ciocan pe clopotul mare, în timp ce copiii lor, adică Jacquelinet şi Jacquelinette, o fac, la fiecare sfert de oră, dar pe un clopot ceva mai mic.

După ce am pătruns în pridvor, prin unul dintre portaluri gotice deschise, am intrat în Catedrală. Aceasta m-a impresionat prin verticalitatea volumelor create de coloanele înalte, prin vitraliile numeroase, toate acestea creând o armonie rar întâlnită prin alte lăcaşuri de cult din Franţa. În absida sudică, deasupra unui altar, trona statuia din lemn a Maicii Domnului Bunei Speranţe ce este îmbrăcată în veşmintele sale albe. Am identificat şi tapiseria „Terribilis“, de mari dimensiuni, ce înfăţişează două momente memorabile din istoria oraşului: cel dintâi din anul 1513, atunci când s-a întâmplat ca el să fie asediat de către elveţieni şi al doilea, din 1944, când centrul urbei s-a ales cu nenumărate pagube materiale. Orga de deasupra acesteia, a fost construită în Belgia, fiind montată în anul 1895. La cea veche, ce data de prin secolul al XVI-lea, cântase însuşi Philippe Rameau, compozitorul care profesase aici şi ca organist.

MASCOTELE NOROCOASE ALE DIJONULUI

Una din mascotele Dijonului

Pe peretele nordic al bisericii, la 1,80 m de nivelul solului, o mică bufniţă sculptată în piatră,

ce pare să fie rămăşiţa unui cult păgân, observ că stârneşte interesul curioşilor. Deşi, după atâtea mângâieri, trecătorii au adus-o la stadiul unei pietre netede, oamenii continuă să o venereze. Conform legendei, mai demult încetăţenite, dacă o mângâi cu mâna stângă, care-ţi este şi cea mai apropiată de inimă, şi îţi propui o dorinţă, aceasta este posibil să ţi se şi îndeplinească! Cum pasărea devenise un fel de simbol popular al oraşului, Biroul de Turism din Dijon s-a gândit să valorifice mascota sa, creând chiar un traseu pietonal al Bufniţei, indicat printr-un însemn din alamă, în formă de săgeată sau de pătrat, ce a fost încastrat între pietrele mai multora din străzile importante. Menirea acesteia este aceea de a-i ajuta pe turişti, într-o manieră cât mai distractivă şi desigur uşoară, să descopere, pe parcursul a douăzeci şi două pe popasuri, însemnele istoriei multiseculare a oraşului Dijon. Simbol a apărut, în momentul de faţă, pe o multitudine de suveniruri existente prin prăvălii, de la şosete şi săpunuri, la brelocuri, căni şi cărţi poştale, mascota, sub numele de Lolie, regăsindu-se acum până şi pe sigla echipei de fotbal Côte-d'Or din Dijon!

Îndreptându-mă spre Piaţa Libertăţii, mi-a atras imediat privirea Palatul Ducal o construcţie cu adevărat impresionantă, ridicată peste o alta cu mult mai veche. Monumentala clădirea te trimite cu gândul la ceea ce ştim că s-a realizat la Versailles, ţinând cont de faptul că aceasta a fost realizată de Jacques Gabriel după planuile arhitectului regal Hardouin-Mansart. Aici s-a aflat centrul puterii ducilor de Burgundia, care au domnit peste un adevărat imperiu ce se întindea până spre Ţările de Jos. În acea perioadă, duci precum Filip cel Temerar sau Carol cel Temerar, ajunseseră mult mai bogaţi şi mai influenţi decât suveranul francez, lucru ce pare să justifice, într-un fel, şi grandoarea clădirii de faţă.

În urma Tratatului de la Arras, din 1435, ducatul Burgundiei, care făcuse pace cu regele Franţei, reuşeşte să preia o bună parte din teritoriile Olandei, Belgiei, Luxembourgului şi nordului Franţei, astfel încât Filip cel Bun ajunge să conducă întocmai ca un rege. Ceva mai târziu însă, Regele Ludovic al XI-lea a recuperat o parte din pământurile ducale, de aici, pentru Regatul Franței, moment în care visul Ducatului de Burgundia, ce se afirmase, anterior, ca un regat independent, avea să fie definitiv spulberat spre sfârșitul secolului al XV-lea.

Chiar în spatele Palatului se înalţă turnul lui Philippe cel Bun, o construcţie medievală înaltă de 46 metri capabil să ofere, celor interesaţi, dar şi ceva mai rezistenţi, să parcurgă 316 trepte spiralate!, o vedere panoramică asupra centrului istoric şi împrejurimilor aşezării acoperite cu podgorii. Dar apropo de Filip cel Bun. După încheierea Războiului de o Sută de Ani, o dată ce a devenit succesor al ducilor de Burgundia, el s-a aliat cu englezii vânzâdu-le-o acestora pe Jeanne d'Arc care, după cum ştim, a sfârşit tragic, pe 30 mai 1431, fiind arsă pe rug la Rouen. În urma Tratatului de la Arras, din 1435, ducatul Burgundiei, care făcuse pace cu regele Franţei, reuşeşte să preia o bună parte din teritoriile Olandei, Belgiei, Luxembourgului şi nordului Franţei, Filip cel Bun ajungând să conducă întocmai ca un rege. Ceva mai târziu însă, Regele Ludovic al XI-lea a recuperat o parte din pământurile ducale pentru Regatul Franței, iar visul Ducatului de Burgundia, ce se afirmase ca un regat independent, avea să fie spulberat spre sfârșitul secolului al XV-lea.

Dijon. Muzeul de Arte Frumoase - Unul din retabluri

Impresionantul Palat avea să devină, în secolele XVII-XVIII, şi sediul Parlamentului Burgundiei. Privindu-l, cu ceva mai multă atenţie, mi-a fost uşor să identific, în faţadele pe care le etalează, o diversitate de stiluri, preluate de la epoci diferite, dar care se completează într-un mod armonios, corespunzând astfel modei Marelui Secol. Desigur că, pe lângă turnul gotic menţionat, în curţile din spatele clădirii se mai păstrează şi câteva bucătării din perioada faimoşilor duci. În prezent, imensa clădire adăposteşte Primăria oraşului Dijon, precum şi importantul Muzeu de Arte Frumoase.

Muzeul de Arte Frumoase din Dijon, găzduit astăzi într-o parte a reşedinţei ducilor de Burgundia, dar şi în aripa de est a Palatului Parlamentului, este considerat a fi unul dintre cele mai vechi şi mai reprezentative din Franța, el reuşind să ofere

publicului o colecţie enciclopedică capabilă să acopere mai multe milenii de istorie a artei.

Sălile debutează cu elementele specifice antichităţii din perioadele greacă, egipteană sau romană. Aveam să întâlnesc aici vase, măşti, mumii, idoli, sculpturi, sarcofagii din lemn, portrete funerare de la Fayum şi chiar un monument din piatră al unui negustor de vinuri din epoca galo-romană. Pentru a ilustra Evul Mediu, adică pe artiştii aşa-zişi primitivi ai Flandrei, mai multe spaţii, din zona parterului, au fost împodobite cu retabluri (panouri sculptate şi pictate ce sunt introduse, la catolici, în spatele altarului) ce redau momente din istoria creştinismului.

Cele mai impresionante dintre acestea mi s-au părut cel al „Sfinţilor şi Martirilor“, precum şi „Răstignirea lui Isus“, acesta din urmă având în stânga „Adoraţia Magilor“, iar în dreapta „Înmormântarea lui Isus“, panourile fiind legate unul de celălalt. Creaţiile au fost sculptate de Jacques de Baerze, care pare să fi împrumutat din dantelăria arhitecturală a bijuteriilor epocii, în timp ce pictarea şi aurirea lor s-a datorat lui Melchior Broederlam. Aceste autentice opere rafinate şi preţioase datează din anul 1399.

Continuându-mi drumul, am ajuns în imensa Sală a Gărzilor care adăposteşte mormintele monumentale a doi din ducii de Burgundia: Filip cel Îndrăzneţ şi Ioan cel Neînfricat. Acestea reprezintă apogeul sculpturii medievale, ele constituindu-se în capodopere fără egal, nu numai în Franţa, ci chiar şi în Europa! Trupul lui Filip cel Îndrăzneţ, imortalizat în această ipostază din anul 1410, este redat cu ochii deschişi, coiful îi este susţinut de doi îngeri în timp ce picioarele i se sprijină pe un leu. De jur împrejurul plăcii din marmură neagră, pe sub arcadele unei structuri similare, dar de culoare albă, se perindă o procesiune, redată în alabastru, ce înfăţişează copii de cor, diacon, episcop, cântăreţi, călugări, toţi aceştia fiind urmaţi de anturajul ducelui cu pelerine îndoliate.

Celălalt mormânt înfăţişează, de această dată, două efigii culcate, adică pe Ioan cel Neînfricat şi pe Margareta de Bavaria, soţia sa. Fiii acestora s-au ocupat de realizarea şi finalizarea monumentului funerar în anul 1470.

Deşi lucrarea pare să reproducă cât mai fidel pe cea a înaintaşului lor, Filip cel Bun, ies puternic în evidenţă stema şi casca. Înainte de a părăsi sala, am admirat îndelung şi impunătorul şi superbul şemineu gotic, în stil flamboyant, etalat pe peretele cel mai important al sălii. Am constatat că acesta se armoniza perfect cu adevăratele draperii ale sculpturilor albe ce înconjurau piedestalurile memorabilelor morminte.

Dijon. Muzeul de Arte Frumoase - Sala Gărzilor

În Galeria Bellegarde, de la primul etaj, am descoperit picturi din secolul al XVI-lea, ce poartă semnătura lui Tizian („Fecioara, Isus şi Sfinţii“), Veronese (cu trei tablouri între care şi „Moise salvat din ape“), Dirk van Ravesteyn („Venus adormită“) precum şi o tapiserie mare care reconstituie „Asediul Dijonul de către elveţieni“ care a avut loc în anul 1513. Tot aici se găsesc mai multe săli ce înfăţişează tablouri de mari dimensiuni ale şcolii franceze din secolele XVII-XVIII. La acelaşi nivel, am descoperit şi vestita sală a statuilor pe tavanul căreia Pierre-Paul Prud'hon a realizat o admirabilă frescă. Întrucât autoritatea Burgundiei instituise, în anul 1775, un premiu pentru sculptură, pentru studenţii ce urmau să absolve Facultatea de Arte, câştigătorii erau trimişi la Roma pentru a se inspira din antichitate. La sfârşit, aceştia trebuiau să prezinte o copie a unei opere de artă vestite. Aşa se face că toate acestea s-au conservat şi pot fi văzute, pe îndelete, în centrul sălii aflându-se şi sculptura lui François Rude care o înfăţişează pe „Hebe cu vulturul“.

La etajul al doilea sunt reprezentaţi pictori din secolele XVII-XVIII, precum: Guido Reni („Adam şi Eva în Paradis“), Paul Rubens, Frans Hals, Georges de La Tour sau Pierre-Paul Prud'hon. În ceea ce priveşte pictura secolului al XIX-lea, acesta este bine evidenţiată de artişti francezi: Eugène Delacroix, Théodore Géricault, Édouard Manet (cu trei portrete) şi, în special, de cei din Dijon. Printre aceştia se numără şi sculptorul François Rude, născut aici. El este autorul lucrărilor „Geniul libertăţii“ şi „Plecarea voluntarilor din 1792“, ce ne cunoscută tuturor sub numele de Marsilieza, iar soţia sa, pictoriţa Sophie Rude, este realizatoarea compoziţiei istorice

„Ducesa de Burgundia oprită la porţile Brugesului“. Bineînţeles că am avut prilejul să identific şi pictura atât de îndrăgită de localnici, „Muştarul de Dijon“!, care redă momentul în care doi copii l-au băgat pe un altul cu capul într-un vas plin cu această delicatesă a locului.

Prin galeriile dedicate secolului trecut, am remarcat sculptura altui dijonez, adică a lui François Pompon, care-l înfăţişa, într-o formă ceva mai redusă, pe „Ursul alb“, întâlnit şi în Grădna Publică, dar şi o suită de litografii în culori, din perioada Belle Époque, care făceau reclamă faimoşilor biscuiţi Pernot produşi în fabrica din localitate cu o sută şi treizeci de ani în urmă.

Fiindcă tot m-am aflat la Dijon s-ar cuveni să mai adaug câteva lucruri reprezentative pentru acesta. În primul rând, aşezarea este renumită pentru muştarul care se produce aici, reţeta tradiţională, de origine protejată, bazându-se pe sucul de struguri verzi, adică pe faimosul verjuice, şi un vin alb menit să înlocuiască oţetul. Delicatesa sa acrişoar-picantă, ce avea să se răspândească, mai apoi, în toată lumea, după omologarea ei de către Academia din Dijon, poate fi găsită în deja faimosul magazin „Maille“, de pe strada Libertăţii, unde ţi se toarnă produsul proapăt direct în borcane de gresie, sau la „Moutarderie Fallot“, aflat în spatele Catedralei.

În acesta din urmă, mai funcţionează o moară veche din piatră, care macină seminţele de muştar negru sau brun, chiar în faţa ta, dar şi un bar a cărui personal este dispus să-ţi prezinte diverse soiuri ori arome mai puţin cunoscute. Conform reclamelor locului, muştarul cu tarhon, nuci sau coacăze negre ar putea să constituie un dressing adecvat pentru salatele din timpul verii. Trebuie reţinut şi faptul că renumitul muştar de Dijon are acum şi o mascotă, pe păpuşa Kiki, ce fusese, în perioada ei de început, o fanatică a ketchup-ului. Ea seamănă cu un ursuleţ şi ţine sub bărbie o mască în care se află înscris numele său.

Şi încă un element important. Dijonul a devenit, din anul 2022, Oraşul Internaţional al Gastronomiei şi Vinului! În spaţiile modernizate şi rafinate, ale unui fost spital, se desfăşoară expoziţii interactive despre istoria gastronomiei franceze, există restaurante de top, funcţionează o şcoală culinară, precum şi o pivniţă cu vinuri, vechi sau noi, dintre cele mai renumite. Cei care sunt dornici să trăiască astfel de momente unice, la intrare în centru, pot să-şi cumpere un card de degustare, iar după încărcarea creditului, cu paharul în mână, pot merge la dozatoarele capabile să-i servească cu cele mai bune vinuri din Burgundia.

Dijon. Palatul Poştelor

MEMORIA ISTORIEI LOCALE

IONICĂ PINTILIE – UN MARTIR TECUCEAN NECUNOSCUT

► **Ionel NECULA**

– Sunteți tecucean?

– Da, maică, sunt din Tecuci

– Mă bucur. De multă vreme doream să stau de vorbă cu cineva din Tecuci.

– Nu știu dacă sunt cel mai nimerit, dar accept provocarea.

– Și ziceți că vă interesează istoria și cultura Tecuciului?

– Da, dar într-un fel amatoric, diletant, fără pretenții de critic sau de specialist.

– Ce știți despre martirajul studentului tecucean, Ionică Pintilie?

– Măicuță Fevronia, dar aud pentru prima dată de acest nume.

Așa a început dialogul meu cu măicuța Fevronia de la Mănăstirea Lacul Sărat. Era într-o seară de octombrie întârziat, zi de vineri și-n atelierul său din mănăstire se lucra de zor la confecția unor veșminte preoțești Apoi s-a auzit clopotul chemând lumea la vecernie și gazda și-a cerut iertare că trebuie să se pregătească de mers în strană.

Era o toamnă târzie și-mi plăcea să privesc frunzele căzând una câte una în parcul din fața mănăstirii. Vreme răcoroasă, cu o lumină uleioasă favorizând starea de melancolie și de meditație profundă. Fără să vrea și fără să-și propună intenționat, maica Fevronia mi-a indus ghimpele unei curiozități tulburătoare și decomplexate.

Eram intrigat. Cum se poate să nu știe nimeni nimic despre acest student, mort în închisorile comuniste? Istoria pe la noi se scrie altfel de cum se întâmplă prin alte părți. Cei cu trecere la vechiul partid comunist sunt și azi ținuți în atenții și privilegii - istorie pietrificată în rău, în minciună și ipocrizie.

Există o bogată memorialistică încarcerată, ba chiar și o revistă, **Memoria,** consacrată special Gulagului românesc și n-am întâlnit nicăieri numele martirului tecucean.

Cel care mi-a dat unele lămuriri și mi-a pus la dispoziție o bibliografie minimală a fost pictorul Valentin Costin, căruia îi mulțumesc și-i rămân profund îndatorat.

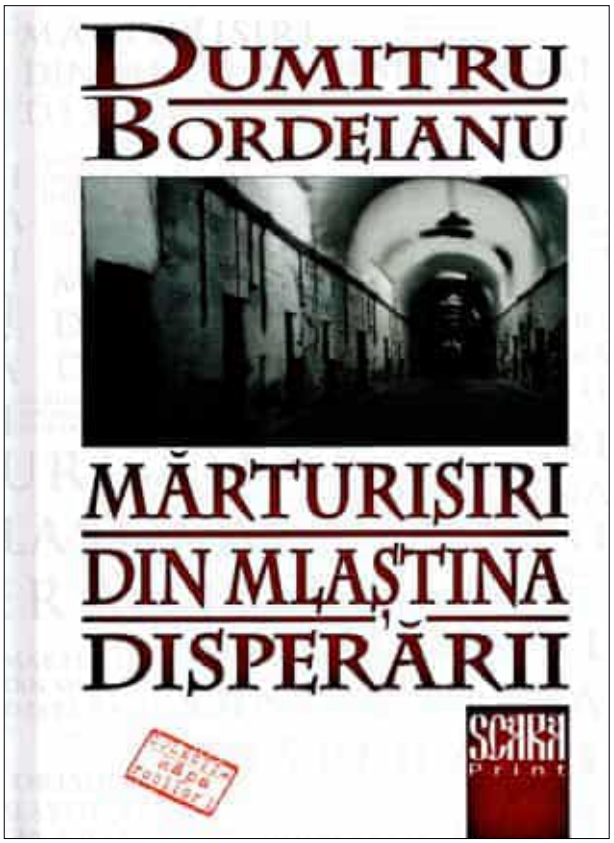
Un medalion al martirajului îndurat de studentul la medicină Ionică Pintilie a realizat colegul lui de celulă, Dumitru Bordeianu, în brațele căruia și-a dat obștescul sfârșit. autorul volumului memorialistic **Mărturisiiri din mlaștina disperării**. Editura, Scara, 2022. El reconstituie traseul vieții de martir al studentului tecucean și tot el descrie tratamentul bestial la care a fost supus, teroarea cumplită ce i-a fost administrată și care i-a adus moartea.

Fusese un legionar fanatic, fusese liderul Frăției de cruce și trecea drept o mare promisiune pentru viitoarele evaluări. A fost *vârful piramidei elitei tineretului.* Și mai spune ceva memorialistul: *Dacă medicina și cultura românească a pierdut ceva prin uciderea lui - o valoare de neînlocuit - acest tânăr de o morală desăvârșită, cu dragoste pentru Dumnezeu... va rămâne un exemplu de urmat pentru toți cei care vor veni după noi în acest neam.*

A fost omorât de torționarul Zaharia la Pitești în camera 3. Cum nu există alte surse documentare, citez din mărturia lui Dumitru Bordeianu: *În acea dimineață, Zaharia* (torționar) *a plecat din cameră. S-a întors după puțin a venit în fața lui Pintilie care era lângă mine. L-a întrebat încă odată dacă mai crede în Dumnezeu și în legiune. Pintilie care era atât de slăbit că nu se mai mișca, a mai avut puterea să clatine din cap un da categoric. Atunci, demonii care-l stăpânea pe Zaharia s-au năpustit asupra lui și l-au lovit timp de o oră cu toate instrumentele de tortură, până când n-a mai semănat a om. Apoi l-a aruncat pe prici, unde nu mai putea sta decât*

*rezemat de mine și de Tudose (*alt deținut din celulă). *După această ispravă, Zaharia a plecat din cameră să raporteze lui Țurcanu și Zeller că ordinul lor a fost executat.*

Când Zaharia s-a întors în cameră încă nu era convins că e mort, credea că simulează și *s-a mai năpustit o ultimă dată asupra trupului lui Pintilie, inert... Era căzut cu fața pe prici. Am imaginea clară a momentului când a fost tras de un picior de pe prici și a căzut buștean pe ciment, apoi a fost scos afară.*

Toate aceste relatări le-am extras din volumul lui Dumitru Bordeianu menționat mai sus, dar tot Dumitru Bordeianu, în volumul memorialistic **Mărturisiri din mlaștina disperării** (Editura Scara, 2000) realizează portretul de martir și de înțelenit în credință, cum doar primii creștini ascunși prin catacombe o asumau cu tenacitate și nestrămutată smerenie. *Îl cunoșteam bine și se legase între noi o strânsă prietenie. Era mai tânăr decât mine, avea o constituție de intelectual și eram convins că nu va putea suporta torturile fizice. Rămăsese de mic orfan de amândoi părinții și fusese crescut de o rudă care nu avea copii. Era înzestrat cu o inteligență excepțională și fusese unul dintre cei mai buni studenți ai Facultății de Medicină din Iași. Fusese crescut de părinții adoptivi în cea mai curată și de nezdruncinat credință în Dumnezeu. Înmănunchia în ființa lui daruri de neegalat. Era de o curăție morală și de o bunătate înnăscute, aproape un înger pe pământ.. Îi număram pe degete pe cei pe care i-am întâlnit în închisoare asemenea lui Pintilie. Datorită atâtor daruri cu care îl înzestrase Dumnezeu și pe care nu a vrut să le altereze, a sfârșit prin a fi asasinat prin torturi care au depășit orice imaginație. Aveam încredere în el mai mult decât în mine și de aceea l-am sfătuit frățește să renunțe la ședințe (*organiza ședințe legionare cu ceilalți deținuți din celulă,, ad.n.). *Știam ce se va întâmpla și am încercat cu toate puterile să-l opresc. Pintilie însă își avea misiunea lui pe pământ și pesemne că cerul îl chema ca să îngroașe rândurile martirilor creștini. El conjuga atât de armonios credința și morala creștină, dragostea de Dumnezeu și de aproapele lui, setea de nepotolit pentru cunoaștere și credința în Mișcarea Legionară încât și azi îl văd ca pe un sol trimis din altă lume. Pentru cei ce l-au cunoscut și pentru mine Pintilie reprezenta prototipul omului ideal.*

Era toamnă, se apropia ziua de 26 0ctombrie, Sf. Dimitrie, când întemnițatul student tecucean a restituit Cerului sufletul lui frumos, pe care l-a, purtat nepătat, o vreme, prin lume și prin tenebre. Îmi imaginez ce-ar fi însemnat pentru neam și pentru țară dacă destinul i-ar fi permis un parcurs de viață normal. Și poate n-ar fi rău ca în viitor numele lui să fie reținut pentru o eventuală canonizare

E de mirare că Tecuciul a putut furniza țării și istoriei tipologii atât de ferme și neclintite, calupuri de granit pentru care credința este mai importantă decât viața. De-ar fi fost cunoscut de un Dostoievski sau Soljenițân cazul lui Ionică Pintilie ar fi devenit subiect de roman și-ar fi fost cunoscut de întreaga lume. Lăsat în seama concetățenilor săi din Tecuci a fost înmormântat încă odată într-o neagră și nemeritată indiferență. Noi n-am dat în aceste sumare rânduri decât un semnal, dar o cercetare mai detaliată a cazului – cu cercetarea dosarului de la CNSAS, a dosarului penal - abia de acum urmează.

FALSIFICAREA ISTORIEI

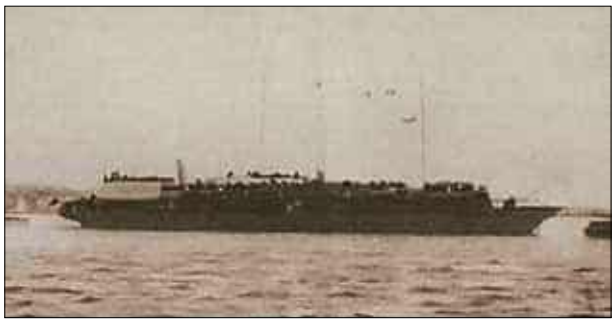
MOMENTUL STRUMA* – UN EPISOD ATROCE DIN TEROAREA ANTISEMITĂ

► **Ionel NECULA**

A fost un moment, după declarația din primăvara anului 1964, când România socialistă din timpul lui Gheorghiu-Dej era sever criticată de suratele ei, (Ungaria, Rusia, Bulgaria) sub diferite pretexte, printre care și antisemitismul din timpul guvernării antonesciene. Sigur că problema era reală și circumscrie o perioadă atroce din istoria României, doar că ceea ce se putea imputa României, altfel, pe bună dreptate, era la fel de valabil și pentru țările pe care istoricii belicoși le reprezentau.

Sub presiunea Reichului german, România, ca și alte țări satelite Germaniei a adoptat și ea o legislație antisemită, prin care evreii erau supuși la tot felul prigoniri și represiuni. Târziu, în 1986, istoricii Ștefan Pascu și Ștefan Ștefănescu au adunat toate replicile istoricilor români, risipite prin publicațiile vremii în volumul **Jocul periculos al falsificării istoriei** (Editura Științifică și Enciclopedică) în care se găsește și replica istoricului Oliver Lustig, autorului cărții **Dicționar de lagăr,** apărută la noi, dar și într-o versiune maghiară – obiectul unei critici severe din partea istoricului maghiar E Feher Pal, care discută un fragment din această carte și anume fragmentul în care se arată că Ungaria a fost singura dintre țările aliate Germaniei *unde Gestapoul n-a trebuit să-i hăituiască pe evrei, să-și piardă timpul cu arestarea lor, cu scotocirea orașelor și satelor, ca în alte țări, Hortiștii – poliția și jandarmeria – i-a adunat pe evrei bob cu bob după fișele de înregistrare la poliție*. Așadar, dacă în celelalte țări aliate Germaniei, scotocirea evreilor și ghetoizarea lor era în mare parte preluată de autoritățile germane, în Ungaria n-a fost nevoie de intervenția Germaniei pentru că *deportarea evreilor din Ungaria hortthystă a fost cea mai dură și mai inumană, cea mai radicală și s-a derulat într-un ritm fără precedent, făcând imposibilă orice încercare de salvare (op. cit, p.245).*

Există o întreagă memorialistică pe această temă, dar pare de neînțeles de ce se vorbește așa de puțin despre episodul cu vasul Struma, care, de-

ar fi reușit să ajungă în Palestina, altfel s-ar fi scris istoria antisemitismului din România și Ungaria.

Spuneam că memorialistica acestui episod tragic este săracă și faptul este explicabil. Cine să memoreze, de vreme ce n-a rămas, dintre cei îmbarcați pe vasul Struma, decât un singur supraviețuitor al momentului?

Reconstituim episodul. În ianuarie 1942 a plecat din portul Constanța ultima navă maritimă de pasageri cu destinația Palestina. Vasul Struma – vechi și într-o stare avansată de degradare – transporta 790 de evrei din România, Ungaria, Bucovina, etc, toți cu speranța că în felul acesta vor scăpa de atitudinea antisemită a guvernelor din teritoriile respective, de fapt din toată Europa. Era ultima lor speranță de salvare și-a ignorat capacitatea limitată a vasului. Totuși nava a ajuns, până la urmă în apele teritoriale ale Turciei, unde li s-a interzis debarcarea. O vreme, pasagerii, care nu aveau documente de emigrare, au fost ținuți în carantină, dar, cum nava n-a primit viza de trecere a Bosforului, a fost tractată înapoi în Marea Neagră, unde a fost scufundată de un submarin sovietic. Cei care au încercat să ajungă la mal au fost mitraliați. Un singur pasager, David Stoliar a înțeles pericolul

înotului spre mal și a pornit-o în larg. A fost singurul supraviețuitor.

Apăruse atunci mai multe societăți pentru transportul și salvarea evreilor și, cum disperarea era imensă, se rulau sume importante în acest scop. Înscrierea pentru vasul Struma le-a făcut tot o Societate care era autorizată de guvernul României.

Problema aceasta, a vasului Struma, s-a

discutat și în Guvernul României, în ședința din 30 iunie 1942, condusă de Mihai Antonescu, în care gen. C. Vasiliu, subsecretar de stat la Ministerul Afacerilor Interne a explicat că *dl. Mareșal a dat această aprobare (*de înființare a acestor Societăți, n.n.) *pentru că interesul nostru este ca evreii să plece fie în Transnistria, fie în Palestina, dar să evacuăm țara de ei. Are dreptate domnul guvernator că au apărut aceste societăți, dintre care unele aparțin Ministerului Propagandei care, deocamdată fac numai înscrieri. De la înscrieri și până la emigrare este timp. (Stenogramele ședințelor Consiliului de Miniștri din mai-iunie 1942 vol. VII, București, 2003, p. 450).*

În această ședință, Mihai Antonescu găsește de cuviință să informeze guvernul și despre situația vasului Struma și explică de ce a fost întotdeauna împotriva *organizării unei asemenea acțiuni de emigrare*. Se rulau sume fabuloase, fără răspunderile cuvenite, fără garanția că pasagerii vor ajunge cu bine la destinație. *La un moment dat, aflând că Societate România, la care și Ministerul Propagandei are acțiuni, s-ar ocupa de astfel de operații, le-am interzis.*

Înaltul demnitar român explică și din ce cauză le-a interzis: ar fi dorit ca această operație să fie preluată de stat, să constituie o sursă pentru bugetul statului, numai că în acest caz statul trebuia să prezinte garanții că pasagerii vor ajunge în siguranță la destinație. Faptul acesta se dovedea extrem de anevoios, în condițiile când maladia antisemitismului se răsfăța ca o buruiană rea în toată Europa.

Cu aceste rațiuni a refuzat să avizeze și plecarea vasului Struma din portul Constanța. *...Aveam informații că turcii nu vor da viză de trecere și vasul nu va ajunge în Palestina. Totuși, Societatea aceea a obținut aprobarea. Rezultatul a fost că atunci când vasul a ajuns în apele teritoriale turcești, Guvernul turc mi-a notificat că vasul, neavând viză turcă, trebuie să fie trimis înapoi. Într-*

adevăr, vasul intrase în apele teritoriale turcești fără consimțământul Turciei și fără ca evreii de pe vas să poarte pe pașapoarte viza de trecere turcească. Până la urmă, stând în apele teritoriale turcești, vasul a fost expediat în largul mării, unde a explodat. Au primit, (pasagerii, adn.n.) viza eternității, mai precizează demnitarul român, confirmând o tragedie cu 790 de morți civili, fără nici un amestec cu problemele războiului.

Că războiul înseamnă drame, tragedii, oroare, știe oricine, dar în urma lui vine judecata istoricului și sentința justiției și nu știm încă dacă adevărul și dreptatea și-au găsit în cele din urmă izbăvirea.

Notă:

* https://ro.wikipedia.org/wiki/Struma_(nav%C4%83) - Vasul Struma, o „epavă plutitoare" construită la Newcastle, în Anglia, în 1867, înmatriculată în Panama, și aparținând companiei grecești Singros, reprezentată în România de agenția maritimă Stefan D'Andreea & Jean Pandelis. Motorul de 300 CP nu era cel original, ci unul de ocazie luat de la un vas scufundat în Dunăre, mergând cu doar jumătate din putere și neputând furniza nici încălzire, nici lumină. Nava era atât de ruginită încât marinarii spuneau că „doar vopseaua mai desparte cala de apă". Nava din fier, cu un tonaj de 642,36 tone, avea două catarge, o lungime de 46,40 m și o lărgime de numai 8,70 m, ceea ce provoca un ruliu important. Echipajul era alcătuit din cinci bulgari, doi evrei, un ungur, un polonez, o româncă (SG pp. 104). Comandantul era Grigor Timofeievici Garabetenko, cetățean bulgar din Varna, de origine ucraineană.

DIN DOSARELE SECURITĂȚII COMUNISTE

NICOLAE CORNEANU – UN TURNĂTOR EŞUAT

► **Ionel NECULA**

Suntem oamenii prezentului, ne consacrăm cu precădere, de nu cumva exclusivist, *hic et nuc*-lui habitual și deseori ne consolăm cu vorba neroadă că morții trebuie lăsați cu lumea lor iar vii să se consacre cât mai vârtos bunăstării și confortului existențial. Am devenit practici, mercantili, concreți, doritori de cumuluri care depășesc nevoile curente și nu mai știm de candoare, de duioșie, de gingășie sau de trecut, de recunoștință.

Istoria are o curgere fluidică, fără interstiții vide, dar prezintă atâtea cotituri reptiliene că e greu, bachiar imposibil, de adus într-o linie dreaptă. Deseori, uităm că fără trecut, fără aluviunile lui ancestrale nu există prezent și cu atât mai puțin viitor. Suntem niște plante efemere, dar care plantă nu are un sistem radicular care să-i furnizeze necesarul maturizării și rodirii ei? De multe ori, pentru o abordare mai articulată a faptelor simțim nevoia unui timp de așteptare și de decantare, dar de multe ori așteptarea se prelungește înuitare și în tărăgănare sine die.

De la moartea lui Nicolae Corneanu au trecut, iată, mai bine de un deceniu și în tot acest interval puțini și-au mai adus aminte de el. Oamenii uită, doar frunzele plopilor, care fac de strajă cimitirului, se desprind una câte una în fiecare toamnă și-i ventilează, cu foșnetul lor mătăsos. efigia înscrisă pe cripta unde-și doarme somnul de veci.

Așteptam ca toate controversele, care i-au tulburat ultimii ani de viață să capete lămuririle trebuincioase și nu s-au produs. A plecat din lume cu o culpabilitate de colaborator al fostei securități, atârnată de numele său și nu s-a încumetat nimeni în lămurirea acestui aspect. Ar trebui - dar câte n-ar trebui? – să fie cercetate și limpezite aceste aspecte dureroase, care pot vulnerabiliza destine și biografii inocente. Nu i-am studiat dosarul întocmit de fosta securitate pe numele său, dar i-am întâlnit numele ocazional, cercetând dosarul altor destine nefericite, trecute prin grozăviile Gulagului românesc. Cei mai mulți, dintre cei ce s-au aplecat asupra acestui episod nevralgic din biografia lui Nicolae Corneanu au reținut autoculpabilizarea sa publică, prin voie vegheată, imediat după acel decembrie dătător de speranțe neîmplinite, înainte de a fi cerută de cineva. A fost unul din cei trei nefericiți, alături de Daniel Dăianu și Al. Paleologu, care și-au recunoscut culpa imediat după revoluție și din proprie inițiativă.

Spuneam că deși nu i-am cercetat dosarul întocmit de securitate, i-am întâlnit numele și-am

lecturat toate cele patru note informative întâlnite în dosarul întocmit pe numele filosofului Ion Petrovici. A fost o surpriză enormă pentru mine și în primul moment am avut o atitudine furioasă, de indignare oțărâtă și de reproș. Toate cele patru note informative erau redactate în urma unor vizite făcute filosofului în locuința sa de pe bulevardul Ana Ipătescu, fiind însoțit de fiecare dată de fostul mitropolit al Ardealului, Nicolae Bălan. Într-o scrisoare primită de la cinstitul mitropolit la 23 martie 1995 îmi relata cu o sinceritate debordantă împrejurările în care a fost nevoit să primească pactul cu odioasa instituție. *Am trecut într-adevăr prin momente grele. În 1948 am fost arestat pentru relații cu grupurile armate anticomuniste după care la eliberare mi s-a pus condiția colaborării cu Siguranța (Securitatea de mai târziu). Duhovnicul meu m-a sfătuit să accept pentru a ajuta cu informații pozitive pe cei prigoniți. Așa a început calvarul. Dacă mi-ați putea trimite copia notelor informative găsite V-aș fi recunoscător. (*Ionel Necula*, **Ultimul epistoler**,* Editura Rafet, Rm. Sărat, 2011, p.63-64.

I-am trimis, bineînțeles, copiile cerute, dar faptul că era însoțit de fiecare dată de mitropolitul Nicolae Bălan mă face să cred că era sub ascultarea acestuia și de la el a primit încuviințarea să primească oferta securității. Insist. Nu am nici o dovadă certă, este doar o presupunere, bazată pe câteva indicii – insuficiente totuși, pentru a trage concluzii definitive.

Presupun că Securitatea avea mare nevoie de aceste informații, pentru că filosoful tocmai ceruse pașaport pentru a-și vizita fiul la Madrid și trebuia să afle cu ce gânduri vizitează Occidentul. Drept este că perioada circumscrisă de aceste note informative (1965-1969) devenise mai relaxată, dar securitatea tot vigilentă se arăta. Noul lider comunist. Nicolae Ceaușescu, era privit ca o speranță în ceea ce privește posibila liberalizare a circulației ideilor și persoanelor, iar atitudinea curajoasă față de invazia Cehoslovaciei, sau vizita președintelui SUA la București și primirea excesiv de călduroasă cu care a fost întâmpinat era un semn că ceva se schimbase în politica românească.

Informațiile semnate de Nicolae Corneanu m-au convins încă odată că instituția securistă, oricât de inteligentă se considera cu emfază, putea fi păcălită, dacă informatorul avea puțină luciditate și dacă voia să-și protejeze *urmăritul*. Putea să ofere securității doar informații anodine, lipsite de importanță sau chiar să furnizeze informații favorizante pentru cel prigonit. Nu mai am documentele de la CNSAS – le-am trimis autorului de facto, dar ele conțineau informații despre un Ion Petrovici cumințit, adaptat noilor realități. Informa, bunăoară, securitatea că nu mai este interesat de politică și că aprecia realizările noului regim comunist. Nu-și putea explica de unde au învățat noile autorități, ridicate în general din medii muncitorești - deci netrecute prin universități și înalte instituții de învățământ străine – cum să guverneze o țară cu o economie prăbușită și cu multe dificultăți geopolitice nerezolvate.

Notele informative redactate de Nicolae Corneanu în loc să acuze și să-și victimizeze *obiectivul* oferea securității o imagine loială și deja integrată noilor realități.

Nu-i exclus ca filosoful să fi înțeles substratul acestor vizite vesperale și se folosea de ele pentru a transmite securității ceea ce dădea bine și convenea scopului urmărit – obținerea pașaportului pentru Madrid – într-o vreme când și pentru vizitarea Bulgariei se obținea foarte greu. Anii lungi de detenție îi ascuțise simțul suspecției și devenise atent la orice detaliu aleatoriu. Sigur este că și datorită acestor note informative Petrovici a obținut pașaportul solicitat și la 12 august 1969 se afla deja în nava care-l ducea la Madrid. Avea 87 de ani și era însoțit, până la Paris, de sora sa Elena, căsătorită Gatoschi. Survola lumea, dar, de fapt configura omul cu toate aluviunile istoriei la purtător.

ASOCIAȚII CULTURALE DIN VATRA SATULUI

GRUPUL CULTURAL DIN BUCEŞTI

► **Tudosia LAZĂR**

Era în anul 2015, an în care ieșise de sub tipar primul volum al romanului „Cutia Pandorei”. Înainte să îi fac o lansare oficială, împreună cu sora mea, scriitoarea Olimpia Sava, am hotărât să facem o ședință de lucru cu membrii cenaclului „ARIONDA” a cărei membră eram, aici, în satul Bucești, satul copilăriei noastre. A fost prima ședătoare literară din comună, într-un cadru rustic și foarte restrâns. Bineînțeles că nu au putut participa toți membrii cenaclului. Majoritatea locuind în Galați au avut probleme cu deplasarea. Cei care au semnat „prezent” s-au bucurat din plin de ospitalitatea casei și de farmecul vieții la țară.

Am recuperat câteva instantanee care stau mărturie pentru acea inedită lansare de carte! Atunci am hotărât să repetăm astfel de întruniri în care să vorbim despre cărțile noastre și să ne cunoaștem ca oameni.

În anul următor l-am cunoscut pe domnul inginer Mihăiță Năstăsache, datorită prieteniei dintre acesta și soțul meu. Atunci când se întâlneau povesteau destule despre familie stând la un pescuit pe malul râului Bârlad. Auzind cu ce mă ocupam am primit din partea domnului inginer invitația de a organiza aceste evenimente pe proprietatea pe care o deținea pe malul râului Bârlad. Pentru că iubea cultura și era interesat de aceste manifestări, domnul Năstăsache ne-a oferit bucuros găzduirea, în mod cu totul dezinteresat. „Puteți veni oricând și de câte ori aveți nevoie de spațiul necesar să vă desfășurați ședătorile literare”! Am mers să văd locația și am rămas încântată de peisajul oferit. Exista un singur inconvenient: acela că acest loc deosebit de frumos era mai departe de sat și cumva situat într-o minunată sălbăticie. Un loc în care animalele zburdau în voie, în care susurul apei râului Bârlad se împletea cu „doina” cântată de leagănul sălciilor din jur și care, împreună alungau dogoarea soarelui arzător din timpul verii. Pe apa râului se legăna o barcă micuță care era martora concertelor susținute de corul broaștelor fericite că nu sunt deranjate. După ce am consultat familia și am făcut un bilanț a ceea ce presupunea o astfel de organizare din toate punctele de vedere, am acceptat invitația! Mi-am asumat cheltuielile necesare pentru protocol pe banii familiei. Soțul meu care la rândul său iubea aceste evenimente, m-a sprijinit necondiționat cu tot ce putea. Domnul Năstăsache s-a ocupat de amenajarea spațiului, asigurarea unui oficiu în care să ne putem gospodări și servi meniul de protocol,

precum și a unui grup sanitar. Bineînțeles că și toate costurile care se impuneau, fără să pomenească vreodată de ele.

În anul 2016 a avut loc prima ședătoare literară care să sărbătorească Ziua Limbii Române, un eveniment inedit care s-a desfășurat de atunci în fiecare an, în timpul verii sau în toamnă! De la an la an, numărul participanților a fost tot mai mare. Nu ne-am mărginit în a invita doar membrii cenaclului „ARIONDA”, am invitat scriitori gălățeni și tecuceni și din alte orașe ale țării. În cadrul acestor manifestări culturale am putut să facem lansări de carte, să citim, să cântăm să vorbim despre planurile de viitor ale fiecăruia, să ne amintim de marii noștri înaintași ai culturii strămoșești! Am râs, am povestit, ne-am cunoscut ca scriitori și ca oameni! În anul 2016, în timpul desfășurării activității, doamna STAMATE ELEONORA, cunoscută scriitoare tecuceană, a venit cu propunerea ca acest loc în care noi ne întrunim, să se numească „LA OAZA LUI NĂSTĂSACHE”. Aceasta a fost „nașa” care a botezat minunatul loc în care toți se simțeau într-adevăr ca într-o oază de liniște, eliberați de grijile cotidiene, în care își puteau hrăni sufletul cu spiritul culturii! De atunci și până astăzi așa i-a rămas numele! Mai mult, doamna Georgeta Pruteanu, membră a cenaclului „ARIONDA” i-a dat viață și online. Recunosc faptul că la acea vreme nu lucram pe Facebook și pentru că nici dumneaei nu m-a avertizat, un timp nici nu am știut; până când m-am inițiat în tainele internetului și am aflat. Fapt pentru care, cu acest prilej (nu știu dacă am mai făcut-o), îi mulțumesc!

Cu toată recunoștința și prețuirea mulțumesc domnului inginer Mihăiță Năstăsache, acum la ceas aniversar al grupului, pentru tot sprijinul dezinteresat pe care l-a acordat în mod necondiționat de-a lungul atâtor ani. Mulțumesc tuturor celor care au contribuit prin participarea lor la aceste ședători literare, manifestări ale spiritualității noastre culturale. Prin prezența lor au contribuit la susținerea în timp a acestui grup literar! Nu pot să nu îndrept spre Divinitate un pios omagiu și o rugăciune pentru cei care astăzi, în 2026, se odihnesc pe frumoasele pajiști ale acesteia: OLIMPIA SAVA, ELEONORA STAMATE, VERA CRĂCIUN, VASILE SEVASTRE GHICAN, GHEORGHE FRĂȚIȚĂ.

Într-un album foto omagial voi așeza toate imaginile rămase mărturii ale acestor ani de activitate culturală. Cu siguranță aceasta și-a îndeplinit menirea, aceea de a contribui la promovarea și perpetuarea valorilor culturale. Astfel uitarea, praful vremii și rugina anilor nu vor putea să stingă flacăra aducerii aminte. În nume personal cât și în numele asociației culturale „ȘTEFAN PETICĂ - fiul satului Bucești” adresez tuturor membrilor acestui frumos grup cultural, la împlinirea a zece ani de existență, un mare „LA MULȚI ANI PLINI DE FRUMOSUL CULTURII STRĂMOȘEȘTI”!

* **Tudosia Lazăr este Președinta Asociației Culturale „ȘTEFAN PETICĂ - fiul satului Bucești”, comuna Iveşti din judeţul Galaţi.**

ESEU MEMORIALISTIC

AMINTIREA DOINEI (18)

(Text postum)

► Grigore RACARIU

O alergare… de melci

După-amiază a venit o ploaie torențială dinspre Movila Iucașului[1], adică de la răsărit, lucru mai rar la Doina, căci majoritatea ploilor veneau vara de la miazănoapte, parcă urmând *șușaua* mare. A fost o ploaie scurtă, dar, cum se zice, a turnat cu găleata. Soarele nu căzuse încă după munții de la apus, așa se face că, imediat după ploaie, a apărut pe cer un curcubeu înalt spre răsărit. A fost iarăși prilej de comentarii și multă bucurie în rândul copiilor. Bunica Talica, ridicând mâna dreaptă spre splendidul arc de cerc înălțat la răsărit deasupra Cracăului le-a spus: *„Copii, în Sfânta Scriptură se arată că, după încetarea Potopului, Dumnezeu i-a promis lui Noe că nu va mai pustii niciodată cu potop pământul și i-a zis: „ Pun curcubeul Meu în nori, ca să fie semn al Legământului dintre Mine și pământ”*. (Facerea, 9:13) *„Așa s-a născut curcubeul, ca să știți”,* încheie Bunica scurta învățătură.

Cina a fost mutată în casa mare, căci în ogradă încă băltea apa, deși pământul o sorbea însetat, ca o sugativă. În noaptea care a urmat „Ceata lui Pițigoi” a fost repede învinsă de Moș Ene. N-au mai fost chicote și zbenguială ca în alte seri.

A doua zi fetele s-au retras pe cerdacul din fața casei în lumea păpușilor, numai de ele știută. Grigoriță trăia o altă fericire, căci Bunica i-a dat învoire să ciocănească și să mesterească la bancul de tâmplărie și fierărie, organizat de Bunicul Costică, pe când trăia, Dumnezeu să-l ierte! Micul atelier era în șopronul de sub fânărie, unde se adăpostea căruța, înainte de a o lua Colectiva. Grig, cum îi spuneau fetele, tocmai se hotărâse să-i facă Bunicii o surpriză, reparând portița dinspre grădină, care atârna în balamaua de sus, căci cea de jos se rupsese. Văzuse undeva sau i-a venit lui în minte, că a bătut în cuie, paralel cu balamaua metalică ruptă, o bucată de curea, găsită într-un sertar cu felurite lucruri, organizat de săracul Bunicul după filosofia „poate trebuie la ceva”. Meșterind la portiță, Grig a observat că în grădină apăruseră, în răcorea dimineții, pe firele de mohor, melci. Imediat după ce a terminat lucrarea de gospodar, a fugit la fete ducându-le doi melci frumoși. Pe loc s-a pornit un cor, pe toate vocile:

„Melc, melc, codobelc
Scoate coarne, bourești
Și te du la Dunăre
Și bea apă tulbure,
Și te du la baltă
Și bea apă caldă
Și te suie pe buștean
Și mănâncă leuștean!”

Nenea Dana le-a explicat despre melci că aceștia se ascund de arșiță în pământ de unde ies noaptea, pe răcoare, și atacă grădina de verdețuri. Când plouă riscă să se înece în propriile ascunzișuri, de aceea ies „repede” și se cațără pe firile salvatoare de iarbă înaltă.

După o scurtă vânătoare prin grădina de zarzavat și prin livadă, fiecare „cetaș” avea melcul său. Ca să nu iasă discuții, au fost marcați melcii, folosind carioca roșie, fiecare cu inițiala numelui proprietarului: I- Irina, R- Roxana, N- Norica, P- Petronela, G – Grigoriță, acesta a precizat că „G” reprezintă numele melcului, care se numește Galopea, drept urmare au fost botezați, ironic, și ceilalți melci: Iuțilă, Ropotilă, Năvală și Prăpădeală. Această nouă joacă, de data aceasta onomastică, a sugerat ideea competiției. Va avea loc o mare „ alergare ” de melci. S-a marcat cu creta pe cerdac linia de start și melcii au fost aliniați pentru concurs. Dar în mod cu totul enervant fiecare „alerga” în altă direcție, unul plictisit chiar a abandonat, retrăgându-se în cochilie. Nenea Dana le-a explicat că melcii au simțul competiției, dar nu știu să „ alerge” decât pe *Melcodrom*. Au căpătat de la Bunica o mușama veche, fostă

față de masă la bucătărie pe care s-a trasat, mai întâi, un cerc roșu cu raza de 20 de centimetri și apoi altul, concentric cu raza de 50 de centimetri, albastru. Cercul mic era linia de start, iar cecul mare linia de sosire. De jur împrejur s-au așezat, drept stimulent, frunze proaspete de salată verde. Au fost așezați melcii la start pe cercul roșu. Era declarat câștigător melcul ce ajungea primul la salată. Arbitru a fost Nenea Dana. Patronii, și în același timp antrenori și suporteri, au început să-și susțină „atleții": *Hai, Iuțilă! Hai, Galopea! Hai, Prăpădeală*! De la o vreme, lumea ce trecea pe drum se oprea la gard, curioasă să afle ce nouă competiție s-a organizat în Doina. Se petrecea un eveniment deosebit: prima alergare de melci din istoria mult încercată a satului. După vreo jumătate de oră primul melc a ajuns la salată. Nu se mai știe astăzi care a fost câștigătorul, căci toate documentele concursului s-au pierdut. Au fost multe supărări, certuri și contestații. Peste o jumătate de zi toți concurenții ajunseseră la linia de sosire. Ce nu face un sportiv profesionist, când e vorba de existența lui!? Dar timpul trecea frumos. Bunica, având lacrimi în ochi, a șoptit „*Alți copii, alte vremuri!"*

A doua zi Petrică a schimbat cantonamentul „Cetei lui Pițigoi" la Piatra. Spre seară, după ce a rezolvat o sumedenie de treburi gospodărești de pe o listă lungă întocmită de Mama, a plecat și Dănuț la Piatra, căci luase în primire trupa de la Puiu.

În zilele care au urmat, Dănuț, adică Nenea Dana a organizat antrenamentul montaniard al „Cetei lui Pițigoi", programând drumeții zilnice, destul de dificile, pe „munții" care ocrotesc, la poalele lor ca într-un leagăn, vechiul și pitorescul oraș Piatra Neamț.

Era o adevărată încântare să privești dimineața ceata de excursioniști, înșirată în ordinea mărimii rucsacurilor, echipați cu hanorace de vânt și bocanci de munte, cu bețe de alun și pălării sturlubatice, pornind spre Antena de Televiziune de pe Pietricica, sau spre Cercul Gospodinelor de pe Cozla.

Un moment unanim neagreat era controlul sever la rucsacuri înainte de plecarea în fiecare expediție. Trebuia justificat fiecare bagaj, renunțându-se fără milă la lucrurile inutile. În schimb se mustra cu asprime absența lucrurilor strict necesare. Drumeții învățau că in excursie, uneori, duhurile muntelui sunt neiertătoare.

În escaladări se respecta cu mare atenție legea întâietății pe traseu a celui mai slab. Întregul grup își regla pasul după cel mai puțin dotat fizicește, așezat în frunte. Importanța acestui principiu a fost clar ilustrată într-o zi de Irina, mezina cetei, care fiind îndemnată să meargă mai repede, s-a oprit în mijlocul pantei și a declarat cu vehemență: *„ Acesta este maximul meu!"*

În fiacre zi era numit, prin rotație, „cetașul sanitar", care supraveghea ordinea și curățenia la locurile de popas.

La întoarcere fiecare își lăuda captura zilei: plante, insecte, minerale, fosile și tot felul de pietricele. Cantitatea mare de valori adunate a condus la hotărârea de a se organiza o expoziție a „Cetei lui Pițigoi" în han la Doina, ca surpriză pentru Mioara care avea o colecție impresionantă de pietre acasă, la Galați.

Panaghia este un nume sfânt

Pe la începutul lunii august au ajuns la Doina și Puiu cu Mioara. Dana, lăsată la vatră din „Ceata lui Pițigoi", ca domnișoară ce era acum, reușise cu succes la facultate și plecase împreună cu nașa ei, Minuța, o verișoară de-a Mioarei, la Costinești, la mare .

O seară întreagă Puiu, Dănuț și Petrică au dezbătut organizarea expediției pe Ceahlău pe care „Ceata lui Pițigoi" o aștepta cu înfrigurare. Nu s-a putut hotărî decât traseul de escaladare, căci drumul de întoarcere se impune singur în funcție de condițiile meteo, de starea drumului și capacitățile fizice ale grupului. S-au ales totuși pentru coborâre vreo două variante. S-a discutat până seara târziu, când cel mai albastru și înstelat cer din lume a pus acoperământ feeric peste ograda de la Doina. În asemenea situații se „dezbătea" până ce Petrică începea să vorbească în latinește: *„Amore, more, ore, re probantur amicitiae!"* (prin dragoste, comportament, vorbire și faptă se probează prieteniile) Nu se știa de unde și când învățase Petrică citatul, așa cum nu s-a putut stabili nici proveniența acestei vorbe înțelepte peste veacuri. La început toată lumea o credea pe Rodica ce susținea că Petrică începe să aiureze când bea un pahar în plus. Puiu l-a ascultat însă cu atenție, descifrând cuvânt cu cuvânt sensul înțelept al citatului, care este în același timp un joc de vorbe deosebit, căci se pleacă de la un cuvânt căruia i se suprimă pe rând sunetul inițial.

Dezbaterea a optat pentru escaladarea pe Piciorul Humăriei cu plecare din satul Ceahlău, unde se ajungea cu vaporașul pe marele lac al

Hidrocentralei de la Bicaz. Pentru întoarcere s-au ales două trasee: primul prin Jgheabul lui Vodă pe Bistra Mare cu obiectiv final peștera de la Toșorog, iar cel de al doilea pe la Duruitoarea și Durău, peste Petru Vodă până la Cetatea Neamțului. Deși un traseu mult mai lung, ultimul era de preferat pentru o „ceată" mai obosită, căci de la Durău la Târgu Neamț se mergea cu autobuzul .

După intense și amănunțite pregătiri s-au retras la Piatra, unde într-o seară unsprezece rucsacuri așteptau aliniate, blocând ieșirea din apartamentul lui Petrică din cartierul Dărmănești. S-a ales ca dată pentru ascensiune 4 august, cu o zi înainte de ajunul marii sărbători Schimbarea la Față, când se desfășoară hramul muntelui Ceahlău.

Somnul adânc al „Cetei lui Pițigoi" a fost curmat de semnalul scurt al lui nenea Petrică: *„Deșteptarea!!!Nu auziți zgomotul mare de afară? Se crapă de ziuă!".*

de mers și vreo trei opriri la Secu, Izvorul Alb și Buhalnița, în apropiere de Hangu, unde lacul se lărgește parcă dublându-și lățimea, peste codri de brazi, peste alți munți îngenuncheați la picioarele sale, deodată a crescut spre ceruri măreț și fantastic ca un dom uriaș, Pionul, bătrânul rege al Carpaților Moldovei. Din toate grupurile de pe puntea vaporașului izbucni strigătul victoriei, apărură mâini arătând spre înălțimi și se auzea murmur de voci emoționate. Era citită creasta semeață a Ceahlăului de la dreapta spre stânga, parcă respectându-se un ritual biblic: *Panaghia, Toaca, Ocolașul Mic, Ocolașul Mare, Pavilionul* …

Un nume stăruia ca o reverberație peste cetele de excursioniști: Panaghia.

Lângă „Ceata lui Pițigoi" călătorea un personaj misterios, un călugăr retras tăcut într-un colț, trecând pios printre degete câte o mărgică cu care își număra rugăciunile pe un șirag învechit de mătănii. Pe neașteptate călugărul,

Deși buimăcită de somn, cu genele greu de descâlcit chiar cu apă rece ca gheața, „Ceata" fu cuprinsă repede de bună dispoziție, chicotul și râsul din te miri ce, alungând tăcerea adâncă a dimineții de vară. În curând două compartimente ale trenului Piatra – Bicaz, deveniră neîncăpătoare pentru șăgalnica bucurie a copilăriei lipsite de griji. Urmă un marș scurt de la gara Bicaz până la debarcaderul de la barajul Hidrocentralei, unde trupa fu îmbarcată pe vaporașul care făcea curse regulate între Bicaz și Poiana Teiului, cu opriri la locurile unde pe malul înalt, la picioare de plai, apăruseră așezări cățărate, ce purtau numele vechilor sate care dispăruseră, cu tot cu biserică și cu întreaga lor istorie și cu numele îndrăgit al Bistriței, sub milioane de metri cubi de apă ai imensului lac numit acum Izvorul Muntelui. Pe vaporaș veselia spori, cumulându-se buna dispoziție a numeroase alte grupuri de montaniarzi. Pălăriile de muschetari ale „Cetei lui Pițigoi" deveniră emblematice stârnind invidia generală. Pe tot parcursul drumului pe apă grupurile de excursioniști au rămas strict separate între ele, la fel cum pe prundurile Doinei cârdurile de gâște nu se amestecă niciodată. După vreo oră

demonstrând că urmărea atent frământarea tinerească, binecuvântată de Dumnezeu cu o veselie generală, întrebă pe un ton blând: *„Voi știți, copii,de unde vine numele Panaghia?"*. Petronela, care era școlărița cea mai „bătrână", se grăbi să răspundă emoționată: *„Este o legendă cu o frumoasă fată, dintr-un sat de lângă Ceahlău, care s-a îndrăgostit de strălucirea Soarelui. Pe fata aceea o chema Panaghia"*, *„Dar știți, continuă călugărul, că Panaghia este un nume sfânt care vine de la două cuvinte grecești: „ pan" = tot și „agios" = sfânt, însemnând Preasfânta? Acesta este numele Preasfintei Născătoare de Dumnezeu. Un asemenea nume nu putea fi purtat de nicio fată, chiar nemaivăzut de frumoasă. Ceahlăul este considerat munte sfânt*, continuă interesanta explicație a monahului, *și datorită configurației misterioase a piscurilor și crestelor sale care privite de departe redau cu fidelitate imaginea sfântului disc, pregătit de preot înainte de Dumnezeiasca Liturghie. Toaca cu Panaghia alăturată, seamănă izbitor cu Sfântu Agneț, având la dreapta miridia Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, numită în terminologia creștină Panaghia. Contemplând și celelalte stânci din*

*jur ai imaginea completă a **cinstitelor daruri**”*. Ascultând explicația călugărului și privind peste păduri silueta Ceahlăului, Puiu se lumină la față, admirând ipoteza atât de simplă, dar deosebit de pertinentă a cuviosului monah, sutană rătăcită printre zecile de hanorace de pe puntea vaporașului.

Este clar că sacralitatea unanim recunoscută a Ceahlăului este conferită și de toponimia sa. Desigur numele de piscuri, de creste și de ameițoare jgheaburi au fost date de cei mai vechi locuitori ai muntelui de anahoreții săi, de la străbunii slujitori ai lui Zamolxis până la călugării sihaștri din zilele noastre.

Numai un cunoscător al sfintelor taine, familiar cu oficierea serviciilor ecleziastice, ridicându-și ochii cugetului spre înălțimi, putea să aibă revelația sfântului disc cu miridiile pios orânduite de preot la proscomidie .

Cu o asemenea inefabilă imagine în suflet, când pășești cu evlavie pe potecile Ceahlăului, ai sentimentul înălțător că în orice moment poți auzi vibrând peste plaiuri formula sacră *„Binecuvântată este împărăția Tatălui a Fiului și a Sfântului Duh!”*, cu care începe în biserica ortodoxă Dumnezeiasca Liturghie a Sfântului Ioan Gură de Aur. Încerci asemenea trăiri sublime mai ales într-o zi ca aceasta, când întreaga suflare se pregătește pentru hramul Ceahlăului. În curând pe vaporaș se auziră comenzile marinărești și se executară manevrele de acostare la debarcaderul Ceahlău, adică în satul Ceahlău. Cine și-ar fi închipuit cu vreo douăzeci de ani în urmă că „marea” va ajunge la poalele Munților Moldovei și că va exista portul Ceahlău?!.

„Ceata lui Pițigoi” dispusă în șir indian coborî disciplinată, fluturând pălăriile originale în semn de prietenească despărțire, strigând totodată *„Doamne, ajută!”* cuvinte de mulțumire către preacuviosul monah pentru învățăturile sale, pe care copiii deocamdată nu prea le înțeleseseră.

La hramul Ceahlăului

În curând, după un marș scurt pe o mică uliță, trupa ajunse în fața Dispensarului Comunal, lângă care un indicator montat pe un stâlp metalic arăta potecă marcată cu triunghi albastru și durata de tei ore până la cabana Fântânele, unde era programată petrecerea primei nopți pe Ceahlău. Stafful expediției făcu repede un plan pentru o durată de 5-6 ore, o diferență de nivel a traseului de 660 m (comuna Ceahlău 540m, cabana Fântânele 1200m) luând în calcul viteza mezinei Irina, care urma să devină cap de coloană.

Poteca oferi de la început un scurt examen, pornind pieptiș pe un teren argilos de unde și numele traseului: „pe Piciorul Humăriei”. Drumul deveni anevoios dar de o rară frumusețe, trecând prin poieni și fânețe împânzite de căpițe mirosind a fân proaspăt cosit. Fiecare fâneață este umanizată de câte o micuță cabană, în care muntenii, veniți la cosit, petrec aici și câte o săptămână întreagă, departe de sat. La o asemenea căsuță, lângă un izvor cu apă rece ca gheața, „Ceata lui Pițigoi” își organiză conacul de prânz. Înainte de părăsirea ospitalierului adăpost, trupa a făcut curat, a reîntregit rezerva de lemne și a lăsat într-un sertăraș o mică taxa ca pe un creștinesc bogdaproste. Deși împodobite cu frumoase coronițe de gențiană albastră sau de garofițe roșu – carmin, fetele încă întârziau prin

poieni, culegând buchete multicolore. Nimeni nu le grăbea știind că buna-dispoziție le poate oricând mobiliza în a recupera din întârziere mai repede de cât ar face-o nesuferita cicăleală. În curând poteca a traversat șoseaua ce duce la Durău, urcușul devenind și mai anevoios pe marginea Poienii Coacăzului, apoi urcând o pantă iute cărarea trecu peste Podina Fântânele, după care răsăriră brusc în susul pantei bârnele ce mărginesc platforma cabanei Fântânele. „Ceata lui Pițigoi” întâmpină cabana cu un chiuit prelung, aruncat de ecou peste văile ce coboară la Durău. Bucuroși că s-a găsit pătuc pentru fiecare „pițigoi”, bătrânii, adică Puiu, Dănuț și Petrică trecură la organizarea șederii și recuperării grupului. În primul rând s-a inițiat pregătirea focului de tabără, nelipsit din nicio seară petrecută în trecut aici. S-a ales o vatră mai veche corespunzătoare normelor de securitate și s-a trecut la adunarea lemnelor necesare pentru un foc de câteva ore. Au existat și voci care considerau că ar fi timp necesar pentru o escapadă la cascada Duruitoarea, mai ales că unele grupuri se lăudau că au făcut deja

această deplasare și că până acolo nu-i decât o aruncătură de băț. Puiu cunoștea însă bine locurile și avea experiențe trecute în acest sens, încât să respingă cu înțelepciune asemenea ademenitoare propuneri . Le-a povestit ce a pățit cu ani în urmă cu Dănuț și cu Ionel, când la fel au dorit să vadă repede Duruitoarea. Noroc că la ducere, din spirit de prevedere, Puiu i-a pus să adune rășină din brazii de pe marginea potecii. Cascada este așezată într-o scobitură a văii pârâului Rupturi și de aceea acolo se lasă repede înserarea. Drumul de întoarcere trece printre stânci uriașe căzute din peretele Pietri Ciobanului care noaptea devin înspăimântătoare fantasme. Apoi poteca se strecoară peste cărări și drumeaguri ce coboară spre Durău, primejdii de rătăcire. Apoi, pe o vale destul de largă, Pârâul Nicanonului creează un păinjeniș de șuvoaie care generează un teren mlăștinos greu de trecut și în plină zi. Salvarea a venit de la rășina adunată din care s-au făcut torțe spectaculoase, drumul devenind sigur și feeric. „*Vă închipuiți deplasarea Cetei lui Pițigoi noaptea pe un asemenea drum?!*", îi potoli Puiu cu greu pe partizanii unui asemenea experiment romantic .

Nenea Petrică, specialistul grupului în aprinderea și întreținerea focului de tabără a organizat un foc împărătesc, la care s-au aciuat și alte grupuri prezente la cabană în seara aceea. „Ceata lui Pițigoi" a împresurat focul cu țepușe lungi purtătoare de ademenitoare frigărui în vârfuri.

Copiii plecaseră de mult la somnic, când s-a auzit semnalul de retragere a lui Petrică: „*Amore, more, ore, re probantur amicitiae!"* admirat de toți prietenii ocazionali, sincer mândri că au petrecut cu un asemene clasicist. La răsăritul soarelui „ceata" era în picioare cu prosoapele pe umăr la izvoarele cabanei. După micul dejun, organizat de mămici începu adevărata ascensiune, spre cabana Dochia (1790m). Poteca, marcată cu bandă roșie, începe chiar din spatele cabanei Fântânele, unde au mas, urcă apoi unele porțiuni mai domoale, altele deosebit de înclinate, ajungând după câteva serpentine într-un luminiș de coamă unde te întâmpină o stâncă de o formă bizară: Căciula Dorobanțului. Jos în vale, peste păduri, apăru în toată splendoarea oglinda lacului Izvoru Muntelui, pe care ieri navigaseră. Drumul se îndreaptă în continuare spre sud și trece pe Șaua Muntelui, cea mai îngustă porțiune din culmea Ceahlăului de numai 2 metri lățime. Se trece apoi printr-un culoar de jnepeniș, peste praguri de gresie, ajungând în fața unui masiv turn de piatră, cea mai frumoasă stâncă din Ceahlău, Panaghia. În stânga se ivește vârful Toaca și stația meteorologică respectivă. Pe versantul nordic de sub Panaghia privirea coboară pe jgheabul cu același nume până jos în Durău. Cărarea trece apoi pe versantul sudic al Panaghiei, de unde un alt jgheab ajunge până la Stânca Dochiei. Traseul coboară pe platoul care se lărgește, trece peste o ridicătură, numită vârful Lespezi, ca apoi să coboare domol, circa 200 de metri, până la cabana Dochia. „Ceata lui Pițigoi" a ajuns la cabană pe când soarele cobora spre apus de vreo două ore; făcuse un marș de o jumătate de zi. Stafful grupului delegă pentru negocierea locurilor de cazare pe Dănuț. Ceva nu era în regulă, căci la intrare era liniște, iar cabana nu era împresurată ca de obicei de grupuri de excursioniști în continuă frământare. Vestea tristă

veni repede de la delegatul trimis la tratative: cabana a fost închisă de Sanepid în urma unui control făcut de dimineață. Privirile îngrijorate căzură pe ceasornic dar și pe „Ceata lui Pițigoi", dărâmată de oboseală. Nu putea fi luată în calcul retragerea rapidă spre cabanele din vale, spre care începură să se îndrepte grupuri nemulțumite. Trebuia organizată tabăra de noapte, folosindu-se

mijloacele din dotare. Puiu cunoștea bine zona, așa că alese ușor locul cel mai potrivit pentru ridicarea unei colibe. Era o poieniță apărată spre nord de un perete de lespezi, deasupra Detunatelor, mai sus de Polița cu Crini și Piatra cu Apă, pe lângă care cobora poteca spre curmătura Lutu Roșu. Locul era apărat din trei părți de stânci și de abrupturi, având o intrare strâmtă ca o strungă din care începea o cărăruie ce ducea în sus spre cabana apropiată. Un asemenea loc este numit de ciobani arcaci. Zona era bine ferită și de vânt. Se vedeau vechi vetre de foc, semn că aici se aciuaseră la vreme de restriște și alți drumeți.

Doi molizi pitici cu trunchiurile scorojite, având doar în vârf câte un smoc de cetini zdrențuite de ploi și viscole, cărora natura le-a hărăzit loc de creștere în apropierea stâncilor, au fost aleși ca furci de susținere pentru viitoarea construcție. Acum și-au arătat utilitatea baltagul și bârdița, care până atunci păreau doar detalii pitorești în echipamentul bărbaților sau naive elemente de descurajare pentru anume primejdii. S-a tăiat cetină multă din brazii și molizii care crescuseră cu îndrăzneală până la această altitudine și s-a adunat jnepeniș. Frânghiile aduse doar pentru joaca de-a alpiniștii împreună cu toate bețele de alun măiestrit înflorite și personalizate au fost rechiziționate, devenind căpriori și grinzi. Toate hainele de ploaie au asigurat *hidro–izolația* superioară și laterală. Petrică și Dănuț au făcut o vizită „convingătoare ” la cabană și s-au întors cu vreo patru saltele și câteva pături, bine-venite pentru căsuța care începuse să prindă contur. Cu această ocazie au aflat că închiderea cabanei s-a făcut fără temei, probabil pentru a reduce pelerinajul creștinesc pe Ceahlău, pelerinaj care a crescut an de an în această sfânta sărbătoare a Schimbării la Față.

După ce originalul adăpost a fost „finisat” s-au așezat pe cetina deasă saltelele ca un confortabil prici. La căpătâi lângă peretele de stâncă au fost înșirate toate rucsacurile, iar în față, pe vatra pregătită între bolovani așezați cu dichis, începură repede să danseze flăcările focului dătător de speranță și lumină.

Acum s-a ivit și prilejul de a demonstra că nici ceaunul, agățat de unul din rucsacuri, nu era nici el un simplu element de decor. Gospodinele pregătiră repede o mămăligă, ademenitor aburindă. Pe când Rodica răsturna pe un ștergar de in mămăliga, Dănuț, având în mână borcanul cu brânză, strigă înfricoșător: „ *Urrrsuuul! Ursul de mămăligă, bulzul, uite brânza. Nu vă fie frică! Moș Martin nu urcă până aici, el se oprește mai jos prin zmeurișuri”*. Înviorați de alarma falsă, dar mai ales convinși de foame, „cetașii” având bucăți mari de mămăligă, așezate în farfurii de plastic, umpleau cu caș gras de Doina scobiturile special făcute în mămăligă cu lingura. Aduceau apoi marginile bucății de mămăligă peste brânză, făcând bulzi pe care îi rotunjeau în palme, chicotind și împrăștiind sunete ascuțite, pe când mămăliguța încă fierbinte le ciupea mânuțele delicate. Încântați ca de un nou joc descoperit începură, pe rând, să susțină fiecare că al lui este ursul cel mai mare. Grigoriță se fălea, spunând că ursul lui este o matahală, în timp ce toți ceilalți sunt niște pui pricăjiți abia ieșiți din hibernare. Scandalul a fost repede aplanat de nenea Petrică, arestând întreaga „menajerie” și punând-o la rumenit pe grătar deasupra jarului încins . „Ceata lui Pițigoi” a uitat încă o dată mofturile obișnuite de acasă mâncând cu poftă mai ales că aveau prilejul să se laude că a mâncat fiecare câte un „urs” întreg la cină. Nimeni n-a șoptit o vorbă despre faptul că rămăseseră în pană de pâine, căci se așteptau să cumpere ca de obicei pâine caldă de la cuptorul de lângă cabană. Curând din înalturi s-a lăsat vălul de tăceri întunecate, pe care noaptea încearcă zadarnic să le spulbere, aprinzând peste necuprinsuri candelabrul ei imens de făclii tremurânde. Aici, sus pe munte, stelele par nefiresc de apropiate de pământ, agățate parcă în vârfuri înalte de molizi sau scăpărând la atingerea colților tăioși de steiuri. Ai impresia că de pe o potecă oarecare a Ceahlăului poți păși direct în Calea Lactee. Cuprinzând în hora lor crestele înalte, stelele alunică pe tobogane imense, aruncându-se în oceanul de nori, care a crescut între timp peste jgheaburi uriașe de stânci sprijinite pe văi îndepărtate.

Privind surprins norii, care s-au format mai jos peste plaiuri și înălțându-ți ochii spre bolta înstelată de deasupra, înțelegi că te afli între două ceruri, că ești cu un cer mai aproape de Dumnezeu. Un om de-al locului spunea că undeva pe aproape este un pârleaz, numai de munteni știut, peste care, dacă ai curajul să treci, ajungi într-o margine a grădinii, dată lui Adam „ca s-o lucreze și s-o păzească” (Facerea, 2: 15)

Fermecat, simți cum crește liniștea și te cuprinde treptat o emoție de frică și de mister, căci Dumnezeu înseamnă tăcere fără de sfârșit. Adăpostită sub cel mai frumos parmalâc, construit vreodată pe Ceahlău, „Ceata lui Pițigoi” ațipi curând, ascunsă în sacii de dormit cu fermoarele trase până la bărbie, simțindu-se ca într-un palat.

Obrajii și năsucurile, singurele la vedere, erau acum mângâiate de razele argintii ale lunii, care se ridicase tăcută peste codri, ca să lumineze drumul tremurat al stelelor spre streașina apusului.

Deși Găinușa, ceasornicul munteanului, se ridicase pe aripa nopții sus pe catapeteasma cerului, Miezul Nopții se recunoștea învins în încercarea sa de a-și lăsa umbra peste plaiuri, căci luna strălumina feeric muntele ca în plină zi. Părinții, așezați tainic în jurul focului binecuvântat, fascinați și ei de frumusețea nopții de vară, vegheau visurile voinicilor, acum răpuși în urma luptei de peste zi cu potecile, întinse toate numai din pripor în pripor. Tăcerea adâncă, punctată numai de pocănitul scânteilor în zbor întrerupt deasupra focului, fu curmată de vocea emoționată, plină de evlavie a Rodicăi: *„Să știți că noaptea aceasta minunată este un semn de la Dumnezeu, căci în noaptea de Probaje, acum cinci ani a trecut spre cele veșnice Tata. Să ne rugăm pentru el . Odihnește Mântuitorule sufletul adormitului robului Tău, Constantin, păzindu-l pe dânsul întru viața cea fericită, care este la tine, Iubitorul de oameni! Dumnezeu să-l ierte!”* Lacrimi înțepară, spre pioasă aducere aminte, geana celor prezenți și un strop de ofrandă fu lăsat peste pământul muntelui, făcând să reverbereze poiana cu pioasa invocație: *„Amin*!”. Puiu declamă, cuprins de nostalgii scumpe inimii lui, vorbele Tatei: *„Uite, acum, când vă văd pe toți strânși laolaltă împreună, pentru mine este Paștele”.*

Pe Ceahlău, mai mult decât în orice loc din lume, răsăritul de soare este mult mai spectaculos decât apusul. Când primele raze ale dimineții au căzut peste chipurile lor scăldate în zâmbet și bucurie, copii au anunțat cu vesele chicote începutul unei noi zile de fericită copilărie. Mergând cu toții la izvorul de cleștar, apropiat de poienița nopții de neuitat, grupul întreg a admirat spectacolul fascinant care se petrece aici în fiecare an în dimineața sărbătorii Schimbarea la Față: umbra vârfului Toaca se propagă peste imensele jgheaburi de stâncă de la picioarele sale ca o imensă piramidă, desenând în neantul văzduhului vestita Cale a Cerului, ca un drum de lumină între cer și pământ. Scurta deplasare la spectacolul muntelui, a fost însoțită de „cetași ” cu repetate sunete de vai și aoleu, urmare a luptei de două zile cu urcușurile dificile. „Ceata lui Pițigoi” în întregimea ei era atinsă de febră musculară. Cât s-a desfășurat micul dejun și echiparea pentru o nouă zi de drumeție, stafful excursiei a ajuns la concluzia că din cele două variante pregătite ca drum de întoarcere: Cetatea Neamțului sau peștera Toșorog, trebuia aleasă cea de a treia: întoarcerea scurtă spre casă pe la Izvoru Muntelui(797m), a cărui cabană se zărea în valea adâncă, diferența de nivel la coborâre de aproape un kilometru!

Protestele au fost mari căci, uitând de febra musculară, „cetașii ”visau cu toții să devină, dacă nu viteji plăieși ai lui Ștefan cel Mare, măcar vestiți speologi. Ambele dorințe le-au fost satisfăcute în anii următori.

Dar cum hotărârea staffului a fost validată de autoritatea grupului de mămici, coborâșul a început repede pe cărarea ce ducea, pe lângă neprimitoarea acum cabană Dochia, spre platoul Ocolașului Mic.

(Va urma)

Notă:

1. „Movila Iucașului” - comuna Mărgineni, altitudine 490 m. Această movilă, era folosită de oștenii lui Ștefan cel Mare, pentru aprinderea focurile, „să dea știrea” în țară de intrarea cotropitorilor.

Portret Ruxandra

REPERE MONOGRAFICE

COMUNA SLOBOZIA CONACHI - IERI ŞI AZI *

► **Vasile LEONTE**

Cartea domnului învățător Gheorghe Antohi se scrie din cuvinte, imagini, extrase de presă, texte poetice orale (o veritabilă antologie de lirică populară și folclor muzical!), portative, rețete ale bucătăriei locale, statistici oficiale, hărți, tabele, fotocopii de pe diplome, portrete, infinit de multe fotografii (individuale, de grup, de familie). Cea dintâi analogie în fața acestui volum o duc înspre jurnalele adolescentine de care, sunt sigur, omul școlii nu s-a delimitat în totalitate. După cum intact mi se pare, în cazul autorului pensionar, entuziasmul conservat, de acum 50 – 60 de ani, când, la sugestia unui coleg de cancelarie, dl învățător Alexandru Rădulescu, au început, în grup, primele prospecțiuni, documentările de tatonare, devenite apoi obsesie, angajament, probă de orgoliu, în fine confirmare.

Gh. Antohi trece pe pagina de titlu **Comuna Slobozia- Conachi – ieri și azi: Repere monografice**, semn de aleasă/așteptată modestie și de matură judecată, lăsînd și perspectiva unei revizuiri/completări, în funcție de reacțiile consătenilor, de adaosurile/contestările inerente.

După luarea în stăpânire a conținuturilor, desfășurate pe mai bine de 430 de pagini, impresia primă este aceea de carte vie, dinamică, tonică. Să fie aceasta expresia slobozeniei, explicată, de la surse, prin opiniile istoricului V A Urechia, prinse în *Notițe despre Slobozii*? Preiau de la pagina 41 detaliile pentru a desfășura în fața cititorului contemporan un proces social (cu consecințe istorice) de proporții, începând intens cu sec XV-lea. „Sloboziile se făceau cu următoarele condiții: a.- scutind pe un număr de ani pe slobozeni de orice dări și angarii; b. dându-le o jurisdicție specială, care le garanta pacea și nesupunerea; c.-învoindu-le libertatea deplină de cult și de limbă.”

În contul bibliografiei generale adaug și observația că dominantă este informația globală fixată în timpul trecut, în vremea consacraților Moise N.Pacu, George Sion, Costache Conachi, Nicolae Iorga și Paul Păltânea. Pentru a doua jumătate a sec. XX funcționale sunt opiniile, mărturiile contemporanilor, cu precădere, cu folos, ale oamenilor în vârstă. Mi-l închipui, poate greșesc, nu-i de mirare, pe domnul învățător, însoțit de alt aparat foto, după epocă, trecând prin planuri, luând cadre, cercetându-le cu ochi format, iar apoi așezându-le, riguros într-un nou capitol al cercetării.

Componentele studiului sunt cele clasice – amestec de istorie, descriere a cadrului natural, demografie, ocupații tradiționale și tendințe firești de înnoire, datini și obiceiuri, viața culturală etc. Toate informațiile sunt privite din interior, consecință a conviețuirii dintre autorul monografist și subiecții investigați. Realitățile nu-și dezvăluie subtilitățile de la distanță, între două vizite inegale ca durată, sub presiunea programului de autobuz. Interviul, confesiunea, notațiile strict personale, mărturisirea pe seama unor subiecte comune se aliniază de-a lungul secvențelor alcătuitoare. Acolo unde respondenții potențiali s-au retras în tăcere capătă consistență pagina de ziar, fotocopiată, confesiunile mai vechi, la fel de proaspete și utile timpului prezent.

Intrarea/ieșirea din legendă se realizează sub impulsul amintirilor, al poveștilor de odinioară. Rezultă că tâlcurile, cotloanele istoriei pot fi luminate și conduși de glasuri semi-anonime: Marin Mărgărit (85 de ani în 1965) își amintește din bătrâni că primii oameni care au venit pe aceste locuri erau din Râmnicu Sărat, Târgul Cucului, Buzău și Văleni; bătrânul Ion Iftene spune că moșia lui Conachi ținea de la Siret și până la Prut, vorba cântecului: „Lungu-i drumul și bătut/Din Siret și până-n Prut/Nu-i bătut de car de boi,/Ci-i bătut tot de nevoi”; Ion C. Ștefan (peste 80 de ani) susține că a luat parte la nunta prințului Moruzi, la Pechea, unde-i cântau țiganii Vasile Oprea, Gheorghe și Nicu Bratu, din fluier și din viori... Fetele mari purtau scurteici cu blăni de vulpe, iar femeile, bluze cu găitane și fuste de lână. Bărbații purtau pantaloni de lână, cămăși de in și cânepă, pălării de paie, opinci, cioareci legați cu ațe și păr.”(p.47). Bunul samaritean, cărturarul de sec XIX, omul locului se ivește după gesturi, acte, intervențiile de trebuință ale supușilor: 1.-„Costache Conachi, proprietarul moșiei pe care a luat ființă satul Slobozia Conachi, a înzestrat biserica (...) cu un clopot care poartă data de 1816. 2.-Costache Conachi a înzestrat biserica din satul Slobozia Conachi cu cărțile de slujbă necesare, în anul 1814”.(p 279). Alte însemnări spun astfel:

„Biserica, la început, era fără icoane pe pereții laterali, necompletată sus la catapeteasmă. Într-însa se află cărți bisericești, necesare serviciului divin, hărăzite de Costache Conachi. Între acestea, e un octoih și un penticostar cu următoarele cuvinte scrise chiar de mîna lui Conachi: „ Acest octoih s-a afierosit de către mine, păcătosul, Sfintei Biserici a Sfintei Troițe de la satul meu Slobozia lui Conachi de pe Valea Suhurluiului, 1814 iunie 20. C.Conachi, agă și cavaler” (lucr. cit., p.28o).

Fără să mă justific, mă simt interesat și solidar cu lumea școlii. Nu uit, domnul învățător vine de pe acolo pe unde se proiectează viitorul, se clădesc destine, se așază, în perspectivă, coordonatele unei comunități. Mă emoționează cât de clar, bine țintit, românește exprimat se putea gândi acum un secol și jumătate: „Scopul așezării școalelor prin sate nu este de a da copiilor

de țărani învățături întinse și care să urmeze prin pensioane, colegiuri, ci a le înlesni chiar pe lângă casa părintească învățătura cititului și a scrisului unite cu cunoștința religiei și a ocupațiilor lor în lucrarea pământului.” (Moise N.Pacu, din cartea Județul Galați – sic! - lucr. cit., p.249).

Corect sau greșit, eficient sau sortit eșecului era un punct de vedere, pe seama căruia se puteau iniția acțiuni. Recurg la colportaj cu atâta patos fiindcă simt că adevărata beție de cuvinte, mască a ineficienței oficializate, ne afectează abia acum, se manifestă global, spre încântarea tardivă a domnului Titu Maiorescu.

Monografia nu se bizuie doar pe inițiativele/ intervențiile întemeietorilor, pe numele ctitorilor, pe jertfele celor trecuți, spre eternizare, pe duritatea monumentelor. Dl Antohi simte drept o realitate incontestabilă a secolului trecut situația familiilor cu mulți copii, rezervă, garanție a evoluției localităților În satul Slobozia Conachi, 12 familii înregistrează între 7 și 11 copii, botezați după tradiția locului; în satul Izvoarele, șapte familii au între șapte și 10 copii. Pe scara recordurilor stau și persoanele longevive, cu vârste între 90 și o sută de ani, onorate de colectivitate. Pe pagini distincte, opozabile, 68//69, sunt notate și realități care începșează vizibil, amenință în perspectivă stabilitatea localității. Datele seci ale recensămintelor lasă locul comentariilor, îngrijorărilor, mai puțin al soluțiilor de redresare . La 15 martie 1966, în documentele oficiale figurau 7382 locuitori; în 5 ian.1977, cifrele devin 7818. În anul 2002 există 4604 persoane, iar în ian 2020, regres evident – 4229. Dl învățător evită comentariile, analizele, speculațiile găunoase. Oricum, rănile produse n-au șansa vindecării. Se adaugă și alte evenimente prin care echilibrul interior al moldoveanului se tulbură: alunecări de teren (cu debut prin 1990), cutremure de intensitate redusă, în schimb cu neplăceri în gospodărie, incendii și peste toate – ca efecte distructive - inundațiile din sept 2024. Și aici imaginile, din belșug, fac mai mult decât mii de cuvinte, intrînd într-un memorial al durerii colective locale. Doar probele de solidaritate umană seamănă semnele speranței.

Întru speranța neuitării intră și această lucrare de vrednicie a învățătorimii gălățene.

* Gheorghe Antohi, **Slobozia Conachi – ieri și azi: Repere monografice**, Editura Olimpias, 2024

Flori galbene

ECOURI EPISTOLARE INEDITE. RESTITUTIO

TECUCIUL DIONISIAC (II)

► **Lucian Vasiliu**

Dionisie DUMA ►

Amiciția cu poetul și profesorul Dionisie DUMA (n. 8 septembrie 1940 - d. 19 februarie 2018) a început în redacția revistei CONVORBIRI LITERARE, în biroul poetului, redactorului Ioanid ROMANESCU, ex-coleg de facultate cu tecuceanul atașat Iașilor culturali.

Dețin un număr însemnat de epistole trimise sussemnatului de Dionisie, după ce porniserăm la Tecuci FESTIVALUL-CONCURS DE POEZIE „COSTACHE CONACHI", în 1993.

În loc de un convențional salut respectuos pentru revistă, am selectat, din nou, pentru acest număr al revistei TECUCIUL LITERAR-ARTISTIC nr.81, o altă scrisoare inedită, expediată de inefabilul camarad literar în urmă cu 20 de ani.

Moto:

„ ...aici, la Tecuci, am un bun prieten, poetul Dionisie Duma, pe care îl respect și la care merg acasă cu mult drag, să depănăm frumoase amintiri (...)"

Radu BELIGAN

(dintr-un interviu luat de Victor CILINCĂ, la CASA DE CULTURĂ TECUCI, 2016)

Am mai publicat și voi mai publica din arhiva proprie corespondență trimisă din Tecuciul conachian de (către) poetul, profesorul, amicul rafinat Dionisie DUMA.

De data aceasta restituim o amintire/ confesiune despre prietenul lui iețean, poetul Ioanid ROMANESCU (n. 4 octombrie 1947, la Voinești-Iași - d. 20 martie 1996, Iași). Mesaj trimis la 9 zile după moartea lui Ioanid ROMANESCU.

„TRĂIASCA POEZIA SI MARII VISĂTORI!"

Stradela Sărărie, nr.29.

Seară de toamnă ieșeană, cum numai la Iași toamnele să fie. Era prin anii ,62 - ,63 și, studenți fiind la filologie, încercam să ne trecem examenele, învățând, cum puteam, după studii, cărți, cursuri de împrumut.

De atunci, din acea seară magnifică am rămas nedespărțiți; lumea ieșeană ne cunoștea atât de bine, încât afirmația confratelui Lucian Dumbravă (n. 11 decembrie 1931 la Mihăileni - Botoșani; Liceul Militar la Cernăuți; Facultatea de Filologie finalizată în 1954 la Iași; redactor al revistelor IAȘUL LITERAR, apoi CONVORBIRI LITERARE; decedat în august 2007 - decedat august 2007, Iași, n.n. LuVa) se adeverea întocmai: voi trebuie să știți si să vă intre în cap, că ei sunt doi - bietul Ioanid și sărmanul Dionis! Cu aceste epitete decorative am străbătut fascinantul fragment de viață aici, în,,dulce târgul Ieșilor".

La Tecuci, în acest colț mirific de Europă, pitoresc și paradisiac, Ioanid își făcuse prieteni statornici: poeții Vasile Sevastre - Ghican, regretatul Ioan Purdelea (n. 1928 la Grivița, lângă Bârlad - d. în 1990 la Tecuci - *n.n.LuVa)*), Valeriu Salcie, Iordan Grecu. Aici (la Tecuci - *n.n.LuVa)* venea, mai ales vara și toamna; popasurile sale nu se desfășurau într-un ritual de excursie spontană, ci legat de locuri și oameni, într-un mod organic; își amâna plecările de pe o zi pe alta, de pe o săptămână pe alta.

Ce frumos triunghi al Bermudelor a existat odinioară! București - Tecuci - Iași. Două laturi s-au frânt: Nichita (STĂNESCU - *n.n.LuVa)* și Ioanid. Au rămas numai aceste evocări în prezent.

Acum 13 ani, pe 23 decembrie pleca, în universul etern, Nichita. Acum, într-o iarnă meschină care s-a prelungit fără voie, fratele meu de lupte, suferință, visuri și idealuri, strigă din răsputeri în eter, acompaniindu-se cu muzica sferelor: „TRĂIASCA POEZIA ȘI MARII VISĂTORI!”

DIONISIE DUMA
Iași, vineri, 29 martie 1996

A se vedea, pentru detalii revista CONVORBIRI LITERARE nr.8, august și nr. 9, septembrie 2026, precum și TECUCIUL LITERAR - ARTISTIC, nr.80, serie nouă, 2026.

REVISTĂ A UNIUNII SCRIITORILOR DIN ROMÂNIA ANUL CLIX

CONVORBIRI LITERARE

FONDATĂ DE SOCIETATEA *JUNIMEA* DIN IAȘI, LA 1 MARTIE 1867

Director: Constian Marin SPIRIDON

„De ce să mai știm *Dicționarul Comodin*?”
– dialog cu scriitorul LÁSZLÓ ALEXANDRU

POEZIE: Serban FIELARU, Marius Tiuter BUCH, Leonard CIUBEANU
PROZĂ: Aurel ANDREI
TEATRU: Adrian FETICĂU

Ioana-Aurel POP: Un fragment de Ioan Eremia
Ion PAPUC: Istorie și stilistică de poezii
Mihail CEMPOI: Magnifica armonie a sunetului și metaforei
Gheorghe GRIGURCU: „A limpezi prin accente clișă”
Adrian CIOBOTARI: Ia-ne pământ ce pome fiarea ați dospre autorea cu R. Stoltere
Mircea PLATON: Terminul ca sistem de coordonate a omului și societății...
Theodor CODREANU: Afectivitate și cognitivitate imaginii
Ion RĂDĂRĂU: Constantin Stere – precursor al neoliberalii latinității

INEDIT: Dionisie DUMA

Ioana BOLEAGA: Prozatori români de azi
Constantin BOSTAN: Il. Stahl: Durerosă – la vremuri
Ioana BIACHESCU: Lumina gândește întotdeauna o cale
Ioana CRISTESCU: O carte nouă
Ion SIMUȚ: Dilemele identității basarabene
Constantina Raveca BULEȚ: O reconstituire exemplară

Liviu PAPUC: „Dilcuru” în familia (Lucia Niamțu – Ilie T. Tarangiu)
Elena VLĂDĂNESCU: Orfelia, din Gura Șacrii a Jurnalul
Constantin CORDUȘ: Autoportretul unui artist-om antichrist
Simion Alexandru GAVRIȘ: Conservatorism și conservatorism
Traian D. LĂZĂRESCU: Regele Mihai. Jurnal biografic (1940-1947)

Dumitru COJOCARU: John Osborne, scriitorul și omul
Ion TOMUȚ: Ernst Mach: conceptele de bază ale științelor naturii
Ovidiu PECICAN: Între Cantemir și Nolen
Pompiliu CRĂCIUNESCU: George Uscătescu și legionalismul
Gina STOICU: Literatura și capitalismul de platformă
Simona MODREANU: În memoriam Edgar Morin

Cronica literară: Dumitru CRISTEA-ENACHE
Literatura azi: Alexandra BUSCAN, Iulian NEGURĂ
Marius CHELARU, Emilian MARCU

Cronici: Consemnări critice: Actualitatea literară
Ioan LASCU, Adrian Dinu RACHIERU, Dumitru MARIN
Constantin DRAM, Vasile SPIRIDON, Cristina SCARLAT
Ion HOREȘCU, Ovidiu ENGHEANU, Adrian G. ROMILA

August 2026, Nr. 8 (368)

Tecuci, 8 mai 2006

DRAGĂ LUCIAN,

Abia aştept să ne revedem la Festivalul Concurs de Poezie „Costache Conachi”, Ediţia a XIV-a, la Tecuci.

În momentul de faţă trec prin nişte stări grave de tristeţe adâncă, de răscoliri lăuntrice, dureroase, provocate de trecerea în eternitate a Bunei Doamne, Strălucitei Doamne a Literelor Române, înmormântată ieri la Putna, ZOE DUMITRESCU-BUŞULENGA. Am cunoscut-o cu foarte mulţi ani în urmă la Bucureşti, în

ESEURI

REPER:
ZOE DUMITRESCU-BUȘULENGA

Lucian VASILIU

MAI CU SEAMĂ

DRAGĂ LUCIAN,

CONVORBIRI LITERARE 47

SCRIITORILOR „Costache Stagi”, Cultural „JUNIMEA'90 (Memorii, Jurnale, Scrisori și al UNIUNII SCRIITORILOR – Filiala Iași

Alte volume (ficțiune): Cuvinte de ...
Oceanul de sticlă (2002); Acesta este ...
(2017); Scrisori – corespondență cu Tatiana ...
marea poetului.

46

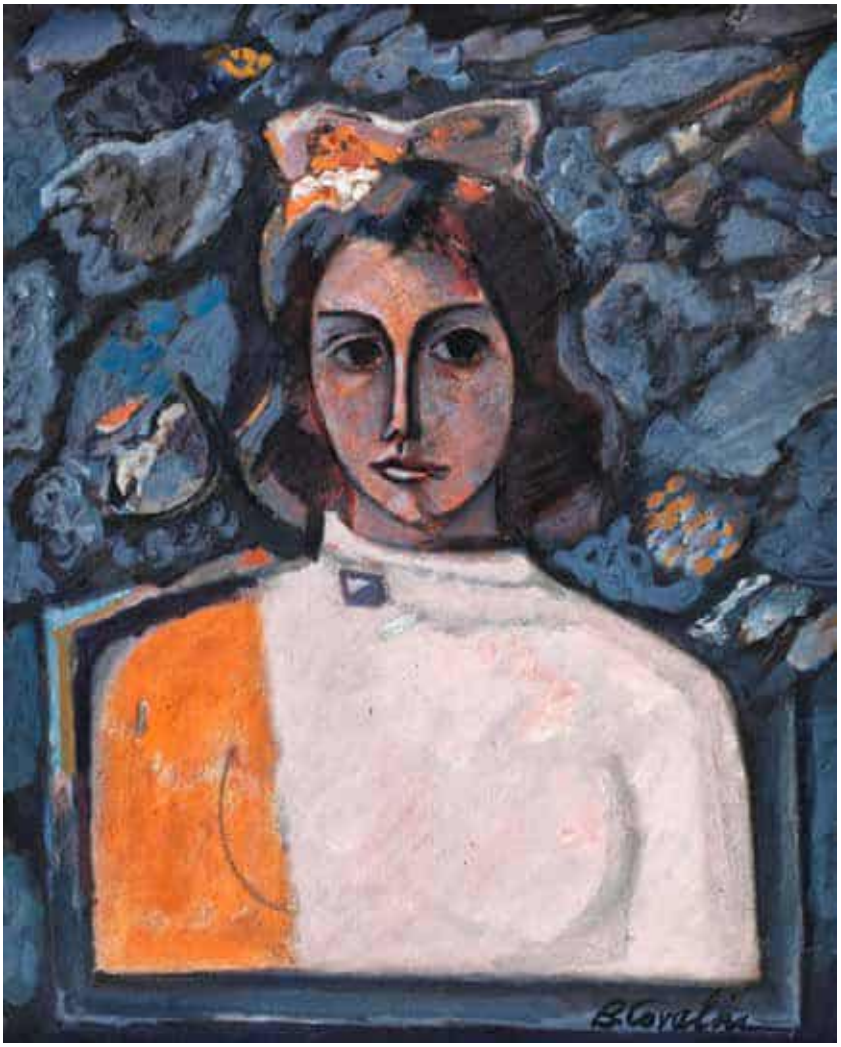
amfiteatrul Alexandru Odobescu al Facultăţii de Litere; apoi ne-am mai întâlnit, fie în capitală, fie la Iaşi, unde, în1996 a ţinut la Casa tineretului şi Studenţilor, o splendidă conferinţă despre „Poezie şi credinţă”(3). Am stabilit apoi o corespondenţă fructuoasă, care mi-a adus mari bucurii, iar cuvintele ei calde, pe care mi le-a dăruit pentru a le reproduce pe volumul meu „Al patrulea păcat”, Antologie lirică (4), din 2003, apărut la Editura „Scorpion” din Galaţi, mi-a trasat direcţiile către care trebuie să merg, în momentele de atmosferă post-decembristă, apăsătoare, tulburi şi fără niciun Dumnezeu.

Vreau să-ţi relatez aici un alt moment trist relevat, de curând,în atmosfera Tecuciului, de data asta, în atmosfera culturală a acestui oraş bântuit de fantome pe care nu le merită. Au fost primiţi în Uniunea Scriitorilor, doi dintre tecuceni, care au apelat pentru a-şi depune dosarele, la Filiala din Bacău. Nu ar afecta pe nimeni treaba aceasta, dar afirmaţiile unuia dintre ei fac o imagine de discreditare cu bună ştiinţă a Filialei ieşene, de care depind, precum se ştie şi eu, susţinând sus şi tare că dosarul respectiv nu l-a depus la Iaşi, întrucât aici i s-a cerut, nici mai mult nici mai puţin, de douăzeci de milioane de lei. Nu-i dau numele pentru că individul este cunoscut pretutindeni ca o „fiară sălbatică” menită să aducă numai rău în viaţa publică a oraşului în care trăieşte(...) În sensul acesta, să îmi dai un telefon cât mai urgent(text subliniat cu cerneală, de autor – n.n. LuVa), înainte de a veni la Festivalul -Concurs din 19-20 mai pare-se[...]

În fine cer iertare că te-am deranjat cu astfel de veşti, înainte de a lua drumul spre Tecuci, dar nu am mai avut încotro, conştiinţa că nu trebuie să stau pasiv faţă de astfel de situaţii, care nu ar trebui să se întâmple într-o lume în care cele mai elementare sentimente umane sunt pe cale de dispariţie şi-a spus cuvântul (sintagmă adăugată cu cerneală la textul dactilografiat – n.n. LuVa).

Te îmbrăţişez cu aceeaşi afecţiune sufletească,

Dionisie

Portret fără nume

EVENIMENT EDITORIAL. ISTORIE ȘI LITERATURĂ

DE ZIUA SFÂNTĂ A SCHIMBĂRII NOASTRE LA FAŢĂ

Mărăşeşti, 6 august 1917 - Mărăşeşti, 6 august 2026

► **Cristian Gabriel CĂLUGĂRU**

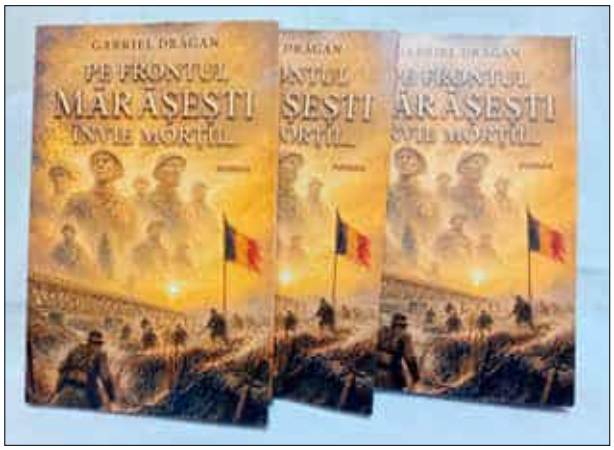
„Adevărat, adevărat zic vouă că vine ceasul
şi acum este, când morţii vor auzi glasul Fiului
lui Dumnezeu şi cei care vor auzi vor învia."
(Ioan 5, 25)

A ieşit de sub tipar o lucrare literară de mare impact pentru tecuceni şi pentru cei din ţinutul Tecuciului. Această Ediţie Comemorativă a unei cărţi se doreşte o firească valorizare istorică şi literară care priveşte comunităţile din ţinutul Tecuciului. Este vorba despre **reeditarea volumului „PE FRONTUL MĂRĂŞEŞTI ÎNVIE MORŢII..." al scriitorului Gabriel Drăgan**, un roman-document a cărui ultimă ediţie datează din 1974, adică acum mai bine de 52 de ani. Generaţiile mai tinere trebuie să beneficieze, la rândul lor, de încărcătura educaţional-patriotică ce se configurează în paginile acestei creaţii literar-artistice, bazate pe o documentaţie istorico-militară dar mai ales pe mărturii ale participanţilor/combatanţilor de pe câmpurile de luptă.

Publicată în anul 1930, cartea ilustrează dramaticele confruntări ale armatei române din Primul Război Mondial la care au luat parte numeroase unităţi militare din Tecuci (cu precădere companiile Regimentului 50/64 Infanterie), foarte mulţi soldaţi din oraşul Tecuci şi din comunele fostului judeţ Tecuci (Nicoreşti, Cosmeşti, Barcea, Matca, Corod, Iveşti ş.a.). Parte dintre luptătorii şi locuitorii acestor meleaguri au devenit eroi ai romanului, ale cărui pagini rămân în conştiinţa neamului românesc zguduitoare mărturii ale eroismului celor căzuţi în încleştările de la Mărăşeşti, Mărăşti şi Oituz din anul 1917. Sunt evocate deplasări ale unităţilor militare către frontul de peste Siret, luptele crâncene din zona Nămoloasa – Cosmeşti – Ionăşeşti – Doaga-Tişiţa, dar şi situaţia dramatică a familiilor rămase acasă, în spatele frontului. Numeroase pagini şi secvenţe sunt dedicate conducătorilor de oşti române printre care generalul Ieremia Grigorescu, dar şi prezenţei regilor României sfâşiate: Regele Ferdinand şi Regina Maria.

Sunt locuri, oameni şi întâmplări care pot deveni adevărate lecţii de viaţă, de patriotism şi de cunoaştere a istoriei propriilor comunităţi de către tinerele generaţii.

Este o carte-document care atestă că prin această largă participare directă, printr-un efort împins până dincolo de limitele sacrificiului

colectiv către obţinerea victoriilor din Primul Război Mondial, Tecuciul şi întregul Ţinut al Tecuciului merită pe deplin acreditarea titulaturii de ORAŞ-EROU.

Originar din Nicoreşti, autorul, profesorul Gabriel Drăgan, scriitor, istoric literar şi publicist, a reuşit să redea în cele aproape 300 de pagini, preluând spiritul locului, atitudinea şi sacrificiul oamenilor din aceste plaiuri moldave. Sunt conturate pe baza unei temeinice documentări, a unor mărturii directe de la foştii combatanţi, teribile scene de luptă, încleştări dramatice cu armatele germane invadatoare, imagini cutremurătoare cu soldaţi porniţi la atac din tranşee, răniţi, morţi, îngropaţi de vii în explozii. Nu lipsesc trimiterile către cei rămaşi acasă, familii cu mulţi copii,

deveniţi orfani de război, ogoare şi vii nelucrate, o viaţă aflată la limitele existenţei.

Cu toate că volumul a fost publicat până acum în 6 ediţii, ultimele fiind revăzute şi adăugite de către autorul însuşi, am resimţit nevoia unei noi apariţii editoriale realizate cu mijloace tipografice moderne, cu adaptări la normele ortografice actuale, pentru că generaţiile s-au schimbat, iar noile promoţii de şcolari şi adolescenţi trebuie să cunoască mai în amănunt care au fost sacrificiile strămbunilor noştri pentru ţară, pentru neamul românesc, pornind de la exemplele pe care le oferă istoria locală. Sunt dintre cei ale căror nume au rămas înscrise pe monumentele din majoritatea localităţilor şi încrustate în zidurile din piatră ale Mausoleului de la Mărăşeşti.

Instituţiile de cultură tecucene, Casa de Cultură şi Muzeul de Istorie „Teodor Cincu”, cu sprijinul Primăriei Tecuci, Societatea „Unirea” ŞI Primăria Nicoreşti au întreprins demersuri susţinute pentru reeditarea volumului la Tipografia „Sfera”din Bârlad pentru un număr de 250 de exemplare din această Ediţie Comemorativă, cu titlu de gratuitate. Iniţiem asfel o deschidere cultural-educaţională în pregătirea omagierii în 2027 a celor 110 ani de la glorioasa victorie a armatei române de la Mărăşeşti, din acel sângeros August 1917. Vom putea pune în mod gratuit la dispoziţia cititorilor prin bibliotecile din municipiu şi din întregul Ţinut al Tecuciului, inclusiv prin bibliotecile şcolare mai multe exemplare ale cărţii.

Intenţionăm să oferim şi Mausoleului de la Mărăşeşti câteva volume alături de alte mărturii istorico-militare şi să organizăm o suită de manifestări cultural-artistice, prin care să punem în evidenţă că oraşul şi judeţul Tecuci se înscriu între ţinuturile româneşti declarate eroice în anii şi în luptele din Marele Război al Reîntregirii.

Lucrarea având o copertă cu totul sugestivă, este completată încondiţii grafice de excepţie, cu un album foto-documentar cu imagini (numeroase prea puţin cunoscute!) ale luptelor pe frontul de la Mărăşeşti şi din împrejurimi.

Manifestând un real şi benefic interes educaţional pentru acest roman şi pentru creaţia autorului, volumul a fost comandat şi de Societatea „Unirea” din Tecuci în 50 de exemplare, dar şi de Primăria Nicoreşti împreună cu Şcoala Gimnazială „Gabriel Drăgan”, în 100 de exemplare. Demersul merită întreaga noastră apreciere!

Adresăm cititorilor de toate vârstele îndemnul de a se apleca asupra paginilor acestei cărţi. Va fi cu siguranţă o lectură captivantă, instructivă, dramatică şi cutremurător de tristă pe alocuri, dar cu o mare încărcătură emoţională.

REMEMBER. AUTORII ROMANELOR DESPRE RĂZBOI

AMINTIRI DESPRE SCRIITORUL GABRIEL DRĂGAN *

► **Petre RĂU**

L-am cunoscut și eu pe scriitorul Gabriel Drăgan. L-am cunoscut chiar la Nicorești, în anii în care a fost profesor de limba și literatura română la școala gimnazială din comuna mea natală, între 1963 și 1967, dar și mai târziu, după ce s-a întors în satul său natal și și-a trăit aici ultimii ani ai vieții.

Pe atunci eram elev în primele clase de gimnaziu la școala din Fântâni, sat care face parte din aceeași comună. De altfel, Fântâni se numea odinioară Nicoreștii de Sus, în vreme ce Nicoreștiul de astăzi purta numele de Nicoreștii de Jos. Așadar, într-un fel, eram consăteni, chiar dacă, în copilăria mea, această apropiere geografică și istorică nu avea încă pentru mine semnificația pe care avea să o dobândească mai târziu.

Nu am stat niciodată de vorbă cu Gabriel Drăgan. Pentru mine, în acei ani, era o personalitate prea mare, înconjurată de o aură pe care eu, copil fiind, o priveam cu sfială și respect. Cu timiditatea mea de atunci, nu aș fi îndrăznit mai mult decât să-i adresez, dacă împrejurarea ar fi cerut-o, un simplu și respectuos „Bună ziua!”. De câte ori treceam pe lângă el, o făceam cu o emoție pe care astăzi o înțeleg mai bine decât atunci.

Nu mai știu cine mi-a spus că este scriitor, că venise de la București și că, de fapt, era născut chiar la Nicorești. Pentru mine, însă, informația aceasta a fost mai mult decât suficientă ca să nască în sufletul copilului de atunci o admirație aproape inexplicabilă. Era suficient să știu că omul pe lângă care treceam era scriitor și că se născuse în satul meu pentru ca, în ochii mei, să capete o statură aparte.

Îi știam și casa. Treceam pe lângă ea ori de câte ori eram nevoit să ajung la Nicorești: pentru pâine sau alte cumpărături, pentru cine știe ce treburi ale familiei ori, uneori, pentru vreun film care se proiecta la Căminul Cultural.

Casa era situată la numai câțiva pași de Mănăstirea Banu, acea mănăstire înconjurată

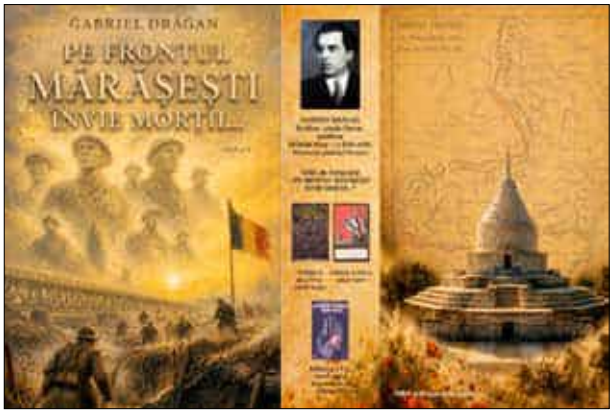
de un zid gros, aproape ca de cetate. Aveam să întâlnesc mult mai târziu, în călătoriile mele, asemenea ziduri, la dimensiuni mult mai impresionante, în jurul aproape tuturor marilor mănăstiri din nordul Moldovei. Dar pentru copilul de atunci, zidul Mănăstirii Banu, casa scriitorului și ulița care le lega alcătuiau deja un mic univers misterios, încărcat de povești pe care nu le înțelegeam pe deplin.

Casa lui Gabriel Drăgan, așa cum am apucat-o eu, nu era o casă mare. Era însă o casă frumoasă, luminoasă, bine îngrijită, apărată de garduri înalte, astfel încât abia dacă reușeam să o disting printre gratiile porților. Circulau atunci, prin sat, tot felul de vorbe despre ea. Se spunea că fusese declarată casă de chiaburi. Era una dintre acele etichete apăsătoare ale unei epoci în care trecutul unei familii putea deveni, printr-o simplă încadrare administrativă, o vină transmisă asupra casei, asupra pământului și, uneori, asupra oamenilor care locuiau în ele.

Eu nu înțelegeam, desigur, toate aceste lucruri. Le auzeam și le reținem, așa cum reține un copil fragmente din conversațiile oamenilor mari. Abia mult mai târziu aveam să înțeleg câtă istorie, câtă nedreptate și câtă suferință se puteau ascunde în spatele unor asemenea cuvinte.

Dar ceea ce m-a apropiat cu adevărat, peste ani, de Gabriel Drăgan a fost cartea.

Citisem cu mare drag romanul său „Pe frontul Mărășești învie morții…”. L-am citit nu o dată, ci de mai multe ori. Îl găseam la biblioteca Căminului Cultural din Nicorești, o bibliotecă pe care, în anii aceia, am „răsfoit-o” aproape în întregime. Pentru mine, biblioteca era un loc al descoperirilor. Printre rafturile ei am început să înțeleg că lumea poate fi mult mai mare decât satul în care trăiam și că oamenii pe care îi vedeam în fiecare zi puteau deveni, prin cuvânt, personaje, istorii și destine.

Nu știu dacă Gabriel Drăgan a fost scriitorul care m-a determinat să scriu. Nu pot afirma asta cu certitudine. Este însă foarte posibil să-l fi avut, undeva în subconștient, drept model.

Pe la începutul anilor ’70, când eram elev la liceu în Tecuci, aveam deja vreo patru „romane” scrise. Erau, bineînțeles, încercările unui adolescent care descoperea cu entuziasm bucuria de a inventa lumi și personaje. Manuscrisele mele circulau atunci, cu destul de multă curiozitate și chiar cu un anumit entuziasm, „la lectură”, printre adolescenți din mai multe licee din Galați, Vrancea și Vaslui. Astăzi privesc acele încercări cu luciditate și cu un zâmbet îngăduitor. Ele nu aveau, desigur, o valoare literară reală. Pentru mine au însemnat însă ceva infinit mai important: primele mele încercări, timide și sincere, de a intra în lumea scrisului.

De fapt, în anii de liceu am și debutat, dar nu cu proză, ci cu poezie.

Eram membru al cenaclului literar „Calistrat Hogaș” din Tecuci și eram tare mândru că frecventam același cenaclu pe care îl frecventaseră înaintea mea sau îl frecventau în acei ani poeți pe care îi admiram: Ovid Caledoniu, Ioan Purdelea, Aurel Brumă, Ion Panait, Emil Băicoianu, Dionisie Duma, Ignatie(Iordan) Grecu, Ion Avram, Vasile Sevastre-Ghican, Vasile Ghica și alții.

Dar eram și mai mândru de un lucru.

Știam că, cu numai câțiva ani înaintea mea, printre membrii acestui cenaclu se numărase, chiar dacă prezențele sale fuseseră mai rare, iar aparițiile sale întâmpinate de fiecare dată cu prestigiu și aplauze, scriitorul nicorestean Gabriel Drăgan.

Pentru mine, această legătură avea o însemnătate aparte. Gabriel Drăgan nu mai era doar scriitorul despre care auzisem în copilărie și nici doar omul pe lângă a cărui casă treceam când mergeam la Nicorești. Devenise, într-un fel, înaintașul meu literar. Era consăteanul meu, omul care plecase din același loc și care ajunsese să-și scrie numele în lumea literaturii.

L-am mai întâlnit sporadic pe Gabriel Drăgan și în primii ani de după liceu. Era însă într-o stare de sănătate precară. Se deplasa greu, aproape întotdeauna însoțit, și părea uneori absent față de lumea din jur. Chipul și mersul lui trădau oboseala unui om care purtase, probabil, mult prea mult timp povara propriului destin.

Nu am avut nici atunci curajul să mă apropii de el pentru o adevărată conversație. Poate că astăzi regret acest lucru. Poate că aș fi avut atunci întrebări la care, peste ani, aveam să caut zadarnic răspunsuri.

Dar amintirea lui a rămas în mine și a lăsat urme adânci.

L-am admirat nu doar pentru că era nicorestean, pentru că era „de-al nostru”, ci și pentru că începusem să-i cunosc, fie și numai fragmentar, povestea vieții. Era o poveste suficient de tristă pentru a te marca și suficient de zbuciumată pentru a te face să privești cu alți ochi omul din spatele cărților.

Mai presus de toate însă, am admirat opera lui literară.

Cărțile lui mi-au arătat un om cu o puternică energie creatoare, un om care nu s-a lăsat învins de împrejurări, care a avut curajul să scrie și să-și urmeze drumul într-o vreme în care viața literară românească era supusă unor presiuni și constrângeri pe care noi, cei de astăzi, cu greu le mai putem înțelege în întregime.

Gabriel Drăgan a rămas pentru mine nu doar un scriitor, ci și o prezență a locului meu natal. Un om despre care știam încă din copilărie că a plecat din aceeași lume în care mă născusem și eu și că, prin puterea cuvântului, reușise să o depășească fără să o uite.

Poate că acesta este, până la urmă, unul dintre cele mai mari daruri pe care ni le pot face scriitorii: ne învață că frumusețea nu se află numai în locurile îndepărtate și în destinele spectaculoase. Ea poate fi descoperită chiar în lumea familiară, în oamenii de lângă noi, în satul în care ne-am născut, în casele pe lângă care trecem fără să bănuim ce istorii ascund.

Iar pentru mine, Gabriel Drăgan a rămas tocmai astfel: scriitorul pe lângă a cărui casă treceam în copilărie cu sfială, fără să știu că, peste decenii, aveam să mă întorc la el prin propriile mele cuvinte.

Și poate că există o anumită frumusețe în acest târziu și neașteptat dialog: copilul care îl privea de la distanță pe scriitorul satului său și omul de astăzi care încearcă, prin amintire și prin cuvânt, să-i păstreze vie memoria.

***Petre Rău** *(din volumul „**Gabriel Drăgan. Viața și opera** - studiu monografic", în curs de apariție la Editura Boem@)*

AFIŞ CULTURAL-ARTISTIC

PAGINI DE ROMAN

PE FRONTUL MĂRĂŞEŞTI ÎNVIE MORŢII... * CAPITOLUL III – O REVEDERE, ACASĂ LA NICOREŞTI

► **Gabriel DRĂGAN (1890-1970)**

În sufrageria de vară, cu uşa deschisă şi ferestrele cu perdelele pe jumătate lăsate, prânzul e pe sfârşite.

Un stol de porumbei albi, roşii şi cenuşii, care ciugulesc prin ogradă în faţa bucătăriei, zboară de jos, cu aripile fâlfâind, pe streaşina magaziei din dreapta, cum intri pe poartă, de la şosea în ogradă.

Un copil de-afară se duce în fugă, bătând din palme spre pragul uşii strigând:

— Mamă, a venit tăticu'!

În jurul sergentului Boteanu Ştefan, soţia şi copiii lui adunaţi grămadă, prea veseli şi emoţionaţi peste măsură de această revedere neaşteptată, mulţi, uluiţi, încep să râdă şi să plângă de bucurie şi fericire. Nici ochii lui Boteanu nu se pot stăpâni şi se umezesc când îi îmbrăţişează, pe fiecare, cu o vorbă sugrumată în glas, şi cu câte o întrebare ruptă din inima lui:

— Dragu' tatii, ţi-era dor de mine?... Ostaşul e asudat, flămând, obosit. Îşi zvârle de pe cap casca de oţel pe un pat, îşi scoate raniţa din spate, îşi trage vestonul şi-l pune pe speteaza unui scaun pe care îl duce afară la soare să se usuce de năduşeală. Se face comod. Vrea să se spele. Toţi sunt gata să-l servească. Unul aduce ligheanul, unul cana cu apă, altul săpunul şi soţia lui Natalia, prosopul.

Îşi scoate cămaşa transpirată de pe el şi în timp ce un copil îi toarnă în palmele făcute căuş, el se spală bine pe faţă, pe cap, pe gât, pe piept, până la brâu... După cinci minute de apă şi clăbuc de săpun, se simte răcorit. Se şterge. Natalia i-a adus din casă schimburi curate, printre care o cămaşă albă, din cele bune, cu care mergea câteodată la nunţi, ori la vreo altă petrecere. Trecu într-o odaie de-alături şi se primeni.

În oale şi în cratiţe mâncarea de pe plită e caldă încă. I se dă să mănânce. Soţia şi copiii se aşază din nou la masă, întrebându-l necontenit câte ceva.

Mircea unde-i? observă Boteanu lipsa celui mai mare dintre copii.

Am trimis înainte de douăsprezece pe Mihai după el să-l cheme la masă şi văd că n-a venit până acum, răspunse Natalia.

Dar unde-i? Ce mai face?

Stă la vie şi mai ia seama, să nu intre cineva la furat poamă. Şi-a făcut un prepeleag în gutui, de unde se vede până-n fund, şi în împrejurimi.

În jurul lui Boteanu, cei cinci copii stau aşezaţi fiecare la locul lui, după mărimea anilor, ca-n zilele de pace. Octav e de doisprezece ani şi ar trebui să intre la toamnă în clasa întâia de liceu; Mihail e de nouă ani şi a terminat anul trecut trei clase primare; Caliopia — singura fată a lui Boteanu — împlineşte peste două săptămâni şapte ani; Adrian e de patru ani, şi aşteaptă să fie dat la grădiniţa de copii. Numai Valentin, mezinul abia de un an, un copil bucălat, cu păr castaniu şi cu ochii mari, lucitori şi negri ca cireşele amare, stă la o parte rezervat, nedumerit de prezenţa acestui soldat care l-a sărutat pe obraji, înţepându-l cu mustăţile, şi nu pare atât de bucuros ca ceilalţi fraţi de venirea în casă o omului cu înfăţişarea străină pe care nu-l cunoaşte, şi e prea mic ca să şi-l amintească pe tată-său de astă iarnă.

S-aude poarta.

Iată vine şi Mircea, zice Natalia.

Într-adevăr băiatul cel mare, Mircea, soseşte cu câţiva struguri de văratică într-un coşuleţ rotund, pe mână, şi intră înăuntru. Se îmbrăţişează cu tatăl lui şi vorbeşte emoţionat:

— Aveam presimţiri, tăticule; de la vie a început să-mi bată inima. Am venit până acasă, neliniştit, tot aşteptând să-mi iasă cineva în cale, pe drum, şi să-mi aducă vreo veste. Trebuia parcă să se-ntâmple ceva. Şi drept să-ţi spun,

mă muncea gândul că într-o zi ai să te-abaţi de pe front pe-acasă, măcar într-o fugă, să ne vezi şi să te vedem.

Mircea e un copilandru de paisprezece ani, de curând împliniţi, dezvoltat bine, de statură mijlocie şi vioi. E îmbrăcat sumar: pantaloni de doc, haină deschisă la piept, cămaşă albă şi pe cap cu o pălărie veche, cam pleoştită la margini, pe care o aruncă-ntr-un cuier. Are ochi negri, lucitori şi foarte expresivi. E încălţat cu ghete, puţin prăfuite şi cu tocuri scâlciate într-o parte, ceea ce dovedeşte că-s purtate de multă vreme, fără să mai fi fost reparate. Ţinuta lui Mircea e cu totul lipsită de vreo urmă de preocupare de sine. E la suprafaţă o neglijenţă care se caracterizează prin îngenuncherea pantalonilor încreţiţi şi largi, prin haina fără nasturi şi de curând sfâşiată la buzunarul din dreapta, prin lipsa vestei de la piept, care lasă să se vadă cămaşa deschisă, şi prin cureaua cu care este încins peste pantalonii fără bretele şi care se vede în faţă cu o cataramă mare de alamă, groasă, masivă, lucitoare ca la o chingă cu care se strânge şaua pe cai. Pare mai degrabă un hoinar, un muncitor de rând, sau un refugiat dintr-o mahala de oraş şi nu un tânăr de şcoală, promovat anul trecut în clasa a treia de liceu, preocupat de idei, de cărţi literare ori sociologice. Dar toată această înfăţişare simplă îl prinde, îi dă un aer de gospodar, îl arată ceea ce este: un sprijin al familiei cu toate greutăţile ei. Mircea se duce la moară, la apă, ară la câmp, trage eu coasa, adună nutreţ pentru iarnă, cumpără pâine dimineaţa, aşteptând la rând cu cartela la uşa brutăriei, se duce la pădure cu noaptea-n cap, aduce lemne, le taie pentru foc, repară căruţa, zaplazurile, gardurile, face cuiburi în formă de cutiuţe pentru porumbeii lui, în podul magaziei, face jucării la copii, şi îngrijeşte de toate treburile mari şi mărunte, pe care n-are cine să le facă acum decât el.

Mircea, ia cana şi cheia şi du-te la cramă şi adă vin, dar să fii atent să nu te vadă cineva, îi spuse mama lui, care continuă convorbirea cu soţul ei.

Mircea şi cu Octav se duc să scoată vin. În cramă, într-o balercă de vreo treizeci decalitri mărime, mai sunt vreo zece cofe de vin, care de frica şi lăcomia fără saţ a unora fusese ascuns şi îngropat în pământ sub o cadă, răsturnată cu gura în jos. Din acest butoiaş, Natalia Boteanu mai vânduse din când în când vreo douăzeci de decalitri unor cunoscuţi, funcţionari ori refugiaţi chiaburi, care veneau cu damigene ori cu sticle. Îi fusese bine plătit, fiindcă în podgorie, acum pe vară, nu se mai găseşte nicăieri un strop de băutură. Care dintre locuitori a avut putinţa să păstreze câteva butoaie, le-a vândut cu preţ de farmacie şi a făcut bani mulţi... Unii dintre „învârtiţii", care au rămas acasă tot timpul războiului, din aceste afaceri cu vin şi rachiu, au prins cheag de înavuţire pentru toată viaţa.

Mircea pune vinul pe masă şi toarnă în pahare. Ştefan Boteanu goleşte însetat cupa cu nectar rubiniu.

Copiii se scoală de la locurile lor şi încep să examineze lucrurile ostăşeşti cu care a venit acasă tăticul lor. Caliopia — în semn probabil de precoce cochetărie — se încinge peste rochiţa ei scurtă cu centironul de piele groasă, de care atârnă baioneta. Adrian îşi potriveşte cu un aer serios vestonul, pe care l-a îmbrăcat, ale cărui mâneci sunt mai lungi decât mâinile lui, şi mai cu deosebită grijă, îşi aranjează pe cap casca de oţel, prea grea şi prea mare pentru căpşorul lui. Apoi ia la umăr, de după uşă, arma, care e mai lungă decât el. După care hotărât se prezintă milităreşte în poziţie de drepţi, cu mâna dreaptă salutând şi privind drept în faţă.

Trăiţi, domnule general, sunt gata de război!

Bravo, băiatule, văd că eşti gata, numai că tu eşti cam mititel, răspunse sergentul Boteanu zâmbind.

Mircea ia casca de pe capul lui Adrian şi o încearcă şi el.

Ce-ai spune, tată, să-mi dea şi mie ţara o astfel de cască de oţel şi să merg şi eu să lupt pentru ea, pe câmpul de bătălie, zise el aprins de năzuinţele lui obsedante.

Lasă fleacurile, tată. Nu sunt eu care lupt pentru voi şi pentru ţară? Ce mai vrei în situaţia noastră? Parcă tu altă cale nu mai găseşti ca să-ţi pui meritele tale şi inteligenţa ta în serviciile ţării?!

Vreau să-mi fac şi eu datoria, cât de neînsemnată, cu acest prilej...

Lasă, c-ai să ai destule! Şi mai întâi trebuie să te formezi, să ai un rost de matură chibzuinţă ca să fii într-adevăr de folos scopului propus. Pe tine de-acum te aşteaptă viaţa, învăţătura.

Să stăruie în discuţie mai mult, Mircea nu vrea. Ţine prea mult la tăticul, bun şi drept, şi n-ar

vrea să-l supere... Are în mână casca de oţel, la care observă ceva:

Dar aici ce-a păţit? întreabă Mircea, arătând la toţi cei de faţă chipiul de metal albastru ca urma unei lovituri adânci, în smalţul siniliu plesnit.

E de la Nămoloasa. O schijă dintr-un obuz, care ne dărâmase malul tranşeului din spate, m-a încercat la cap fără să păţesc ceva. Ce-aţi încremenit şi-aţi holbat ochii? De-atâta nu-i nimic, dragii tatii! Asta-i floare la ureche faţă de cele ce se întâmplă *acolo*! Cum şedeam la posturile noastre, sub clocoteala de foc, ca-n iad a bombardamentului care ne asurzise vreo câteva zile şi nopţi de-a rândul, înecaţi de fum şi de gaze, ne pomenim c-o explozie puternică lângă noi, la cinci metri, deasupra noastră, departe de mal. Tranşeul se surpă şi la stânga mea Zaharia Vasile fu prins dedesubt. L-am scos pe bietul om, pe nerăsuflate, cu ghearele din ţărnă. El nu păţise nimic. Eu m-am ales cu ghiontitura asta.[...]

*

* *

Vreme de aproape două ceasuri şi mai bine, Ştefan Boteanu şi Mircea continuaxă să-şi povestească. Natalia, afară la bucătărie, frige câţiva pui, tăiaţi şi jumuliţi în grabă, pentru Ştefan, a cărui plecare se apropie. Mirosul fripturii se răspândeşte în atmosfera de zăpuşeală a zilei, prin împrejurimile curţii.

Boteanu iese cu Mircea pe-afară să vadă cum şi în ce stare se mai găsesc lucrurile şi roadele muncii de-o viaţă.

În casă, în cele două camere din dreapta antreului stau, într-una, doi ofiţeri sosiţi numai de o săptămână în cvartir, şi în cealaltă nişte refugiaţi din Mărăşeşti, o bătrână văduvă cu o fată şi un băiat — copiii ei — băiatul fiind cam de o vârstă cu Mircea. Restul camerelor sunt locuite de familia lui Boteanu, Natalia cu cei şase copii. Geamurile de la ferestre sunt lipite cu benzi de hârtie în diagonală, să nu se spargă sub presiunea bubuiturilor de tun. În faţa casei, cu ograda mare şi spaţioasă, cu pomi pe de margini: aguzi, nuci şi salcâmi, în fund se înşiruie paralel un corp de magazii, cu mai multe despărţituri între ele. În prelungirea acestor magazii, cu streaşina lată şi cu deschizături mari în locul uşilor ce lipsesc între pereţii de scânduri dinspre ogradă, sunt adăpostite în flanc, ca-ntr-un garaj de cazarmă, şase automobile reflectoare, care, în fiecare zi, în amurg pleacă pe front, pe linia dintre Cozmeşti-Mărăşeşti, unde rămân toată noaptea şi numai dimineaţa se întorc la locul lor. Cei doi ofiţeri şi soldaţii de serviciu se odihnesc mai mult ziua. Mai la o parte, în grajduri, în locul cailor negri rechiziţionaţi o dată cu mobilizarea şi în locul celor doi boi vânduţi încă dinainte, din prevedere, s-au aciuat două familii de refugiaţi olteni, sărmani târâţi aici de-o bleavură de cal, părăsit de soldaţii de la coloanele în retragere, şi adunat de ei de pe noroiul şoselelor desfundate, ca să-i aducă pe aceste meleaguri, cu calabalâcul vechi şi zdrenţăros, îngrămădit într-o cotigă cu două roate pâlniete. Aceşti oameni trişti, palizi, cu foamea tipărită în faţă, plecaţi din toamna anului trecut de la casele lor, pe drumul lung al pribegiei, istoviţi de orice puteri, au iernat într-un sat, Doaga, nu departe de frontul stabilizat, pe malul Putnei. Acum în vară, au fost goniţi şi de-acolo de obuzele germanilor. Oropsiţi ai soartei, veneau pe drum sub soarele de arşiţă al lui Cuptor, acum trei săptămâni, în fruntea unui întreg convoi de refugiaţi din satele strivite de bombardament. Natalia Boteanu, atrasă de zgomotul provocat de vecini, cu ţipete şi văicăreli, ieşise cu copiii după ea, la poartă, să vadă ce se întâmplase. Era un tablou de-o zdrobitoare tragedie! Bătrâni, copii, femei gemând, scâncind, plângând, unii pe jos, alţii peste boarfe în căruţe, trase de vaci puse la jug, ori de mârţoage cu scheletul coastelor ieşite în afară, toţi împinşi fără ţintă, fără scop, de frica morţii, ca-ntr-un vis urât, din care nu se mai trezesc, oricât se zbuciumă, pe căi necunoscute, cu câini, cu pisici, cu câte un purcel după ei, lighioane dragi, de lângă vetrele şi culcuşurile lor lăsate în urmă... La vederea acestei lumi de bejenie, pe mamă şi pe copii îi podidiră plânsul. Natalia, cu braţele amândouă, a deschis porţile şi primele două grupuri au fost chemate să găzduiască în curtea ei, căci găseau loc îndeajuns unde să se odihnească. Duc viaţa greu, cu chinuri şi cu lipsuri de azi pe mâine. De lucru găsesc puţin. Sunt mulţi: vreo unsprezece copii între nouă şi optsprezece ani, cu doi unchiaşi şi o babă, aproape neputincioşi, şi le trebuie multe pentru trai.

În velniţă, în odăile în care e aşezat cazanul de fabricat rachiu, se află un grup de soldaţi de la aprovizionare, al unor trupe de vânători, care

au trecut în fugă Siretul şi luptă de o săptămână pe poziţii, stăvilind pe germani între Străjescu şi Bizigheşti.

În spatele velniţei, şoproanele unde se adăposteau porcii şi oile iarna au fost dărâmate, distruse, luate de soldaţi, ca şi de vecini, şi puse pe foc. Zaplazurile din împrejurul ţarcului de fâneţuri pentru vite sunt la fel — nimicite, distruse.

Din hambarul şi din coşarul de popuşoi n-au mai rămas decât acoperişurile de şindrilă, sprijinite pe stâlpi scheletici, printre care trece ploaia şi vântul...

Grădina cu livadă a fost înconjurată de Mircea cu un zaplaz improvizat din scânduri vechi. E semănată şi, cu toată seceta din vara asta, se bucură de oarecare verdeaţă, cu table de zarzavaturi, cu alei de pomuşoară şi agrişe, şi cu tufe de gulii şi căpşune pe lângă margini.

În staulul vacii care a fost vândută, iapa, cumpărată încă înainte de mobilizare pentru treburile casei, ronţăie o pală de luţernă verde şi se apără cu coada de muşte, care pătrund şi la umbră. O cheamă Luţa şi e o iapă murgă, de mărimea cailor de munte. N-are năravşi trage bine la căruţă. Mircea o îngrijeşte cu toată stăruinţa ce se cere pentru buna întreţinere a unui animal iubit, ca pe un prieten de toate zilele. Când fusese cumpărată, era mai slabă. Acum e grasă, cu părul mai lucios şi mai închis la culoare. Când scapă din grajd, nu stă să se apropie nimeni de ea. Zburdă, fuge pe drumuri prin vii şi prin lanurile semănate ale locuitorilor. Numai la Mircea stă s-o prindă, căci numai pe el îl ştie că-i pune la bot traista grea de ovăz. Cât despre călărit, Mircea, Octav şi Mihail aleargă pe spatele ei fără şa, toţi trei deodată, în câte o goană de galop nebun, de parcă nu mai văd nimic înaintea ochilor, ca la o cursă.

În crama mare de zid, cu interiorul adâncit în pământ, stau goale, pustii, schilodite şi unele tăiate cu topoarele, ori împuşcate în funduri şi în doage, vase, boloboace, căzi, zăcători, teascul, morişca, un lin vechi de la răposatul Iordache Boteanu, ciubere, dorungi, pompe de stropit de aramă, teascuri cu cercuri de fier şi de balot, neîntrebuinţate, în sfârşit, întreg mobilierul viei. Mai la o parte se află trăsura mare cu poclit de piele, tapiţată cu postav fin bleumarin, acum prăfuită şi acoperită cu o rogojină. Aşteaptă poate vremuri mai bune să alerge iar la plimbare după o pereche de cai negri. Alături, jos, pe două lemne, puse sub osii drept căpătîi, docarul e demontat.

Beciul, care a fost plin de butoaie, mai păstrează încă pe lutul pereţilor urmele sleite din balta vinului vărsat, în care s-au înecat astă-iarnă doi soldaţi cheflii. După colindarea asta, sergentul Boteanu şi cu Mircea se întorc în sufragerie.

Gospodăria lui e prea mult dărăpănată. Dar Boteanu e un spirit plin de nădejdi. Dacă scapă din război, totul, într-un an, cel mai târziu doi, e complet refăcut, înflorit. Are pe ce se bizui. Via şi puterea lui de muncă.

La bucătărie, pregătirile Nataliei sunt terminate. I-a pus cinci pui fripţi, douăzeci de ouă fierte, o bucată de caş proaspăt, nişte prăjituri, trei sticle cu vin înfundate şi două sticle cu lichior vişinat. I-ar fi dat mai mult vin, să mai guste şi comandanţii şi prietenii din regimentul lui, dar l-ar fi încărcat prea mult. Şi acest pachet cu alimente e destul de greu, mai ales când ea se gândeşte că el mai are de dus în spate şi raniţa. Totuşi, când e vorba de mâncare la drum într-o aşa călătorie, niciodată un astfel de pachet nu-i greu.

Soarele se lasă către seară. Bubuiturile tunurilor s-au înteţit după-amiază şi s-aud bine, din ce în ce mai dese şi mai puternice. Pe poziţii trebuie să fie fierbere mare. Timpul de plecare a sosit. Până la Ionăşeşti, unde o să-şi întâlnească trupa, va merge cu căruţa cu iapa, întovărăşit de Mircea. Cu căruţa, cei câţiva kilometri îi face numai într-o jumătate de oră. Aşadar, Boteanu mai are un pic de timp să se abată şi pe la vie, care îi este în cale, să vadă ce mai este pe acolo. Îi e dor să calce printre butucii cu lăstari verzi, pe haturile aşternute cu iarbă de muşchi, şi pe răzoarele de la margini, cu flori de romaniţă şi de pojarniţă.

Se încinge peste veston cu centironul, în semn că-i gata de plecare. Mircea şi Octav înhamă cu repeziciune iapa la căruţă. Natalia, cu ochii umezi, îi pune raniţa, puşca, pachetul cu alimente şi sticlele înfăşurate în hârtie între scoarţele de scânduri, pe cositura de mohor zvârlit, ca să fie moale pe pomostina căruţei. Ar merge şi ea până-n deal la vie, care nu-i decât la o depărtare de-abia trei sute de metri de casă, să-şi petreacă soţul, dar n-are pe cine lăsa în urmă, ca să ia seama la lucrurile din curte, care, dacă nu-s bine păzite, dispar imediat fără urmă. Astfel că Natalia şi mezinul Valentin sunt nevoiţi să rămână acasă.

În căruţă s-au suit toţi ceilalţi cinci copii, care vor merge alături de tăticul lor până la vie.

Sergentul Boteanu îşi îmbrăţişează soţia voios în aparenţă, cu aerul lui de bărbat optimist, hazliu, cu vorbe de încurajare şi cu îndemnuri de puţină răbdare.

Nu duce grijă, dragă! La Mărăşeşti li se-nfundă nemţilor. Ai să vezi. Le tragem o trântealã de-are să le meargă fulgii... Le trece pofta de Iaşi. La Mărăşeşti i-apune soarele gloriei lui Mackensen...

Natalia îşi şterge ochii şi întreabă încă o dată, ca de atâtea ori mai înainte, cu gândurile ei neliniştite:

Dacă într-o seară, ferească Dumnezeu, nemţii sparg frontul şi vin peste noi, ce facem?

Femeia-i tot femeie! V-am spus, dacă se-ntâmplă una ca asta, rămâneţi aici, pe loc. Şi dacă vin cu alai de luptă şi obuze, băgaţi-vă în beci, cu sape şi lopeţi la voi. Eu însă, tu vezi, plec acum pe un front la câţiva kilometri de casa noastră, şi lupt cu convingerea că duşmanii nu mai au şanse să treacă Siretul în Moldova. Vom vedea...

Sergentul Boteanu se urcă-n căruţă lângă Mircea, pe scândura pusă de-a curmezişul celor două scoarţe.

Refugiaţii olteni, care au aflat de la copii de venirea tăticului, „domnul Ştefănică”, ies cu toţii în ogradă şi-l privesc din urmă cum pleacă pe poartă la drum. Un uncheş gângăveşte celuilalt:

Deie Dumnezeu să se-ntoarcă sănătos, că-i tânăr şi are copii, bietul om!

Baba scânceşte cu sughiţuri şi oftaturi:

Oleu, muică, Trică al meu unde-a mai fi?...

Natalia, cu lacrimi în ochi, închide porţile.

Sergentul Boteanu cu căruţa şi copiii au cotit în răspântia de la douăzeci de paşi, drumul la deal.[...]

***GABRIEL DRĂGAN, PE FRONTUL MĂRĂŞEŞTI ÎNVIE MORŢII...** Roman

EDIŢIE COMEMORATIVĂ dedicată omagierii eroismului soldaţilor noştri în crâncenele bătălii şi victorii ale armatei române din Marele Război al Reîntregirii – Mărăşeşti, 6 August 1917, Editura „Sfera”, Bârlad, 2026; Design coperte: Daniela Alecsă, Tehnoredactare: Bogdan Artene, Coordonator al ediţiei: Vladimir Radu

DOCUMENTE. IMAGINI DE PE FRONT

ANOTIMPUL AMINTIRILOR

IONEŞTII (1)

► Violeta IONESCU

Aveam 53 de ani în septembrie 1999, când am părăsit pentru totdeauna casa în care m-am născut, am copilărit și am crescut, unde s-au născut bunica mea, tatăl meu, frații și surorile lui (în afară de una), fiul meu cel mare (la maternitate) și pe care au ridicat-o străbunii mei, Dumitrache și Ecaterina Gorjin acum 127 de ani, prin anul 1872-73.

A rămas în urmă, ca o rană deschisă, pustie, fără viață, deși în ea s-au consumat viețile a generații întregi. Pereții ei din paiantă se muiaseră de umezeală, de apa care săpa pământul sub ei, gata să cadă. Am demontat soba de teracotă albastră, ușile grele din lemn masiv, lustrele – sub care am găsit în tavan monede vechi, puse acolo cine știe de când și de cine – poate de tatăl meu când era tânăr. Am golit podul, dar am lăsat totuși în urmă borcanele acelea uriașe în care tata punea hoaspa strugurilor la fermentat. Am scos din pământ tufa de glicină care ne acoperise terasa din față cu ciorchinii ei mov, ca o corlată, fiindcă nu mai trebuia nimănui.

Nu știu cum am putut să fac toate astea fără să mă doară inima. Dar atunci știam doar atât, că trebuie să plec și să nu mai las nimic în urmă.

Casa aceasta care m-a adăpostit o viață mi-a rămas totuși în minte și în suflet. O visez, mă visez acolo, ea există încă în gândurile și visele mele, deși cei care au cumpărat-o au demolat-o și pe locul acela au cultiva roșii pe care le-au udat... până a început să se dărâme și casa care fusese lipită de a noastră, cu intrarea prin strada Română.

Acum nu mai cultivă nimeni nimic acolo. Este un loc părăsit, pe care au crescut bălării, așa cum toată curtea este părăsită.

Dar cum a fost ea odată? Poate ar trebui să știe copiii mei sau cine o mai trăi după noi. Cred că fiecare om și fiecare casă are câte o poveste de spus, dar nu are cine să le-o scrie. Eu, cel puțin, multă vreme nu m-am putut apropia de

aceste amintiri ca de un foc încă nestins. Până la urmă mi-am înfrânt reținerea și iată, acum strâng cu putere jarul în mâini.

„Casa cu număr fără”

Când mi-a venit ideea să scriu povestea familiei mele, am adunat acte de la arhivă, fotografii, cărți poștale ilustrate, documente personale ale părinților, rudelor apropiate, pentru a mă apropia cât mai mult de sursă.

Apoi am vrut să știu istoria locului unde au trăit, istoria străzii, a orașului, a Arsenalului Marinei la care a lucrat bunicul meu timp de 30 de ani, istoria aviației gălățene, unde tatăl meu a fost maistru radio timp de șase ani, din 1938 până la sfârșitul războiului. Și așa am pus lucrurile cap la cap.

Voi vorbi aici doar de familia din partea tatălui meu, pentru că mama mea era născută în Basarabia, teritoriu interzis nouă ani de zile, și nu i-am cunoscut familia decât parțial și foarte târziu.

Va fi vorba de șirul Ioneștilor pe care i-am cunoscut sau de care am auzit și de curtea și casa unde m-am născut, am copilărit, am trăit, și în final pe care am fost nevoită s-o părăsesc, dar o visez și acum, deși ea nu mai există.

Casa fără număr, de la care au pornit și s-au sfârșit amintirile acestei familii, a dispărut în

neant, ca și cum n-ar fi fost. Dar acolo, în 1872, pe strada Sărei/ Serei, la casa la început fără număr, apoi cu numerele 11 (1874), 33 (1910, 1934), 37 (1952), Henri Nicolini (1965), 47 Serei (1998 până în prezent), când străbunicul meu i-a săpat temelia, a început de fapt o întreagă poveste.

DUMITRACHE GORJIN
(1848 – 5 februarie 1874 – 26 ani)

Nimeni nu a știut cine a fost de fapt Dumitrache Gorjin, tatăl bunicii mele, de unde venea el și de ce s-a stabilit în Galați, deși după nume pare să fi fost bulgar ori sârb. Cred că mătușile mele ori nu știau, ori ar fi vrut ca bunicul lor să fi avut un rang înalt, un consul rus care a răpit-o pe Ecaterina și a adus-o la Galați... Se credea că fusese chiar un consul ruso-italian, ca să se justifice numele de Gorzini, scris pe crucea de la cimitir în dreptul Ecaterinei. Un nume care nu putea fi decât a unui nobil italian cu rădăcini „rusești", nu-i așa, după schimbarea din Gorjin. Numai că dovada acestei schimbări de nume nu există nicăieri. Explicația ar fi că moda italienizării numelor i-a cuprins la un moment dat pe români, când au început să se occidentalizeze și își ia nume după voie, ca să sune mai „pompos". Bunica mea, înainte de căsătorie, semna cu numele Gorzini, deși nu exista un act care să ateste această schimbare.

Tot așa s-a întâmplat și cu unele personalități care își schimbau numele, fără acte prealabile, după localitatea natală, a lor sau a antecesorilor, cum a fost de pildă Mihai Ursachi care după terminarea școlii primare a devenit brusc Sadoveanu, după Sadova, locul de baștină al bunicilor săi.

Totodată, nimeni nu explica, de altfel, de ce, dacă ar fi fost de condiție așa de înaltă, acest zis „consul italian-rus" ar fi ales să locuiască într-un cartier mărginaș din Galați care abia se forma, unde să-și construiască cu mâinile sale o casă din chirpici la o adresă „cu număr fără"?...

Dar istoria lui și a cartierului am aflat-o mult mai târziu, cercetând documente de arhivă. Și astfel de legende care făceau să înnobileze această familie, fără un fundament real, am mai auzit și le voi povesti la timpul potrivit.

După războiul ruso-turc (1828-1829), mulți greci și bulgari au venit la Galați, în număr de vreo 145 (după Paul Păltănea) unii negustori, alții „muncitori cu mâinile". Grecii au primit protecție britanică sau franceză. Toți s-au stabilit la marginea orașului, în „Mahalaua sârbească", pe locul unde, în 1848 s-a ridicat biserica cu hramul Sf. Haralambie (vezi *Istoria orașului Galați*..., vol. I, p.292).

La 1 octombrie 1836, Domnitorul Mihail Sturza a dat un hrisov pentru mărirea ariei orașului Galați: „*Grija cea mare o avea pentru „Târgul Nou", partea din deal a orașului, care începea să*

se înfiripe după strămutarea localnicilor din vale și așezarea celor mai înstăriți, unde, scrie în hrisov: „se dau locuri numai gospodarilor cari clădesc solid și pavează jumătatea de stradă din fața lor." (Nicolae Iorga, *Contribuții la istoria modernă a Galaților*...).

An de an, orașul-port, devenit porto-franco, s-a dezvoltat, a crescut.

Prin 1848, anul holerei, s-a ridicat biserica Sf. Haralambie la marginea orașului, dincolo de locul unde atârnau spânzurătorile și unde mai târziu a apărut piața numită Târgul Nou, ca să se deosebească de Târgul Vechi sau Piața Veche care era mai aproape de biserica Sf. Precista, de lângă Dunăre. Și astfel li s-a interzis negustorilor ambulanți să-și mai vândă produsele prin ganguri sau pe lângă garduri, în loc să vândă la tarabele din piață și să plătească o taxă Comunei.

Când au început să se pavezze străzile, a început și războiul Crimeii și lucrările au fost sistate.

Apoi, mai la deal de biserica Sf. Haralambie, spre bariera de apus, s-a înființat Mahalaua Movilei.

După războiul Crimeii, la Galați a luat ființă și Mahalaua Israelitenilor, cu străzile Israelită/ Războieni și Cojocari/ Principesa Maria/ D-tru

Chicuș, azi Dr. Alexandrescu), iar perpendicular pe ele, strada Serei și strada Zimbrului/ Virgil Poenaru/ 6 Martie.

Au continuat lucrările de pavare și aliniere a străzilor din oraș: Domnească, Mihai Bravu, Cuza Vodă/ Ulița de lângă mal, Vultur/ De privire și Poșta Nouă/ Zimbrului/ Virgil Poenaru/ 6 Martie/ Basarabiei; se repară str. Carantinei și Sărăriei din vale/ Arsenalului; se termină str. Lascăr Catargi (până atunci, Cerealelor) pentru înlesnirea transportului de grâne la schele pe Vadul Băncianului/ str. Eliade Rădulescu.

În 1860, viața la Galați era îmbelșugată, prosperau prăvăliile, fie românești, grecești, evreiești, armenești sau turcești din portul dunărean.

Nemții începeau să ia locul turcilor. Primele noastre trenuri, vapoare, locomobile agricole, chiar și pompele cu aburi care puneau în acțiune fabricile, erau aduse și conduse de nemți.

Trupa de teatru Tardini-Vlădicescu venea des la Galați și dădea spectacole românești, la amfiteatrul de la via lui Flatoff, din strada Domnească. Lumea se emancipa.

În1861 Galațiul număra 30.000 de locuitori. Iernile erau grele, cu zăpada cât casa, cu geruri cumplite, cu o Dunăre înghețată, apoi cu inundații mari în valea orașului, unde mii de gălățeni se trezeau cu tot avutul luat de ape, rămânând fără adăpost și fără hrană.

În 1863 ia ființă cimitirul Eternitatea, de la marginea de apus a orașului, situat pe Drumul Oboarelor/ulterior Bul. Tache Ionescu/ Bul. G. Coșbuc și nu a mai fost permis ca morții să fie îngropați lângă bisericile parohiale.

La 1 iulie 1865 s-au introdus în primării actele de stare civilă. Principalul mijloc de transport al gălățenilor era birja. Cei mai înstăriți aveau propriul vehicol, cu tot cu birjar, mereu gata la datorie, îmbrăcat cu o uniformă specifică rangului. Dar exista și un serviciu de transport public. Locuri de parcare în Galați pentru birje erau: Piața Cuza, Ograda Primăriei, intersecția străzii Zimbrului, Piața Ștefan cel Mare.

În oraș existau cinci puncte de distribuție a apei: la biserica Sf. Voievozi –Mantu; în fața Primăriei; în Valea orașului; în Piața Negri; în Piața Cerealelor. În rest lumea lua apă din fântânile proprii.

În noaptea de 11 spre 12 februarie 1866, Domnitorul Alexandru Ioan Cuza este silit să abdice și părăsește țara și este ales Prințul Carol de Hohenzollern-Sigmaringen (27 ani) ca domn al României, care la 10 mai 1866 depune jurământul de credință în fața Parlamentului. Acest nolu monarh a venit de mai multe ori la Galați și s-a interesat de soarta orașului-port la Dunăre.

În 1866 populația Galațiului crescuse la 48.789 locuitori.

În anul 1871, la cererea lui Ion Ghica, prim-ministrul României, primarul Galaților de atunci, prințul Alexandru Moruzzi, a întocmit și trimis un raport detailat, redactat în limba franceză, prin care arăta starea orașului, în scopul de a se stabili un buget ce trebuia alocat pentru remedierea neajunsurilor. Din acest raport aflăm că, la acea vreme, suprafața orașului era de 868 fălci (1 falcie = 1,432 ha în Moldova; în 1875, în baza *Legii pentru aplicarea Sistemului Metric de măsuri și greutăți*, adoptată la 28 februarie 1875, fălcile se transformă în hectare înmulțind cu 143 și împărțind apoi la 100). Orașul avea 146 de străzi, dintre care 26 pavate cu pietriș, altele cu piatră de carieră de la Măcin, Dobrogea, și opt piețe publice.

Cu excepția câtorva clădiri impunătoare și palate somptuoase din centru, locuințele de pe străzile adiacente aveau case joase, din chirpici, acoperite cu stuf – tabla era un lux! - înconjurate cu curți cu multe flori, zarzavaturi, legume și pomi fructiferi. Nu existau fântâni publice, nici băi, nici lavoare (spălătorii); cei care locuiau mai departe de Dunăre luau apă din fântânile proprii; luminatul public era insuficient și orașul nu avea niciun orologiu public. Un tronson de canalizare de 245 m, construit în 1857 și abandonat, aduna numai apele din piața centrală, în cartierul Făinăriei (Piața Veche). Piețele erau așezate pe locuri nepavate, murdare, noroioase, alimentele și micile obiecte

de consum fiind ținute în aceste condiții insalubre. Măcelăriile și abatorul exaltau mirosuri dubioase.

În raportul menționat se propuneau: trotuare și pavaje – proprietarii fiind obligați să-și paveze spațiul din fața curții sau a fațadei lor, precum și construirea unui canal colector pentru apele reziduale, pentru a fi deversate din orașul înalt în lacul Brateș.

Primarul spera să se strângă fonduri din donații pentru iluminatul cu gaz și pentru distribuția apei. Și promitea să construiască *„abatoare și un spital convenabil într-un cartier de mijloc al orașului."* De asemenea, Consiliul municipal urma să construiască *„o primărie cu diverse servicii, rezervând și un apartament Suveranului României pentru perioada cât Alteța Sa va face orașului onoarea să-l viziteze."* Multă vreme, însă, Alteța Sa a fost găzduit de gospodarii Comunei, fiindcă onor primăria nu a catadicsit să se țină de cuvânt.

Dar să ne întoarcem la străbunicul meu, Dumitrache Gorjin, a cărui act de deces găsit la arhivele din Galați lămurește mai bine adevărata lui identitate.

S-a născut în 1849 (unde, nu știm). La data decesului era de profesie cizmar, însurat cu Ecaterina/ Catinca, numită după el Gorjna, de profesie casnică. Împreună cu sora lui, Maria Gorjina, casnică și ea, au cumpărat în anul 1872 de la Primăria Galați un teren pe o stradă care se numea Sărei sau Serei, în Cvartalul IV, loc pustiu pe atunci, dar parcelat și pus la dispoziție spre vânzare pentru cine dorea să-și încropească gospodării care să întregească urbea. Pe terenul cumpărat, Dumitrache și Ecaterina au ridicat cu mijloace propriii o casă din paiantă, cu temelie din bârne solide din lemn, cu două camere despărțite de un antret și la fațadă cu un cerdac sau balcon, în care, probabil, se gătea, iar vara, Dumitrache avea de gând să-și practice meseria de cizmar. O căsuță similară trebuie să fi fost ridicată și spre apus, pentru sora sa, Maria Gorjina, care după decesul acesteia a fost dărâmată și pe locul ei s-a construit actuala casă din zid.

În căsuța modestă, dar primitoare a străbunicilor mei s-au născut, au locuit și au murit de-a lungul vremii generații întregi.

La vremea construirii ei, strada nici nu era bine trasată, nici case nu prea avea, s-au alipit ulterior. Dar se știa că era în Cvartalul IV, numit ulterior cartierul sârbesc sau bulgăresc, în care primăria comunei oferea locuri celor pripășiți la Galați ori celor strămutați din valea orașului care urcau pe deal, în orașul nou, de frica inundațiilor.

Lângă casă, spre poartă, Dumitrache a săpat și o fântână, dar și o groapă pentru closet (aceste gropi au dispărut mai târziu).

Din păcate, Dumitrache Gorjin nu s-a bucurat prea mult timp de proprietatea pe care și-o încropise, fiindcă, într-o zi de iarnă, la 5 februarie 1874, ora 11 dimineața, în casa lui din strada Serei, cvartalul al IV-lea, „la casa cu număr fără", a murit pe neașteptate.

Și astfel s-a sfârșit, în chinuri cumplite, în urma unui „volvulus" (ocluzie intestinală prin răsucirea unui intestin – după constatarea lui Anton Heninfagel, verificatorul morților), acest tânăr de doar 26 de ani, lăsând în urmă tot ce clădise, dar mai ales o soție de 24 de ani, însărcinată în luna a patra.

La moartea lui Dumitrache, martori au fost doi vecini, de profesie muncitori, de religie ortodoxă, tot de pe strada Serei: Lemnaru, diacon, în etate de 56 ani și Gh. Ovidenie, de 25 ani, ambii cunoscuți cu mortul, care „au subsemnat actul de deces după ce l-au cetit".

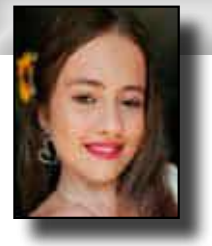
Locul îngropării lui nu este cunoscut.

(Va urma)

Portret Iuliana

EMOȚIA LECTURII

BILET SPRE LITERATURĂ: 2 ORE ŞI 58 DE MINUTE

► **Bianca OLTEANU**

Am ajuns în gară la ora 7:30, cu aproape jumătate de oră înainte de plecare. Îmi țineam biletul strâns în mână, mi-ar fi fost teamă să-l pierd tocmai atunci. Peronul era deja plin de oameni, unii își luau rămas bun în grabă, alții își căutau atenți vagonul, iar câțiva priveau șinele așteptând următorul tren.

Când acesta a ajuns în gară m-am uitat repede pe bilet: vagonul 2. Am pornit hotărâtă înainte, dar, în graba mea, am urcat în vagonul 4. Abia după ce am pășit înăuntru și am început să mă uit dintr-o parte în alta, încercând să găsesc numărul locului, mi-am dat seama că am greșit. Am coborât zâmbind ușor de propria neatenție și am pornit din nou pe peron, trecând pe lângă oameni cu valize, copii și părinți care repetau pentru a zecea oară: „Ai grijă de tine”.

În cele din urmă am ajuns unde trebuia. Vagonul 2. Am urcat din nou, cu mai multă atenție, și am început să caut locul 57. Numerele păreau că se ascund tocmai când aveam impresia că sunt aproape. Când, în sfârșit, l-am găsit, m-am oprit pentru câteva secunde. Pe locul meu stătea o doamnă în vârstă. Avea mâinile împreunate peste o poșetă mică, învechită de timp, iar privirea îi aluneca când spre geam, când spre culoarul îngust al vagonului. Părea atât de confuză încât m-am întrebat cum aș putea să-i spun să se ridice. Am deschis gura, dar n-am rostit nimic. M-am uitat câteva clipe în ochii ei și am avut impresia că purtau mai multe drumuri decât avea trenul de făcut în ziua aceea.

-Stați liniștită, i-am spus încet. Mă așez lângă dumneavoastră.

Mi-am lăsat rucsacul jos și am ocupat locul de la geam. Mi-a zâmbit. Trenul s-a pus în mișcare, iar odată cu el începea și călătoria mea de două ore și cincizeci și opt de minute spre Iași.

În timp ce îl așteptam pe controlor să verifice biletele, mi-am lăsat privirea să se rătăcească prin vagon. În același spațiu, fiecare părea să trăiască într-o lume complet diferită. Doi studenți, așezați câteva locuri mai în față, vorbeau cu entuziasm despre înscrierea la universitate, un bărbat aflat pe culoar vorbea atât de tare la telefon, încât aproape toți aflaserăm unde merge și de ce întârziase. Câteva fete dormeau rezemate de geam, legănate de mersul trenului, iar băiatul din fața mea și-a scos încet căștile din buzunar. Le-a privit o clipă, apoi le-a așezat în urechi, de parcă urma să pornească melodia preferată.

Mi-am întors privirea spre fereastră, și dincolo de geam, câmpurile își vedeau liniștite de drum. În

sticla ușor luminată se contura și reflexia vagonului, și atunci am zărit-o din nou pe doamna de lângă mine. Și-a deschis poșeta și a scos o carte groasă, ce avea coperți albe, ușor îndoite la colțuri, semn că fusese răsfoită de nenumărate ori. Și-a pus ochelarii, i-a potrivit cu grijă pe nas și a început să citească. Se oprea asupra fiecărui rând ca și cum îl trăia.

M-am întrebat, câți dintre noi mai simțim astăzi dorința de a deschide o carte într-un vagon de tren, în loc să deschidem doar ecranul telefonului. Câți mai aleg să lase timpul să curgă printre pagini?

Am întors încet capul spre ea. Fața, care cu puțin timp înainte părea îngreunată de o ușoară confuzie, se luminase. În colțul buzelor îi înflorise un zâmbet cald, aproape copilăresc. Am zâmbit și eu și m-am gândit că poate un personaj, o purtase, pentru câteva clipe, într-un loc în care timpul nu reușise încă să ajungă.

La puțin timp după aceea, controlorul își făcu apariția. A trecut calm pe lângă fiecare rând de scaune, a scanat biletele și a schimbat câteva

cuvinte cu cei care îi adresau întrebări. Trenul își continua drumul, unele opriri durau doar câteva clipe, altele păreau că se prelungesc fără grabă. Din fiecare gară urcau oameni noi, unii își căutau locurile cu emoție, alții își așezau bagajele și se cufundau în propriile gânduri.

Eu însă nu-mi puteam desprinde gândul de cartea pe care femeia o citise cu atâta pasiune. Mă întrebam ce poveste putea ascunde între coperțile ei. Ce personaj reușise să-i aducă acel zâmbet pe care îl surprinsesem cu câteva minute înainte? Ca și cum mi-ar fi citit gândurile, și-a scos încet ochelarii și i-a așezat peste paginile deschise. A observat că privirea mea rămăsese prinsă de carte. S-a întors spre mine și mi-a prins mâna cu o blândețe pe care doar bunicii par să o mai aibă și mi-a așezat volumul în palme.

Poftim, Bianca. Eu iau o mică pauză. Acum e rândul tău. Sunt convinsă că vei găsi și tu ceva din sufletul tău printre paginile acestea.

Am rămas nemișcată, nu știam ce mă surprinsese mai tare, gestul ei sau faptul că îmi rostise numele.

De unde...îmi știți numele? Am întrebat aproape în șoaptă.

N-a răspuns imediat. A zâmbit și mi-a făcut semn din priviri spre măsuța din fața noastră. Abia atunci am observat carnețelul pe care îl scosesem încă de la plecare. Din când în când îmi notam în el câte un gând sau o imagine care simțeam că îmi atinge sufletul. Pe copertă, scris cu litere mari, era numele meu. Am zâmbit amândouă și mi-am dat seama că nu fusesem singura persoană curioasă din vagon. Așa cum eu încercasem să-i descifrez povestea printre gesturi și priviri, și ea mă citise, în felul ei, încă din primele minute ale călătoriei.

Am deschis cartea cu emoție și am început să citesc. La început mai ridicam privirea din când în când spre fereastră, dar, pagină după pagină, cuvintele au început să mă absoarbă, încât am uitat de zgomotul trenului, de oamenii care urcau și coborau în fiecare gară și chiar de timpul care trecea. Rândurile păreau pași către o lume în care, fără să-mi dau seama intrasem și eu.

Mai erau doar cincisprezece minute până la sosirea în Iași. Am închis cartea și am rămas câteva secunde cu mâna pe copertă, de parcă aș fi vrut să mai păstrez puțin lumea din paginile ei.

Coborâți și dumneavoastră la Iași? Am întrebat-o.

A clătinat ușor din cap și a răspuns:

Nu. Eu merg până la București.

Am strâns cartea cu ambele mâini și i-am întins-o.

-Vă mulțumesc...mi-a făcut călătoria mult mai frumoasă.

M-a privit cald și mi-a spus:

-Păstreaz-o. Unele cărți își aleg singure cititorii.

Am rămas fără cuvinte.

-Și... cum vă numiți?

Mi-a răspuns simplu, apoi trenul a încetinit. Mi-am luat rucsacul, i-am zâmbit pentru ultima dată și am coborât grăbită pe peronul Gării din Iași. Abia după câțiva pași, vrând să așez cartea în rucsac, privirea mi-a căzut pe copertă. Sub titlu era trecut numele autoarei, era același nume pe care îl auzisem cu doar câteva minute înainte. Am rămas nemișcată. Doamna cu care împărțisem aproape trei ore de drum nu fusese doar o cititoare îndrăgostită de cărți, fusese chiar omul care le dăduse viață. Am ridicat privirea spre tren, ușile se închiseseră deja, lăsând în urmă una dintre cele mai frumoase întâlniri.

Am înțeles că adevăratele legături dintre oameni nu țin de vârstă, de timp sau de locul în care se întâlnesc. Uneori, două suflete se întâlnesc fără să se fi văzut vreodată. Poate că nu întâmplător ne întâlnim cu anumite persoane. Poate că, la fel ca unele cărți, și oamenii își aleg, din când în când, cititorii.

* * *

Bianca Olteanu (n. 14 septembrie 2008, Tecuci, județul Galați) este elevă la Colegiul Național „Calistrat Hogaș” din Tecuci. Pasionată de literatură, își găsește inspirația în natură, memorie și în lumea lăuntrică a omului, pe care încearcă să le surprindă prin diferite scrieri. A obținut premii la concursuri literare naționale, iar textele sale au fost publicate în mai multe reviste de cultură. Consideră scrisul o formă de a păstra vii emoțiile și de a transforma trăirile în cuvinte.

UN NEAM DE LA RĂSCRUCEA ISTORIEI, IMPERIILOR, ȘI A VREMURILOR

DE VORBĂ CU NOICA (Episodul III). POPORUL ROMÂN

► **Alexandru Ștefan V. DIMITRESCU**

O ANIVERSARE UITATĂ SAU EVITATĂ?

160 de ani de la sosirea în Ţară a Prinţului Karl de Hohenzollern!

Argument:

La 10/22 mai 1866, **Dumitru Brătianu** – în calitate de Primar al Capitalei, însoţit de cca 30.000 de locuitori, primeşte la pădurea Băneasa pe **Karl Ludovic de Hohenzollern - Sigmaringen**, născut la 8/20 apr.1839, ofiţer în armata prusacă.

Este vorba de acel Dumitru Brătianu, frate cu Ion C. Brătianu, căruia Eminescu îi mulţumeşte pentru participarea la serbarea organizată la Putna – aflată atunci în Imperiul Habsburgic – în memoria lui Ştefan cel Mare! („Romanul“, 3/15 aug. 1871 – Cernauti)

Şi de acel Karl care sub numele de **Carol I-ul** urmează a conduce destinele României şi ale poporului român timp de 48 de ani, cu un an mai mult decât Ştefan cel Mare pe ale Moldovei şi moldovenilor!

Cu şi **sub** acest **Karl** devenit **Carol,** România începe o nouă etapă din Istoria sa, **cea modernă**!

De la „nimeni“ la „neam/popor“ şi „ţară !

Minunatul **Haşdeu**, în ale sale **„Cuvinte den bătrâni“** (II;XIX) ne arată că dintr- ***„Un farmec, o credinţă … şi etă o legendă, un basm! O păţală şi etă un proverb!“***

Da, un proverb, adică din te miri ce, o ***formă de expresie populară care reflectă experienţe de viaţă şi observaţii fine asupra naturii umane şi a relaţiilor sociale***, sau, ***învăţătură morală populară exprimată printr-o formulă eliptic sugestivă, de regulă metaforică, ritmică sau ritmată***, sau -*pe scurt*- ***acronim***!

Acel proverb care are în el concentrată întelepciunea adunată în ani de către ţăranul român în vatra lui de locuire: „satul”!

La acel **sat** elogiat de Lucian Blaga în discursul sau de receptie la Academie, ţinut în 1937 şi intitulat „***Elogiu satului Românesc***”! Acel sat, ne spune copilul preotului din Lancrăm, „…*aşezat înadins în jurul Bisericii şi cimitirului, adică în jurul lui Dumnezeu şi a morţii“*, şi, *„astfel situat în centrul existenţei şi prelungit prin geografia sa de-a dreptul în mitologie şi metafizică.“*

Dar, „*fiecare sat (în parte) se simte, în conştiinţa colectivă a fiilor săi, ca un fel de centru al lumii, (aşa) cum, optic,* ***fiecare om se plasează pe sine în*** *acelaşi* ***centru*** *al* ***lumii****“,* iar „ *acest mod de a-şi înţelege existenţa, aduce cu sine şi stârneste acea varietate de aspecte în cadrul unuia şi aceluiaşi stil, vast răspândit pe câte o întreaga ţară, varietate minunat ilustrată de multitudinea „ţărilor româneşti“!“*

Trei ani mai târziu, în 1940, un alt corifeu al culturii române ajuns la poarta Academiei, Liviu Rebreanu, îşi intitulează discursul de recepţie „***Laudă ţăranului român”*** şi ne face astfel cunostinţă cu locuitorul satului românesc, trăitor pe aceste meleaguri încă dinainte de a fi existat un sat!

„Pe pământurile noastre se face agricultură din timpuri imemoriale, iar existenţa agriculturii presupune şi existenţa ţăranului „„…“ smuls de pe ogorul său (ţăranul) *ar fi osândit să piară ca un arbore smuls din rădăcini. Pentru ţăranul român, pământul nu este un obiect de exploatare, ci o fiinţă vie, faţă de care nutreşte un sentiment straniu de adoraţie şi teamă. El se simte zămislit şi născut din acest pământ ca o plantă fermecată care nu se poate stârpi în vecii vecilor. De aceia pământul este rostul său de a fi“*, spune Rebreanu!

„Precum şi-a păstrat limba, tot aşa a păstrat şi a modelat ţăranul român, ***după chipul şi asemănarea lui,*** *credinţa în Dumnezeu. Din bătrâne superstiţii, din*

rămăsiţe de credinţe vechi transfigurate şi adaptate, din dogme şi precepte creştine (apropiate de sufletul lui) el şi-a alcătuit o religie specifică, un amalgam profund de păgânism şi creştinism (percepută de el ca fiind) ***legea românească,*** *unică pentru întreg neamul nostru şi situată deasupra tuturor controverselor teologice."*

Solemnităţile dela Academia Română

Un mare discurs al M. S. Regelui

Suveranul, între academicieni, se îndreaptă spre sala festivă a Academiei

Şedinţa pentru recepţia d-lui Lucian Blaga

Am ajuns la un paradox, căci ce poate însemna un SAT ridicat la rangul de „AXIS MUNDI" al carui „BURIC" este un ŢĂRAN care din *„multe vorbe adunate şi-napoi la lume date*", îşi „ face" un Dumnezeu după chipul şi asemănarea sa, dar un Dumnezeu personal, AL LUI, într-o concepţie mai apropiată de Dumnezeul ebraic decât de Dumnezeul UNIVERSAL la care ajunge cel Creştin (Luca 24-47) **şi cum se naşte cel Musulman!**

Şi singura nădejde a acestui ţăran cu pretenţie de „buric" este acest Dumnezeu, din care motiv: ***„E în stare să moară fără a se plânge şi mai cu seamă fără a se revolta! Are o răbdare eroică care ajunge a se confunda uneori cu toropeala, de parcă lupta tăcută, nesfârşită pentru conservarea fiinţei etnice, i-ar fi istovit agresivitatea."***

„La răscruce de drumuri şi vânturi bătute mii de ani de toti migtratorii istoriei, începand cu indo-europeni, hunii, gotii, tătarii, etc., şi termaínând azi cu cei deghizaţi în marile puteri ocrotitoare, Românul a trebuit să muncească pentru alţii, fără răsplată, fără speranţă şi fără bucurii".

În cei 86 de ani trecuţi de când a scris Rebreanu, singura schimbare este cea de înlocuire a „**puterilor ocrotitoare**" cu una singură din care (*se zice că*) facem şi noi parte: **Uniunea Europeană**!

Odată cu migratorii a venit şi „stăpânul/ conducătorul" care după plecarea migratorilor nu dispare ci se transformă întrunul local, ca ei şi dintre ei, la început ales pentru a conduce obştea şi apoi impus prin diferite mijloace cu scopul de a face obştea să muncească în folosul unui „senior/boier"!

Cât timp acest „ senior" numit la noi „domn" sau „voievod" şi-a asumat şi el nişte datorii faţă de ţăran, similare cu cele descrise mult mai târziu de Jean Jacques Rousseau în celebrul sau „Contract social", lucrurile au fost cât de cât echilibrate şi uneori chiar bune ca în lungíle perioade de domnie ale lui Alexandru cel Bun şi Ştefan cel Mare în Moldova, şi Basarab I Intemeietorul, Mircea I cel Bătrân, Matei Basarab şi Constantin Brâncoveanu în Ţara Românească, căci lungimea domniei înseamnă stabilitatea care aduce pace şi progres!

Intraţi sub suzeranitatea otomană, şi puşi pe căpătuială şi trădare, domni ce stau pe tron un an şi câte odată şi mai putin, îi determină pe turci să aducă domni străini! Şi aşa, între anii 1711 şi 1821 - revolta lui Tudor din Vladimiri - vom avea parte de o interesantă perioadă fanariotă, unii descendenţi ai acelor domni făcând şi azi pe „aristocraţii" neamului!

Timpul trece, Europa se joacă, – ca şi azi - Franţa face o revoluţie în care se taie multe capete şi ale cărei deziderate de „***libertate, egalitate şi fraternitate"*** înscrise în „Declaraţia Drepturilor Omului şi Cetăţeanului" din 1789 – ca şi cum *Cetăţeanul* şi *Omul* sunt două entităţi total diferite! – sunt preluate aproape imediat de mulţi visători romantici, printre care şi românii, în speical cei ardeleni!

Corifeii şcolii ardelene, redactează acea ***„Supplex libellus valachorum Transsilvaniae"*** trimisă la Viena în 1791 de episcopul greco-catolic oradean Ignatie Darabont, şi retrimisă la 30. Mart.1792 de episcopii Ioan Bob de Blaj – greco-catolic- şi Gherasim Adamovici – ortodox -, rămasă fără răspuns.

DAR TOTUŞI!!! Ceva s-a întâmplat! Poporul, format în marea lui majoritate din ţărani, a dobândit o identitate naţională incipientă, şi a început să-şi revendice drepturile sale vernaculare. Şi aceasta în special în Transilvania, unde din anul 1437, ungurii, saşi si secuii, prin „Unio Trium Naţionum" îşi protejează drepturile în raport de populaţia majoritară, cea română, pe care o consideră ca fiind „tolerată" în propia ei ţară!!!

Şi Europa se joacă mai departe! ***„Ce e val ca valul trece"*** va zice mai târziu Eminescu! Aşa a trecut şi marele imperiu Francez îngheţat cu Napoleon cu tot la Moscova!

Tineretul român cu ceva dare de mână, îşi începe sezonul turistic la Paris, unde unii – ca să-i facă în ciudă lui Eminescu – mai învaţă şi altceva decât ***„la gât cravata cum se leagă"!***

Îngrijorat de comportamentul Imperiului Otoman, cel Rus impune la 7 oct 1826 „**Convenţia de**

la Akkerman“ – fosta Cetate Albă a marelui Ștefan – şi ne ia sub **„protecţia“** sa, adică încă nu ne anexează! ***„Tot răul spre bine“*** căci sub guvernatorul rus Pavel Kiseleff este redactat acel „Regulament Organic” promulgat de autoritatile Imperiale Ruse în 1831/1832, şi considerat ca fiind prima noastră constituţie! **Noul „Reglement“ împarte ţărănimea funcţie de avere în trei categorii!!!**

Și vine „***Primăvara Europeană***” cum a fost denumită mişcarea începută în Franţa anului 1848 şi extinsă în toată Europa, dar terminată tot in 1848 – mai putin în Transilvania, în care s-a terminat în 1849 prin învingerea de către ruşi a lui Kossuth la Şiria, lângă Arad – îşi scutură repede florile fără a scutura încă şi imperiile. Faza aceasta este deocamdată la **„va urma”**!

Evenimentele diferă în cele trei provincii: dacă în Moldova lucrurile sunt calme, ştiute de ambele părţi – domnie şi revoluţionari – iar actul final este lista de revendicări redactată de Kogalniceanu, în Transilvania, românii şi ungurii fiind pe pozitii radical opuse, „***Adunarea de la Blaj“*** din 15 mai nu va avea urmări, Avram Iancu va aduna o armată şi se vor da lupte în care se va muri din ambele tabere, iar în Ţara Românească o mare adunare va asculta la 11 iunie ***„Proclamaţia de la Islaz”***, se va constituii un guvern provizoriu care va ajunge la Bucuresti în 16 iunie, în Dealul Spirii pompierii vor da lupte la 13 sept şi totul se termină pe 30 nov după ce turcii trec masiv Dunărea. Nicolae Balcescu va murii în exil iar Odobescu va publica postum ***„Istoria Românilor supt Mihai Vioevod Viteazul“.***

Urmările anului 1848 au fost foarte diferite:

Dacă în **Franţa** regele Ludovic Filip I-ul abdică şi se instaurează a doua Republică ce are ca Preşedinte pe Louis Napoleon Bonaparte, **nepotul fostului împărat**, care după numai 3 ani, la 8 Dec. 1851 prin lovitură de stat **a reinstaurat Imperiul**.

La noi, efectul imediat al acestor mişcări ***- cu un caracter mixt, naţional şi social -*** , a constat în desfiinţarea de iure a iobăgiei– la 6 iunie 1848 - urmată de o primă împropietărire a ţăranilor - cea din 1850. Dar **cel mai important efect a fost conştientizarea necesităţii unirii celor trei provincii române** şi apariţia acelei generaţii de intelectuali patrioţi ce vor lupta pentru realizarea acestui deziderat!

Și joaca continuă în funcţie de interesele marilor imperii!

În perioada din 1853 până în 1856 are loc ***Războiul Crimeii***, purtat împotriva Rusiei pentru a opri expansiunea acesteia în zona Mării Negre.

Riverani la Marea Neagră, suntem în atenţia marilor puteri. Și astfel în 1856 ***Tratatul de la Paris*** prevede şi independenţa de facto a Principatelor Dunărene atât faţă de Imperiul Otoman cât şi faţă de Rusia! Mai mult, Moldovei îi sunt retrocedate cele trei judeţe din sudul Basarabiei, ocupate de Rusia în 1812!

Dar, *din punctul nostru de vedere*, cea mai importată prevedere a Tratatului de la Paris, este cea de la art 24, şi anume:

„…convocarea în cele două principate a unor DIVANE AD HOC chemate să exprime voinţa populaţiei referitoare la organizarea definitivă a Principatelor.”

Şi astfel constatăm interesul „*părţilor contractante*” adică: *Imperiul Francez, Anglia, Regatul Sardiniei, Prusia, Rusia, Austria şi Imperiul Otoman* pentru organizarea principatelor, ocazie cu care – *pentru prima şi ultima oară în istoria poporului Român*, - acesta este întrebat ce vrea!!!

Divanele astfel organizate în cele două provincii, pe câte cinci colegii ce vor reprezenta: *clerul, marii propietari, micii propietari, populaţia rurală, şi populaţia urbană*, totalizând un total de 185 de reprezentanţi, î-şi încep lucrările la 22 sept/4 oct 1857 la Iaşi şi 30 sept/22 oct.1857 la Bucureşti.

După peripeţiile inerente poporului nostru – petrecute în Moldova - Hotărârea comună a celor două divanuri prezentată de Kogălniceanu, stabileşte:

Art.1. Respectarea vechilor capitulaţii dintre Ţările Române şi Înalta Poartă, care prevedeau câ acestea sunt teritorii neocupate şi independente.

Art.2. Unirea Principatelor într-un singur stat cu numele de România .

Art.3. Prinţ străin pe tron ereditar, ales dintr-o dinastie domnitoare a Europei Centrale, cu succesori crescuţi în religia ţării!

Art.4. Neutralitatea pământului Principatelor.

Art.5. Adunare obştească pe bază electorală cât mai largă…, după datinele cele mai vechi ale ţării .

(Dan Berindei - Adunările Ad Hoc - Istoria Romanilor, vol. II tom I Constituirea Romaniei Moderne (1821-1878) Ed. Enciclopedica, Buc. 2003. Pag. 458)

Parafrazând, ***„Astai pohta ce-am pohtit!“*** zisa „**boborul“**! Acu‘ să vedem ce-a ieşit! Ceva gen Caragiale, căci dacă tot vrem să schimbăm, să rămână la fel:

- Unire DA, dar „***Principatele Unite ale…***”! De unde „**România**”?

- Prinţ străin NU! Doi, şi de-ai noştri! Câte unul de fiecare Principat Unit!

Și românul pişicher şi inventiv votează la Iaşi pe Alexandru Ioan Cuza şi la Bucureşti pe Ioan Alexandu Cuza! Ce-am facut Bobiţă? Ăştia doi e unul!

Lucrurile sunt luate ca atare şi cele două principate dunărene sunt unite de facto şi de jure!

Suntem în 24 Ianuarie 1859 şi primele două dorinţe ale Poporului erau îndeplinite! Cu două excepţii:

- Încă numele nu este incă „ **România**“, iar

- „Prinţul“ nu era străin ci un „Domn“ autohton, dar recunoscut.

Patriot, om dinamic şi constient de situaţie, Cuza îşi începe opera de modernizare a ţării:

- La 15 mai 1859 la Focşani, o **Comisie Centrală** începe redactarea unei **Constituţii** pe care Cuza nu o agrează, şi Comisia este desfiinţată în februarie 1862.

ЛЕЦІЕ

РЎРАЛЪ

Ипоклаиагіѕиеа Ѵѕрlеі Sа.ле Domnitopsлзі

Edizione ufficiale.

BUCURESCI

Emprimeria Statutul.

1864.

- Secularizarea averilor manastiresti este facuta in 1863 si deranjeaza pe multi!

- In temeiul art 3 din Hotararea Divenelor Ad Hoc, propune ca „Prinţ străin“ succesor al său pe Ducele Serghei Maximilianovici de Lechtenberg, membru al casei imperiale ruse !

- Dar cum rezistenta la reforme a clasei politice este mare, la 2 mai 1864, Cuza dizolvă Adunarea Legiuitoare! Actul este considerat ca „lovitură de stat ”!

Şi aşa, împreună cu primul său ministru – Mihail Kogălniceanu – supune unui plebiscit **Constituţia** şi **Legea Electorala**, iar la 14 august 1864 decretează **Legea rurală** prin care sunt înpropietăriti 400.000 de ţărani!

Nemulţumit de acţiunile lui Cuza, un grup cunoscut ulterior ca fiind „ **monstruasa coaliţie**” î-si începe acţiunea de eliminare a lui .

Aşa că ***„maurul şi-a făcut datoria, maurul poate să moară”***!

Căci ce poate reprezenta actul de „***Abdicare”*** semnat în noaptea de 10/11 febr 1866 prin care „... depune cârma Guvernului în mâna unei locotenente Domnesti si a Ministrului ales de popor.“

Peste două zile pleacă la Brasov însoţit de soţie, amantă şi copii. Va închide ochii în exil căci „**nici o faptă bună nu trebuie să rămână nepedepsită**”!

Şi astfel în aceiaşi zi de 11 febr. 1866, este proclamat ca Domnitor al Principatelor Unite**, Filip de Flandra**, din casa regală belgiană şi înrudit cu casa de Bourbon.

Surpriză! Acesta refuză pentru a nu supăra pe Napoleon al III-lea!

Şi aşa se ajunge la Karl de Hohenzollern Sigmaringen din familia domnitoare prusacă şi văr din partea mamei cu Napoleon al III-lea!

Un plebiscit organizat între 14-20 apr. 1966 aprobă alegerea lui Carol de Hohenzollern, care acceptă pe 25 apr. 1866 şi soseşte la Bucureşti pe 10 mai 1866!

Adunarea deputaţilor aprobă „Constituţia“ pe 30 iunie 1866, Prinţul Carol I-ul depune jurământul pe noua Constituţie care este apoi promulgată de noul Domnitor şi este publicată in Monitorul Oficial pe 01.07.1866.

Dar, „***Domnul domneşte şi nu guvernează***” zice alt proverb!

Din acest motiv simplu, este necesar un Guvern! Iar acesta este format inevitabil din oameni politici! Cetăţeni români!

Şi, cu referire la acesta, un ziarist – **Eminescu** - publică la 08 apr. 1879 în „Timpul“ :

„Mita este în stare să patrundă orişiunde în ţara asta, pentru mită capetele cele mai mari de sus ale administraţiei vând sângele şi averea unei generaţii.“

Iar meteahna levantină, atât de variat şi tandru numită – pescheş, ciubuc, pour boir, şpagă, etc – este păstrată cu sfinţenie până în zilele noastre, când capătă şi diverse conotaţii:

- de supravieţuire
- de promovare
- de protecţie
- de stimulare, etc.

.....fără ea nu se poate nimic şi, bine înţeles, legătura ei cu „**corupţia**” este strict întâmplătoare!!!!

Nedumerire! După 160 de ani oare ce mai face clasa noastră politică ?

Deocamdată vedem că, încă un proverb se verifică:

„Câinele nu pleacă de la măcelarie*!*“

Deci, mai sunt oase de ros!!!

POESIS. RETRAGEREA ÎN IMAGINAR

LUMI POETICE DINCOLO DE ORIZONT

►Alexandru Ovidiu VINTILĂ

O lume cea mai frumoasă dintre lumi

Parcă în ultima perioadă cercetătorii britanici
au amuțit

și nici psihologii nu mai spun nimic

aud încă vocea de fier a umbrei mele văd
culoarea aprinsă a buzelor tale
mâinile palide

în întinderea trupului tău
căci unii oameni măsoară timpul și există

există obiecte spaima deseori e o linie dreaptă
dintr-un punct în altul fără abatere

castanii nu făceau umbră pământului degeaba în fiecare zi era
ceva nemaivăzut

un soare veșted
cu o lumină lipicioasă diferită de tot ce visam

a trecut dincolo de orizont

s-a dus vremea istoriilor generale a lucrurilor și a tratatelor
doxa de știință

a frazelor interminabile și a faptelor eroice

în ultimul hal
acum
plouă oblic

pe mine mă las la urmă mult în spate
în coada unei ape imense învolburate

de asta m-am și retras în imaginația imaginarului meu

a muri sau
a muri

e o formulă prin care mă reinventez în mijlocul singurătății

a trăi sau a trăi aștept o cafea la cotitură mă urc în tramvai
zbor spre un oraș faimos din europa de vest

am închis ochii elisabeta isanoș cea mare și eușebiu
maică-mea făcea o salată de vinete cu maioneză trăsnet
o ungea pe felii de pâine neagră

sfânt trup din care mușcai cu grația celui flămând hrănit de cel la fel de flămând

într-o lume cea mai frumoasă dintre lumi

Miyazaki traversează într-un tramvai orașul

Un om cu o lingură de lemn în mână
sub un măslin de o mie de ani

atât

miyazaki traversează într-un tramvai orașul

și totuși m-am așezat într-un șezlong
am așteptat
acolo
sfârșitul
zilei

din două direcții contrare ale prezentului

Imens de departe

Imens de departe în numele adâncului cum a zis
un poet cunoscut era un continuu început de
toamnă și o liniște
ca niciodată

psihedelică

Alb de plumb art basel hong kong

O lumină incoloră intermediară
străbate
prima zi
de târg
art basel hong kong

Sfânta Fecioară a lui Picabia
separă câmpuri gri de un deșert nelămurit
pescarul din Oceania
este un biet prinț Mâșkin
răstignit

pe fondul imaculat al unui perete întreg

la venezia un bărbat alb-negru ține în mâini
un borcan cu flori

vociferează despre discriminarea femeii se lasă
fotografiat
de turiștii-vizitatori a cincea esență i se citește pe
față și
e adevărat că nimeni n-a întrebat nimic despre
ochii albaștri
ai girafei care stă nemișcată

Alexandru Ovidiu Vintilă (n. 26 septembrie 1977, Suceava) este poet şi eseist. Doctor în istorie. Membru al Uniunii Scriitorilor din România, Filiala Iaşi şi preşedinte al Societăţii Scriitorilor Bucovineni. Redactor-şef al revistei „Bucovina literară”. Cele mai recente cărți publicate sunt în ordine cele de mai jos. În 2017, i-a apărut la Editura Eikon o carte de eseistică, ***Poetici ale sinelui. Faptul-de-a-fi-în-modul-cel-mai-propriu*** (Premiul pentru eseu, istorie și critică literară al Uniunii Scriitorilor din România, Filiala Iași, 2018). În anul 2017 i se acordă Premiul pentru critică literară al revistei „Convorbiri literare”. La finele anului 2019, la Editura Charmides, i se va tipări volumul de poezie, ***Transparența unui popor de foci*** (Premiul Nicolae Labiș al Uniunii Scriitorilor din România, Filiala Iași și Premiul pentru poezie al revistei Ateneu, ambele în 2020). În anul 2020, Centrul Cultural Bucovina îi conferă titlul de Senior al Scrisului Bucovinean. În 2021, tot la Editura Charmides, publică volumul de poezie intitulat ***Insectele imperiului [câte ceva despre orbirea șamanilor]*** (Premiul pentru poezie al Uniunii Scriitorilor din România, Filiala Iași, 2022). La Editura Eikon, în anul 2022, îi apare o nouă carte de poezie, ***Iglu*****.** Urmează o carte de eseistică ***Magicul circumstanțial. Fețe și suprafețe – lecturi și relecturi din literatura modernă și contemporană***, Iași, Editura Junimea, 2023. La finele anului 2024, la editura bucureșteană Eikon, sub semnătura sa, va vedea lumina tiparului volumul de poezie ***Maki Haku*** **(**Premiul Reprezentanței Suceava a Uniunii Scriitorilor din România, Filiala Iași, 2025**).** Tot în 2025, Uniunea Scriitorilor din România, Filiala Bacău, îi acordă Premiul Național pentru Poezie „Vasile Alecsandri”. În decembrie 2025, la Editura Eikon, va publica cartea de poezie ***Valiza de lemn*****.**

Iarna pe Topolog

POESIS * POESIS * POESIS

ARCADELE ZUGRAVULUI DE SEMNE

► Lina CODREANU

Ceasul mumii

Îmbătrânește-n noi
mișcarea luminii...
Unde ni-i ceasul mumii
vioi crescut în noi,
de la văzutul lumii
timpul măsurându-ne?
Tic-tac-ul vestejește,
apatică, lumea ne uită

În piept cu ora mumii,
nu ne-nturnăm
chemării de licorn,
pășim fantoșe solitare
prin praful memoriei
în somnul-somn...

În urmă-ne,
răsar din luce undă
alți coconi cu noi obraze
în mătasea de raze...

Semne

Pe fila-ngălbenită
stau înșiruite semne
– niște furnici adormite –.
Așez literele zvăpăiate
în particule sonore.
Se deșteaptă cuvintele,
se ridică în picioare
gata de luptă,
fac arcade mângâioase,
stări eterate zidesc,
pictează lumina și-ntunericul
și-n pas efemerid
împreună plămădesc
proverbul vieții mele.

De-aproape ori de departe
semnele mă-mbie-n povestire
cu viața eternă –
basm viclean de adormire.

Printre rânduri în spirale,
citiți-mi în carte,
dragii mei,
povestea de moarte.

Zugrav de vise

Din cer,
ochiul de elicopter
îmi plouă o fărâmă de gând
curgând
pe tivul acoperișului
din atelier,
unde născocesc vise
și plâng și hohotesc
pentru fiecare crâmpei de gând
îmbrăcat în cuvânt
sălbatic purtat în
geamantanul cu doruri.
Dar gata!
Haotic, elicea se-nvârtește
și-mi răsucește
visul în fantasmă...
Cerul e galben-puhav,
cuvântul suspină gângav,
gândul-fărâmă – schilav...
și eu – de vise zugrav,
tot mai bolnav...

ÎN MEMORIAM

D A N V Î Ţ Ă

(23 decembrie 1965 - 2 septembrie 2026)

„Și aura sa cutezătoare
Nimic să nu vină Nimic
Să nu plece
Toate frunțile sus
Iar ca sentiment un Cristal”
ODYSSEAS ELYTIS

S-a îndepărtat de noi, prietenul întru poezie, D A N V Î Ț Ă!

POETUL DAN VÎȚĂ S-A MUTAT ÎN AMINTIREA NOASTRĂ

Motto:
Pământ avar,
Așa puțin din tine-n noi
Și-așa curând
Ne ceri puținul înapoi...
(Vasile Bogrea)

Ziua de 2 septembrie 2026 a îmbrăcat poezia și cultura tecuceană în veșmânt cernit. O veste venită ca un meteor a bulversat starea de spirit din spațiul cultural tecucean.

Poetul Dan Vîță a ieșit din această lume temporară și ca nelumea pentru a-și trăi veșnicia într-o alta, poate mai așezată, mai generoasă, mai dreaptă. Căci nu degeaba i se spune „lumea celor drepți". Cât de fragilă este viața acestei „trestii gânditoare" care este omul. Luni, 30 august, l-am vizitat la casa de Cultură unde activa, întreținându-mă mai bine de o oră cu el, pentru ca, două zile mai târziu, miercuri 2 septembrie, cumplita veste se răspândea cu mare, cu mare viteză. Nimic nu prevestea acest tragic deznodământ, încât te întrebi dacă viața omului este o realitate sau un vis. E o pierdere importantă pentru cultura arealului nostru. Avea o cultură vastă, cunoștea și descifra toate nuanțele fenomenului literar. El „trăia în chip poetic". Ardea pentru poezie. Era un poet profund, un om profund. Întotdeauna m-am aplecat cu sfială spre alcătuirile sale lirice. Nu erau pentru cititorul grăbit. Poemele sale poartă pecetea unei codări și trebuia să găsești cheia potrivită pentru a intra în textul și subtextul lor, pentru a le descifra sensul, a le extrage mesajul. A fost – Doamne, a fost! – un poet meditativ, al introspecției, cu suprafețe de luciri și nuanță filozofică. Însă întotdeauna, stropite cu bun gust, cu ținută aleasă a verbului, modernă dar nu modernistă, premiile literare acordate confirmându-i caratele poeziei sale.

Orice moarte e prea mult pentru cei rămași dar pentru fiul și soția sa, și mai ales pentru această icoană vie, care este mama sa. E mai mult decât prea mult. Ne întrebăm, desigur retoric, de ce o mamă să își vadă fiul redat pământului. E un fenomen contra naturii, contra firescului. Dar n-avem ce face, trebuie să luăm viața așa cum este pentru că logica noastră nu se potrivește cu logica divină. Tu nu ai murit în întregime, poete! Te-ai mutat în cuvinte, întrupând poeme, pentru a lăsa mărturie că ai trăit cu folos.

Noi, prietenii și colegii tăi de Cenaclu, îți mulțumim, dragă Dane, pentru ceea ce ai fost și pentru că ai făcut parte din viața noastră și ne vom aminti mereu cu drag de tine.

Fie-ți somnul lin și îngerii aproape!

***Tase* Dănăilă**

DESPRE DAN

Nu știu dacă ne-am întâlnit demult sau târziu. Fiecare cuvânt are partea lui de adevăr, pe care îl voi explica pentru înțelegere.

Demult... e timpul pe care nu-l măsuram atunci, pentru că eram tineri și cu elanul în suflet, atât cât ne permitea lumea, educația, școala. Când eu eram în clasa a XI-a de liceu, într-una din zile au fost invitați la noi în liceu trei poeți tecuceni. Au vizitat clasele noastre, au citit poezii. Pe vremea aceea preferam poeziile scrise de femei poete, precum Ana Blandiana, Constanța Buzea, Passionaria Stoicescu, poete sensibile, care m-au făcut să încerc și eu poezia. Începusem să scriu și eu timid, ascuns...

Dar acum, la noi în clasă veneau trei poeți. Unul dintre ei era deja în vârstă, cu aură, ceilalți doi aflați la început de drum în poezie, poate că erau ucenicii poetului Ioan Purdelea, care ne-a citit poezii proprii. Tinerii care mergeau în urma consacratului erau: Cristian Pohrib și Dan Vîță. Tineri, curajoși și altfel decât alți băieți cunoscuți, ne-au citit și ei din poeziile lor, de pe foi de hârtie bătute la mașină. Era ceva în ei și de aceea au devenit poeții de mai târziu.

Târziu... e timpul despre care vă spun că nu știu dacă a avut o măsură, ci doar că reîntâlnirea cu poeții din demult s-a întâmplat după vreo treizeci de ani, când și eu am devenit membra Cenaclului Calistrat Hogaș din Tecuci, prin 2012, în urma invitației poetului Dionisie Duma, care a scris peste o vreme că poezia mea seamănă cu poezia Magdei Isanos. Onorată și azi de această zicere! Prima oară l-am întâlnit pe Dan, căruia i-am spus: mai știi când ați venit la liceu... și amintirile au revenit pentru amândoi, zâmbetul nostalgiei dansând pe buzele care spuneau povestea.

Am devenit colega celor pe care îi păstram în amintire ca fiind poeți ai vremurilor vechi, Dan și Cristi. Am publicat și eu, am avut lansări de carte, am avut alături colegii de cenaclu. După moartea dragului poet Dionisie Duma, care fusese președinte de cenaclu, care știa să ne adune și să facă din întâlnirile noastre de cenaclu o mare bucurie, locul de conducător a fost luat de poetul Constantin Oancă. Un alt bun prieten și sfătuitor. Probleme serioase

l-au făcut să renunțe după câțiva ani, fiind înlocuit cu poetul Dan Vîță. Poetul Dan Vîță, unic în scrierile sale a fost ales președintele cenaclului. Făcuse carieră literară, muncind toată viața la imaginea sa, într-un ritm propriu. A dus mai departe Festivalul de Poezie "Costache Conachi", ajuns la peste treizeci de ediții. Poeți tineri s-au lansat aici, pe drumul lung și greoi al creației literare.

Nu uit emoțiile lui Dan din timpul activităților noastre, felul în care își trecea continuu mâna prin păr, de zeci de ori. Un deget arătător mai ridica ochelarii pe nas, când mâna se oprea din așezatul părului peste cap. Era un tic propriu, dar plăcut. Apoi, așeza din nou părul. Gândea! Oare ce? Asculta sau visa un alt poem al zilelor următoare? Nu a vrut să iasă în evidență cu nimic, își pregătea zile în șir materialele, vorbea liber și deschis, informat, citit și bine organizat.

Dan a fost prietenul tuturor! Glumele bune, generozitatea și bucuria întâlnirii făceau din discuții dezbateri și analize. Respecta cuvântul celor mai în vârstă, avea un zâmbet aprobator al anilor care au trecut peste fiecare în parte.

Din toamna asta Dan nu mai este fizic nicăieri, nici în biroul său din Casa de Cultură, nici pe scările acesteia, nici în sala Mironescu... nicăieri!

Nici pe străzile orașului unde se aude vocea prietenului său de o viață, Cristi Pohrib, plecat și el de lângă noi, care spunea la radio: „Aici, Radio Tecuci! Ascultă inima orașului!"

O altă inimă a orașului a încetat să mai bată. De pe 2 septembrie 2026 orașul a mai pierdut o inimă sensibilă, pe cea a poetului Dan Vîță!

Odihnă veșnică! Lumină veșnică! Liniștea sufletului tău fie veșnică!

Mihaela Gudană

DRAGĂ DAN,

Îți scriu abia acum, nu pentru că aș fi fost ocupat – nu am fost…pensionarii își închipuie doar ca sunt ocupați. Vei spune că sunt leneș și aici îți voi da dreptate doar pe jumătate. Da sunt leneș, m-am născut leneș, dar nu acesta e motivul tăcerii mele. Există o sferă de buimăceală, de revolt in care m-am izolat după plecarea ta neașteptată, un refuz în a accepta adevărul.

De aceea am tăcut până acum De aceea nu te-am condus pe ultimul drum –care drum, m-ai intreba tu râzând? Tu care nu cunoști cuvântul „nu" ŢIE, prietenul, POETUL Dan Vîţă care ai plecat grăbit să cunoști o altă fată a poeziei – veșnicia îți aduc acum un umil omagiu-câteva cuvinte inspirate de lectura volumului „Erotezii". Pentru cine ar dori să te cunoască, volumul acesta ți-ar fi o oglindă fidelă, prietene al meu!

Volumul „Erotezii", semnat de poetul Dan Vîță și apărut în anul 2021 la Editura Junimea din Iași, în colecția „Memoria clepsidrei", reprezintă o revenire a autorului la una dintre temele fundamentale ale poeziei dintotdeauna: iubirea și erosul. Cartea continuă preocupările poetice vizibile încă din volumul de debut, Însoțitorul meu, trupul, și din Dosar de beatificare, publicat în 2017.

Titlul însuși, Erotezii, sugerează o combinație între eros și erezie, indicând încă de la început caracterul neconvențional și provocator al discursului poetic. Pentru Dan Vîță, iubirea nu este doar sentiment romantic, ci o experiență complexă în care se întâlnesc trupul, instinctul, pasiunea, dorința, spiritualitatea și aspirația către absolut. Poetul privește erosul fără pudori inutile, transformând experiența corporală într-un prilej de meditație asupra condiției umane.

O caracteristică importantă a volumului este îmbinarea senzualității cu reflecția intelectuală. Eroticul este prezentat atât prin imagini ale trupului și ale dorinței, cât și prin referințe culturale, religioase și mitologice. Criticul Ionel Necula observă că, după accentul pus pe cerebralitate în Dosar de beatificare, Erotezii constituie o întoarcere la „izvorul" imaginarului liric al autorului.

Un alt element definitoriu îl constituie forma poetică. Mai mult de jumătate dintre texte folosesc o construcție apropiată de sonetul tradițional, cu două catrene și două terține, dar poetul adaptează această formă la sensibilitatea contemporană și la propriul limbaj. Astfel, tradiția și modernitatea se întâlnesc într-o poezie care poate fi, pe rând, senzuală, ironică, gravă sau provocatoare.

În ansamblu, Erotezii este o carte despre iubire ca experiență totală, în care trupul și spiritul nu se exclud, ci se completează. Dan Vîță valorifică erosul ca formă de cunoaștere și de apropiere de celălalt, recuperând, într-o manieră personală, vechea idee că poezia și iubirea sunt strâns legate de însăși esența umanului. Volumul se înscrie astfel într-o tradiție poetică ce îi poate avea ca repere pe Sappho și Baudelaire, dar vorbește printr-o voce contemporană, directă și originală.

Gabriel N. Gherbăluță

A murit un Prieten. Poetul Dan Vîță. Unul dintre cei rafinați și originali, distilat, cu un limbaj proaspăt, original, care a rescris numai ca el Cântarea Cântărilor, devenise omul-zeu prin mitologia pe care a umanizat-o făcându-se și făcând parte a sa, trup al său. A fost și un redactor șef de gazetă dintre aceia cu vână, un Vîță de viță din soi autohton altoit de sine, prin sine, făcându-l, astfel, universal.

Gelu Ciorici-Șipote

*Se întocmește **Dosarul de beatificare** al poetului Dan Vîță, cel care a mărturisit **Eroteziile, Prietenului** său, **sufletu**l. Avea acea frământare lăuntrică izvorâtă din dorul de sonete. Căutarea rimei era cercetare, personajele biblice se strecurau cu naturalețe între cuvinte alambicate, iar peste toate, ca o hlamidă, iubirea.*

Un lider recunoscut, cu o cultură vastă și un fin simț al umorului, era întotdeauna la curent cu noutățile, având ușa biroului deschisă către toți prietenii și scriitorii care-i solicitau sfatul sau sprijinul. Într-o zi a plecat, agale, cu mersul omului care știe ce va face în ziua următoare. Și nu s-a mai întors, ci a apucat pe calea pe care, mai înaintea lui, au pășit mentorul Dionisie Duma și prietenii Cristian Pohrib și Vasile Sevastre Ghican. În urma sa, cărțile-i povestesc existența, păstrând dovada talentului și a perseverenței aflării rimei ideale.

Violeta Daniela Copăceanu

de n-ai mai fi fost poet
n-ai fi purtat nici o vină
de a fi sau a nu fi
și dacă ai fost, ai rămas
rădăcină înrădăcinată
în toți cei care te-au știut
că erai.

de n-ai mai fi fost poet
ar fi rămas caietele goale
netrăite, nespuse, neștiute
și dacă ai fost, ai plecat
în tăcere, ca un vis visat
într-o zi de miercuri.

P. S. Lumea a continuat
să se rotească absurd de normală.
Roagă-te pentru noi,
cunoscuții și necunoscuții
călăilor tăi!

Viviana Căluean

DANE,

Un gol pribeag din întristări vibrează-n locul tău… e înștiințarea că poezia te-a răpit!
Dorul - Întregitorul de amintiri te ține-n preajmă! Ești un poet „cotropitor”!

Sanctificând delirul ispitei suverane
Ai îndârjit pustia profetic să înduri
Plăceri învălmășite în pofte și canoane
Vulcanice chemări din fumegate guri

Distins în rod homeric ai înfocat Cuvântul
Războinic în urgii cu serafimi semeți
Și îndrăzneț Scripturii l-ai fost tu Dinăuntru
În biblice calvaruri destinul să-ți-l cerți

Ai tânguit Beatificarea în Erotezii
Și Însoțitorului învățăierea din pruncie
Poet în dragoste - duhovnic pentru poezii
Părtaș grăbit de rânduit în veșnicie

Adrian RACARU

Prima dată am văzut numele lui Dan Vîță pe o carte „Însoțitorul meu, trupul”, în vitrina librăriei familiei Călugăru. Era în 1995. În 1996 avea să apară cartea mea , „Poeme fără îngeri”. Am făcut schimb de cărți și am discutat despre actualitatea literară. A semnalat în Observator T lansarea volumului, care nu a mai avut loc la Tecuci. Ne-am împrietenit pentru că aveam același crez literar. Dănuț - așa aveam să văd că era numele corect scris pe cruce – a fost un om care a trăit pentru poezie. Poezia nu l-a dezamăgit niciodată, dar viața literară l-a dezamăgit și obosit. Pentru că așa este la noi. În urbe și în țară. Coteriile și invidia te omoară.

A fost un copil teribil al generației sale și un răsfățat al taberelor literare. Mâhnirea care l-a ajuns din urmă l-a determinat să trăiască în trecut. Avea multe de povestit și l-am îndemnat să aștearnă pe hârtie aceste mărturii unice, care s-ar pierde... Nu a mai apucat. Timpul nu a mai avut răbdare.

Cunoștea literatura română de până în anii 90 foarte bine. Era conectat cu literatura română adusă la zi, știa ce se întâmplă în lumea literară, mai ales în spațiul virtual. Nu am cu cine vorbi, concret, despre ultimele noutăți editoriale.

Cu douăsprezece ore înainte de a afla teribila veste, l-am întâlnit în curtea Casei de cultură. Era abătut, dar tot despre literatură am discutat.

Rămas bun, prietene!

Iancu HUZUM

INEDIT. BIOGRAFII ARTISTICE ȘI CONEXIUNI SENTIMENTALE

MARIA TĂNASE ŞI TECUCEANUL CLERY SACHELARIE, SOŢUL SĂU

► **Ştefan ANDRONACHE**

Pentru prima oară auzisem cântecele Mariei Tănase la radio, pe vremea când, adolescent fiind, mergeam, în vacanţele de vară, la rudele mele de la Iveşti, care dispuneau de un astfel de mijloc. În toamna anului 1954, pe când începusem să frecventez, clasa a opta, la Liceului „Gh. Şincai“, din Bucureşti, am văzut-o şi ascultat-o cum artista măruntă de statură şi oarecum negricoasă, acompaniată de un violonist, un ţambalagiu şi de acordeonistul Fărămiţă Lambru, interpreta cu mult temperament şi cu un glas fermecător, pe scena acestei instituţii de învăţământ, cântece precum: „M-am jurat de mii de ori“, „Mi-am pus busuioc în păr“ sau „Mărie şi Mărioară“. Atunci, aceasta venise şi cu un grup de eleve, pasionate de muzica populară, printre care aveam să o reţin pe Victoria Darvai, toate fiind de la Şcoala Medie de Muzică nr. 1 din Capitală, de unde aveam să aflu că era profesoară la catedra de canto.

Cum s-a întâmplat să mă stabilesc la Tecuci, desfăşurându-mi activitatea în două din instituţiile de cultură, de la câţiva tecuceni mai în vârstă printre care Mihail Drăguşanu, fost prefect, şi învăţătorul Ion Popescu, ce fusese inspector şcolar, amândoi în cadrul judeţului, am aflat că marea noastră cântăreaţă evoluase aici, pe scena Teatrului Comunal, cu prilejul unor turnee efectuate prin Moldova şi chiar dormise, în casa farmacistului Const. Sachelarie, o rudă apropiată a soţului său.

Imobilul respectiv se afla situat pe bulevardul Regina Elisabeta (astăzi Victoriei), nr. 6, el păstrându-şi înfăţişarea până în zilele noastre. Şi tot cu un astfel de prilej, Maria Tănase obişnuia să servească masa la restaurantul lui Ghiţă Popovici, situat pe Ştefan cel Mare, acesta aflându-se în partea de răsărit a magazinului universal cu două etaje edificat pe strada menţionată.

Totodată, cu peste două decenii în urmă, mi s-au oferit, mai multe materiale cu caracter memorialistic elaborate de către profesorul Dimitrie Trică.

Originar din Tecuci, acesta a lucrat ca inspector general în Ministerul Învăţământului, precum şi în Consiliul de Stat, în perioada comunistă, din care aveam să aflu câteva informaţii preţioase atât despre Clery Sachelarie, cât şi despre Maria Tănase. Tuturor acestora li se mai adaugă şi descoperirea recentă, în cadrul Bibliotecii Academiei Române din Bucureşti, a două documente importante ce poartă semnătura celebrei noastre interprete.

Date fiiind oportunităţile menţionate, m-am gândit că, prin mijlocirea acestui demers, aş putea veni cu unele elucidări şi eventuale completări la tot ceea ce s-a scris, până acum, în presă sau s-a postat pe internet, despre personalitatea şi cariera strălucitoare a „reginei cântecului popular românesc“.

Maria Tănase s-a născut pe 25 septembrie 1913, în Bucureşti. La 8 ani, la terminarea clasei a întâia a debutat pe scena Căminului Cultural

„Cărămidarii de Jos“ din cartierul său. După terminarea gimnaziului, la 14 ani, fuge de acasă începând să cânte prin cârciumile din oraş şi chiar semnează un contract cu unul dintre restaurante.

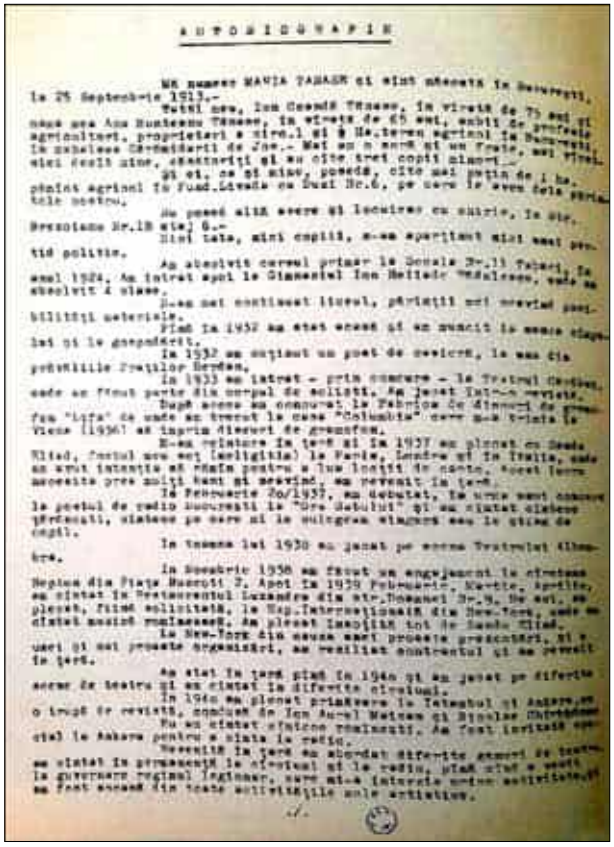

Maria Tănase cu soţul ei, Clery Sachelarie

La 16 ani, datorită dezinvolturii şi frumuseţii ei clasice, a concurat la Miss România, dar din cauza probei costumelor de baie a pierdut competiţia. A debutat în 1933, sub pseudonimul Mary Atanasiu, pe scena Teatrului de revistă „Cărăbuş“. În anul 1935 s-a înscris la Conservatorul Regal de Muzică şi Artă Dramatică din Bucureşti. Ceva mai târziu, în februarie 1937, marchează prima ei apariţie, dar şi drumul spre celebritate, pe postul naţional de radio, interpretând cântece ţărăneşti, în cadrul emisiunii „Ora satului“, iar în vara aceluiaşi an, reuşeşte să imprime primele sale melodii populare la Casa de discuri „Columbia“ din Viena. Devenind cunoscută pentru prestaţiile sale de muzică populară, la restaurantul „Neptun“ din Piaţa Buzeşti, unde descindeau adesea şi câţiva dintre poeţii vremii (Ion Minulescu, Victor Eftimiu sau Ion Pillat) sau la un altul din strada Doamnei, i s-a propus să însoţească orchestra lui Grigoraş Dinicu, la New York, care avea să inaugureze, în anul 1939, Pavilionului României în cadrul Expoziţiei Universale de acolo.

La începutul celui de al Doilea Război Mondial, în urma acuzelor că distorsiona folclorul autentic românesc şi că, în cercul său de prieteni, s-ar afla numeroşi democraţi, dar şi intelectuali evrei, Garda de Fier i-a interzis apariţia în public şi a recurs chiar la distrugerea discurilor de patefon din cadrul Radiodifuziunii Române, precum şi matriţelor Casei de discuri. După 1941, Maria Tănase, care mustea de talent, cânta dumnezeieşte şi era o femeie ambiţioasă, revine în forţă, cariera sa artistică înregistrând, vreme de peste două decenii, un succes uriaş la publicul larg.

Cu prilejul unor concerte pe care le-a susţinut prin Turcia, cântăreţei i s-a propus să colaboreze cu serviciile secrete britanice, oferindu-i-se chiar şi un post la Radio Londra, deoarece România se aliase cu Germania lui Hitler. Aflându-se despre acest lucru, la întoarcerea în ţară, ea a fost arestată de către Siguranţă. Dar întrucât probele se dovediseră insuficiente, artista a fost eliberată.

AUTOBIOGRAFIE

Eu numesc MARIA TĂNASE şi sînt născută în Bucureşti, la 25 Septembrie 1913.-

Tatăl meu, Ion Costică Tănase, în vîrstă de 75 ani şi mama mea Ana Dumitrescu Tănase, în vîrstă de 65 ani, sînt de profesie agricultori, proprietari a circa 1 şi 2 Ha.teren agricol în Bucureşti, în suburbia Cărămidarii de Jos.- Mai am o soră şi un frate, mai vîrstnici decît mine, căsătoriţi şi au cîte cîte copii minori.-

Eu am, cu ai mei, pămînt, cîte mai puţin de 1 ha. pămînt agricol în Şoseaua Şoseaua Nouă Nr.6, pe care îl avem dela părinţii noştri.

Am casă aici şi locuiesc cu chirie, în str. Dreptatea Nr.18 etaj 0.-

Sînt tată, mîni copilă, e-am apartament mici unei pensii politice.

Am absolvit cursul primar la Şcoala Nr.11 Tabaci, în anul 1924, am intrat apoi la Gimnaziul Ion Neculce Sudiţeanu, unde am absolvit 4 clase.

Şcoala mi-a continuat liceul, părinţii mei neavînd posibilităţi materiale.

Pînă în 1932 am stat acasă şi am muncit în casa părinţilor şi la gospodărit.

În 1932 am început un post de revistă, la una din primăriile Capitalei Bucureşti.

În 1933 am intrat - prin concurs - la Teatrul Cărăbuş, unde am făcut parte din corpul de soliştii. Am jucat într-o revistă.

După aceea am concurat la Fabrica de discuri de gramofon "Ligia" de unde am trecut la casa "Columbia" unde am trimis la Viena (1936) să imprim discuri de gramofon.

În cursul anilor în ţară şi în 1937 am plecat cu Şcoala Nilad, fostul meu soţ (soţiglitia) la Paris, Londra şi în Italia, unde am avut intenţia să rămîn pentru a lua lecţii de canto, scopul fiind necesita prea mulţi bani şi neavînd, am revenit în ţară.

În Februarie 26/1937, am debutat, în acest concurs la postul de radio Bucureşti la "Ora Satului" şi am cîntat cîteva ţărăneşti, alăturea pe care mi le culegeau ulmanul meu la ştiinţa de copii.

În toamna lui 1938 am jucat pe scena Teatrului Alhambra.

În Decembrie 1938 am făcut un angajament la cinematograful Regina din Piaţa Rosetti 7, Apoi în 1939 Februarie, Martie, Aprilie, am cîntat în Restaurantul Luxemburg din str.Domnei Nr.9. De aici, am plecat, fiind solicitată, la Exp.Internaţională din New-York, unde am cîntat mereu românească. Am plecat împreună cu Ionel Chiriac.

La New-York din cauza unei procese prescurtări, şi a unei şi mai prosaste organizări, am realizat contractul şi am revenit în ţară.

Am stat în ţară pînă în 1940 şi am jucat pe diferite scene de teatru şi am cîntat la diferite cinematografe.

În 1940 am plecat primăvara la Istanbul şi Ankara, cu o trupă de revistă, condusă de Ion Aurel Watzek şi Nicolae Chiriac. Nu am cîntat oficios românesc. Am fost invitată apoi de cîteva ori la Ankara pentru a cînta la radio.

Revenită în ţară am abordat diferite genuri de teatru, am cîntat în permanenţă la cinematografe şi la radio, pînă cînd o nouă guvernare regimul legionar, care mi-a întrerupt orice activitate, am fost scoasă din toate activităţile mele artistice.

În luna ianuarie 1944 debutează în opereta „Mascota”, de Edmond Audran, alături de tenorul Ion Dacian, după care avea să fie distribuită în diverse roluri din cadrul pieselor montate la Teatrul Municipal din Bucureşti. Maria Tănase a fost distribuită, jucând alături de Florin Piersic, şi în coproducţia româno-franceză „Ciulinii Bărăganului”, o adaptare după romanul omonim al lui Panait Istrati.

Organele de Securitate comuniste au urmărit-o, pentru un timp, considerând-o un „element ce manifesta duşmănie faţă de regimul nostru“ pentru ca, în cele din urmă, văzând că aceasta se remarcase prin vocea şi talentul artistic, devenind un autentic idol al maselor, s-au decis să o lase în pace. De altfel, trebuie spus că însuşi Gh. Gheorghiu-Dej, de pe poziţia sa de Secretar General al P.M.R., întrucât se dovedise a fi un mare iubitor de folclor, a încercat, pe cât posibil, să o protejeze pe Maria Tănase.

Pe parcurs, artista a fost recompensată, de către autorităţile comuniste cu Premiul de Stat în 1955 şi cu titlul de Artist Emerit, în 1957.

În vizită la Mihail Sadoveanu, protectorul său

Cert este faptul că Maria Tănase a devenit una dintre figurile reprezentative ale muzicii românești, interpretările sale inconfundabile şi pline de farmec, având un impact profund asupra culturii naționale. Astfel una dintre contribuţiile sale remarcabile, pare să fi fost doina, pe care, aducând-o în centrul atenţiei, a reuşit să o transforme, datorită percepţiei inspirate şi talentului propriu, într-o formă de artă autentică ce avea să fie apreciată nu numai în țara noastră, ci chiar și în străinătate. Limitându-ne doar la piesa memorabilă „Cine iubește și lasă“, observăm că aceasta, ca şi altele din bogatul său repertoriu, este o autentică doină românească cu o încărcătură emoțională puternică, specifică sentimentelor umane, ale cărei versuri evocă dorul și durerea, trăirile inerente relațiilor de dragoste.

*

În ceea ce priveşte **viaţa sentimentală** a Mariei Tănase trebuie să spunem că nu a decurs într-atât de satisfăcătoare. În primul rând, în adolescenţă, s-a îndrăgostit nebuneşte de un medic care a lăsat-o gravidă, ulterior lepădându-se de ea. După pierderea sarcinii, s-a apucat de fumat. A trăit câţiva ani cu ziaristul Sandu Eliad, soţ nelegitim, după care, ajungând la Paris, în 1938, cum îl idolatriza pe sculptorul Constantin Brâncuşi, care lucra în atelierul său de acolo, s-a îndrăgostit nebuneşte de acesta, trăind împreună o frumoasă poveste de dragoste, după care, ulterior, s-au despărţit nu în condiţii tocmai bune.

Pe vremea când începuse să cânte la „Capşa“, l-a cunoscut pe jurnalistul francez, Maurice Negre, iar după acest „coup de foudre“ ei au ajuns unul din cuplurile celebre ale Capitalei. Din nefericire, partenerul său avea să fie arestat sub acuzaţia de spionaj şi condamnat la închisoare. După ce Maria şi-a vândut, pentru eliberarea lui, multe din bunurile sale din casă, francezul a revenit în propria-i ţară.

Dar întrucât bărbaţii, pe care îi iubise cu patimă, reuşise să o cam dezamăgească, artista s-a decis, în cele din urmă, să-şi lege destinul de avocatul Clery Sachelarie care debutase iniţial, în anturajul său, ca un simplu prieten. Acesta, cum divorţase de prima lui soţie, a acceptat să se căsătorească, pe 27 decembrie 1950, cu Maria Tănase.

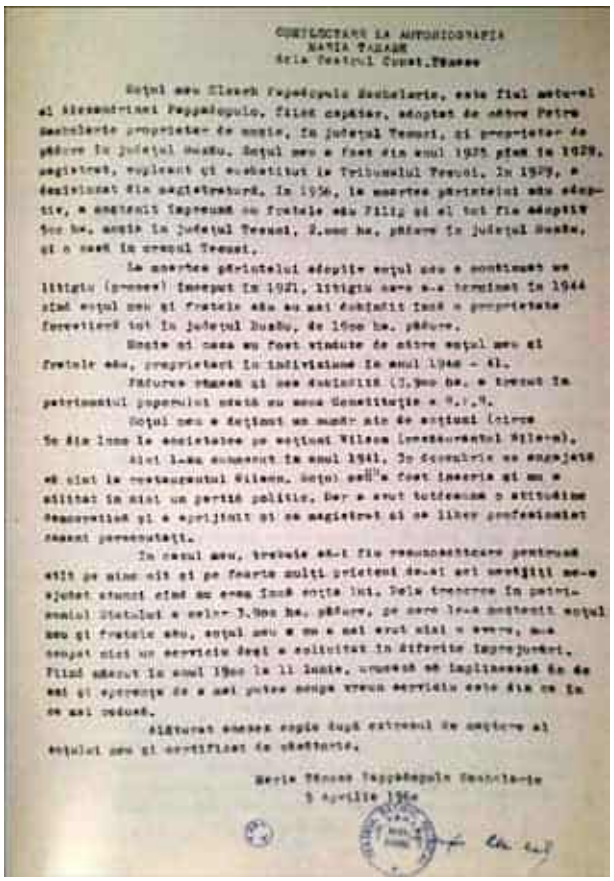

Clery Sachelarie (cu prenumele iniţial Raul Victor) fusese fiul natural al Alexandrinei Pappadopulo, fiică de ospătar. Petru Sachelarie (proprietarul unei mori din Tecuci şi al unei moşii din acest judeţ, dar şi al unei păduri în judeţul Buzău), împreună cu soţia acestuia, Clemansa (născută Copeschi), ambii din Tecuci, cum nu aveau copii, s-au hotărât să-l adopte pe băiat. După studiile universitare făcute în Capitală, Clery Sachelarie a lucrat, între anii 1925-1929, ca magistrat la Tribunalul din Tecuci.

Profesorul tecucean Dimitrie Trică, pe vremea când era elev de liceu, mărturiseşte, în memoriile sale, că l-a cunoscut pe Clery Sachelarie, „în deceniul al IV-lea“ al secolului trecut, când se pare că ajunsese să nu mai exercite niciun fel de profesie, dobândind probabil „venituri din vreo latifundie“. Autorul încearcă chiar să facă şi o scurtă caracterizare a acestuia: „Se purta elegant, era suplu, purtător de monoclu şi papion, participa antrenat în discuţii“, dovedindu-se un „sufletist al întâlnirilor zilnice (la ora prânzului) ale protipendadei amatoare de aperitive la bodega lui Ghiţă Popovici (str. Ştefan cel Mare, colţ cu str. Cuza-Vodă)“.

În urma decesul tatălui vitreg, din vara anului 1936, Clery Sachelarie a moştenit, împreună cu fratele său Filip, întreaga avere rămasă, adică casa din Tecuci, precum şi moşiile menţionate.

Pământul şi imobilul impunător, din strada Carol nr. 86, au fost vândute, în perioada anilor 1940-1941, iar pădurea, ce rămăsese la Buzău şi de pe urma căreia se întreţinea, o dată cu aplicarea noii reforme agrare, întrucât fusese trecut în rândul „moşierilor scăpătaţi“, a fost confiscată de către guvernul comunist, aceasta trecând în „patrimoniul poporului“.

CUESTIONARUL LA AUTOBIOGRAFIA
MARIA TĂNASE
Artă Teatrul Const.Tănase

Soţul meu Clerch Pappadopulo Sachelarie, este fiul autorul al fostului Pappadopulo, fiind capitan, adoptat de către Petre Sachelarie proprietar de moşie, în judeţul Tecuci, şi proprietar de pădure în judeţul Buzău. Soţul meu a fost din anul 1925 până în 1929, magistrat, supleant şi ocupantul la Tribunalul Tecuci. În 1929, a demisionat din magistratură. În 1936, la moartea părinţilor săi adoptivi, a moştenit împreună cu fratele său Filip şi el tot fiu adoptiv 500 ha. moşie în judeţul Tecuci, 2.000 ha. pădure în judeţul Buzău, şi o casă în oraşul Tecuci.

La moartea părinţilor adoptivi soţul meu a continuat un litigiu (proces) început în 1921, litigiu care s-a terminat în 1944 când soţul meu şi fratele său au mai dobândit încă o proprietate forestieră tot în judeţul Buzău, de 1600 ha. pădure.

Moşia şi casa au fost vândute de către soţul meu şi fratele său, proprietari în indiviziune în anul 1940 - 41.

Pădurea rămasă şi care dăinuia (3.900 ha. a trecut în patrimoniul poporului odată cu noua Constituţie a R.P.R.

Soţul meu a deţinut un număr mic de acţiuni (circa 5o din 1000 la societatea pe acţiuni Wilson (restaurantul Wilson).

Aici l-am cunoscut în anul 1941. În discuţiile ce angajate eu cînd la restaurantul Wilson, soţul meu mi-a fost înscris că nu a aderat în nici un partid politic. Dar a avut totdeauna o atitudine democratică şi a sprijinit şi pe magistraţi şi pe liber profesionişti oricînd persecutaţi.

În cazul meu, trebuie să-i fiu recunoscătoare pentrucă atît pe mine cît şi pe foarte mulţi prieteni de-ai mei necăjiţi ne-a ajutat atunci cînd încă nu eram căsătoriţi. Pe lîngă trecerea în patrimoniul Statului a celor 3.900 ha. pădure, pe care le-a deţinut soţul meu şi fratele său, soţul meu a mai avut încă o avere, dar despre care nu doresc să scriu. Fiind admis în anul 1900 la 11 Iunie, urmează să împlinească în 60 ani şi speranţa de a mai putea aduce vreun serviciu este din ce în ce mai redusă.

Alăturat anexez copie după extrasul de căsătorie al soţului meu şi certificat de căsătorie.

Maria Tănase Pappadopulo Sachelarie
5 Aprilie 1960

După risipirea întregii averi, reuşise să-şi cumpere o locuinţă în Bucureşti, precum şi o maşină nouă, singura posibilitate de trai a lui Clery Sachelarie constând în cele câteva zeci de acţiuni pe care le avea la restaurantul Wilson din Bucureşti. De altfel, aici s-a şi întâmplat ca Maria Tănase, proaspăt angajată ca solistă, în această locaţie de lux, să-l cunoască şi să se împrietenească cu el.

Cert este faptul că, dincolo de relaţiile amoroase pe care le-a mai avut, ulterior, în afara căsniciei, Maria Tănase l-a iubit cu adevărat pe Clery Sachelarie. Deşi era cu 13 ani mai în vârstă decât ea, în momentul în care s-au cunoscut, acesta ducea o viaţă de boem, devenind un jucător înrăit al pariurilor curselor de cai. El se ospăta, de regulă, la Capşa, unde ea se vedea nevoită să-i achite întotdeauna consumaţia. Cu toate acestea, artista a încercat să-i fie întotdeauna alături. Drept dovadă, a acestei atitudini, dar şi pentru faptul că mariajul lor ajunsese să se confrunte cu oarecari dificultăţi de ordin financiar, par să dovedească două documente, din anul 1960, aflate în păstrarea Bibliotecii Academiei Române (fond Maria Tănase), în care, într-unul, artista, care era angajată la Teatrul „Constantin Tănase“, îşi prezintă autobiografia, iar în celălalt vine cu un fel de „completare“/declaraţie în sprijinul soţului său prezentând situaţia în care se ajunsese acesta la acel moment. În biografia lui Clary Sachelarie, ea menţionează împrejurarea în care l-a cunoscut, faptul că, în trecut, el „nu a militat în nici un partid politic“, evidenţiindu-i atitudinea săritoare şi omenoasă a acestuia: „trebuie să fiu recunoscătoare pentru că atât pe mine cât şi pe foarte mulţi prieteni de-ai mei necăjiţi ne-a ajutat atunci când încă nu eram căsătoriţi“, adăugându-şi, spre final, numele său întreg, precum şi data eliberării documentului „Maria Tănase Pappadopulo Sachelarie, 5 aprilie 1960“.

Dimitrie Trică, pe care l-am menţionat deja mai înainte, reuşeşte să dea o explicaţie la impasul în care ajunsese acesta, probabil după dispariţia soţiei: „Prin anii 1965-1966 am auzit din nou numele Clery Sachelarie, de data aceasta în sala de şedinţe a Guvernului, prin glasul preşedintelui Ion Gheorghe Maurer, care susţinea cu căldură propunerea de a se acorda o pensie specială, prin decret, avocatului tecucean cu care, se pare, <că> era prieten din tinereţe (posibil din timpul facultăţii, n.n.)“.

Pentru că Maria Tănase a refuzat, în mai multe rânduri, să-şi trateze un cancer de sân, din cauza nenumăratelor turnee pe care trebuia să le onoreze, prin ţară, la un moment dat, boala a ajuns, în cele din urmă, să-i afecteze plămânii. În timpul ultimului său spectacol din 19 iunie 1963, de la Hunedoara, unde mersese cu „Taraful Gorjului“, artistei i s-a făcut rău pe scenă spunându-le aproape disperată spectatorilor: „Fraţilor, eu nu mai pot! Am cancer la sân şi o să mor în curând! De-acuma nu mă veţi mai vedea niciodată!“. După această nefericită întâmplare artista a stat, câtva timp, internată în Spitalul de la Fundeni după care, boala agravându-i-se, s-a hotârât să-şi trăiască ultimele clipe, în casa părintească. A închis ochii pentru totdeauna, pe 22 iunie 1963, atunci când se aflau, alături de ea, tatăl Ion Tănase, precum şi soţul ei, avocatul Clery Sachelarie.

Cu câteva zile, înainte de a se stinge din viaţă, artista îi încredinţase, pe 13 iunie, pe hârtia de sub pernă, câteva rânduri soţului, cu care trăise aproape 13 ani!, având pe conştiinţă faptul că, în timpul relaţiei lor, în urma unor infidelităţi trecătoare, precum şi ca urmare a stresului permanent cauzat de concertele susţinute prin restaurantele din Capitală,

dar şi cu prilejul deplasărilor prin ţară, ea nu reuşise să-şi exprime, aşa cum s-ar fi cuvenit, frumoasele ei gânduri drăgostoase şi pline de pasiune. Aşadar, ştiind că se apropia momentul despărţirii de omul care-i fusese confident, sprijin moral şi îi tolerase toate capriciile, găseşte de cuviinţă să-şi ceară iertare pentru atitudinile sale reprobabile ce reuşiseră să-l supere pe parcursul căsniciei lor.

Clădirea din Bucureşti unde a locuit artista

Desigur că această epistolă de adio, către Clery Sachelarie, avea să devină, ulterior, una dintre cele mai frumoase declaraţii de dragoste apreciată nu numai de fanii săi, ci şi de către toţi românii:

„Îţi scriu acum, tătuţă, scrisoarea cea mai adevărată pe care am crezut vreodată că am s-o pot scrie. Te rog să mă ierţi de tot, dacă poţi, de tot ce ţi-am putut pricinui.

Caută-mă, caută mângâierile mele. Ele n-au murit şi niciodată să nu le socoteşti moarte. Caută-mi ochii. Ei nu te-au minţit niciodată. Caută-mi sufletul. Căci, dezlipit de carne, nu te va uita niciodată. Prinde-mi din aer vorbele, căci nimeni nu le va recunoaşte. Culege-mi visele, pe care le-am croit lângă tine, şi împarte-le oamenilor, căci au fost curate şi rare.

Te voi aştepta, tătuţă, oricât ţi-o place ţie să trăieşti. Voi găsi atâtea flori pe-acolo că nu ştiu dacă-mi va ajunge timpul, până vei veni, să ţi le cos, să fie cum am visat să-ţi fie viaţa. Eu am să plec, şi-ţi mulţumesc pentru viaţa noastră (…)

Iar vouă, cele 49 de frunze verzi din primăvară și galbene în toamnă, pe care mi-am plimbat anii, vă las câte o lacrimă de emoție: Adio, frunză verde, frunză galbenă, tu mă saltă, tu mă leagană…“

Totodată, Maria Tănase a ţinut ca în testamentul său să-şi exprime şi două dorinţe:

„Aş vrea din străfund ca mama să nu afle de moartea mea, să i se spună că sunt plecată undeva în străinătate pentru tratement şi, din când în când, să i se citească o aşa-zisă carte poştală de la mine. Nu va fi greu, că ea nu vede. (…) Dacă se va putea şi nu va fi greu, aş vrea ca, pe un drum secetos şi dornic de apă, să se facă o fântană şi, în loc de acele parastase pe care le interzic, din când în când să fie ajutat câte un student şi o studentă cu plata cantinei sau a posibilităţilor de masă şi să nu fie nimeni trist“.

Cortegiul funebru al artistei, care a pornit din faţa Teatrului de Revistă, locul unde fusese depus corpul neînsufleţit a celei ce onorase cu prisosinţă această instituţie, a determinat, în ciuda restricţiilor regimului, care nu permitea adunarea maselor decât din dispoziţia şi sub directa supraveghere a acestuia, ieşirea, pe străzile din centrul Bucureştiului şi până la intrarea în Cimitirul Bellu, a câtorva sute de mii de admiratori ai acesteia din dorinţa de a-i aduce un ultim omagiu Mariei Tănase pentru prestaţia sa artistică desăvârşită.

Primul mormânt al artstei alături de părinţi

Recapitulând prestaţiile memorabile ale celei mai mari cântăreţe de muzică populară din secolul al XX-lea, a „strălucitorului astru“ care „brăzdase cerul României“, aşa cum avea să mărturisească şi scriitorul Mihail Sadoveanu, unul dintre admiratorii săi, trebuie să evidenţiem faptul că, în drumul său spre nemurire, a reuşit să ridice folclorul românesc pe cele mai înalte trepte, Maria Tănase dovedindu-se, totodată, şi o mare perfecţionistă, mai ales în cazul melopeelor tânguitoare şi extrem de nostalgice. Vocea-i inconfundabilă şi pretabilă la modulaţii dintre cele mai diverse a scos în evidenţă ornamentaţia lor bogată şi trecerea foarte uşoară de la un sunet la altul. În plus, ea a creat, din grădina spiritului românesc, mai multe zeci de cântece ce continuă şi astăzi, după 63 de ani de la dispariţia sa, să fie interpretate cu prilejul unor evenimente memorabile.

La un an după moartea sa, ce-i drept cu o oarecare întârziere faţă decât fusese programat, a apărut la Paris un disc, pe vinil EP, cu variantele în limba franceză, ale unora dintre cântecele populare ale acesteia, evenimentul fiind recompensat imediat cu „Grand Prix du Monde“, una dintre cele mai importante distincţii acordate de Franţa unui interpret de muzică din afara acestei ţări.

Cert este faptul că, după dispariţia marii artiste, care s-a remarcat prin dramatismul şi profunzimea interpretărilor sale, niciuna dintre cântăreţele din zona Munteniei şi Olteniei, precum: Maria Lătăreţu sau Maria Ciobanu, în ciuda strădaniilor lor de a-i atinge performanţa, precum şi a coincidenţei prenumelui, nu au reuşit să o depăşească pe înaintaşa lor, Maria Tănase, considerată, atât de Nicolae Iorga, cât şi de Constantin Brâncuşi, drept „Pasărea măiastră“ a României. Poate că şi dintr-un astfel de motiv, craiovenii continuă să o omagieze, pe artista care a iubit atât de mult Oltenia, prin mijlocirea prestigiosului Concurs Național al Interpreților Cântecului Popular Românesc „Maria Tănase”, ce are loc din doi în doi ani, ediția a XXVIII-a desfășurându-se, în toamna anului trecut, la Craiova.

Bibliografie:

Biblioteca Academiei Române - Bucureşti, fond Maria Tănase, I Acte (136-139);

Direcţia Judeţeană a Arhivelor Naţionale – Galaţi, fond Primăria Tecuci, Dosar 9/1916, f. 2;

„Curierul Tecuciului“, II, nr. 36, 21 mai 1936; nr. 46, 2 sept. 1936, p. 2 [necrolog Petru Filip Sachelarie];

Dimitrie Trică, [Amintiri din Tecuci], Bucureşti, februarie 2001, manuscris aflat în propria-mi colecţie, filele 9v-10f.

Surse de pe internet:

https://www.art-emis.ro/eveniment/maria-tanase-o-suta-de-ani-de-la-nastere

https://www.istorie-pe-scurt.ro/scrisoare-a-mariei-tanase-catre-sotul-ei/

https://www.radioromâniacultural.ro

https://adevarul.ro/stiri-locale/alexandria/marile-iubiri-ale-mariei-tanase-de-la-medicul-cu-1641489.html

https://armoniiculturale.ro/maria-tanase-dragele-mele-cantece-romanesti/

https://clvfilm.wordpress.com/tag/clery-sachelarie/

https://yorick.ro/maria-tanase-artista-taranilor-si-a-intelectualilor/

Peisaj din Leordeni

DIALOGURI SENTIMENTAL-NOSTALGICE

Muzica înseamnă iubire, poate armoniza comunicarea oricui, indiferent de profilul său moral, religios ori profesional."
Prof. univ. Ligia Balica Vascan

► **Viorel BURLACU**

- *Ați ales să purtăm acest dialog într-un cadru încărcat de istorie, tradiție și nu în ultimul rând muzică: Muzeul „Țăranului Român. De ce?*

- Aici ni s-a oferit cu mare generozitate o sală de repetiții pentru pregătirea concertului nostru aniversar **,,Pro Arte – 50".** Domnul Dr. Virgil Nițulescu, managerul acestei instituții renumite pentru activitățile de promovare a tradițiilor satului și folclorului românesc, a fost unul dintre coriștii mei în vremea studenției lui.

- *Pentru început, vă rog să ne spuneți câteva cuvinte despre evenimentul generat de Corul ,,Pro Arte", la care vom mai reveni pe parcursul înregistrării!*

- Corul Universității București, devenit ulterior corul *Pro Arte* al Universității București, a sărbătorit 50 de ani de existență, printr-un concert aniversar reunind generații diferite ale foștilor studenți ai acestei instituții. Formația a fost inițial înființată în anul 1949 de maestrul Marin Constantin, fondatorul Corului *Madrigal*, locul domniei sale luându-l dirijorul Nicolae Ciobanu, care după câțiva ani a plecat în Germania. După o pauză de opt ani, în 1976, am reînființat corul universității, deși eram încă studentă în anul II la Conservatorul de Muzică ,,Ciprian Porumbescu"… Așa am ajuns astăzi la jubileul de 50 de ani.

- *Cu siguranță vom reveni la acest subiect, dar, pentru început vă adresez o întrebare oarecum abruptă: Ce vă leagă de meleagurile Tecuciului?*

- Vă răspund și eu tot ,,abrupt": Multe! Eu m-am născut la Constanța, dar părinții mei s-au născut lângă Tecuci, mai exact, la Nicorești, satul Fântâni. Mama, pe nume Viorica era din familia Tanu și a învățat la Liceul de fete ,,Tache și Elena Anastasiu". Tata, tot nicorestean, făcea parte din neamul Balica, a fost medic militar în Murfatlar și apoi la Constanța.

Eu am locuit mai mult la Nicorești, până pe la 5 ani, după care, părinții m-au luat lângă ei. Dar și după aceea, în vacanțele mele de vară, până aproape de terminarea liceului, tot acolo îmi plăcea să merg. Chiar și în studenție mergeam acolo să mă odihnesc după sesiunile de examen.

Pentru mine, Nicoreștiul reprezintă leagănul copilăriei, dealurile acelea superbe toamna, șirurile de nuci, viile pline cu struguri, sunt raiul pe pământ; în schimb Tecuciul îmi amintește de fiorii adolescenței, plimbările pe bulevard, parcul de la gară și cel din jurul catedralei, le văd și acum ca pe un film pe care nu-l uiți.

- *Ce făceați la Nicorești în vacanțe? Peisajele de care vorbeați vă inspirau la muzică?*

Dar, ce nu făceam acolo…! Jocuri de copii ca la țară, unde sora mea Liana era maestru, mici năzdrăvănii, activități gospodărești ușoare și desigur studiul la vioară. Bunica maternă Anica Tanu, Mămăița cum îi spuneam eu, a fost autodidact, avea un simț artistic deosebit, îi plăcea să picteze, să cânte, vocea ei parcă o mai aud și astăzi. Bunicul era un om dedicat pământului, mă aștepta să vin la țară și mă punea să-i cânt la vioară. Eu studiam în marchiză, iar el stătea discret pe prispă ca să mă asculte. Cred că rădăcinile mele artistice pornesc de la Nicorești. Bunica Anica a fost prima mea învățătoare, ea este icoana vieții mele. Pentru mine, Mămăița se confundă cu imaginea unei sfinte la care gândul îmi îngenunchează a rugăciune!

- *Cu bunicii paterni ați fost tot atât de apropiată?*

- Din nefericire, aici bunica s-a stins foarte devreme, nu am cunoscut-o, în timp ce bunicul Dumitru Balica, pe care mi-l amintesc foarte bine,

era un om cu umor inteligent și cu privirea caldă, a locuit cu un alt frate al tatălui meu. El a fost longevivul familiei, a trăit vreo 95 de ani.

- Aducem în discuție și familia din Tecuci?

- Cu mare drag! În Tecuci mai avem încă rude apropiate, pe care le vizitez de câte ori vin acasă. Îmi amintesc cu plăcere că în timpul liceului mă plimbam deseori prin oraș, cu vărul meu Liviu Bogdan. Tot de aici a plecat și regretatul meu soț, Ioan Petru Vascan. Familia lui a fost destul de bogată și a avut mult de pătimit în vremea comunismului, bunicii lui a murit în închisoare. Socrul meu, dr. Iosif Constantin Vascan a lucrat la Institutul de Geriatrie, a fost în echipa Anei Aslan, a scris multe articole, cărți și studii de specialitate. Ca să poată urma facultatea de medicină și a li se pierde urma s-au refugiat la Timișoara, unde el a fost înfiat de o familie modestă. Din nefericire s-a stins devreme, imediat ce a ieșit la pensie.

- Despre soțul dvs. spuneați că deși era absolvent de inginerie electronică, din punct de vedere al culturii muzicale, îl considerați un erudit.

- Soțul meu a lucrat în TVR, ca inginer electronist, era șeful carului 6 de reportaj. La Revoluție era în fața fostului Comitet Central de unde a coordonat transmisia, iar la câteva zile după aceea, a supervizat tehnic transmiterea primei slujbe de Crăciun de la Patriarhia Română. Pe lângă pregătirea tehnică, avea o cultură muzicală deosebită, cânta la pian din copilărie.

- Ați absolvit Conservatorul din București ca șefă de promoție, aveați o carieră didactică și artistică de invidiat și totuși, în anul 1995, familia Vascan a ales să plece în Statele Unite ale Americii. Cum a fost începutul și mai apoi cariera didactică, muzicală?

- Soțul meu a fost purtătorul visului american, inițial eu nu am vrut să plec în SUA. El a plecat cu un an înaintea mea și m-a convins spunându-mi că vom locui într-un orășel mic care seamănă cu Nicoreștiul. Era întradevăr frumos, dar, după cinci ani ne-am mutat într-un oraș mare cu adevărat, cu universități, cu instituții muzicale la care am început să colaborez. La început ne-a fost mai dificil, toate începuturile au dificultățile lor. După o perioadă am început să facem ceea ce ne pricepeam mai bine: el ingineria și eu muzica. Din nefericire, pentru mine și cele două fiice ale noastre a urmat o perioadă grea și complicată, după pierderea soțului… O boală cumplită i-a adus sfârșitul. Nu am avut pe nimeni lângă mine și a trebuit să lupt cu multe greutăți.

- Viața v-a întărit totuși, astfel că ați făcut în continuare muzică, atât la catedră cât și pe scenă.

- Speranța, credința și energia fetelor m-au ajutat să depășim momentele grele astfel că împreună și apoi fiecare în parte ne-am urmat destinul. Am așteptat 9 ani ca să primesc *green cardul.* Am dirijat inclusiv concerte simfonice, gratuit, iar un coleg cu drept de muncă ar fi primit pentru asta, câteva mii de dolari. A trebuit să dau multe examene, să iau o nouă licență în SUA, care să îmi permită să ocup orice post în domeniul muzical. Am fost profesoară de orchestră la University School of Milwaukee și profesor de vioară, violă, violoncel, voce, dirijat coral și orchestral la Mount Mary University din Milwaukee, Wisconsin. Am muncit și 10-12 ore pe zi să-mi susțin fetele la universitate. Ana Maria este specialist în neuroștiințe, a terminat patru facultăți de știință, precum și arte plastice, iar fiica cea mică, Julia, absolventă a două facultăți,

acum este profesoară de germană la o academie de științe. Ea are o mare pasiune pentru tradițiile românești, este încântată să poarte ia tradițională, îi place să spună că este româncă. În oraș avem o biserică românească deosebită, cu o arhitectură superbă, unică, unde Julia merge în fiecare duminică, iar uneori cântă și în cor.

- Pasiunea corului v-a urmărit tot timpul, știu că sub bagheta dvs și în ,,Lumea Nouă" a rodit sămânța unor formații corale. Ba mai mult, ați inclus în repertoriul acestora și lucrări ale unor compozitori români. Pentru a nu omite ceva, vă rog să detaliați!

- Fără să intru în prea multe în detalii, pot aminti că am înființat mai multe formații corale și instrumentale: Corul studenților Facultății de Muzică din cadrul Mount Mary University, Orchestra profesorilor din aceeași universitate, ansamblurile corale și instrumentale, Madrigal Singers, Joy Singers, Northwoods Choral Group. În repertoriu am inclus și muzică românească, iar concertele pe care le-am susținut s-au bucurat de aprecierea spectatorilor americani. Muzica însemnă iubire, poate armoniza comunicarea oricui, indiferent de profilul său moral, religios ori profesional.

- Drumul afirmării dvs. artistice a început în anul 1976, la prima ediție a Festivalului Creației și Artei Studențești, când tânără studentă la Conservator, luați premiul I cu abia reînființatul cor al Universității București, denumit ulterior ,,Pro Arte". Acum ați venit special din SUA și împreună cu membrii formației, dar și cu un public numeros ați sărbătorit semicentenarul formației.

- O, dar nu am venit doar eu „din depărtări", membrii corului Pro Arte sunt fost răspândiți de viață în diferite colțuri ale lumii. Am colegi care trăiesc în Italia, Austria, Germania, plus cei din România răspândiți și ei prin diverse orașe. Săptămânal au fost repetiții pe Google Meet, și acum, reuniți aici în București, în câteva zile am reușit să realizăm concertul aniversar, pe care l-am prezentat în Sala ARCUB.

- În 50 de ani, pe lângă o cariera didactică strălucită, ați construit un edificiu coral, o famile cu oameni sensibili care au în comun dorința de a comunica prin muzică. Nu aș vrea să încheiem dialogul fără a ne spune câte ceva din palmaresul „Pro Arte".

- Amintesc aici că de-a lungul vremii, corul a acumulat aproape 40 de premii naționale și internaționale, a participat la cele mai reprezentative concursuri de gen din țară: Ciprian Porumbescu, Ion Vidu, George Dima, D.G. Chiriac, Iosif Velceanu, dar și în Franța și Germania. De asemenea în cei 50 de ani de existență, a susținut numeroase concerte pe marile scene ale capitalei (Ateneul Român, Opera Națională, Muzeul Național de Artă), dar și în marile centre culturale ale țării: Timișoara, Iași, Cluj-Napoca, Sibiu, Brașov.

În panoplia marilor trofee obținute găsim și câteva premii acordate de Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor din România, pentru promovarea muzicii românești în țară și în străinătate. Ultima diplomă de acest fel mi s-a oferit chiar la concertul aniversar, de către Asociația Națională Corală din România.

Vă mulțumesc că m-ați purtat cu gândul spre zorii copilăriei și adolescenței mele din Moldova, iar revistei *Tecuciul literar-artistic,* cât mai multe numere la fel de valoroase!

DOCUMENTUL – UN IZVOR DE CUNOAȘTERE A TRECUTULUI

O HARTĂ ISTORICĂ A JUDEŢULUI TECUCI – FEREASTRĂ CĂTRE TRECUTUL ADMINISTRATIV

► **Daniela Ana ALECSĂ, muzeograf**

TECUCI 591 DE ANI

EXPONATUL LUNII SEPTEMBRIE 2026

În întreaga lună septembrie din acest an, atunci când este atestat documentar Tecuciul **(1 Septembrie 1435**), vă invităm să descoperiți o piesă deosebită din patrimoniul muzeului tecucean: **Harta Județului Tecuciu,** o operă manuscris de o rigoare tehnică remarcabilă, întocmită de **Gheorghe Boureanul** la scara 1:160.000.

Dincolo de a fi un simplu desen pe hârtie, harta este o capsulă a timpului care ne ilustrează importanța și vitalitatea acestui ținut. Această mărturie olografă, ce poartă în colțul stânga-jos însemnarea autentificatoare *„Tecuci la sfârșitul sec al XIX-lea”* , nu este o simplă reprezentare grafică, ci un document asumat, o piesă unicat care depășește caracterul utilitar al epocii sale. Prin patina hârtiei și precizia tușului, harta devine o fereastră deschisă spre organizarea internă a unui ținut, oferind cercetătorilor contemporani un suport fizic bogat în semnificații istorice și administrative.

Județul Tecuci a fost o unitate administrativă, așezată în partea central-estică a României Mari, în sudul regiunii istorice Moldova. Cu o suprafață totală de 2.408 km², teritoriul se remarca prin forma sa alungită și ascuțită în partea de nord, învecinându-se cu județele *Tutova, Covurlui, Râmnicu Sărat, Putna și Bacău.*

Această hartă ne ajută să vizualizăm evoluția administrativă a zonei. Dacă inițial, județul era împărțit în trei plăși (***Homocea, Ivești și Podu Turcului),*** reorganizarea teritorială interbelică, prezentată în hărțile ce au fost realizate după aceasta, a stabilit cinci plăși: ***Găiceana, Brăhășești, Ivești, Podu Turcului și Tecuci***. Toate acestea gravitau în jurul orașului Tecuci, reședința județului, o urbe vibrantă ce concentra viața administrativă, judecătorească și culturală a zonei.

Harta lui Boureanul surprinde exact momentul în care Tecuciul încetează să mai fie un simplu târg de tranzit, transformându-se într-un nod feroviar vital și un centru administrativ complex. Valoarea științifică a acestui exponat rezidă în densitatea datelor furnizate, elemente ce permit astăzi să înțelegem evoluția economică, socială și istorică a regiunii.

De exemplu, dacă ne uităm la configurația hidrografică observăm că râurile Siret și Bârlad sunt reprezentate nu doar ca limite geografice, ci ca artere vitale ale economiei agrare și comerciale. Infrastructura feroviară și rutieră schițată pe hartă documentează impactul major al căii ferate (1872-1877) asupra dezvoltării urbane, fixând poziția Tecuciului ca punct de convergență strategic în sudul Moldovei. Rigoarea datelor colectate de Boureanul pot reprezenta o eventuală bază de documentare necesară pentru realizarea unor studii contemporane referitoare la evoluția socio – economică a zonei. Această perspectivă cronologică ne permite să înțelegem hărțile nu ca pe niște artefacte statice, ci ca pe instrumente dinamice de studiu al evoluției umane în spațiul tecucean.

Întreg procesul de sistematizare a teritoriului a reflectat, pas cu pas, consolidarea rigorii administrative în momentul formării României moderne. De la primele planuri urbane până la reformele interbelice, cartografia a documentat transformarea Tecuciului dintr-un ținut feudal într-o adevărată entitate administrativă.

La început, modernizarea urbană a fost fundamentată pe viziunea tehnică a arhitecților **Alexandru Baiardi (1858)** – inginer de origine italiană, (ajuns în zona Tecuciului prin căsătoria cu Smaranda, fiica paharnicului Constantin Vârlănescu din ținutul Nicorești), numit mai târziu şi inginer al ținutului Tecuci și **Casimir Dombrowski (1874)** - un reputat arhitect de origine poloneză, o figură de prim rang pentru urbanismul și modernizarea edilitară a Tecuciului în a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Dacă Alexandru Baiardi a fost cel care a definit primele linii directoare în 1858, Casimir Dombrowski a fost cel care a pus efectiv în aplicare marea aliniere stradală din 1874, transformând fizic Tecuciul dintr-un târg moldovenesc cu ulițe întortocheate într-o reședință de județ elegantă și modernă. Aceștia sunt cei care au impus primele norme de urbanism modern în localitate. Între aceste două hărți, există și harta din **1864** publicată în Atlasul geografic și statistic al României realizat de **maiorul Pappasoglu**.

„Atlasul Căilor de Comunicații (1897)" publicat de Ministerul Lucrărilor Publice este, la rândul său, un studiu esențial pentru înțelegerea logisticii județului, detaliind rețeaua de drumuri și resursele naturale de proximitate (cariere de piatră și nisip).

Iată o scurtă prezentare a evoluției administrative a zonei: harta administrativă din anul 1903 reflectă maturizarea diviziunii în plăși — ***Berheciul, Bîrlad-Nicorești și Stănișești-Zeletinul*** oferind o imagine clară a efortului de guvernare locală; hărțile din anii 1925 – 1938, perioada interbelică ne prezintă cum județul ajunge la o organizare optimă în 5 plăși. Tragedia administrativă survine în septembrie 1950, când regimul comunist decide desființarea județului Tecuci. Acest act a marcat nu doar o schimbare pe hartă, ci și dispariția unei entități administrative cu o continuitate de peste 500 de ani (atestată încă de la 1435), ducând la pierderea autonomiei regionale și a prestigiului de capitală de ținut.

Despre cel care a realizat această hartă, Gheorghe Boureanul putem spune că, la sfârșitul secolului al XIX-lea, avea o carieră militară indisolubil legată de expertiza cartografică. Gheorghe Boureanul a întruchipat perfect acest profil al ofițerului-cărturar, a cărui precizie în trasarea liniilor era o extensie firească a rigurozității sale pedagogice militare. Membru al **Regimentului 24 Dorobanți, Boureanul** s-a integrat profund în elita locală prin căsătoria cu Elena Galeri. În mare parte, viața sa socială și intelectuală s-a derulat la Cercul Militar – instituție care astăzi, din păcate nu mai există și care era situată pe strada Costache Racoviță nr. 22. Ascensiunea sa la gradul de general de brigadă (comandând Brigada 5 Mixtă în 1916 componentă a Diviziei 19 infanterie, Corpul VII de Armată) și activitatea sa de autor de manuale militare subliniază profilul unui teoretician care a înțeles că stăpânirea teritoriului începe cu reprezentarea sa corectă pe hârtie.

Descrierea hărții

Harta, intitulată cu majuscule arhaice **„JUDEȚUL TECUCIU"** , surprinde prin echilibrul dintre informația topografică și elementele simbolice. Stema județului, având ca element central un ciorchine de strugure, nu este un simplu ornament, ci un „blazon" al vocației economice a ținutului, atestând renumele viticol al zonelor Ivești și Nicorești. Județul apare cu o formă alungită, fiind „îmbrățișat" de vecinii săi istorici: Bacău, Tutova, Covurlui și Putna , cu râul Siret servind drept frontieră naturală și strategică spre vest. Deși nu are un an de tipărire marcat în mod explicit în blocul de titlu, pe baza analizării detaliilor sale interne, a biografiei autorului și a contextului istoric, o putem data cu precizie ca fiind realizată în perioada 1893–1900 (sfârșitul secolului al XIX-lea).

Următoarele concluzii ne-au ajutat să facem această datare:

- pe hartă este vizibilă rețeaua de cale ferată care trece prin Tecuci, rețea dezvoltată începând cu anii 1872–1877;

- pe hartă, numele autorului apare simplu, Gheorghe Boureanu, fără titulatura de maior, colonel sau general, ranguri pe care acesta le-a obținut succesiv după anul 1900;

- Gheorghe Boureanu a activat ca ofițer în garnizoana Tecuci (Regimentul 24 Dorobanți) în două perioade: 1883–1888 (ca sublocotenent/ locotenent) și 1890–1900 (fiind avansat căpitan în 1893). În anul 1900, el a fost promovat maior și mutat la Botoșani. Deoarece realizarea unei hărți atât de complexe necesita timp de documentare pe teren și acces la datele oficiale ale județului în care slujea, ea a fost realizată cu siguranță în anii săi de căpitan la Tecuci, cel mai probabil în a doua jumătate a anilor 1890.

Despre prezența acestei hărți în diferite studii geografice de specialitate putem spune că, de fapt, aceasta este o hartă administrativ-militară regională de sine stătătoare, publicată sub formă de foaie volantă (litografie independentă). În acea perioadă, ofițerii din garnizoanele locale care aveau pregătire topografică de elită (așa cum era căpitanul Boureanu) primeau adesea sarcina sau aveau inițiativa de a compila și desena hărți detaliate ale județului pentru uzul administrației locale, al armatei și al școlilor. Harta în cauză a fost tipărită independent la un stabiliment grafic din țară (cel mai probabil în București sau Iași) pe baza „celor mai noi date" culese de el direct de pe teren.

Harta manuscris a lui Gheorghe Boureanul rămâne o mărturie grafică de o valoare inestimabilă, un testament al preciziei militare pus în slujba comunității. Ea confirmă, prin fiecare linie trasată manual, importanța strategică pe care Tecuciul a deținut-o la granița dintre secole, fiind nu doar un punct pe o hartă, ci un nucleu de civilizație și administrație românească.

Bibliografie:

1.Col.(r) C-tin Chiper, maior (r) Mircea Fitcal „Omagiu eroilor județului Vaslui", p. 61, ed. Sfera Bârlad, 2016;

2.https://tecuci.eu/cercul-militar-din-tecuci/

3.https://ro.wikipedia.org/wiki/Comandanți_de_brigăzi_din_Armata_României_(1916-1918)

4 . https://asociatiageea.ro/wp-content/uploads/2017/11/evoluc89bia-comunitc483c89bilor-etnicec899i-confesionale-din-tecuci.pdf

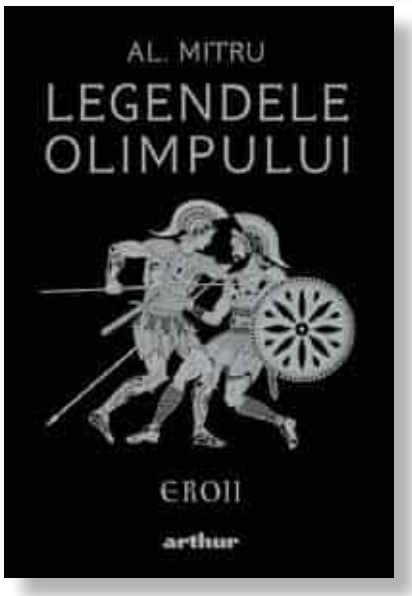
5.Mihai Răzvan Ungureanu, Convertire și integrare religioasă în Moldova la începutul epocii moderne, ed. Univ. Al. I. Cuza Iași, 2004, pp 179 – 196, cap. V, „Biografii ale succesului în societate: despre genealogia unei familii celebre – Baiardi"

6.https://imagoromaniae.ro/produs/harta-districtului-tecuci/ 7.https://romaniainterbelica.memoria.ro/judete/tecuci/

AFIŞ CULTURAL-ARTISTIC

LA RĂDĂCINILE UNEI IDENTITĂȚI LOCALE

MEMORIA FAPTULUI/ EVENIMENTULUI ISTORIC

► **Daniel DOJAN, manager,**
Muzeul de Istorie „Teodor Cincu” Tecuci

Cultura ca spațiu de întâlnire: O vară la Muzeul de Istorie „Teodor Cincu” Tecuci

Vara anului 2026 a reconfirmat un adevăr esențial pentru comunitatea tecuceană: muzeul nu este o instituție încremenită în timp, o colecție tăcută de obiecte vechi, ci o instituție vie a orașului. Prin seria de manifestări desfășurate în lunile iulie, august și septembrie, Muzeul de Istorie „Teodor Cincu” a reușit să depășească barierele unui spațiu pur expozițional, devenind un punct de întâlnire între generații, un atelier de creativitate pentru cei mici și o scenă pe care memoria locală și națională a fost readusă la viață.

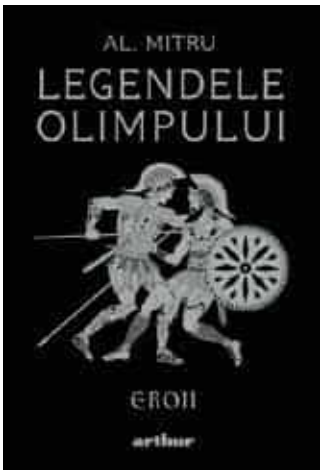
Iulie: Între magia copilăriei și rigoarea istoriei instituționale

Luna iulie a debutat într-o notă caldă, deschisă spre familie. În seara de **10 iulie 2026**, curtea muzeului s-a transformat într-un cinematograf sub cerul liber. Voluntarii și tinerii din Clubul de Istorie „Excelsior” i-au întâmpinat pe cei mici cu baloane colorate, dând startul unei seri în care părinți, bunici și copii s-au adunat pentru a urmări împreună un film. Dincolo de proiecția în sine, evenimentul a demonstrat rolul social activ al muzeului: acela de a crea comunitate, de a oferi un spațiu sigur și primitor în care oamenii să se adune și să construiască amintiri comune.

Continuând această direcție educativă, muzeul a găzduit, în parteneriat cu Școala Gimnazială „Elena Doamna”, **Școala de Vară „Pe urmele zeilor Olimpului”**.

Timp de cinci zile, copiii au fost purtați în lumea mitologiei grecești prin prezentările susținute de muzeograful dr. Paul Ciobotaru, completate de ateliere de desen și modelaj în argilă coordonate de prof. psiholog Alina Făinărea și prof. Andreea Martin. Prin jocuri interactive, quiz-uri inspirate din Misiunile lui Hercule și exerciții de improvizație, istoria antică și arta au devenit accesibile, dovedind că învățarea prin experiență practică și joc rămâne cea mai eficientă punte între tineri și cultură.

Spre finalul lunii, pe **24 iulie 2026**, rigoarea cercetării și a memoriei instituționale a trecut pe prim-plan prin vernisajul expoziției itinerante **„Jandarmeria Română 1850–2020”**. Proiectul, realizat în parteneriat cu Muzeul Național de Istorie a României, Inspectoratul General al Jandarmeriei Române și alte instituții de prestigiu, a adus în fața tecucenilor piese de patrimoniu, uniforme, documente și distincții care reflectă un secol și jumătate de istorie. Un accent deosebit s-a pus pe mărturiile locale legate de jandarmeria gălățeană. În cadrul festivității, curatorul Flavius Nicolae Roaită a fost distins cu Premiul „Constantin Solomon” din partea muzeului tecucean, recunoscându-se astfel efortul continuu de valorificare a trecutului. Expoziția, deschisă până în luna noiembrie, reprezintă o invitație deschisă la cunoaștere pentru toți locuitorii orașului.

Un alt moment de o importanță deosebită pentru prestigiul instituției a fost oficializarea clasării **Tezaurului monetar de la Buciumeni** în patrimoniul cultural național, prin Ordinul Ministrului Culturii din **13 iulie 2026**. Descoperite în 2024 de un detectorist local, cele 42 de monede de argint (tetradrahme de tip Filip al II-lea și Alexandru cel Mare) au fost restaurate și cercetate prin eforturile dr. Paul Ciobotaru și ale dr. Lucian Munteanu de la Institutul de Arheologie din Iași, cu sprijinul financiar al Primăriei Tecuci. Acest demers, alături de acreditarea obținută de muzeu în 2026, confirmă capacitatea profesională a echipei de a proteja și valorifica patrimoniul.

August: Memoria jertfei și lecțiile dureroase ale istoriei

Luna august a fost marcată de comemorarea unor momente dramatice din istoria națională, în care Tecuciul a jucat un rol strategic și uman crucial.

În cadrul proiectului **„Exponatul lunii august”**, muzeografa Daniela Alecsă a adus în atenția publicului romanul memorialistic *„Pe frontul Mărășești învie morții...”*, scris de Gabriel Drăgan. Marcând debutul marii bătălii de la Mărășești (6 august 1917), prezentarea a evocat nu doar eroismul de pe câmpul de luptă, ci și suferința Tecuciului din spatele frontului — oraș al spitalelor militare, al refugiaților și al Marelui Cartier General. Jurnalul micului cercetaș tecucean Gheorghe Petrașcu, de doar 12 ani, alături de volumul lui Drăgan (reeditat în 2026 cu sprijinul autorităților locale și al muzeului), au oferit o perspectivă profund umană asupra sacrificiului din Primul Război Mondial.

La finalul lunii, pe **31 august 2026**, tinerii din Clubul de Istorie „Excelsior” s-au reunut pentru o dezbatere dedicată temei **„1940 – Anul tragediei naționale”**. Întâlnirea a analizat pierderile teritoriale dramatice din acea vară (Basarabia, Nordul Bucovinei, Transilvania de Nord și Cadrilaterul), urmate de criza politică și instabilitatea din toamna anului 1940. Prin proiecția unor secvențe video educative și discuții libere, muzeul și-a îndeplinit rolul de spațiu al reflexiei critice, oferind tinerilor instrumentele necesare pentru a înțelege complexitatea și lecțiile trecutului.

Septembrie: Întoarcerea la rădăcini și identitate locală

Toamna a început sub semnul identității tecucene. Cu prilejul împlinirii a 591 de ani de la prima atestare documentară a orașului (1 septembrie 1435), **„Exponatul lunii septembrie”** a fost dedicat

unei piese cartografice de excepție: **Harta manuscris a județului Tecuci**, realizată la sfârșitul secolului al XIX-lea de ofițerul-cărturar Gheorghe Boureanul.

Prezentată detaliat de muzeografa Daniela Ana Alecsă, harta — ornamentată cu stema județului ce poartă simbolul strugurelui — oferă o imagine clară a evoluției administrative, economice și urbane a ținutului. De la dovezile modernizării edilitare coordonate de arhitecți precum Alexandru Baiardi sau Casimir Dombrowski, până la rețeaua feroviară și organizarea în plăși, exponatul a reprezentat o adevărată „capsulă a timpului". Analiza riguroasă a datării (perioada 1893–1900) și rememorarea istoriei județului până la desființarea sa din 1950 au oferit vizitatorilor ocazia de a redescoperi prestigiul istoric al Tecuciului ca important nod urban și administrativ.

Un bilanţ al deschiderii spre comunitate

Vara anului 2026 la Muzeul de Istorie „Teodor Cincu" Tecuci demonstrează o viziune culturală coerentă: istoria nu este prezentată ca o listă abstractă de date, ci ca o poveste vie, în care fiecare cetățean își poate găsi un loc.

Prin îmbinarea activităților recreative pentru copii, a atelierelor educaționale, a dezbaterilor pentru tineri și a cercetării științifice de înalt nivel, muzeul reușește să își îndeplinească dublul rol: de păstrător responsabil al patrimoniului și de catalizator al vieții sociale tecucene. Fiecare serată în curte, fiecare atelier și fiecare expoziție au adus publicul mai aproape de propriile rădăcini, confirmând că o comunitate puternică este aceea care își cunoaște, își respectă și își trăiește istoria.

România
Ministerul Culturii

Ordin Nr. 3011 **din** 13.07 **2026**

În conformitate cu prevederile art. 12 alin. (1) – (5) şi art. 14 alin. (1) din Legea nr.182/2000 privind protejarea patrimoniului cultural naţional mobil, republicată;

Având în vedere prevederile Cap. III din Normele de clasare a bunurilor culturale mobile, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 886/2008;

Ţinând seama de Hotărârea de Clasare nr. 4171/17.06.2026 a Comisiei Naţionale a Muzeelor şi Colecţiilor;

În temeiul prevederilor art. 11 alin. (4) din Hotărârea Guvernului nr. 90/2010 privind organizarea şi funcţionarea Ministerului Culturii, cu modificările şi completările ulterioare,

Ministrul Culturii emite următorul:

ORDIN

Art. 1 Se clasează în patrimoniul cultural naţional mobil, 42 de bunuri culturale mobile cu valoare arheologică şi istorico-documentară, în categoria juridică „Tezaur", aflate în administrarea Muzeului de Istorie „Teodor Cincu", prevăzute în Anexa care face parte integrantă din prezentul Ordin.

Art. 2 Direcţia Patrimoniu Cultural va lua toate măsurile necesare pentru aducerea la cunoştinţă a prevederilor prezentului Ordin Muzeului de Istorie „Teodor Cincu", în vederea punerii în aplicare.

Demeter András István
Ministrul Culturii

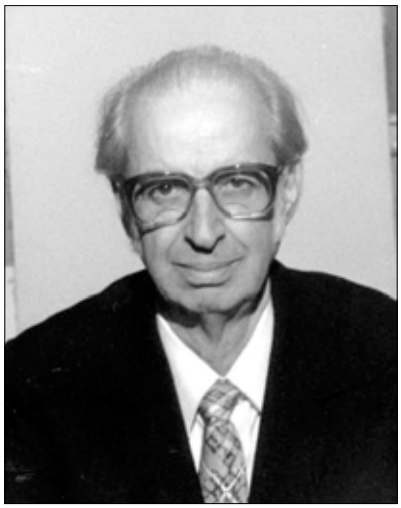

DIN GALERIA MARILOR NOȘTRI PICTORI

CONTEMPLÂND LUMEA CU OCHIUL UNUI ARTIST ŞI MINTEA UNUI MEDITATIV

► **Brăduţ COVALIU,**
„Autoportret de tinereţe”

Pictorul **Brăduț Covaliu** s-a născut la 1 aprilie 1924, la Sinaia si a încetat din viata la data de 29 mai 1991, la București. După şcoala primară, a urmat din 1936 patru clase secundare la Liceul „Dimitrie A.Sturdza” din Tecuci, prilej de a înscrie numele său în analele acestei prestigioase şcoli, la loc de înaltă cinstire şi preţuire.

Între 1942-1947, a urmat cursurile Institutului de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu” din Bucureşti/ Academia de arte frumoase, avându-l ca profesor la pictură pe cunoscutul maestru al penelului, Jean Alexandru Steriadi.

Debutează în 1943 la Salonul Oficial de la Bucureşti. A expus apoi în galeriile mai multor oraşe din ţară şi din lume: Constanţa, Cluj, Budapesta, Atena, Calcuta, Bruxelles, Helsinki, Viena, calitatea artei sale fiind recompensată cu numeroase premii şi distincţii. În 1968 a fost ales preşedinte al Uniunii Artiştilor Plastici din România. S-a remarcat şi ca profesor/maestru cu o activitate didactică rodnică la Institutul Pedagogic şi apoi la Institutul de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu”. A fost distins cu numeroase premii dintre care amintim: „Ion Andreescu”, Marele Premiu al UAP, Grand premio internationale „Trionfo”, premiul „Omagio a Picasso” la Roma ş.a.Criticul Ion Frunzetti vedea în Brăduţ Covaliu „un pictor adevărat, ce-şi pune veşnic probleme în legătură cu arta sa, căutând continuu soluţii noi de pictură, de disciplină mentală a piucturii, şi încercând, pentru statornicirea limbajului expresiv de care are nevoie, căi încă nebătătorite”. Covaliu a fost considerat unul dintre cei mai autentici poeţi ai peisajului, autor remarcabil de naturi statice în care se simte decorativismul artei noastre populare, a abordat compoziţia cu mai multe personaje şi portretul, afirmând un ideal de frumuseţe umană în care robusteţea, asociată adesea cu graţia şi gingăşia feminină nu sunt doar atribute exterioare. A realizat cicluri tematice diverse, conducându-şi discursul plastic de la tradiţionalismul artei româneşti până la un sintetism cu valenţe decorative, împins până la abstractizare. În peisaj, include o varietate de motive: străzile prăfuite şi casele modeste din suburbii, limpezimea zărilor, piscurile noroase ale muntelui, stânci şi dealuri din ţară, dar şi splendorile arhitecturii veneţiene, pieţele baroc ale Austriei, podurile Budapestei, vestigiile antice ale Romei sau grandoarea bulevardelor pariziene.

Pictorul este liric prin excelenţă, dar lirismul său este aspru, grav; portretistica sa este şi ea largă, incluzând figuri umane din diferite medii sociale, cu robusteţe fizică ori candoare, cu trăsături austere dar energice, punându-le în evidenţă însuşiri fizice şi detalii vestimentare, dar mai ales luminând faţetele mai greu de pătruns ale forului lăuntric. Culoarea fuzionează intim cu modelul, delimitând aproape sculptural contururile.

Stilizarea trăsăturilor, adesea cu un suflu serios, dramatic, pictate în tonuri sobre, ne amintește de stilul ușor naiv al vechilor icoane de pe sticlă; găsim în lucrările sale chipuri îndrăznețe, pline de încredere în puterea lor de a transforma realitatea. Se vrea a fi un tablou dens, mai cu seamă serios decât exuberant

Unitară sub raport stilistic, pictura lui Brăduţ Covaliu este produsul unui artist care contemplă lumea cu ochiul şi mintea unui meditativ. Modernă şi profund originală, românească, creaţia artiostului devine purtătoarea unui nobil mesaj de frumuseţe spirituală, de armonie şi echilibru.

*

Alăturăm câteva reproduceri ale creaţiilor artistului, însoţindu-le de scurte detalieri.

„**Pe gânduri**” (ulei pe pânză, 115 × 130 cm) prezintă, în stilul geometric și expresiv al lui **Brăduț Covaliu**, două siluete sintetizate, așezate una lângă cealaltă, într-o atitudine meditativă.

„Peisaj citadin” (tuș și acuarelă, 29 × 41,5 cm, semnat dreapta jos cu negru, cu dedicație pe verso) conturează o perspectivă urbană aerată, **Brăduț Covaliu** animând traseul străzii prin linii ferme și transparențe cromatice.

„**Cavalcadă**” (ulei pe pânză, 50 × 60 cm) redă, în stilul dinamic al lui **Brăduț Covaliu**, un grup de cai albi surprinși în alergare, integrați într-o compoziție abstractizată.

„Iarnă” (ulei pe pânză, 50 × 61,5 cm, semnat stânga jos cu brun, datat pe verso 1997) evocă, la **Brăduț Covaliu**, un peisaj rural aspru, cu ritmuri diagonale.

„Pomul” (ulei pe pânză, 50 × 60 cm, 1972, semnat dreapta jos cu negru) transmite singurătatea unei prezențe verticale, **Brăduț Covaliu** transformând arborele într-o meditație despre rezistență, memorie și trecerea anotimpurilor.

„**Portret de femeie cu liră**” (ulei pe pânză, 80 × 65 cm) prezintă, în stilul decorativ și arhaizant al lui **Brăduț Covaliu**, figura unei femei cu privire melancolică, ținând o liră stilizată.

Surse documentare:

1.Ion Frunzetti – ***Monografia Brăduţ Covaliu***, Editura Meridiane, Buc., 1975

2. Ştefan Rugină, ***Monografia Colegiului Naţional „Calistrat Hogaş,*** Tecuci, ediţia a II-a, Editura Dicatin,Galaţi, 2009,pag.168-169

3 Vasile Ghica, ***Nasc şi la Tecuci oameni***, Editura PIM, Iaşi, 2008, pag. 88-90

4.http//vatra-mcp.ro **Pictori români**

„TELEGRAF SELECTIV”

REVISTA REVISTELOR

Cu și despre admirație

► **Adrian RACARU**

***România literară* <u>nr. 38-2026</u>**

Pornim telegraful cu România literară, regina revistelor literare:

Gabriel Chifu deschide numărul cu „**Despre o carte de proză și nu numai”**:

„Am citit volumul de proză scurtă ***Vremuri fără răbdare*** al Gabrielei Adamesteanu, apărut în seria de autor pe care i-o consacră Editura Polirom. Iar impresiile de lectură sunt de maximă apreciere. Prozatoarea este posesoarea unor însușiri literare foarte rare, pe care le afirmă aici din plin.

Întâi, ar fi capacitatea sa de ***a vizualiza verbal***. Citindu-i povestirile, ne simțim ca și cum autoarea ar plimba o cameră de luat vederi cu care fixează personaje și întâmplări și ne face să ***le vedem aievea***. Apoi, Gabriela Adamesteanu e înzestrată cu ceea ce aș numi ***darul graiurilor***. Se discută, nu fără temei (circulă și anecdote pe subiectul ăsta), că există prozatori, unii foarte bine cotați, în scrierile cărora toate personajele, oricare ar fi condiția lor socială și intelectuală, vorbesc la fel și anume, ca niște academicieni sau așa cum ne imaginăm că s-ar exprima Nietzsche ori Thomas Mann și, de aceea, respectivele personaje sunt indistincte și artificiale.”… și nu numai: „Cartea are o postfață a cărei autoare este Oana Soare și o scurtă prezentare semnată de Paul Cernat. În opinia mea, cele două texte sunt remarcabile, cu observații critice pertinente. Este neîndoios că avem de-a face cu doi critici literari de valoare, ambii afirmați, firesc, după anul 1989. Citindu-i acum și cunoscându-le și alte scrieri, m-am întrebat, a câta oară, de ce critica literară nu mai joacă astăzi rolul major pe care e îndrituită să-l joace, acela de a fi busola care fixează direcția literaturii, vârfurile acesteia, ca principal factor de stabilire a canonului literar.”

Din **Poeți contemporani de altădată**: **Ștefan Aug. Doinaș** cu întrebări creștine (Psalmul XXI), citez un fragment: *„Știu, știu prea bine, Doamne, că te joc./ În largul mării, în pustiu, sub roci/ plăcerea Ta de-a plăsmui sub deget/ pigmei sporește lumea. Dar eu preget/ sfios: ce sunt? Tipar în care, greu/ şi jalnic, modelându-se mereu,/ se-arată însăși tainica Ta față?/ De ce te joci, Stăpâne? Ce ne-nvaţă/ divina Ta îndemânare de-a ne oferi, precum o acadea,/ această existență dulce-amară?”*

(Din volumul Psalmi, 1997)

În **Istorie Literară** de **Vasile Spiridon** - Învingătorul lui Ahile. Ștefan Bănulescu (1926-1998). Iată povestea învingătorului: „Tatăl lui Ștefan Bănulescu ținea morțiș ca băieții lui să se facă aviatori și a avut visul împlinit cu doi dintre

ei. Însă Ștefan a găsit un șiretlic pentru a nu trece proba medicală în momentul în care comisia testa reflexele candidatului prin apropierea unei lămpi fierbinți de un călcâi. Durerea a fost suportată cu stoicism, iar medicul a rostit cu admirație: „L-ai învins pe Ahile" (Ștefan Bănulescu, *Opere*, II, ed. îngrijită de Oana Soare, E.F.N.Ș.A. – Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 2005, p. 379). Acesta a fost un bun prilej de aducere aminte și de reflecție peste ani: „Adică nu mai eram aviator. Nu eram vulnerabil la călcâi. Ăsta e sensul nebuniei, să fii vulnerabil la călcâi. Partea omenească" (*ibidem*). Băiatul din câmpie, care mersese desculț jumătate din perioada anului și simțea pământul la modul anteic sub picioare, a dorit să rămână cu ceea ce medicina diagnosticase ca fiind punctul său nevralgic. Cu alte cuvinte, a refuzat ridicarea ca *homo viator* în înalturi, pentru a străbate lumea *per pedes*.(...) Ștefan Bănulescu a rămas pe jos, dar a și mers mult, pentru că mersul este o formă vitală a condiției umane. Totodată, a făcut din mitica vulnerabilitate a călcâiului lui Ahile cel iute de picior o formă de libertate creatoare. De aceea, ar fi putut oricând rosti, ca Milionarul din *Vară și viscol*, care făcea, înainte de a fi încorporat, apologia mersului de voie, relaxant, fără țintă: „– Merit o plimbare înainte de toate. Suntem în primul rând oameni. Să se înțeleagă" (*Opere*, I, *ed. cit.*, p. 78). Este de înțeles că, și în cazul tânărului Ștefan Bănulescu, ceea ce a părut inițial eșecul în a face o impusă carieră de aviator a ajuns să asigure ulterior condiția unei opere de înălțime în literatura română."

Poeme de Varujan Vosganian:

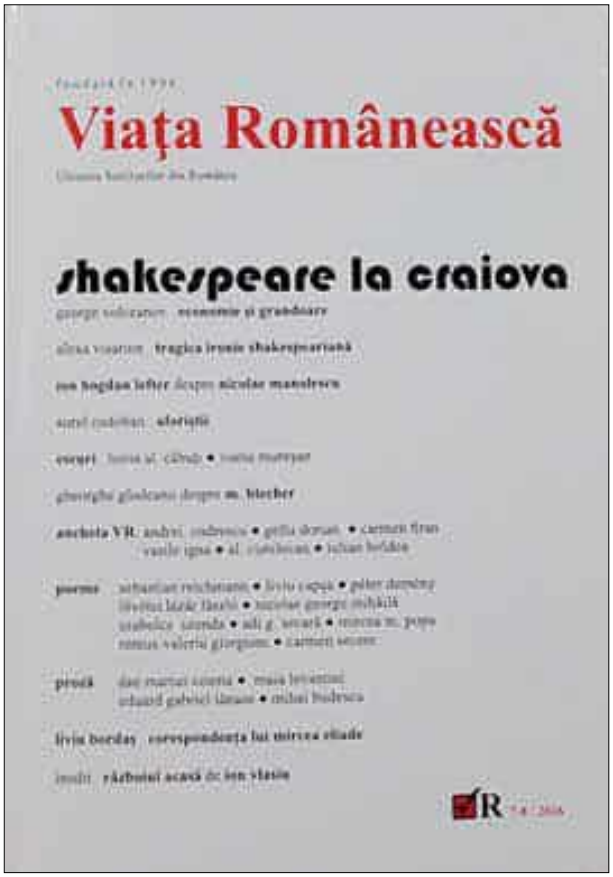
Androginul ratat, Patimile după Cioran, Evanghelia după Ioan, Inima umbrei, Cadril, Ce-a mai rămas și Cruzime sclipitoare.

lumile cum le desparte cu tăișul cosașul/ unul dintre noi vrea să intre și celălalt să iasă/ dar nu știm care dintre noi e ucisul și care e ucigașul"(**Androginul ratat);**

„*Anul în care m-am născut a fost bun pentru vinuri/ Și noi am crescut zdraveni la trup și la minte necopți/ Ce bucurie că ne-a mai rămas ceva de-ndulcit!/ Am scris o carte de poezii împreună, i-am zis/ Chiar așa, născuți în cincizeci și opt(***Evanghelia după Ioan** *Lui Ioan Es. Pop)";*

„*O lume visez unde umbrele sunt colorate și ele/ Umbra lebedei negre e neagră pe întinderea undei/ Însă umbra lebedei albe e albă, în albe inele/ Iar umbra sufletului e sufletul umbrei/ De-o parte lumină, de cealaltă umbră pe tăișul de coasă" (***Inima umbrei)**

Viața Românească 7-8/2026

Din acest număr dublu al revistei **Viața Românească**: AUREL CODOBAN – AFORIȘTII; grabnic; aflându-ne în proximitatea Festivalului Internațional al Aforismului de la Tecuci, ediția a X-a(9-10 octombrie 2026).

La pagina 28: **Forma scurtă a dezamăgirii inteligente** Doamne, ce titlu buclucaș în înțelesuri! Mă lămuresc după ce autorul ne prinde cu supoziția lui Paul Valéry: *„Putem privi viața noastră și ca pe un episod care tulbură zadarnic fericita liniște a neantului*." Ca să ne amintească:

„Cel care l-a introdus pe Schopenhauer în cultura română, nu doar ca nume de filosof, ci ca autor cu impact asupra gustului și reflecției culturale, a fost Titu Maiorescu. El a tradus ***Aforisme asupra înțelepciunii în viață*** *mai întâi în Convorbiri literare între 1876 și 1877, apoi în volum, în 1890, iar această traducere a avut circulație, cu ediții ulterioare importante. Arthur Schopenhauer apare astfel ca una dintre sursele care au modelat fundalul metafizic și tonalitatea pesimistă, contemplativ-melancolică,*

a unei părți din cultura română modernă. La Eminescu, influența lui este, probabil,cea mai importantă și cea mai comentată. Și Emil Cioran este frecvent așezat sub semnul acestei influențe: Dacă Dumnezeu ar fi creat lumea asta, atunci eu nu aș vrea să fiu Dumnezeu. E plină de mizerie și suferință, încât îmi frânge inima sună ca o anticipare, de către Schopenhauer, a Demiurgului cel rău, al lui Cioran."

Și apoi ne captează atenția dezvoltând, interpretând definiții:

„În ***Aforisme asupra înțelepciunii în viață***, autorul declară de la început că vrea să vorbească despre ***eudemonologie, adică artă a vieții trăite cât mai plăcut și fericit cu putință, care nu promite beatitudine, ci doar o administrare mai inteligentă a nefericirii***. Cu alte cuvinte, aforismele lui Schopenhauer au în spate o filosofie speculativă și sistematică, dar apar ca formă potrivită pentru un adevăr de experiență. Și sunt aforismele unei inteligențe morale reci, ale unei lucidități defensive care observă lumea fără iluzii și trebuie citite ca pedagogie a dezamăgirii inteligent administrate, pentru că ***Aceasta este dovada directă că existența nu are în sine nicio valoare reală; căci ce este plictisul, dacă nu sentimentul goliciunii vieții? Dacă viața – a cărei năzuință constituie însăși esența ființei noastre – ar avea o valoare pozitivă intrinsecă, atunci plictisul nici n-ar exista: simpla existență ne-ar fi de ajuns prin ea însăși și nu ne-ar lipsi nimic***.

Titlul poate induce ideea de propoziții foarte scurte, dar în realitate secțiunea ***Aforisme asupra înțelepciunii în viață*** conține multe dezvoltări mai ample, și mai puține fulgurații. De la începutul carierei, Schopenhauer scrie eseistic și lung, de aceea aforismele sale inițiale sunt mai mult citate într-un context, care devin ulterior aforisme, ca și citate cu un context filosofic subînțeles. Aforisticul la el nu este atât o chestiune de dimensiune, cât de regim al gândirii: fiecare fragment tinde să devină o unitate de sens suficientă sieși. Admirabila „limpezime și frumusețe de stil" despre care vorbește Maiorescu are în vedere fraza sentențioasă, analogia precisă, formularea compact coerentă a gândului, pornind de la limbajul obișnuit – ***Ar trebui să folosim cuvinte comune pentru a spune lucruri neobișnuite***. *(...)*Printr-o apropiere de punctul de vedere al experienței comune, aforismul devine mediul unui adevăr practic: ce este omul, ce are, ce reprezintă în ochii altora. (…) Aforismul este și el expresia unei victorii punctuale a intelectului: un moment în care mintea se desprinde din fluxul intereselor, se ridică deasupra imediatului și fixează, în formă scurtă, un adevăr."

Și iată, să nu uităm că citim despre surprinzătorul Schopenhauer: „Un alt punct de diferență cu epoca lui și de posibilă rezonanță cu timpul nostru ar fi paradoxala lui indicație de a nu citi: ***Arta de a nu citi este una dintre cele mai importante. Ea constă în a nu te lăsa interesat de tot ceea ce preocupă, la un moment dat, publicul de rând. Când un pamflet politic ori bisericesc, un roman sau un poem face mare zgomot, trebuie să-ți amintești că cine scrie pentru proști găsește întotdeauna un public numeros***.(...)Și totuși, această neîncredere nu vine din dispreț pentru cărți, nici din vreo ostilitate față de cultură, ci dintr-un respect pentru gândire. Schopenhauer nu atacă lectura în sine, ci lectura care uzurpă reflecția personală. E ceea ce susține formula lui provocatoare despre „arta de a nu citi". Ea nu recomandă ignoranța, ci selecția. Nu spune: fugi de cărți; spune: nu te lăsa confiscat de tot ce se tipărește, de tot ce face zgomot, de tot ce reclamă urgent atenția publicului. În fond, Schopenhauer denunță aici una dintre primele forme ale unei patologii moderne: supraproducția culturală și falsa ei autoritate. Nu tot ce circulă merită citit; nu tot ce e nou e viu; nu tot ce e comentat e important. A citi bine înseamnă, pentru el, a refuza mult. (…) Observația lui despre cumpăratul de cărți este și exactă și ironică. Pentru că ***A cumpăra cărți ar fi un lucru bun, dacă s-ar putea cumpăra și timpul de a le citi; dar, de obicei, cumpărarea cărților este luată drept însușire a conținutului lor***. (De aici e definiția autocritică pe care eu o dau intelectualului: acel om care cumpără mai multe cărți decât va putea citi vreodată!) Prima condiție pentru a citi cărți bune este să nu le citești pe cele rele; fiindcă viața este scurtă."

Concluzia e încărcată de griji care generează îngrijorări:

„Într-o epocă a rețelelor de comunicare, saturată de comunicare, în care mintea poate fi ocupată fără întrerupere de texte, opinii, comentarii și noutăți, avertismentul lui capătă o nouă forță: lipsa de măsură în lectură – ca și derularea continuă pe rețelele sociale – poate deveni o formă de dispersie; excesul de ofertă, o piedică în calea gândirii, o risipă de atenție care transformă spiritul într-un ecou."

CRONOGRAF

► Selecţii şi note: **Adrian Racaru**

GEORGE COŞBUC - LA 160 DE ANI DE LA NAŞTERE

(20 septembrie 1866 - 9 mai 1918)

„Sunt suflet în sufletul neamului meu
Şi-i cânt bucuria şi-amarul –
În ranele tale durutul sunt eu,
Şi-otrava deodată cu tine o beu
Când soarta-ţi întinde paharul.
Şi-oricare-ar fi drumul pe care-o s-apuci,
Răbda-vom pironul aceleiaşi cruci”

La 20 septembrie 1866, în satul grăniceresc Hordoul Năsăudului, se năștea al optulea copil al preotului greco-catolic Sebastian Coșbuc și al preotesei Maria – un băiat care avea să devină, potrivit formulei consacrate de Constantin Dobrogeanu-Gherea, „poet al țărănimii”[1].

Ca iscusit truditor al limbii române, Coșbuc a fost: jurnalist, conducător de reviste, critic literar, lingvist, traducător din Vergiliu, Byron, Terențiu, Schiller, Dante și Homer, membru titular al Academiei Române. Îndrăgea româna, vorbea maghiara, germana, italiana și cunoștea sanscrita.

Celebrarea a 160 de ani de la nașterea lui George Coșbuc ne îndatorează să-i căutăm cărțile, să le scuturăm de colbul uitării, pentru a le citi sau reciti. Coșbuc a fost unul, dintre cei mai iubiți poeți, din perioada interbelică și din anii vechi ai copilăriei, ca să ajungă între timp, un *canonic* de *îndepărtat*.

Călinescu a consemnat lucid mecanismul uitării: „*George Coșbuc a suferit numaidecât după moarte o uitare injustă, deși explicabilă, după ce poezii ca Mama, Cântecul fusului, El Zorab, Noapte de vară, Trei Doamne și toți trei, Iarna pe uliță desfătară până la sațietate copilăria câtorva generații prin mijlocirea manualelor didactice și a serbărilor școlare”*[2]

Și totuși dincolo de „autoritatea” ignorantă și de ignoranța autoritară, Coșbuc are și va avea zile de celebrare și aniversare, însumând bucurii și tresăriri de mândrie în comunitățile și așezămintele culturale, pe care le-a iubit și le-a onorat, cu prezența lui de poet, dedicat neamului.

Îndreptățită, reabilitarea a venit, mai ales din partea celor care s-au preocupat *să-i studieze și să-i înțeleagă* opera. Critica a găsit, astfel, un Coșbuc mai complex decât poetul manualelor *(izgonit și de acolo n.n.):* un autor cu tehnică *inspirată*, de cultură clasică și de profunzime livrescă. Petru Poantă, în eseul său monografic, formulează diagnoza critică a ultimelor decenii, opera lui Coșbuc „*a fost mereu valorizată inadecvat*”, confundată cu temele poeziei sale ocazionale, când în realitatea ei se află „*un poet profund livresc, care s-a format la școala marilor clasici”*. Opera lui Coșbuc trebuie „*scoasă cu temeritate din muzeul și din prejudecata istoriei literare și adusă, printr-o valorificare critică, inteligentă și profundă, în zona sensibilității estetice actuale”*[3].

Poetul și preotul Ioan Pintea sublinia cu onestitate năsăudeană valoarea ca spectacol în desfășurare, care te prinde să asiști prin lectură la vizionarea poeziei lui Coșbuc:

„Coșbuc a schimbat mecanismele poeziei românești. Poezia lui Coșbuc este plină de viață, de sănătate, de vitalitate, de solaritate. El vine cu această descriere a luminii... Nu știu să existe alt poet român mai

solar decât Coșbuc. (……) E important să observăm acest lucru la el, este un poet al solarității, al luminii, al sărbătorii, al solemnității. Iar dacă vă uitați în dicționarul limbii române, veți vedea că solemnitate are multe conotații - și starea de sărbătoare, și de entuziasm, și de voioșie, și de joc... Coșbuc este un maestru al jocului în poezie. Natura în poezia lui Coșbuc nu este ceva static, ca la Alecsandri - deși el îl apreciază mult pe Alecsandri -, la Coșbuc, natura este ceva foarte dinamic, este un decor, o scenă foarte vie, în care apare personajul; acest poet are ceva ce nu prea mai apare în altă parte în literatura română la vremea aceea: un nerv dramaturgic foarte bine strunit. De aceea, Coșbuc poate fi aplicat pe scenă, și foarte mulți critici au observat această situație."[4]

George Coșbuc moare la București la 9 mai 1918, la 51 de ani, înainte cu aproape șapte luni de Marea Unire. Înmormântarea, într-un București copleșit de refugiați și de frica războiului, e consemnată de Arghezi cu *amară consternare*: *„Șase oameni răzleți, văduva și popa... Atât, bucură-te, țară!".* În necrologul său, Nicolae Iorga, *consolator, îi prețuiește dorința împlinită postum*: „*Cel ce a cântat toate vitejiile neamului, de la Gelu al legendei până la dorobanții din 77, moare fără a fi văzut cu ochii sub steag pe aceia care au onorat din nou sfântul drapel al țării".*

Iar Rebreanu înlăcrimat: *„Poetul Coșbuc a fost înmormântat, dar personalitatea acestui mare scriitor ne impune datoria să revenim asupra lui."* Și cu prietenească fidelitate și sufletească admirație ne motivează să-i urmăm îndemnul: „*Răsturnătorul Coșbuc a fost un blând și un timid. Cu toate că era încă tânăr. De-abia se mai potrivea printre gălăgioșii de azi, printre admiratorii mutuali de ieri și de azi și poate de mâine. Răsturnarea a făcut-o fără să vrea. N-a adus teorii noi. S-a adus dar pe sine însuși, și-a dat sufletul său întreg. Printre cei prefăcuți și sleiți, el n-a vrut să pară decât ceea ce era. De acea a fost mare. Nici n-ar fi putut să fie altfel de cum a fost. El a venit de acolo unde sinceritatea dăinuiește. (…….) Scrisul lui Coșbuc trăiește și va trăi cât va trăi neamul românesc*"[5]

„Cum măi, v-ați adus aminte și de bătrânul Coșbuc? Mă mir!(….) Mă socotiți mort!

Măi, voi nu vedeți în ce vremuri trăim? Ne amenință primejdii de care ne rugăm lui Dumnezeu să ne scape, dar nu știu dacă suntem vrednici."[6]

Note:

1. Formula aparține lui Constantin Dobrogeanu-Gherea; „George Coșbuc nesimplificat", Cotidianul, 2021, https://www.cotidianul.ro/george-cosbuc-nesimplificat/.
2. George Călinescu, Istoria literaturii..., pag. 586; formula despre „îmbinare a tradițiilor..." aparține Antologiei poeziei românești culte. De la Dosoftei la 1993, Teora, București, 1998, p. 138; ambele apud „George Coșbuc nesimplificat", Cotidianul, art. cit.
3. Petru Poantă, Poezia lui George Coșbuc și Opera lui George Coșbuc, Casa Cărții de Știință, Cluj, 2004, apud „George Coșbuc, o sută de ani...", art. cit.
4. Ziarul Lumina /25 Septembrie 2016 › Educaţie și Cultură › Lumina literară şi artistică › „George Coșbuc, cel mai solar poet din literatura română!" *Un articol semnat de Daniela Șontică* , din care am ales acest citat, înserat din prelegerea lui Ioan Pintea „George Coșbuc. Poetica solemnității - note asupra unui discurs estetic"(Colocviul Ziarului Lumina, de la Caraiman (26-28 august 2016) pentru a-l omagia pe George Coșbuc, a 150 de ani de la naștere). *Ioan Pintea*, se precizează în articol, *a recunoscut, nu fără oarecare umor, că face „mare caz de Coșbuc". În numele lui a ridicat o bibliotecă la Bistrița, organizează anual colocvii și concursuri și, nu în ultimul rând, editează cărți. Chiar anul acesta* (2016, n.n.), *în octombrie va vedea lumina tiparului, la cunoscuta Editură Cartier din Chișinău, o antologie în care adună după gustul propriu poemele lui George Coșbuc. Dacă este citit cum trebuie, susține părintele Pintea, el este un autor extrem de actual.*
5. ISTORIA LITERATURII ROMÂNE ÎN EVOCĂRI propusă de Oprișan, Editura SAECULUM I.O. București, 2001.
6. Onisifor Ghibu, Oameni între oameni, EDITURA EMINESCU, București, 1990, pag.190.

O VARĂ 2026 CU ATRACȚII CULTURAL-ARTISTICE PENTRU TOȚI TECUCENII

LECTURI, DANSATORI, INTERPREȚI, OMAGIERI, SPECTACOLE ÎN AER LIBER

PELERINAJE, LANSĂRI DE CARTE, CONCERTE, FESTIVALURI, EXPOZIȚII, FOLCLOR

ATELIERE INTERACTIVE, VIZIONĂRI DE FILME, CONCURSURI KARAOKE

O VATRĂ ISTORICĂ DE EDUCAȚIE, ARTĂ, CULTURĂ ȘI CREDINȚĂ CARE ÎȘI RECONSTRUIEȘTE PATRIMONIUL LA COTELE MODERNITĂȚII

Imagini foto selectate din colecția tânărului artist CĂTĂLIN DANIȘ

Nr. 81, Serie nouă (anul 20), Al treilea trimestru 2026

ISSN 1843-0198